

PETR KETTNER

EXPEDICE DOKTORA FORTUNA

riopress

PETR KETTNER

**EXPEDICE
DOKTORA FORTUNA**

FIKCE

1992

Vydal RIOSPORT–PRESS PRAHA

© Petr Kettner
ISBN 80-900 818-78

1. Pozoruhodný den

Historické muzeum leželo v tiché uličce, stranou velkoměstského ruchu, pokud se ve velkém městě vůbec dá mluvit o klidu. Jeho zdi byly postaveny ze silného, solidního kamene a dveře do pracovny profesora Paupera chránila navíc dvojitá výplň. Sem opravdu nedoléhaly hlasy okolního světa, čas se tu zastavil a barokní hodiny v rohu pokoje odbíjely snad jenom měsíce, ne-li dokonce léta. Tmavomodrý krb sálal přívětivým teplem v každém ročním období, protože sem nepronikala žádná zbytečnost, ani počasí zvenku, vedro nebo chlad, ani události, vzrušující současníky. Zde vládla pevnou rukou minulost a profesor Pauper se pokládal pouze za dohlizitele, aby ji nikdo nerušil.

Návštěvy do této části muzea nevstupovaly. Expozice, určené pro veřejnost, se rozkládaly v prostorných sálech vpředu, za nimi – jen jako obranná linie klidu – byly badatelný a knihovna. A teprve ten, kdo zdolal všechny tyto překážky, mohl zaklepat na těžké, řezbářsky vyzdobené dveře soukromé pracovny ředitele muzea. Kromě několika blízkých přátel, přicházejících sem občas, se tu objevovali někdy i badatelé, žádající profesora Paupera o radu. Ale i to se stávalo zřídka, že na jejich podpisy – kdyby je někdo vyžadoval – by stačila docela malá osmerka na celý rok.

Paní Marta, knihovnice, zastávající i roli anděla strážného profesora Paupera, ohleduplně zaklepala na dveře kabinetu bronzovým klepátkem a vešla.

„Je tu nějaký muž, profesore, a chce s vámi osobně mluvit.“

„Jaký muž?“ zeptal se tichým hlasem starý pán a zvedl pohled nad obroučku brýlí. „A co chce?“

„Nevím. Trvá na tom, že musí mluvit přímo s ředitelem.“

„Dobrá, ať jde dál,“ rozhodl se profesor Pauper a vyměnil brýle na blízko za brýle na dálku.

Na prahu místnosti se objevil člověk, který sem svým vzezřením na první pohled nepatřil. Zabručel cosi, co mohlo být stejně dobře jméno, omluva nebo kletba a nejistě postupoval po vysokém koberci kupředu. Měl hrud' jako krunýř, obličej svraštělý jako kůra borovice a za nach ve tvářích i na nose jistě vděčil aspoň částečně alkoholu.

Nad očima mu visela těžká víčka, složená do záhybů jako záclonky. Měl na sobě oblek, prozrazující námořníka nebo cosi podobného. Široké nohavice mu vlály jako sukně. Jediným pohledem objal místnost, vykonal přehlídku knih, vyrovnaných na policích podél stěn až ke stropu, vzal na milost i krb a hodiny a se zalíbením spočinul na velkém globu, představujícím zeměkouli za starých, dávných časů. Potom pokročil blíže k profesorovu rozložitému stolu. Profesor Pauper povstal. Vypadal majestátně se svým vousem starozákonního proroka a voskově okrovou tváří vzácného exponátu.

„Přál jste si se mnou mluvit...“

„Ano,“ připustil neznámý. Žluté zuby se mu zaleskly jako jantar, což znamenalo patrně úsměv. Měl podivuhodně velikou lebku a vůbec byl nevšedně vysoký. Profesor Pauper, který si nemohl na vzrůst naříkat, se před ním cítil jako klučik.

„Vy jste ředitelem tohoto muzea?“ zeptal se zbytečně. Profesor přikývl a svůj dlouhý, sivý vous si přidržoval dlaní, jakoby se obával, že by mu jej podivný návštěvník mohl utrhnout.

„Přinesl jsem vám nějaké mapy, snad vás to bude zajímat,“ řekl muž a sáhl kamsi za výstřih puloveru a vytáhl roličku starých pergamenů, převázaných tkaničkou od bot. Profesor Pauper se podivil, jak mohl uschovat v obyčejné kapse váleček, vysoký nejméně osmdesát centimetrů, aniž papír pomačkal. Ještě jedním pohledem zhodnotil neobvyklou výšku muže a nerad připustil, že to snad možné je. Patrně jisté. Vztáhl ruku po nabízeném předmětu a na první pohled odhadl, že je nepoškozen.

„Ano... ovšem,“ zaváhal ředitel muzea a chystal se rozvázat tkaničku, ukrývající obsah. Po chvíli se mu podařilo uvolnit uzlík a rozbalit roli. Na stole před ním leželo několik map různého stáří, bezpochyby pravých, jejichž cena v dražební síni starožitností mohla být při troše štěstí až závratná.

„Obávám se, že je nebudu moci koupit,“ pohlédl starý pán na návštěvníka a s rozpaky si pohladil vous.

„Nic neprodávám,“ odušil podivný neznámý. „Řekl jsem, že vám přináším nějaké mapy, budou-li vás zajímat. Taková věc snad patří sem k vám?“

„To ano, ovšem, že ano,“ znejistěl profesor.

„Tak je všechno v pořádku.“

Uklonil se.

„Chcete alespoň nějaké potvrzení? Zapišete své jméno do listiny dárců a mecenášů muzea?“

„Není třeba,“ zavrtěl hlavou a znovu se uklonil. Profesor Pauper podal podivínovi ruku a ten ji stiskl, přesto, že byla prázdná. Pak ještě jednou obcestoval očima celou místnost, zastavil se naposled u globu na stojanu z bukového dřeva a obřadně odkráčel.

Když se za ním zavřely dveře, vyměnil profesor Pauper brýle na dálku za brýle na blízko a sklonil se nad podivným darem, který tak nečekaně obohatil sbírky Historického muzea. Byl to svazek pěti starých map. Pět velice starých map, jakých užívali mořeplavci v pradávných dobách. První pocházela asi ze čtrnáctého, druhá z patnáctého století. Třetí mohla být ještě o něco starší, odhadoval profesor. U čtvrté mapy se poněkud zarazil. Ohmatal pergamen a prohrábl se ve vousech. V rozpacích odložil mapu a pohlédl na pátý exemplář. Srdce se mu v těle přímo rozbušilo. Tato mapa – a ani na okamžik nepochyboval, že je pravá – představuje celé jmění a z hlediska badatelského unikát. Mapa námořních cest pochází z doby starých Féniciánů snad několik tisíciletí před naším letopočtem. Takový přírůstek by přivítala jako vzácnost už i proslulá Alexandrijská knihovna v době starého Říma.

Profesor Pauper uchopil neobvyklý dar a pospíchal s ním do badatelny, vzrušen a s tlukoucím srdcem. Na svých místech sedělo jako obvykle asi pět vědců, kteří zde pracovali na historických dílech. Překvapení vzhledli od knih. V těchto místech nebylo zvykem, aby někdo rušil chrámový klid. Když však spatřili profesora, vstali jako na povel, aby mu vzdali úctu, jak náleží řediteli a vědci jeho jména.

„Podívejte se,“ ze zvyku šeptal ředitel, ale nedokázal potlačit radostné vzrušení, které se ho zmocnilo a už ho neopouštělo. A položil na manipulační pult roli, kterou mu dal neznámý námořník.

Učení mužové vzdychali obdivem a blahopřáli mu k vzácnému exponátu. Profesor Pauper musel podrobně vyprávět historku o muži, který přinesl svazek starých map a nic za ně nechtěl. Dokonce neřekl ani své jméno, neprozradil, odkud mapy má a jak je získal.

„Odešel jako duch a já jsem byl tak překvapen...“ omlouval ředitel muzea své opomenutí.

Potom se vrátil s trofejí do své pracovny a opustil badatele, kteří ještě šeptem komentovali neobvyklou událost. Profesor Pauper se dotykem polaskal se čtyřmi pergameny a znovu je odložil, aby sáhl po posledním.

„Zvláštní,“ bručel sevřenými rty a hladil si vous na samém konci, což znamenalo nejvyšší stupeň nejistoty. Třel pergamen mezi prsty, jako mne znalec látku, chce-li odhadnout hmatem její jakost. Už na omak v tom byl obrovský rozdíl. Barva svítila jasněji, než na všech ostatních, a v profesorovi se probudila jakási kacířská touha zkusit pergamen, plátno, či co to bylo za materiál, maličko natrhnout. Jen velice opatrně za růžek. Nepodařilo se. Uchopil tedy své dlouhé, ostré nůžky a snažil se cípek odstříhnout. Jenže ani tentokrát se výsledek nedostavil. Starý pán znervózněl, sáhl na stůl pro krabičku zápalek a jednu rozškrtl. Opatrně ji přiblížil k okraji mapy, ale materiál byl naprosto ohnivzdorný.

„Zvláštní,“ opakoval profesor Pauper a znovu usedl a rozložil podivnou mapu před sebou. Co vlastně představuje? Který kus země znázorňuje? Zdálo se, že je to záběr velice rozsáhlé pevniny a okolního moře. Připomínala poněkud obraz světa. Afrika si byla dosti podobná, Evropa s Amerikou spojeny, část Asie zalita mořem, v místech, kde je dnes Austrálie a Nový Zéland s ostrovy Oceánie se rozkládala velká pevnina, Černé moře bylo spojeno se Středozezemním a zasahovalo mnohem dále na sever.

Je to podivná mapa, přemítal polohlasně profesor a snažil se přijít na to, jaké písmo asi představují značky, jimiž je záhadný materiál popsán. Pak si všiml, že nevelký ostrov, ležící kdesi uprostřed mezi mysem Dobré naděje a jejíž jižním cípem kontinentu, připomínajícím tvarem Jižní Ameriku, je vyznačen červenou kružnicí.

„Jako bod výchozí nebo cílový,“ odhadoval moudrý pán zjištěnou skutečnost. Pro zajímavost vytáhl mapu světa. Plošnou mapu světa, rozvinutý globus. V těch místech Atlantiku však bylo jen širé moře. Teprve o mnoho severněji jako tečky zakreslil kartograf ostrůvky, zřejmě Tristan da Cunha a Gough. Jinak nic nerušilo klidnou tvář souvislého moře. Stará mapa měla podobnou síť poledníků a

rovnoběžek, jakou užívá nejmodernější současná kartografie. Srovnání tedy bylo možné.

Pak se přiblížil až k samému povrchu mapy se silnou lupou, kterou často používal při čtení starých textů. A v té chvíli se stal svědkem ještě zajímavějšího úkazu. Čím víc se blížil s čočkou ke kresbě, vystupovaly další a další podrobnosti. Jakoby se z mapy světa stávala generálka míst, na něž zaměřil svou pozornost. Záhadných značek přibývalo a mezi nimi soustředné kružnice představovaly na první pohled hory, klikaté čáry řeky. Čím byla lupa silnější, tím více podrobností mapa ukazovala.

Profesor Pauper zneklidněl. Oblékl si kabát, klobouk, svinul mapy do ruličky, přebalil je igelitovým pouzdem a cestou přes knihovnu zavolal na paní Martu:

„Objednejte mi, prosím vás, taxi. Teď hned, před budovu.“

Aniž řekl, kam odchází, spěchal dál rozlehlými chodbami, z nichž se rozbíhaly dveře do jednotlivých sálů. Sestoupil po tlustém koberci, uprostřed chráněném krytem z šedavého plátna, až do přízemí, pokynul přátelsky na uctivý pozdrav vrátnému a nasedl do taxíku, který právě přistál před vchodem do muzea. Uvelebil se na sedadle, urovňal vous na tmavém plášti a řekl jméno ulice. Pak dodal:

„Zastavte před Kartografickým ústavem.“

„Ano, pane.“

Řidič tiše rozjel vůz a zařadil se do nepřetržitého proudu městské dopravy. Profesor Pauper nervózně poklepával roličkou starých map, mezi nimiž byla jedna zcela zvláštní. Nevnímal okolí, ale zůstával zcela zahlobbán do svých myšlenek. Točily se kolem záhady, jež se před ním vynořila náhle a nečekaně jako obluda z tajemného jezera.

Když dorazil profesor Pauper na místo, vyjel bez váhání do třetího patra Kartografického ústavu a zastavil se až u stolu půvabné plavovlásky, která se zalíbením hleděla na vous nenadálého návštěvníka. Vtrhl sem jako monsun, napadlo ji. Ale zeptala se zdvořile, jak se slušelo v jejím postavení:

„Račte si přát, pane?“

„Je tam docent Cabicar? Musím s ním okamžitě mluvit.“

„Docent Cabicar má důležitou poradu.“

„Nevadí, řekněte mu, že jsem tu a čekám. Mám něco velice důležitého.“

Slečna zmizela s vizitkou za dveřmi a za chvíli se v nich objevila široká tvář docentova. Držel v ruce Pauperovu navštívenku a jako by nevěřil svým očím.

„Pane profesore, vy zde? To je ale překvapení,“ volal s upřímným potěšením. „Co mohu pro vás udělat?“

„Chci, abyste se na něco podíval.“

„Pojďte dál,“ otevřel Cabicar zešíroka dveře a starý pán protlačil svůj vous do místnosti. U konferenčního stolku, navazujícího na pracovní stůl šéfa ústavu, sedělo několik mužů a jedna žena. Skláněli se nad hromádkou nějakých projektů.

„Mám čest představit vám pana profesora Paupera, ředitele Historického muzea a člena Akademie věd,“ řekl docent a všichni přítomní povstali a muži se uklonili směrem k návštěvníkovi. Docent Cabicar uvedl svého hosta k pohodlným křeslům u nízkého stolečku, mechanicky objednal kávu a usmál se. Profesor přijal úsměv jako výzvu a vybalil svůj poklad.

„Co tomu říkáte?“ zeptal se. A podával asistentovi, skoro ještě chlapci, jednu mapu po druhé, od nejmladší až po nejvzácnější, jako dobrý hráč vynáší karty. Od sedmy do esa. Když už byl u mapy starých Féníčanů, nevydržel docent Cabicar napětí a zavolal své podřízené.

„Pánové, to je fenomenální!“

Všichni se seběhli kolem malého stolku, aby se podívali na velkou vzácnost. Pak vynesl profesor Pauper své trumfové eso.

„A co potom řeknete tomuhle?“ zeptal se s trochou skryté potměšilosti. Byl zvědav na výrok odborníků.

„Roztrhněte tu mapu,“ nabádal docenta, který mu vrátil káravý pohled. Byl sice kdysi před léty jeho žákem, to je pravda, ale dnes už i on je váženým vědcem. Ne chlapečkem pro rozmary a legrácky starého pána. Profesor si třel vous, jako učitel fyziky, když předvádí svým posluchačům výrobu elektřiny pomocí liščího ohonu a ebonitové tyče.

„Jen ji roztrhněte, ono to totiž nepůjde,“ usmál se Pauper. „A můžete si na ni vzít klidně nůžky.“

Pak sáhl pro zápalky a přiblížil – sledován zděšenými pohledy přítomných – plamen k mapě. Nic se nedělo.

„Znameníť materiál,“ ocenil docent Cabicar.

„Co myslíte, že to představuje?“ zeptal se profesor. Všichni se zahleděli na mapu. Mladý inženýr vytáhl z kapsičky lupu a přiblížil tvář ke kresbě, jako před půl hodinou ředitel ve své pracovně. Také on vydechl hlasitě úžasem.

„To je fantastický vynález. Jak se to docílí?“ zeptal se a podával lupu docentovi. Cabicar zůstal přímo ohromen.

„Kdo si ten efekt vymyslel? Úžasná myšlenka. A princip, pane profesore? Princip. Mluvte a nedejte se pobízet,“ naléhal na svého hosta.

„Nevím, neznám, nemám zdání,“ přiznal zkroušeně starý pán.

„Povím vám jenom, jak jsem k té věci přišel.“

A poctivě zopakoval historku o neznámém námořníkovi, jeho daru a svém překvapení, když si prohlédl tajemnou mapu zblízka.

„Ty staré mapy jsou pravé, na to dám krk, ten poslední, co mám,“ zavtipkoval Cabicar. „Ale tohle je nějaký vynikající žertík. Zvláštní podvrh někoho, kdo chce zpeněžit svůj vynález. A jak se na věc dívám, nepochybuji, že získá za svou myšlenku bohatství. Koupíme jeho patent, ať si řekne, kolik chce.“

„Ty zvláštní značky, Cabicare,“ řekl profesor. „A ta podoba s dnešním světem...“

Hovořil s kartografem jako v době, kdy u něho studoval historii. Nabádavě a se shovívavostí zkušenějšího vědce.

„Dovolíte?“ řekl vysoký mládenec v brýlích s hustou hřívou černých vlasů, splývajících mu okolo uší. Vzal neobyčejnou mapu, k ní vyndal další z atlasu, rozložil je před sebe a chvíli cosi měřil, odpichoval kružítkem, přeměřoval, srovnával s plánem světa v podobě rozvinutého globu.

„Je to naprosto přesné, azimutální obrazec. Tohle s těmi starými mapami opravdu nemůže souviset. Tehdy ještě neznali geometrickou projekci. A materiál? Jde o nějakou novinku chemiků s umělými hmotami. Rozhodně by to měl být světový šlágr.“

„Taky si myslím,“ přisvědčil profesor. „Jenže bych tomu rád přišel na kloub. Za tím vězí záhada. A já jsem vědec. Záhady nemám rád.“

„Necháme odhadnout stáří, ať máme jistotu, ne?“ navrhoval docent Cabicar a už sahal po telefonu. Na druhé straně drátu zavrčel své jméno doktor Vax. Byl to přístroj, jehož číslo – kromě paní Vaxové a jeho dcery – znali skutečně jen nejbližší spolupracovníci a přátelé.

„Ano, Vaxi, mám tady velice zajímavý předmět a potřeboval bych znát jeho pravděpodobný věk. Mohu tě obtěžovat? Dobrá, jdem k tobě.“

Položil sluchátko.

„Mám dole vůz, pane profesore, a přítel Vax se zeptá izotopu uhlíku, který nikdy nelže. Pak můžeme teprve problém řešit dál.“

„Souhlasím.“

Profesor Pauper zase pečlivě zabalil své zavazadlo a docent rozpustil poradu. Její důležitost náhle klesla o sto stupňů. Vyjeli. A když se vrátili, vzrušení obou vědců neznalo mezí. Doktor Vax, který jel s nimi, si nemohl dát ujít nic z toho, co se nyní stane. Protože izotop uhlíku, který se nemohl mýlit, odpověděl na otázku jednoznačně: Tento moderní materiál, nezničitelný a nehořlavý, byl vyroben před dvěma milióny let. Ne, ne, nemohou být nejmenší pochyby, metoda je zaručená a přístroj neselhávající. Konečně určil přesné stáří všech map z roličky, již přinesl neznámý dárce. Tajemný anonym, který si nepřál ani zanést své jméno mezi mecenáše muzea, neudal adresu, nic. Teď profesora Paupera dvojnásob mrzelo, že ho pustil jen tak, že z něho nevymámil alespoň nějaký údaj, jaký by jim přišel vhod. Od kud pocházejí tajemné mapy a kde k nim onen muž přišel...

Expertí docenta Cabicara zatím zkoumali mapu ze všech stran, zhotovovali podle ní globus, snažili se – marně – přijít na princip, který mění měřítko mapy a nabízí stále více podrobností, čím víc se přibližuje zvětšovací sklo. A čím silnější lupa, tím více vystupují další a další detaily. Ani chemici si nevěděli rady, z čeho je složen materiál.

Ještě odpoledne se sešla vědecká rada na slovo vzatých odborníků Akademie, aby jednala o předmětu, který vnesl neklid do ověřených jistot.

„Jak se sem tento předmět dostal?“ ptal se pateticky profesor Fuchs, president Akademie a třel si v rozpacích spánky velkým bílým šátkem, lehce vonícím levandulí. Je to poselství nějaké jiné vesmírné civilizace? Je to svědectví o tom, co kdysi bylo na naší planetě? Ale kde tato věc ležela po milióny let? Jak se u ní naskytl neznámý muž? Proč ji přinesl právě nyní do Historického muzea a odešel nepoznán?

„To všechno je potřeba vypátrat,“ navázal profesor Aim. „A především se my, zasvěcení, musíme dohodnout, že toto tajemství zatím zůstane mezi námi a nepronikne na veřejnost. Mohlo by se stát zneklidňujícím prvkem. Musíme je uchránit před zvědavými novináři, sdělovacími prostředky a vůbec veřejností.“

„Zahájíme pátrání po neznámém námořníkovi,“ rozhodl plukovník Banset, který na této vědecké radě zastupoval zájmy, které nikdy nebyly přesně definovány. Přesto se důkladně zúčastňoval všech – i nejtajnějších – zasedání.

A zatím profesor Pauper seděl ve svém křesle, hleděl upřeně z okna a nevnímal nic kolem sebe. Upadl do náhlé netečné melanchole. Před ním na stolku ležely dvojce brýle. Jedny na blízko a druhé na dálku...

2. Inzerát

Reportér „Doby“ Situs zastrčil mechanicky do kapsy první zítřejší vydání, jak vyšlo od rotačky a zamířil do své oblíbené hospůdky na malou kávu a sklenici minerálky. Konečně za celý den chvíle klidu a vydechnutí, kdy člověk nemusí na nic myslet, před ničím být ve střehu, s nikým se hádat. Vrchní, malý buclatý chlapík s krátkýma, silnýma nohama, pohyby i zjevem připomínající želvu, přinesl bez ptaní na Situsův stůl šálek a sklenku, jako obvykle.

Situs bez nadšení rozložil noviny a zvolna listoval stránkami „Doby“. Další odklad konference o zbrojení, potlačené povstání na ostrově Pelinodor, unesené letadlo v Los Angeles, vražda v osmnáctém poschodí... všechno jako každý den. Reportáž z antické Tróje. Tady se Situs na chvíli zastavil. Nikdy neodolá, aby ještě jednou nepřeběhl očima alespoň letmo řádky svého dílka. Když neobjevil žád-

ného tiskařského šotka, který by na poslední chvíli vnesl do stránky nějakou nepřesnost, obrátil list, pomalu a jakoby nerad. Tady mu padl do oka poměrně nápadný inzerát, vysazený v půltučném rámečku.

„Neznámý dárcе, který věnoval Historickému muzeu svazek starých map se prosí, aby se přihlásil u ředitele muzea. Důležité!“

Situs byl už příliš dlouho u novin, než aby mu mohlo uniknout vzrušení, s nímž kdosi stylizoval tento inzerát. Dovedl číst nejen mezi řádky oficiálních textů, ale dokázal odhalit za několika naléhavými slovy zdánlivě bezvýznamného oznámení možnost senzace.

Sáhl do náprsní kapsy a zapsal si do kolonky se zítřejším datem: „Volat Historické muzeum.“ Címž pokládal věc za vyřízenou. Pozvedl sklenku a obřadně nalil její obsah do sešpulených úst a pak zvolna, soustředěně, přímo s rituálním zanícením polykal, jako by nešlo o obyčejnou minerálku. Zamíchal kávu v šálku, odložil lžičku a obrátil se k juke boxu, do něhož vlasatý mládenec právě vhodil minci, aby mohl vyslechnout stařícké Saint Louis Blues. Trumpeta zakvílela a Situs se vrátil pohledem ke svému stolku. Přicházela vysoká, štíhlá plavovláska, nesla se plavně na znamenitě vymodelovaných nohou a už na dálku Situse objímala pohledem.

„Věděla jsem, že tě tady najdu,“ zajásala radostně. Zdálo se, že Situs její nadšení právě nesdílí.

„Máme se sejít přece až v sobotu,“ řekl při letmém polibku, který přijal na pravou tvář.

„Ano. Ale mám něco, proč jsem tě *musela* najít hned. Budeš mi vděčný, o tom nepochybuji ani vteřinku. Hlavně nesmíš nikde ani muknout, že to víš ode mne. Všechny zavázali přísným mlčením.“

„Tak proč nemlčíš?“ měl na jazyku, ale pak se ovládl. Neřekl ani slovo, jen úporně přemýšlel, jak se Ester včas zbaví, protože už měl na večer jiný program. Ester byla samozřejmě milá, hezká, zajímavá společnice a měl ji vcelku rád... jenže patřila k ženám, které se musí brát po kapkách. Ester si vždycky našla nějakou záminku, podle vlastního úsudku světobornou. Přijímal tedy její novinky s naučenou skepsí.

„Objevili mapu, starou milión let!“ vydechla.

„Kolik?“ zeptal se s úsměvem. Kdyby řekla tisíc, tak by asi vyskočil. Jenže hyperboly, jimiž Ester nikdy nešetří, ho nedokáží vyburcovat z klidu, zvláště když skončila jeho pracovní doba.

„Vlastně dva milióny,“ opravila se Ester.

„Čím dál tím líp,“ usmál se reportér. „A daroval ji neznámý pán řediteli Historického muzea.“

„Ano,“ protáhla Ester zklamaně. „Odkud to víš? My jsme museli všichni přísahat, že to nikomu neřekneme...“

„Vím všechno,“ broukl Situs sebevědomě. Měl radost, když si mohl zahrát před slečnami na vševědoucího. A trochu ho potěšilo, jak správně odhadl inzerát před chvílí. Utajil na chvíli vlastní zvědavost dozvědět se, oč skutečně jde. Ale čím méně nadšení projeví, tím rychleji bude u cíle.

„Tak povídej, co víš,“ pobídl pak Ester docela zbytečně. Spustila, tajuplně tlumíc hlas, aby její tiráda nebyla slyšet k sousednímu stolku. Přece jen se bála o dobré místo v předpokoji docenta Cabicara.

Když skončila své vyprávění, včetně dobrozdání izotopu uhlíku C 14, odhodil Situs svůj klid a maska povzneseného nezájmu očividně spadla. Políbil dívku na ústa a doslova vydechl:

„Tohle je tedy senzace, jakou bych nečekal!“

Zaplatil, posadil Ester do malého vozu, který měl zaparkovaný za nejbližším rohem, a rozjel se k soukromé vile profesora Paupera. Teď určitě bude doma a jeho návštěva tak nebude mít oficiální ráz. V hlavě mu uzrával plán, jak získat z povolaných úst co nejpřesnější informaci, která by mohla zaplnit tři sloupce v čele první stránky. Protože, je-li na tomto sdělení jen desetina pravdy, bude mít „Doba“ senzaci, jakou svět nepamatuje. Senzaci, před níž se mohou všechny létající talíře a malé bytosti s anténkami na temeni hlavy schovat. Izotop C 14 nemá fantazii novinářů, ani bezostyšnost podvodníků a lhářů. Něco na tom musí být.

„Vystoupíš si u kavárny Corso, miláčku, a počkáš tam na mne,“ přikázal Ester, která poslechla bez odmluvy, šťastná, že může pro Situse něco udělat. Měla ho upřímně ráda, i když se jejich názory na štěstí v mnohém v samotné podstatě rozcházely. Ale věřila, že jednou vytvoří spolu manželský pár.

Novinář zazvonil u profesorovy vily. V malém amplionku v betonovém sloupku branky se ozval ženský hlas.

„Co si přejete?“

„Musím mluvit s profesorem Pauperem.“

„Je mi líto, pan profesor dnes nikoho nepřijímá.“

„Řekněte mu, že jde o inzerát, který vychází v zítřejších novinách.“

Za chvíli se ozval chrčivý zvuk, jako by vrátka dostala astmatický záchvat a Situs zatlačil na drátěné pletivo. Profesor Pauper ho čekal v hale.

„Kdo jste a co si přejete?“

„Jmenuji se Situs a jsem redaktor ‚Doby‘.“

„Ano a co dál?“ potáhl se profesor rozpačitě za plnovous.

„Nepozvete mne dovnitř? Rád bych s vámi hovořil o záhadném dárci, pane profesore.“

„Vy o něm něco víte?“

Situs pokrčil rameny.

„Snad. A jestliže ne, nabízím vám svou pomoc při jeho vypátrání.“

„Jak si to představujete, pane?“

„Nepozvete mne dál?“ navrhl Situs a pokročil, jakoby již přijímal nabídnuté pohostinství.

„Prosím,“ pokynul přece jenom profesor. Zůstali sice v hale, ale ukázal nezvanému návštěvníkovi na místo v křesle a sám se posadil naproti němu.

„Odkud víte o celé věci?“ zeptal se přísně.

„Tisk ví všechno, pane profesore. Rád bych vám pomohl najít toho člověka. Potřebuji znát jeho popis a podrobnosti, co se odehrálo u vás v muzeu.“

„S tím, že se v novinách neobjeví ani řádka...“

Situs viditelně zaváhal a v té chvíli se profesor Pauper zcela uzavřel. Další větu už pronesl chladným a odmítavým tónem:

„Lituji, ale nejdříve potřebuji znát vaše návrhy, jak si pomoc konkrétně představujete. Můžete hovořit.“

Situs byl vždycky obratný řečník a dovedl si na místě vymýšlet plány, jež většinou nadchly jeho posluchače. Tato metoda však ten-

tokrát selhala. Profesor nechal svého hosta mluvit a soustředěně se na něho díval. Nevypadal zle. Mohlo mu být čtyřicet, urostlý chlapík s chytrými očima, vysoké čelo svědčilo o inteligenci, mluvil příjemným, hlubokým hlasem, dlouhé štíhlé prsty se neustále vzájemně proplétaly, jako by z nich čerpal námět na další řeč. Nabízel, že podle popisu jeho známý v Kriminallistickém ústavu sestaví nejpravděpodobnější skládanou podobiznu hledaného muže. Že ji otiskne s výzvou, aby čtenáři mohli pátrat...

„Je to předčasné, pane redaktore. Očekávám, že se neznámý dárce přihlásí na výzvu sám,“ řekl profesor a vstal.

„Vsadím se s vámi o měsíční plat, že nepřijde,“ odpověděl s jistotou Situs a neochotně se zvedal také. V duchu už stylizoval článek, v němž použije všeho, co ví a zakončí jej tím, že profesor Pauper věří neznámému dárci. Určitě se na naši výzvu dostaví, rozloučil se vážný vědec s naším zpravodajem, když ho navštívil včera v jeho vile...

„Prosím.“

„Děkuji vám za informace, pane profesore. A když přece jen budete potřebovat pomoc, zde je moje vizitka.“

Zalovil v kapsičce a podal starému pánovi kartičku tuhému papíru se svým jménem a telefonním číslem. Pak se otočil a vyšel k vozu. Rozjel se do redakce a telefonicky zavolal do Corsa a omluvil se Ester.

„Musíš pochopit, miláčku, že teď budu v jednom kole. Konečně –“ jeho hlas dostal laskavý, sametový tón – „vždyť jsi vlastně sama příčinou, že budu pracovat přes čas. Ale všechno máš u mne jak v Národní bance. Tak zítra se ozvu, ano?“ Nečekal na souhlas, zavěsil a usedl k psacímu stroji.

V ranním vydání se objevil uprostřed listu naléhavý inzerát v rámečku. Na první stránce s fotografií profesora Paupera článek redaktora Situse o záhadném objevu dva milióny let staré mapy, kterou přinesl se čtyřmi ostatními neznámý dárce do Historického muzea. Ačkoli nikdo nemohl vytknout stylizaci jediné slovíčko, které by přímo označilo profesora jako informátora redakce, každý čtenář „Doby“ musel mít dojem, že jde o senzační a zcela regulérní rozhovor. V tom tkvělo umění redaktora Situse, který se ani na okamžik

netrápil pomyšlením, co v té chvíli svolává starý pán na jeho hlavu. Serióznost nebyla nejsilnější stránkou úspěšného reportéra.

Ještě dopoledne se sešla Vědecká rada, aby projednala skandál. Profesor Pauper vyličil, jak došlo k politováníhodné příhodě a obvinil přítomné pány, že někdo musil prozradit obsah jednání, jež vyhlásili za tajné. Protože dotyčný Situs, ve chvíli, kdy přijel do profesovy vily, znal už údaje, které pak zveřejnil. Dále se v podrobnostech za své návštěvy nedostal ani o milimetr.

Pánové na sebe hleděli podezíravými pohledy a vzájemně se hodnotili, kolik kdo dostal od redakce „Doby“ za svou indiskreci. Všichni tiše záviděli tomu šťastnému, který jediný prodal výhodně tajemství, jež znali všichni. Na dívku s plavými vlasy jako lán zrající pšenice, nepomyslel nikdo. V této souvislosti to bylo i zbytečné, protože Ester dostala za informaci jediný polibek – což – poctivě vzato – byl příliš chudý honorář.

Je kupodivu, jak tato planeta, zvyklá na senzace, skandály, paniky a věštby, naletí vždycky znovu. Co nebylo v novinách, dotvořila si fantazie a fáma letěla v podobě nejšílenějších hypotéz na světě, od ucha k uchu. Naši zemi navštívili příslušníci cizí planety a chodí mezi námi. Důkaz o tom leží v Historickém muzeu, mapa jakéhosi světa, stará dva milióny let. Nejsme sami, nějaká Země, podobná té naší, se vznáší kdesi ve vesmíru a vysílá sem své zvědy. Co se odehrává tam, odehrává se i zde na Zemi. Jsme jejím zrcadlovým obrazem. Globus neznámé pevniny, dvojnice světa, se už pořizuje na nejvyspělejších kartografických pracovištích naší planety. Konec civilizace se blíží. Každé dva milióny let dochází ke konci světa. Jednou je to popotopa a jindy atomická řetězová reakce, která zničí veškerou hmotu a promění ji v jinou hmotu a právě proto žádná další civilizace nemůže objevit pozůstatky svých předchůdců. Zůstanou jen zkamenělé kostry zvířat, ptakoještěřů a mamutů, pračlověk se neustále opakuje, pokaždé, když se lidstvo samo zničí.

Kdosi vytáhl na světlo Herbingerovu teorii. Fantazírování mesiáše Hitlerova Německa o čtyřech Měsících Země, z nichž každý způsobí novou dobu ledovou a zánik dosavadní civilizace, aby lidstvo začínalo opět znovu, od opic. Poslední, čtvrtý Měsíc se řítí na naši planetu, aby nás zahubil a náš vzdálený dvojník nám poslal své varo-

vání. Kde jsou tito poslové? Odletěli? Či jsou ještě mezi námi? Lidé se vzájemně prohlíželi s podezíravostí, není-li ten, který jde právě z opačného směru, jednou z těch tajemných bytostí.

Jedna indiskrece plodí druhou, jako když se dělí buňky. Popis neznámého námořníka – či kdo to byl – z pracovny profesora Paupera, už byl zveřejněn všemi sdělovacími prostředky světa. Redakce časopisů a novin dostaly půl miliónu oznámení, kde byl takový člověk spatřen. Několik vysokých, svalnatých lamželez s alkoholickým výrazem a červenými skvrnami ve tvářích bylo násilím dopraveno v různých zemích na policejní stanice, jako podezřelí z dárcovství milióny let staré mapy. Ve všech případech se ukázalo, že jde o více či méně spořádané občany, kteří s Historickým muzeem nemají nic společného a na inkriminovanou dobu mají nezvratné alibi, potvrzené důvěryhodným hostinským. Při přepravě dotyčných k výsledku bylo šestapadesát lidí zraněno těžce a několik set lehce, z čehož se dá usoudit, že dotyční nešli dobrovolně a z vlastního rozhodnutí. Dohady se množily a zaplavovaly veřejné mínění, v každém městě byl aspoň jeden prorok, vydávající věštbu o konci světa, který přijde, a některé vojenské útvary byly povolány mobilizačními rozkazy, aby zabránily kosmickému útoku neznámé civilizace a ještě více proto, aby udržely klid a pořádek mezi vlastním obyvatelstvem. Předpovídaný konec světa se stával společenským nebezpečím číslo jedna a kdoví, k čemu by mohl vést.

Vědecká rada zasedala nepřetržitě již osmačtyřicet hodin a radila se, co podniknout.

„Navrhuji vydat prohlášení,“ řekl třetího dne ráno sklíčený docent Aim, „že šlo o předčasně publikované zprávy o bádání, které nebylo ukončeno. Že se izotop uhlíku mýlil a že nejde o mapu světa starou milióny let, ale dva tisíce let. Že veškeré podrobnosti jsou vymyšleny nezodpovědnými jedinci. A podat na redaktora Situse trestní oznámení pro pobuřování světové veřejnosti tiskem.“

„Řešení by to bylo,“ připustil profesor Fuchs, „ale jak znám Vaxe, nedovolí, aby na jeho izotop C 14 padl stín podezření, že by se mohl mýlit, byť jen výjimečně a z nedopatření.“

„Zatčení toho Situse je otázkou necelé hodiny, to vám zaručuji, pánové,“ řekl plukovník Banset s nadějí v hlase.

„Nic takového není možné,“ zvedl dlaně k protestu první akademik Fuchs. „Tím světovou veřejnost jen vydráždíme. Naopak. Celá věc se musí bagatelizovat.“

„Smím-li něco říct k věci, pánové,“ pravil vážně historik umění doktor Befelem, „stačí, aby se na téma mapa a konec světa, opilý námořník a Martiané začaly skládat kuplety, které se budou zpívat v kabaretech a na televizních obrazovkách a celá záležitost se přesune do nové roviny, kde nebude nebezpečná. A my se pak můžeme věnovat studiu tohoto problému a navrhnout opatření... Na oko problém znevážit, zesměšnit...“

„Ale jak to zařídit, pane kolego?“

„Mám nějaké konexe na skladatele pop-music,“ přiznal doktor Befelem skromně. „Pokusil bych se je získat pro tuto myšlenku a kdybychom vypsalí soutěž s vyšší peněžitou dotací...“

Návrh byl přijat všemi hlasy. O výši dotace se dohadování protáhlo.

Nervozita světa poněkud opadala.

V televizní soutěži o nejlepší šlágr roku v Monacu byl oceněn kuplet Sarah Velendiové „Můj námořníčku, půjč mi starou mapu“. Pulitzerovu cenu za literaturu dostal příspěvek S. U. Tisa, nazvaný „Co vyčteš ze starých map“. Byl publikován v literární příloze „Dobry“ a důstojná komise, která právě zasedala, zavrhl na důrazný pokyn z blíže nedefinovaných míst ostatní kandidáty a díla o mnoha stech stránkách. Fantastická částka, podpořená blíže nezjistitelnou dotací byla přiřčena S. U. Tisovi za fantastickou vizi nazvanou „CO VYČTEŠ ZE STARÝCH MAP“. Měla asi deset tisíc slov a zaujímal i s ilustracemi dvoustranu novinové přílohy.

Tehdy, před dvěma milióny let, žila na Zeměkouli generace kosmického věku. Znala všechno a neměla tajemství. *Aurea Aetas* předcházející civilizace, řekl by básník. Doba věčného míru. Nikdo se s nikým nespárel, nikdo se nikoho nebál, nikdo proti nikomu neintrikoval – líčil autor dobu dávno minulou, skutečnou idylu pokoje a míru.

Jenže lidem vždycky něco chybí. Jak lze žít bez nepřátel?, řekli si vládcové oné civilizace před dvěma milióny let. Jak lze provozovat politiku, není-li proti komu? Co budou dělat ti, kteří byli ve svém

životě vždycky jen důstojníky a generály? O čem mají psát noviny, když neexistuje nepřítel, který by vyvolával aféry a skandály? Před nímž by se varovalo? Nejsou-li diplomatické šarvátky a roztržky? I sport ztratil přitažlivost, protože se hrálo gentlemansky a přestalo se kupčit se sjednanými výsledky a přetahováním hráčů. Všichni hráli jen pro svou radost a pro potěšení druhých.

Co podniknout s volným časem a nahromaděnou energií davů, když není nejen zahraniční nepřítel, ale ani vnitřní? Neexistuje pátá kolona, ba ani čtvrtá, šestá nebo osmadvacátá? Jenže lidstvo je stále stejné, závistivé a hašteřivé, touží po moci, po krvi, po ponížení a pokoření druhých. Vždycky se najdou jedinci, kteří dokáží své rozkladné názory naočkovat druhým. A vždycky se najdou lidé, ochotní bojovat za cokoli, proti komukoli nebo *jen tak*. Jen když vybíjí své ničitelské vášně a pudy.

Byla to alegorie světa, věčně se opakujícího, bojujícího praky a kamením, houfnicemi a mušketami, kulomety a rychlopalnými děly, raketami, laserem, kosmickými paprsky a biologickými zbraněmi, ničícími vše, do základu a zcela nenávratně. Tak i hrdinové S. U. Tisova příběhu začali řinčet zbraněmi. Znali tajemství atomu a místo katedrál – cyklotronů, se začali klanět novému bohu – bombě. Noviny měly senzace a světadíly se začaly mezi sebou urputně přít. Státníci vypouštěli zlobná slova a hrozby a generálové jednoho dne – všichni najednou – stiskli osudný červený knoflík. Ze všech atomových hlavních vyletěly náboje a země se proměnila v peklo.

Ze světa nezůstalo nic, jen jedna stará mapa jako důkaz, že všechno už tu jednou bylo.

Za svou literární vizi získal S. U. Tis odměnu, která mu stačila na zakoupení jachty a na stará kolena domečku se zahrádkou. S. U. Tis byl pseudonym redaktora Situse z „Doby“.

3. Večeře s doktorem Fortunem

Ester milovala svého přítele, který jí vyplatil jako podíl na svém světovém úspěchu další polibek a navíc s ní strávil několik rozkošných večerů v domku, který zatím používal jako rekreační sídlo o volných víkendech. Milovala ho tak, že riskovala výpověď a ztrátu

zaměstnání. Informovala svého miláčka o všem, co se ve vědeckém světě dělo. V kanceláři doktora Cabicara měla vše z první ruky.

„S použitím obrovské čočky získali podrobnou mapu ostrova někde na jihu Atlantiku. Tvrdí, že onen ostrov někde musí být, patrně dávno zatopený pod vodou, ale je tam.“

„Proč se o tom nepřesvědčí?“ podivil se Situs.

„Blázínku. Teď, když celou otázku staré mapy znevážili, že si z ní celý svět dělá šoufky, nikdo nedá ani penízek na nějakou vědeckou expedici. Vždyť by to bylo k smíchu, nemyslíš?“

Jenže Situs nemyslel.

„Kdo stojí v čele těch, kteří jsou pro expedici?“ zeptal se vážně.

„Přirozeně profesor Pauper. Jenže sám je už příliš starý. Ale má svého muže, jemuž by rád výpravu svěřil. Je to jeho žák. Futurolog doktor Fortun“.

„A nemají peníze...“

„Dělají tajně sbírky, hledají sponzory, ale schází se jim to pomalu.“

„Dobrá, zjistíš mi, kde večerívá doktor Fortun. A já se tam s ním – jakoby náhodou – setkám, ano?“

Plavovlasý anděl přikývl a v očích měl štěstí. Ester toužila opět něco udělat pro svého nejdražšího. A teď k tomu měla příležitost.

Zprávu přinesla hned druhý den. Doktor Fortun večerí denně v Orionu naproti Historickému muzeu. Občas tam teď sedávají s doktorem Pauperem. Ale většinou jen ve středu. V ostatních dnech bývá doktor Fortun sám.

Jakoby čirou náhodou za několik hodin vstoupil Situs do Orionu a rozhlédl se. Bylo úterý. Žádný stůl nebyl úplně volný. A tam, kde seděl muž, jehož s dokonalou věrností popsala Ester, zůstaly dvě židle neobsazeny.

„Čekáte někoho, nebo se smím posadit?“ zeptal se mírně.

„Je tu volno,“ odpověděl host pojídající rozvážně kung-pao-ti. Orion vařil výtečně podle receptu klasické i orientální kuchyně. Doktor Fortun dával od studentských let přednost čínským jídlům.

„Dobrou chuť,“ usmál se Situs, když usedl a sáhl po jídelníčku.

„Děkuji.“

Doktor Fortun se očividně nezdráhal konverzovat, ale na druhé straně se nehodlal dát vyrušit od večeře. Měl rád svůj klid a své soukromí. Situs hleděl chvíli soustředěně do jídelního lístku.

„Nerad ruším,“ obrátil se opět na muže na druhé straně stolu, „ale vy zde jistě večeříte častěji než já... Nevíte, jestli dělají do bažanta nádivku z kaštanů, doktore Fortune?“

„Pardon, nevěděl jsem... nepamatuji se... vy mě znáte?“

Doktor Fortun byl viditelně zmaten. Nečekal, že ho nový spolustolovník osloví jménem. A otázka na kaštanovou nádivku zněla důvěrně, jako by se stýkali léta.

„Ovšem, kdo by neznal doktora Fortuna?“ odpověděl Situs s nezávazným úsměvem. „Patřím mezi vaše obdivovatele. Ovšem i mezi obdivovatele doktora Paupera.“

Doktor Fortun neměl příliš dobrou paměť na jména ani na tváře. Je možné, že se s tím člověkem už někdy sešel na nějaké konferenci. Věkový rozdíl mezi oběma mohl být pět, sedm let. Snad studoval také u Paupera, jenže o pár roků později. „Nebo se potkáváme v knihovně a já ho prostě přehlédl,“ upokojoval se.

„Nevím, jestli dělají nádivku do bažanta z kaštanů, ale pravděpodobně ano,“ odpověděl tedy s klidem a zase se dal do jídla. Situs si objednal. Když doktor Fortun odložil příbor, číšník s bažantem tu ještě nebyl. Chvilé jako stvořená k rozhovoru.

„Myslíte, doktore, že literatura bude za pár let nahrazena matematikou?“

„Literatura bude mít vždycky místo v lidském životě,“ odušil muž s nápadně kulatou hlavou, silnými skly brýlí a nedostatkem vlasů, které jen vzadu a po stranách tvořily plavé prstýnky. Futorolog. Jako by mu čočky měly přiblížit zítřky, jimiž se zabýval.

„Nemyslím, že by matematika měla literaturu pohltit. Myslím, jestli spisovatelé budou tvořit v číslicích,“ řekl Situs klidně.

„Spisovatelé v číslicích?“ zauvažoval doktor Fortun nad zvláštností otázky. „Literatury jsou záležitostí písma, ne? Jak už sám původ slova ukazuje. Slovesnost beze slov? Nechápu, jak si tu otázku představujete...“

Situs pochopil, že Fortun uvízl drápkem a s vděčností kvitoval číšníkovu liknavost. Nerad by teď přerušoval svůj výklad.

„Svět spěje k stále větší racionalizaci. Četl jsem kdysi vaše pojednání o tom, jak se jazyk bude koncentrovat do pojmů a odhodí všechno zbytečné. Fantazie budoucího člověka bude daleko širší a myšlení exaktnější. Auto – havárie – štěstí – mechanik – rodina – radost. Proč zdlouhavě líčit, jak na silnici došlo k automobilovému neštěstí, které však přece jen dobře dopadlo, nakonec se našel i ochotný člověk, který vůz opravil a jezdec se zdravý a bez úhony vrátil ke své rodině, která ho šťastně přijala do své náruče. Bylo to tak nějak, že, i když jsem asi použil jiného příkladu?“

„Ano, užil jsem klasického okruhu: Pole – zajíc – lovec. To jsou ovšem stále slova, jen děj se koncentruje do pojmů a s hutností ovšem stoupá dramatičnost.“

Doktor Fortun byl nadšenec svého bádání a Situs zase dokonalý psycholog. Věděl, jak nalíčit mucholapku, aby na ni sedla oběť, kterou si vyhlédl.

„Jdeme dál, doktore Fortune. Je asi šedesát základních lidských typů, pokud jde o vzhled. Proč by měl spisovatel dlouze a obsáhle popisovat, že je někdo štíhlý, plavovlasý, protáhlé tváře a výrazných rtů, dvacet sedm let stár, když mohu napsat 0 – 182/27 – B8š? A máte popis hotový. Přesný, výstižný. Nebo tmavovláska, střední postavy, dvacetiletá, takový kulatý typ trochu při těle, s věčným úsměvem a dětsky udivenýma očima, živá, temperamentní, znáte takové ženy... stačí uvést 0 – 152/20 T4v. Nejdříve by se přidával klíč k dešifrování číselných znaků, jakési logaritmické tabulky pro účely literatury. Jednak by se tím čtenář cítil více angažován, podílel by se na četbě tvůrčím způsobem, dešifrováním vět. Nešlo by o nic mechanického, podvědomého, kdy člověk čte a přestává vnímat, myšlenky se mu rozletí někam jinam, daleko od knihy.“

„Což je na četbě to nejpůsobnější,“ snažil se namítnout doktor Fortun, ale Situs nevzal poznámku na vědomí a pokračoval ve svém líčení.

„To je ovšem stejně jen přechodný stav, protože čtenáři začnou znát tyto číselné znaky, jako dnes známe násobilkou nebo Pythagorovu větu. Pak už půjde zrak jenom po číslicích a fantazii se dostane netušená možnost dotvářet. Je několik základních lidských povah. Třeba sanguinikové, cholerici, melancholici... Někdy má člověk

určité vlastnosti z té a další druhé skupiny. Stačí vyjádřit znakem S/CH. Sanguinik s cholerickými sklony. Nebo jiný případ. Život se skládá v podstatě ze stovky výchozích situací. Šťěstí – nešťěstí, chytrost – hloupost, síla – slabost, rozumíte mi, doktore Fortune. Každá skutečnost by měla svůj znak... kolik slov by se tím ušetřilo. Jaká prostranství pro fantazii by zůstala otevřena. Čtenář si přečte znak Šh 7. Ví, že Š znamená štěstí, h – hloupost. Byla hrdinka hloupá a přesto měla štěstí nebo měla štěstí, protože byla hloupá? Nebo ji potkalo docela hloupé štěstí? Mohla být tak hloupá, že ji potkalo štěstí. Čtenářova obrazotvornost může vykonávat pravé divy. Autor svého čtenáře neznásilňuje, jenom lehce vede. Čtenář tvoří sám. V tom by mohla být budoucnost literatury ve věku, do něhož spějeme.“

Futurolog na něho pohlédl se zájmem.

„Něco na tom je. I když chápu, že vaše nadsázka je jenom žert. Smím se vás zeptat, jaké je vaše povolání?“

„Spisovatel,“ odpověděl klidně Situs.

„Ne.“

Doktor Fortun se zarazil.

„Takový návrh bych čekal spíš od technika. Fyzika, matematika...“

„Nemyslím teď na sebe, doktore Fortune. Uvažuji zcela akademicky ve futurologických kategoriích. Nejsem sobecký a v zájmu lidstva se rád vzdám čehokoliv.“

Odpovědí z druhé strany mu byl pátravý pohled. Dělá si z něho ten chlapík blázný? Vysmívá se mu? Napadá jeho vědecké vize světa našich vnuků? Ale na druhé straně není to hloupý člověk a je svým způsobem zajímavý. Říká, že je sám spisovatel. Doktor Fortun hledal v paměti jako v zanedbané registratuře: Zná se s nějakým spisovatelem, kterého by si hned nevybavil? Ujistil se, že Situsova tvář mu stále ještě nikoho nepřipomíná a zůstává zahalena v temnotách.

„Prosím,“ řekl číšník s nostalgicky zasněným pohledem a položil na servírovací stolek mísu s bažantem. Odklopil víko a z těžkého stříbra se linula vůně zvěřiny a příjemně podráždila futurologa a zasedla v jeho duši nedůvěru. Bylo jeho rozhodnutí správné? Kung – pao – ti je sice výtečné, ale tento bažant...

„Pane vrchní, připravte mi také bažanta,“ rozhodl se rychle, dokud se číšník nevzdálí.

„Zajisté, pane. K vašim službám.“

Když muž v černém odešel, popřál doktor Fortun svému společníkovi dobrou chuť. Považoval za nutné zmlknout, protože bažant s nádivkou vyžaduje soustředění, aby člověk plně vychutnal jeho lahodnost. Situs s řečí také nepospíchal. Teď, když si objekt jeho zájmu znovu objednal, má jistotu, že neodejde. Fortun byl prakticky připoután nejméně na další půlhodinku ke své židli a vystaven psychologickému útoku, který se už připravoval pod čelem labužníka, zálibně operujícího bažantí hruď. Nádivka byla kaštanová, jak oba muži správně předpokládali. Obsahovala i jatérka a jemnou máslovou hmotu, která vše spojila v jediný kompaktní a chuťově vyvážený celek.

Situs dojedl, otřel si bílým ubrouskem ústa, upil trochu grapefruitové šťávy a vrátil se k hovoru se svým společníkem.

„Kam až jednou dojde naše civilizace...“ povzdechl si.

„Ano. Jak vzrušující sledovat její cestu.“

„Nejdříve klikatou a nejistou, ale čím je lidstvo vyspělejší, čím víc vniká do tajů, jež jejich otcům byly záhadnými články víry, tím je cesta k vlastnímu zničení přímější, strmější a rychlejší. Nebude vám vadit, když si zapálím? Zhasnu cigaretu samozřejmě hned, jakmile vám přinesou jídlo.“

Doktor Fortun mechanicky přikývl. Myšlenka, kterou právě pronesl jeho spolustolovník ho zasáhla bez vychýlení.

„Řekl jste k vlastnímu zničení...“

„Ovšem. A také jsem to tak mínil. Je to stále stejné. Civilizace před námi, civilizace po nás. Mám pro vás návrh, doktore Fortune a nemá cenu chodit jako kočka kolem misky mléka, že ano? Nabízím vám pro vaši případnou expedici svou jachtu.“

Odmlčel se.

„Jak víte o nějaké expedici?“ vyhrkl vědec.

„Pod jednou podmínkou,“ pokračoval muž aniž odpověděl na otázku. „Že se této expedice zúčastním.“

„Kdo jste, pane? Skutečně si nevzpomínám, že bychom se spolu znali...“

Doktor Fortun se poněkud chvěl, oči za silnými čočkami brýlí mu neklidně těkaly, ale jeho hlas zněl kategoricky.

„Říká-li vám něco jméno S. U. Tis...“ naznačil jeho protějšek.

„Ach ano, nemýlím-li se, jste ten překvapivý laureát Pulitzera, Goncourta nebo čeho. Už jsem si vybavil souvislosti.“

„Správně, doktore. Přijímáte mou nabídku?“

„Budu se muset poradit s profesorem Pauperem.“

„Ovšem. Udělejte to, ale co nejdříve, doktore Fortune. A o mně před starým pánem moc nemluvte. Mám k tomu vážné důvody.“

„Nepřejete si, abych vás jmenoval?“

„To nad ne, jen vás prosím, abyste o mně hovořil co nejméně, musí-li to vůbec být. Raději bych stál do poslední chvíle docela v pozadí. Jistá skromnost člověka, který si připadá jen jako malý smrček mezi lesními velikány, jestli mě můžete pochopit.“

„Rád splním vaše přání. Ale ještě mi prozradte jednu věc.“

„???“ zdvihl Situs v očekávání otázky obočí.

„Jak víte o plánu expedice?“

„Kdosi mi říkal, jestli přispěji na její fond. Už si ani nevzpomínám, kdo to byl. Patrně nějaký z mých přátel z vědeckých kruhů. Tehdy mi napadlo, že bych mohl dát svůj podíl v podobě, která by patrně přišla vhod. Zatím jsem tu jachtu nevyužil a má zahálet? Je poměrně komfortní, dobře vybavená, byla to příležitostná koupě, jaká se většinou naskytne člověku, který získá náhle a nečekaně slušné jmění. A zbylo mi ještě dost, abych mohl platit posádku, než se rozhodnete. Ta lhůta ovšem není neomezená.“

„Zajisté,“ přikývl doktor Fortun. Podrobná odpověď ho zcela uspokojila. A také číšník v té chvíli přinášel dvě stříbrné mísy, mezi nimiž, jako ústřice v lastuře, spočíval jemně propečený bažant s kaštanovou nádivkou, napovídající vábivou vůní, že teď je čas na lukulské hody... Jeho společník s nábožnou úctou sledoval obřad požívání bažanta a chápavě se usmíval.

4. Problémy s Atlantidou

Profesor Pauper vyměnil brýle na dálku za brýle na blízko a zahleděl se do hromádky papíru, kupící se do pyramidy na jeho velkém

psacím stole. Místnost byla neobvykle zaplněna. Někteří členové vědecké rady, čtyři či pět teoretiků, hlavní ekonom nejvyššího vedení Akademie a čtveřice budoucích účastníků expedice, tvořili společnost profesora Paupera. Ještě chyběl poslední účastník porady, pan Tis, jehož nabídka poskytnout pro výpravu svou jachtu, umožnila neprodleně přikročit k první průzkumné výpravě do míst, která udávala dva milióny let stará mapa.

„Pánové,“ oslovil profesor Pauper své hosty a uchopil se za špičku plnovousu, který zamyšleně hladil. „Jsem rád, že se k tajné výpravě může přikročit díky nečekané nabídce pana Tise hned. Odborníci vypočetli, kdy jachta dorazí k mysu Dobré naděje. A odtamtud se vydá na jihozápad v době, kterou všichni pokládají za nejpríhodnější. Místo, udané na mapě, leží v oblasti, která patří k chladnému pásmu, nepřiliš vzdálenému od pruhu plujících ledů. Během dalších dvou měsíců tu však meteorologové a klimatologové téměř zaručují vyhovující teplotu, i moře bývá v této době klidné a je naděje na úspěch našeho předběžného průzkumu. Lichoběžník, v jehož středu je zakreslena tato pevnina, tvoří na severu Goughův ostrov, na jihu Sandwichovy ostrovy, na západě Jižní Georgie a na východě Bouvelťův ostrov. Území leží stranou pravidelných linek osobní i nákladní námořní dopravy, neoperují tu civilní ani vojenská letadla. Oceánografové tomuto území dosud nevěnovali velkou pozornost, přesto, že tu na poměrně velké rozloze oceán ztrácí hloubku a na několika místech podle současných námořních map leží mořské dno jen desítky metrů pod hladinou. Je pravděpodobné, že radarem, jímž je jachta našťestí vybavena, ověříme strukturu dna, jeho původ i charakter.“

Profesor pohlédl přes obroučku brýlí na své posluchače, neurčitě tonoucí v mlze.

„Veškerá zkoumání, jež jsme do této chvíle ve vší odpovědnosti podnikli nasvědčují, že jde o vážnou vědeckou záležitost, která byla, bohužel, bagatelizována od chvíle, kdy jistý neseriózní novinář odhalil tajemství, jež mělo zůstat až dosud v rukou vědců. Nebýt jeho, mohli jsme v této chvíli začínat s čistým stolem. Pokládám, vážení pánové, za svou povinnost informovat vás o dosavadních výsledcích bádání a jejich závěrech, jež zde mám před sebou.“

Profesor poněkud odložil vous, který se mu připletl mezi listiny, vzal do chvějících se prstů první arch s poznámkami:

„Mapa, jež se nám dostává do rukou díky neznámému dárci, který se ani na inzerát ani po celém skandálu nepřihlásil, se od ostatních exemplářů podstatně liší. Nejen tím, že je zhotovena z materiálu, který se chemikům zatím nepodařilo analyzovat. Stálost barev a jejich kvalita je vysoko nad úrovní naší současné chemie. Metoda, jakou je mapa zpracována, zůstává záhadou i pro světové kapacity v tomto oboru. Přiblížíte-li zvětšovací sklo k papíru, na němž je nějaká kresba, objeví se vám její zvětšenina, struktura čar a materiálu, ale nikdy se nemůže objevit nový detail, prakticky nová skutečnost.

V čem tato *nová* technika spočívá, zůstalo dosud také nerozluštěno.“

Profesor Pauper jenom dlouze povzdychl a rozhodil bezmocně volnou rukou.

„A z hlediska geografů i kartografů záhady jenom pokračují. Porovnáme-li tuto mapu světa – a nepochybujeme o tom, že *jde* o mapu světa, se vším, co se nám dosud zachovalo, se všemi mapami ze starých časů, je zde rozdíl, který rovněž zůstává v oblasti záhad. Každá z těch starých map zobrazuje určitou část území – nebo celou pevninu *tehdy* známého světa – jak si ji představovali cestovatelé, mořeplavci i vědci své doby. Ještě ve čtrnáctém století jsou obrysy pevnin jen přibližně zakreslené odhadem. Bílá místa na těchto kresbách „*hic sunt leones*“ jsou pravidlem, nikoli výjimkou. Srovnáme-li jeden historický plán s druhým, poznáváme, že se upřesňovala znalost světa a jeho obrazu, čím mělo lidstvo dokonalejší prostředky zkoumání. Kdežto na *této* mapě...“

Profesor ji pozvedl oběma rukama, ačkoli musel pustit špičky plnovousu, a obrátil plán směrem ke svým posluchačům.

„Kdežto zde je kresba zeměkoule velice pregnantní, pracuje s přesností, jaké lze dosáhnout jenom na základě leteckého snímkování území, používá dokonale sítě poledníků a rovnoběžek, která se však nepatrně liší už ve své podstatě od našeho současného způsobu značení. Kontinenty zde také neodpovídají dnešní podobě světa, ale některá území se naopak shodují s přesností docela matematickou. Co lze z toho vyvodit, vážení pánové?“

Profesor Pauper opět položil mapu před sebe a do ničím nerušeného ticha si sám sobě odpovídal na otázku, již položil:

„Ano, lze z toho vyvodit, že tuto mapu pořídil kdosi, kdo ovládal techniku lépe, než naši nejlepší současníci. Je použito metody geografické projekce s maximální přesností. Mýlil by se takový tvůrce, odborník ve stavbě, skladbě a rozložení moří a kontinentů, když se nemýlil v detailech, jež objevila teprve poslední desetiletí? Je to málo pravděpodobné. Berme tedy za prokázané, že svět, zobrazený na této mapě, kdysi v *této* podobě existoval. Snad před dvěma milióny let, na které určili odborníci stáří této mapy. Otázkou zůstává, proč se nám z této doby nezachovaly památky. Ale to teď není předmětem mé úvahy, na to by mohla – alespoň částečně – odpovědět i expedice, kterou povede doktor Fortun. Pozoruhodný příspěvek do diskuse o celém problému přednesl doktor Fermé, jeden z účastníků nastávající výpravy. Objevil totiž na mapě, že území Sibiře a vůbec severní Asie, tedy území dnes chladné, kde půda často celý rok nerozmrzá, je zde zakresleno jako místo s bujnou vegetací a tyto značky označil za faunu a flóru. Ve srovnání se stejnými nebo podobnými značkami na místech zobrazené Země je nanejvýš pravděpodobné, ne-li už naprosto jisté, že mapy se podařilo dešifrovat. A právě na území, o němž hovořím, představují značky velká, zřejmě býložravá zvířata. Šelmy jsou značeny, bereme-li teorii doktora Fermé za přijatelnou, odlišně.

A máme zde vysvětlení záhady, která vrtala hlavou dlouhá léta přírodovědcům. Totiž objevy sibiřských mamutů. Jak je známo, na Sibiři se už dlouho objevovaly při vykopávkách ve zmrzlé zemi kostry mamutů. A nejen jejich kostry. Zachovalo se i několik zvířat věčným ledem jakoby konzervovaných. Dokonce se v jejich žaludcích našly i zbytky modřínových větví a borových šišek. Tedy vegetace, která se dnes na území tajgy a tundry vůbec nevyskytuje. O čem to svědčí, vážení kolegové? Že toto území mívalo před tisíci lety podstatně jiné klima, než je dnešní. Že zde byla jiná vegetace a jiná fauna. Vyvozují z toho a myslím, že i vy se mnou v tomto ohledu souhlasíte, že tato mapa byla pořizena v době, kdy na naší planetě byly zcela odlišné klimatické podmínky, jiné uspořádání pevnin a souší. A dedukuji dále, že zásah, který přivodil tyto tektonické změny, pohyb

zemské kůry, stěhování pevnin a moří, jež se vlila do náhle vzniklých prohlubin, měly vliv i na vychýlení zemské osy. A právě proto, že postavení zemské osy a poloha planety ve vesmíru se částečně pozměnila, máme i dnes malinko odlišné vyznačení geografické sítě, rovnoběžek a poledníků na našem globu. Rovník dnes vede poněkud jinak, než na této mapě a to nasvědčuje, že i oblasti věčného ledu a plujících ker byly rozdílné od situace, jakou známe v současnosti. Posunuly se mírně i oba zemské póly.“

Profesor Pauper si sundal brýle a otřel je bílým šátkem. Skla byla lehce orosena a na profesorově čele se objevilo několik kapek perlivého potu. Cítil sám ono mrazivé a současně rozpalující vzrušení badatelů, kteří se blíží na dosah odhalení nějakého tajemství. Nikdo ze zúčastněných se ani nepohnul. Znali dílčí výsledky, jež přineslo zkoumání staré mapy, ale takto v souhrnu a se závěry, k nimž se rozhodl starý pán, ještě nikdo celý problém nepředestřel. Ale teď, když odjezd členů expedice doktora Fortuna je otázkou několika dní, je takový závěr nutný.

„Pokračujme, milí přátelé. Vy sami dobře znáte studie, které byly do dnešního dne uveřejněny o bájně Atlantidě a jejím zániku. Od Platonova Kritia až po současnost vyšlo na tento námět více než pětadvacet tisíc knih s nejrůznějšími teoriemi. Ale všechny hledají Atlantidu v oceánu mezi severní Afrikou a Jižní Amerikou, mezi Gibraltarem a Floridou, každý badatel nebo teoretik má své důvody pro tvrzení, *kde* vlastně ona Atlantida ležela. A každý má i teorii *proč* zanikla. Od srážky země s jiným kosmickým tělesem až po potopu, která zavinila, že bájný a na svou dobu vyspělý ostrov zmizel náraz pod hladinou moře. Položme si otázku: Není možné, že taková pevnina mohla skutečně existovat a že ji na své mapě zachytili obyvatelé jiné, tehdy vysoce civilizované planety? Podle této mapy by byla bájná Atlantida mnohem jižněji, než by se ji kdokoli odvážil hledat. Mnohem jižněji byly tehdy jiné klimatické podmínky, než dnes. Život na takové pevnině by dnes odpovídal situaci na Islandu a možná ještě severněji, blíže polárnímu kruhu. Jenže tehdy, když rovník vedl v této části světa jinak, jak ukazuje zeměpisná síť mapy, muselo zde být klima mírné nebo subtropické. Badatelé, hledající Atlantidu, vycházejí ze skutečnosti, že se ostrov „ztratil“ někdy před

dvanácti až patnácti tisíci léty. Žádný svědek nemůže však osobně prohlásit, že v Atlantidě byl. Každý vypovídá jen to, co zná z doslechu, je-li, respektive byl-li nějaký ostrov v místech dnešních mělčin oceánu, poklesl-li o několik metrů nebo desítek metrů pod hladinu, nemůžeme vyloučit, že se čas od času a za zvláštních přírodních podmínek, za příznivých okolností v určitých obdobích, částečně nevynořil. A odtud pověsti, počínající u Platóna a jeho následovníků.“

„Proč právě na této mapě, pane profesore, je podle vašeho názoru onen ostrov, o němž je řeč, vyznačen červeným kruhem?“ zeptal se Balis, jeden z členů vědecké rady, když se Pauper na chvíli odmlčel, aby znovu zkoncentroval myšlenky a na okamžik si vydechl.

„Ano, proč? To je právě jedna ze záhad, nad kterou jsem dlouho přemýšlel. I k tomu jsem chtěl dojít. Zaměřili příslušníci oné mimozemské civilizace, kteří přistáli na naší planetě, pozornost právě k tomuto místu? A proč ji tam zaměřili? Patrně proto, že zde byl pokrok z celé zeměkoule, tehdejšího světa, nejvyvinutější. Hledali možnost, jak se s obyvateli ostrova domluvit, protože to pokládali za nejsnazší.“

„Nebo je tu druhá možnost,“ přerušil profesora poněkud nevhodně docent April, „že se na tuto část tehdejší pevniny světa zaměřili útočníci z kosmu, aby ji zničili.“

„A proč by ji měli ničit?“ zvedl profesor Pauper překvapeně obočí a zatahal se za vous. „Proč? Uvažte, pane kolego, že tento světadíl, chcete-li to tak nazvat, byl ve své době nepokročilejší, nejsnáze se mohl dohovorit s kosmickou civilizací. Ale nebyl jí nijak nebezpečný. Nepřátelství musí mít přece nějaký zjevný důvod. Nejspíše materiální. Jenže takový důvod nikde nevidím.“

„Co když,“ namítl April, „to byla část pevniny na této zeměkouli, kde žily bytosti tak inteligentní, že mohly kosmické dobyvatele nějak ohrožovat v jejich záměru dobývat tento svět?“

„A proč by ho chtěli dobývat?“ podivil se profesor.

„Demografové, počítající s další populační explozí lidstva na naší planetě se ptají, čím se budoucí generace užíví. Hledáme životní prostor pro přibývajícím obyvatelstvo. Surovinové zdroje, potraviny. Byla-li cizí planeta v takové situaci, jako my dnes, mohla hledat sate-

lita, kam by se dala přesídlit část populace, pro niž doma nebyly perspektivy. Země se jim k tomu mohla nejlíp hodit, pokud to byli tvorové, potřebující k životu vzduch a vodu.“

Profesor Pauper se zarazil.

„Takhle jsem neuvažoval, promiňte, doktore Aprile. Poněkud jste mne vyvedl z míry a uznávám, že na vašich závěrech by mohlo něco být. Promyslím je ještě z hlediska koncepce, kterou jsem zatím vytvořil a zařadím i takovouto alternativu, než expedice vyrazí. Budu na tom pracovat dnes celou noc. Děkuji za zajímavou připomínku.“

Chvilí bylo ticho. Nikdo nic neříkal, všichni čekali, že profesor bude hovořit dál. Několik sekund sbíral myšlenky, aby navázal přetrženou nit.

„Ano, pánové, budu tedy pokračovat tam, kde jsem skončil. Pokud přistáli mimozemšťané na tomto ostrově, o němž zatím nic nevíme, měli k tomu určitý důvod. Pravděpodobně ten, že zdejší civilizace byla z tehdejšího světa nejvyspělejší. Byly zde pro to zřejmě podmínky. Mluvil jsem o rozdílu v klimatu tehdejšího světa. Nasvědčuje tomu i zpráva, kterou mi dal k prostudování profesor Pole. Došel k závěru, že žluté, modré a hnědé šipky na této mapě nemohou znamenat nic jiného, než studené, teplé a neutrální mořské proudy. Podle toho byl tehdejší ostrov, zvláště vyznačený na tomto plánu, v mimořádně příznivé situaci, obléván ze dvou stran teplým prouděním. Teprve novou polohou Země, změnou v rotaci a novou skladbou pevniny a souše se i směry vodních a vzdušných proudů změnil. Ovšem – vyvodíme závěr: Proč stálo za to kosmickým bytostem – byly-li to vůbec kosmické bytosti – sestavovat tak podrobnou a zcela vyčerpávající mapu se všemi údaji, týkající se fauny, flory, proudění vody, meteorologických podmínek a ještě jiných problémů, které se nám zatím z mapy dešifrovat nepodařilo?“

Profesor se odmlčel.

„Protože zkoumaly podmínky, zdali se tu mají usadit, zřídit tu dependenci své zbytnělé planety,“ vpadl opět April a odmítl káravé pohledy ostatních mužů.

„Snad...“ řekl po chvíli profesor Pauper. „Vnucujete mi svou teorii a asi ji budu muset vzít v úvahu hned, doktore Aprile. Chtěl jsem se zabývat problémem, proč došlo *náhle* k pohybu zemských

vrstev, ke změnám v rotaci planety, k přesunu rovnováhy mezi moři a pevninou. A proč vyvázlo beze změny jen několik málo území, která se doslova přesně kryjí na našem dnešním, nejmodernějším obraze zeměkoule, pořízeném na základě fotografií z umělých družic, s obrazem mapy, již se nám nečekaně dostalo. Že ta změna přišla náhle, dosvědčují právě ti sibiřští mamuti, o nichž jsme hovořili. K tomuto závěru dospěli už četní vědci. Mamuti měli v žaludku ještě zbytky potravy. Nenesli stopy násilné smrti. Tedy po střele nebo jiné zbraní. Přepadl je mráz, na jaký nebyli zvyklí. Nestačili se vyrovnat s novými podmínkami a na místě zmrzli jako člověk, který zabloudil ve vysokých horách ve sněhové vánici. Také on zůstane zachován, konzervován, dokud ho nenajdou nebo dokud nepřijde obleva. Proto se mamuti v oblastech nerozmrazajících půd zachovali neporušeni. Z toho vyplývá otázka: Jak k tomu došlo? Proč nastaly *naráz* tyto změny, ovlivňující zcela nově uspořádání života na naší planetě? Způsobil to náraz jiného kosmického tělesa, jak se domnívají zastánci této teorie, kteří si vesmírnou katastrofou vysvětlují zmizení legendární Atlantidy? Nebo se máme přiklonit k Herbingarově teorii o čtyřech Měsících Země, jež se s ní postupně srážely? I když se Herbingersám nikde o Atlantidě nezmiňuje a její existenci nebere na vědomí! Nebo šlo skutečně o násilné přepadení Země o jakém hovoříte vy a *pozemšťané* se bránili, až došlo k jadernému zničení tohoto světadílu? Rozvažme tyto možnosti. Je pravděpodobné, že zde expedice doktora Fortuna objeví stopy po dávné nukleární explozi. I když jde řádově o dva milióny let, lehce zvýšená radioaktivita v tomto úseku by mohla lecos napovídat. Konečně ani teoretické bádání nemusíme uzavírat. Nechal jsem pořídit přesné fotokopie té mapy. Fotokopie 1: 1, na nichž jsou věrně zachovány i odstíny barev. Jen jednu vlastnost originálu naše fotografie nemají. Přiblížíte-li k nim lupu, nedostaví se stejný efekt jako u skutečné mapy. Zvětšují se jenom linie a jejich struktura. Neobjevují se další detaily. Proto jsme si alespoň částečně vypomohli. Pořídili jsme různé snímky přes několik druhů silných zvětšovacích skel, respektive fotografové pracovali s různými ohniskovými délkami objektivů a předsádkovými čočkami. Efekt při fotografování zůstal zachován. Máme tedy i další podrobné mapy s detaily, jež se na originále objevují pouze po příslušném zvětšení. I tyto

kopie jsou vám k dispozici. A zatímco výprava popluje k mysu Dobré naděje, máme ještě čas pracovat. Jak my zde, tak vy během plavby, a doručit výsledky našeho společného bádání a eventuálně nové poznatky a teorie na palubu jachty.“

„Posádka přece může dopravit jachtu k mysu Dobré naděje bez členů vědecké expedice. Ti by mohli nastoupit až tam, ne?“ namítl opět doktor April, který měl toho dne nějak výbojnou náladu.

„Ano,“ řekl trpělivě doktor Pauper. „Ale po dohodě s příslušníky expedice jsme rozhodli, že poplují hned od začátku. Seznámí se dobře se členy posádky, které musí získat za své jediné pomocníky při vlastním průzkumu. Zvyknou si na plavbu po moři a uspořádají si na jachtě život tak, aby mohli studovat a řešit pak své úkoly. Tato záležitost je věcí členů expedice a pana – jak se jen jmenuje – který jachtu propůjčil.“

„A kde je vůbec ten pán? Tuším, že se měl tohoto sezení zúčastnit,“ vyhodil doktor April náhle otázku jako granát.

„Ano, kde je vlastně pan... Tis?“ uvědomil si profesor Pauper a tázavě pohlédl na doktora Fortuna.

„Asi se zdržel. Ujistil mě, že určitě přijde. Konečně, jachta je připravena, mám tu dokonce seznam posádky...“

Doktor Fortun sáhl pro papír se jmény a podal ho profesor Pauperovi.

„Kapitán Bion, kormidelník Morel, kuchař Luice, potápěč Quipe a osm námořníků,“ četl profesor.

„Prý samí slušní a ochotní lidé, zvláště vybraní,“ poznamenal doktor Fortun. „Mimořádně významné je, že S. U. Tis nezapomněl ani na zvláště školeného potápěče, který může sestoupit do neuvěřitelných hloubek.“

„Je-li všechno v pořádku...“ uklidnil se profesor, „tak ho tu ani nezbytně nepotřebujeme. Toho dobrodince nám seslalo samo nebe, když nějaký nemožný pisálek celou věc pokazil hned v zárodku.“

„Ještě mám otázku, pane profesore, na hlavní skutečnost: *Kde* byla celé dva milióny let tahle mapa, *jak* k ní přišel neznámý námořník a *proč* ji přinesl právě nyní a právě vám? A proč se přes všechny výzvy znovu neukázal, když ví, jak naléhavě bychom s ním chtěli

mluvit? Že by po celosvětovém skandálu díky tomu *pisálkovi* jak ho nazýváte, existoval někdo neinformovaný, považuji za vyloučené!“

Dr. April vítězně pohlédl na Paupera a vycenil falešný chrup, jakoby se chystal kousnout.

„Nejsem Pýthie, pane kolego,“ svraštil profesor čelo jako jezevčík a nervózně se zaškubal za vous, jako by si ho chtěl na místě odstranit. „Nemám křišťálovou kouli, pane kolego! To jsou otázky, které v tuto chvíli nikdo z nás nedovede zodpovědět a obávám se, že *nejen v této chvíli!*“

Profesor provedl trik s výměnou brýlí dvakrát po sobě. Byl už rozrušen útočností doktora Aprila. Ale bytostně chápal důvod jeho výpadů. April se ucházel o účast v expedici. Jenže pět mužů, které přijme pan Tis na palubu jachty je už určeno. Dr. Fortun jako vedoucí výpravy a futurolog, fyzik Freitag, biolog Fermé, archeolog Salix a antropolog Laux. Šestáým členem výpravy bude sám majitel jachty, což je jeho jistě oprávněná podmínka. Má se stát archivářem a kronikářem expedice.

Profesor Pauper uchopil vous jako obranný štít a rozestřel ho před sebou. Tím se uklidnil natolik, že zcela chladným hlasem dokázal formulovat otázku, kterou hodil docentu Aprilovi přímo do tváře:

„Vy, Aprile, příliš stojíte o to, abyste byl v téhle expedici, vidíte?“

„Ano,“ vydechl vědec upřímně, dokonale zmaten obratem, který nečekal.

„Na lodi, jak chápete, další místo není. Ale musíme zřídit u my-su Dobré naděje malou kancelář, která bude spojkou mezi jachtou a vědeckou radou. Přijal byste, kdybychom vám toto poslání nabídli?“

„Rád, pane profesore,“ vydechl docent podruhé. Zabýval se starými písmi, jazyky dávno vyhynulých národů a kultur. Věděl, že s touto kvalifikací se do expedice těžko dostane. A přece po tom toužil.

„Bude-li rada souhlasit, já vás pro tento úkol doporučuji.“

„Děkuji, pane profesore,“ řekl docent vděčně a umínil si, že od této chvíle bude mlčet a nevyruší starého pána ani jedinkrát.

Na dveře pracovny profesora Paupera se ozvalo zaklepání. Aniž čekal na vyzvání, vstoupil návštěvník. Profesor vstal a na jeho tváři se objevil výraz hněvu a rozčilení.

„To jste zase vy? Co tady chcete? Okamžitě opusťte tuto místnost!“

Muž ve dveřích se uklonil a potěšeně se usmál.

Doktor Fotun vyskočil ze svého křesla a nechápavě se postavil před hosta, který se tak náhle objevil.

„Dovolte, pane profesore, abych vám představil spisovatele S. U. Tise, to je pan profesor Pauper, Mistře.“

„Myslím, že jsme měli tu čest,“ usmál se vlídně muž, k němuž se upíraly pohledy v místnosti.

Profesor Pauper dosedl zničeně do křesla s výrazem absolutní rezignace.

5. Kormorán vyplouvá

Tiše a nepozorovaně se scházeli na palubu Kormorána, jak se jmenovala malá jachta, které se nedávno ochotně zbavil jakýsi filmový producent, když měl možnost stejně výhodně zakoupit mnohem honosnější plavidlo, odpovídající jeho současným, stoupajícím příjmům. Protože i velikost jachty může patřit mezi kritéria, podle nichž jedni lidé hodnotí cenu druhých lidí. A jelikož lidé od tisku už zaznamenali změnu majitele Kormorána, nikdo se o jachtu zrovna nezajímal. Takže pozornosti světa uniklo, když náhle odplula z přístavu jen s posádkou a dorazila do sousedního přístavu, kde pod pláštíkem šera nastupovali nenápadní účastníci tajné expedice. Zavazadla a vybavení – kromě osobních věcí – už byla na palubě. Situs přicházel jako poslední. Na jeho rozkaz měl kapitán okamžitě vyplout.

Rozhlížel se ostražitě, jestli ho nikdo nesleduje. S Ester se rozloučil srdečně, upřímně a trochu i s lítostí. Byl jí za tolik vděčný, že snad by ji vzal i s sebou, kdyby otázka žen na palubě nebyla zamítnuta hned v úvodu příprav zcela jednoznačně. A na její otázku, co bude, až se vrátí, dal nadějnou odpověď: „Někam si vyjedeme, my dva,“ řekl.

„Jako manželé?“

„Možná. Budu o tom přemýšlet, nenajdeš-li si zatím jiného,“ odpověděl vlídně a políbil ji. To byla jejich poslední rozmluva. Ale k jachtě ho vyprovodit nesměla.

„Vděčím sice tvé povídkavosti za vrchol své novinářské dráhy, miláčku, ale to bylo něco jiného. Ted' bych rád, aby se vinou tvé povídkavosti nedozvěděl nikdo kde jsem, s kým tam jsem, a proč tam jsem,“ hovořil uklidňujícím hlasem, jako se chlácholí zklamané děti, které nemohou dostat zmrzlinu v horkém dni.

Ester *byla* rozumná a nedělala potíže ani tentokrát a věřila, že vydrží čekat třeba rok nebo dva. I když expedice neměla trvat déle než šest měsíců. Profesor Pauper aspoň doufal, že taková lhůta by měla stačit k odhalení základních údajů. A pak se mohou zkoumat další, po důkladné a teoretické přípravě. Měli záhadnou mapu, ale ani zdání, z čeho vyjít a kam dospět.

Situs ještě cítil polibek a vůni rtěnky na tváři, když docházel pěšky k přístavišti jachet. Taxi nechal v úctyhodné vzdálenosti, aby mohl zjistit, zdali ho přece jenom někdo nesleduje. Nejvíce se bál svých kolegů. Jejich nelítostné honby za senzací, jejich touhy vyrvat mu monopol, který si chtěl Situs uchránit. Jeho zájem byl nyní přesně opačný, než dosud. Neměl nejmenší chuť odjíždět s fanfárami, projevy na rozloučenou a přáním zdaru, s hrozícími, slídivými helikoptéry nebo jachtami konkurenčních listů a za doprovodu filmových a televizních kamer a za světél elektronických blesků vtíravých fotografií. Nehodlal posílat „Době“ reportáže o průběhu expedice. Měl všechno potřebné. Fotopřístroje a filmovou kameru s dokonalým transfokátorem, videokameru, dostatek kazet, barevných filmů, magnetofon. Rozhodl se zachytit všechny objevy vědců a zhodnotit je naráz, po návratu, kdy už nebude nikdo jiný schopen pořídit takové dokumenty. Pak napíše knihu, která ho dovede k Olympu vlastního povolání. Knihu, podloženou tak věrohodnými doklady, že nikdo nebude moci pochybovat. Lidé jsou ovšem nedůvěřiví. I když sledují realitu, v duchu už jim klíčí podezření, že byla natočena v nějakém filmovém či televizním studiu. Zapudí věrohodně všechny tyto pochyby. Hodnověrnost jeho práci dodají autentické hlasy, postavy i názory známých vědců zvučných jmen.

Redaktor Situs neměl vysoké mínění o svých kolezích. Jsou to podomci se sebevědomím vůdců, říkal o nich. Sloužilo mu ke cti, že se z toho hodnocení sám nijak nevyjímal. Ale nyní věřil, že je s tím konec. Chtěl začít znovu, jako seriózní spisovatel a ne lovec senzací, poplatný vzrušení čtenářů, jež nepřetrvá více než pár hodin, nanejvýš dnů.

Neměl vysoké mínění ani o síle svého charakteru. A přece si byl jist, že tentokrát dokáže obstát sám před sebou. Téma vědecké expedice, jež si zvolil, bylo přímo mučivé. Ne už jako zpočátku jen pro senzací, ale pro svou povahu, nejen pro zisk, který mu přinese, ale i proto, že bude možná mít co říct bloudícímu lidstvu. Věřil, že tam na konci cesty je jako sladká odměna poznání, k němuž dospívá generace po generaci milióny let. Věřil v to téma, jako věřil v život. A v život věřil jako chirurg, který otvírá svým skalpelem lidské srdce, polomrtvé a zbědované, aby mu dal novou naději.

Proměny lidských povah se odehrávají většinou postupně po dlouhý čas, kdy vnější vlivy ostřelují člověka jako kosmické částice rakety. Zvolna si hledají cestu do jeho nitra a tam zasévají nové názory jako slabé kytičky, schopné uvadnout při první nepohodě. Sílí, upevňují se a najednou přichází poznání. Není ještě příliš silné, je založeno na pochybnostech. Ale zakořeňuje a dřívější názory a zásady ustupují poněkud do pozadí, aby uvolnily místo novým. Jsou však proměny lidských povah, přicházející jako bouře. Stačí k nim velké impulzy, velká poznání, velká a silná zklamání, velké city. Člověk, který projde takovou velkou bouří odhazuje své názory, postoje, vlastnosti, jako když chirurg jediným řezem zbavuje tělo nádorů. Situsova proměna byla z rodu těch druhých. Díky své lehkovážnosti, slušné dávce cynismu a povrchní ješitnosti zdolal skleněnou horu. Teď stojí pod jejím vrcholem, pevně rozkročen. Ještě včera si mohl klást otázku: Čemu dá přednost? Pokračovat cestou laciného úspěchu – nebo hledat v té souhře náhod pokyn osudu, který ho vybral mezi mnoha jinými, aby naplnil jakési poslání, které sice ještě nedovedl definovat, ale jež podvědomě cítil? Rozhodl se zcela jednoznačně, i když první možnost také lákala. Jestliže však zavrhl seriály senzačních reportáží, které by bez dechu četly milióny dychtivých čtenářů, nebylo to jen proto, že ani konkurence by nezaváhala a

ostřížími zraky by sledovala pohyb jeho jachty a našla si své prostředky, jak se senzací domoci. Rozhodnutí zpracovat látku najednou, seriózně a s důkladností badatele, bylo tedy výsledkem té prudké a náhlé proměny, tušením čehosi, i když neměl nejmenší konkrétní představu čeho.

A tak, stále se ostražitě rozhlížeje, došel až k jachtě, vystoupil na můstek, spojující s pevninou ten malý kousek hmoty, který bude v příštích dnech, týdnech, možná i měsících jeho domovem uprostřed neznámého a záhadného oceánu a při posledním kroku silněji podupl, jako na rozloučenou.

Sotva přešel na loď, námořníci uvolnili lana z pacholat na nábreží, těch kovových kolíků, jež dávají lodím jistotu, že přistály. Pacholata jsou prvním i posledním spojením s pevninou. Prvním přivítáním v přístavu a posledním pozdravem na cestu. Lana už byla na palubě a plavčík Pote je stácel do spirál, jako tlusté konopné a nylonové hady, kteří teď budou líně odpočívat, dokud znovu nepřirazí k molu. Můstek se zvedl a vědci, ukrytí už v podpalubí, vyhlíželi z kulatých okének za záhyby lehkých záclonek jako z kulometných hnízd bunkru. I oni se báli, aby nevyvolali zbytečný rozruch. Každá publicita by teď byla na závalu jejich práce. Proto se profesor Pauper loučil už včera s každým jednotlivě, nepronesl žádnou řeč, kterou by dal kolektivu do vínku na cestu. Vědecká rada byla informována opravdu jen v nejhrubších rysech a zavázána nejhlubší mlčenlivostí. Podezření z první indiskrece se nad nimi vznášelo jako hrozivý mrak. Proto nikdo ani příliš podrobností nevyžadoval. Čím méně budou vědět, tím větší jistotu bude mít každý z nich, že na jeho hlavu případně nová vina padnout nemůže. A protože nablízku – kromě staré slečny Marty, věrné a mlčenlivé jako hrob – nebyla v dosahu loučení žádná jiná žena, zůstalo tajemství odjezdu bezpečně uchováno.

Loď povinně odhoukala námořní signály a zvedla kotvy. Kapitán Bion vyvedl bezpečně jachtu z přístavu a nasměroval opačný kurs než jaký byl určen jejich expedici. Stále ještě nebylo vyhráno a ani doktor Fortun ani Situs se nevzdávali potřebné opatrnosti. Kdyby přece jen zvědaví reportéři měli nablízku své zvědy, zpráva o pohybu jachty musela znít zcela jednoznačně. Nový majitel si vyjel na malou vyhlídkovou plavbu, snad na ryby, možná za několika dny bezcílné-

ho odpočinku. Teprve, když se před nimi otevřelo volné moře a museli zmizet z dohledu i případným solidním dalekohledům, vydal kapitán rozkaz ke změně kursu a zamířili na jih.

Shromáždili se dole, v malém lodním baru, který teď bude sloužit jako jídelna a konferenční i společenská místnost výpravy. Situs je přivítal spolu s kapitánem Bionem na palubě své jachty.

„Přejme si, přátelé, aby tato expedice splnila všechno, co od ní očekáváme my i věda,“ řekl a pozvedl symbolickou sklenku, do níž ukápl šampaňské.

Sobě i všem ostatním. Pak se rozešli, aby si důkladněji, než měli dosud čas, prohlédli své kajuty, malé, ale dobře zařízené ložničky a zároveň pracovníčky, v nichž se dalo při určité skromnosti poměrně pohodlně žít i pracovat.

Všichni byli spokojeni. Protestoval jen doktor Laux, antropolog, jehož dílo o vzniku přímého předchůdce člověka – Homo Neandertalis – přineslo řadu nových pohledů a teorií na toto vývojové stadium lidstva, takže získalo „Cenu Akademie“ za uplynulý rok. Byla to bohatě dotovaná pocta a také doktor Laux značnou část své odměny věnoval na expedici, aby si pojistil touto cestou účast, sotva bylo jasné, že profesor Pauper získal plné moci od Vědecké rady, aby jmenoval kandidáty. Velice o tuto cestu stál, jakoby měla vyvrcholit jeho úspěšnou kariéru, v posledních letech téměř závratnou.

Doktor Laux ovšem patřil mezi lidi, kteří nejsou ochotni promítnout za žádných okolností jakýkoliv nedostatek hygieny, slevit ze svého osobního pohodlí, na němž lpěl s estétskou malicherností. Nesnědl by bez příboru ani žemli a talíř, prostřený bez sněhobílého ubrousku, byl prostě nezpůsobilý k servírování. Teď prohlédl svůj pokoj a svolával Situse a doktora Fortuna.

„V mém pokoji není koupelna, pánové,“ řekl jim pobouřeně, když oba vyšli ze svých místností.

„V žádné z těchto kajut není samostatná koupelna, doktore Lauxi,“ řekl Fortun a Situs přisvědčil. „Ale tady na druhé straně je prostorná a pohodlná koupelna, společná vždy pro tři kabiny, když dovolíte...“

Situs otevřel dveře. Laux ji přehlédl okem majora, který kontroluje při generální inspekci pokoj mužstva, špičkou prstu se dotkl

skříňky na toaletní potřeby a štitivě si prohlédl malíček, zda na něm neulpěla špína. Zkouška dopadla zřejmě uspokojivě.

Pokrčil rameny a vyšel na chodbu.

„Nechápu ovšem, proč nemám pokoj přímo proti koupelně,“ dodal nespokojeně. V té chvíli ze dveří, na něž antropolog ukázal, vystoupil doktor Fermé. Byl také vysoké postavy, jako Laux, ale na rozdíl od jeho odměřenosti na první pohled srdečný a společenský člověk.

„Promiňte,“ řekl omluvně a usmál se. „Zaslechl jsem hlasy a vyslechl vaši stížnost. Rád si s vámi pokoj vyměním... Cestu do koupelny budu mít ráno i večer místo fyzicky...“

Otevřel ochotně dveře své kajuty. Doktor Laux nahlédl dovnitř jen letmo, oči zkoumavě přelétly kajutu, aniž pohnul jedinou brvou.

„Kajuty jsou jinak úplně stejné. Takže jestli vám to nebude vadit, přijmu vaši laskavost...“

Obřadně se uklonil a zvolna kráčel pro své věci, aby je přenesl do nového pokoje. Fermé se vesele ušklíbl na oba zbývající muže a poskočil si na jedné noze.

„Bez rozcvičky nezačíná ani nekončí den, pánové...“

A už sbíral do náruče věci, které začal prve vybalovat, zatímco Laux přinášel nedotčené zavazadlo, jež uchopil u dveří dosavadní kajuty, jak je tam postavil plavčík Pote. Ten měl na starosti nejen všechny pomocné práce, ale měl být i vědcům k ruce, kdyby cokoli potřebovali.

Doktor Laux se ještě jednou téměř bez hnutí uklonil, jako když kozlík zkusí poprvé trknout a zavřel dveře kajuty. Podívaná skončila, pánové, chci mít své soukromí.

Doktor Laux, statný chlapík s nedůvěřivým, pátravým pohledem šedomodrých očí pod vysokým, až nejvyšším čelem, končícím vlastně na temeni, žil doma ve spořádaném manželství. Jeho žena pocházela z velmi dobré rodiny, byla módní návrhářka, ačkoli, když se poznali, toužila po slávě textilní výtvarnice. Okouzlovala ho její společnost a bral na milost její modré gobelíny a artprotisy, i když jinak umělci vcelku pohrdal jako nekulturními barbary, opilci, lidmi bez řádného a užitečného vzdělání. Neměl rád ani autory knih, které se zabývají něčím jiným než vědou a na filmovém plátně i na televizní

obrazovce si vybíral jen pořady vysloveně naučné, vycházející z fakt, jež lze ověřit. Obrazy nebo plastiky byly tak jedinou uměleckou oblastí, kterou uznával, odmyslil-li si od díla jeho tvůrce. S výjimkou René, své ženy, samozřejmě. Dnes mají dvě děti. Chlapci je devatenáct a bude také lékařem, dcerka oslaví letos šestnáct. A nedej bože, aby se zhlédla v matčině povolání. Ale koneckonců – vdá se a co z toho zbude? Na ně teď myslel doktor Laux, když vyndal ze svého zavazadla rodinnou fotografii své ženy a dětí a postavil ji na noční stolek. Obrázek platinové blondýnky Niké, úhledné a čistotné osobní laborantky v antropologickém ústavu, v jehož čele stál, měl pod podšívkou peněženky. Niké byla jakási citová rezerva doktora Lauxe. Skromná a nenápadná milenka, nepůsobící potíže, nerozvracující rodinný klid.

Doktor Fermé, který vyklidil tak ochotně Lauxovi svou kajutu přímo naproti koupelně, byl na rozdíl od svého učeného kolegy vdovec. Žil se svým dospívajícím synem, společně vedli domácnost, kam docházela jen uklízečka na několik hodin týdně, spíš jako vzdálená tetička než námezdní síla. Lauxe si nesmírně vážil. Snad proto, že sám kdysi toužil po antropologii. Oba totiž vystudovali medicínu a Fermému, začínajícímu asistentovi na fakultě, se nabídla možnost druhé kvalifikace v oboru biologie. Využil jí a k milované antropologii se už víc nevrátil, i když ve svém oboru udělal pro člověka mnohem víc než kdyby ho teoreticky studoval až k samotnému vzniku. Oba muži – otec a syn – žili společně v pohodlném bytě, věnovali se svým odlišným zálibám, trávili rozličně i volný čas. Mladý Fermé dokončil techniku se strojírenským oborem a začínal v továrně na obráběcí stroje – setkávali se většinou ráno u snídaně a občas večer nebo v neděli. A přece oběma toto společenství úplně vyhovovalo a tak otec se synem tvořili dokonale harmonickou dvojici. Snad proto, že biolog dovedl skutečně vyjít s každým, byl veselý a společenský člověk, nedokázal se hned tak rozlobit a toleroval přání a nálady druhých. Právě naznačil, že v kolektivu Kormorána by mohl být pro tyto vlastnosti užitečný při malých neshodách a konfliktech, jež se určitě dostaví, stráví-li výprava týdny v izolaci, navíc na moři, tedy v prostředí, na něž si budou muset teprve zvyknout. Doktor Fortun obcházel kajuty s obavami. Když pluli už hodiny, nahlížel ustaraně do tváří

vědců a hledal v nich stopy mořské nemoci. Té se bál ze všeho nejvíce. Ale zatím nikdo z mužů nejevil příznaky neklidu či nevolnosti.

I Situs sledoval členy expedice se zájmem a z prvních projevů soudil na jejich charakter. Snažil se uhodnout, jaký je kdo ve skutečnosti a nač si jen hraje. Chtěl pro svůj příběh objevit skutečné, živé lidi. Nejen postavy, které splní nebo nesplní své poslání, o němž zatím více tuší než vědí a jež se před nimi třepotá v dálce jak nejasné, blikající světýlko.

„Jsou si podobní jako vejce vejci,“ pomyslel si Situs. „Ne, jako vědec vědci,“ opravil se po chvíli. Nikoli podobou, ale něčím, co je spojuje. Laux a Fermé byli poměrně vysocí, zatímco Salix a Freitag vlastnili postavy spíš robustní, šéf výpravy mírný sklon k obezitě. Doktor Fortun vypadal na první pohled jako blahobytný gurmán a požitkář, na němž kulaté břicho vybočovalo z jinak konfekční postavy. Laux a Fortun měli solidní pleše, Salix řídké, světlé chmýří, Fermé nosil krátkého, šedivého štětinatého ježka jako buldočí srst a Freitag dlouhé, černé vlasy a hluboko do tváře zapuštěné *kotlety*. Na skráních se již do lesklé černi zaplétaly stříbrné nitky.

Všem bylo mezi pětáctyřiceti a padesáti, ideální věk pro muže s vědeckým posláním. Spousta elánu a životních zkušeností. Všichni do jednoho v zajetí své vědy, přesvědčení, že právě jejich obor je pro lidstvo nejprospěšnější. I když tolerantně připouštěli, že ostatní vědecká odvětví mají jakýs takýs význam.

A přece i tady jsou mezi nimi rozdíly a Situs je objevoval hned po první společné večeři, kdy ještě poseděli, protože nějaký seznamovací večer byl nutný. To cítili všichni, i když se samozřejmě znali navzájem z nejrůznějších kongresů, zasedání, slavností, někdy i z vlastní činnosti, když se dva obory setkávaly alespoň okrajově při řešení některých problémů.

Situs zůstal sedět na kraji stolu, vedle kapitána Biona, kterého pozvali, aby jedl i poseděl s nimi. Situs spíš mlčel, srovnával a hodnotil. Závěry si ovšem nechával pro sebe. Ale potom je v kabině stručně zaznamenal. Byl znalec svého řemesla. Věděl, že na paměť se nedá nikdy spolehnout. Názory na člověka měníme často postupně a ponenáhlu, jindy naráz, ale málokdy pak připouštíme, jak jsme se v

prvním úsudku mylili. Ty poznámky budou usvědčujícími důkazy, říkal si, pro mou vlastní dokumentární poctivost.

Poslouchal jejich malé příběhy, které se zákonitě vracely znovu a znovu k expedici. Nikdo teď nemohl myslet na nic jiného, protože účinkovat v dramatu, jaký se odehrává jednou za milióny let, má-li se vůbec nějaké drama odehrát, je jako dívat se tajemným kukátkem současně do minulosti i do přítomnosti. Záhadná mapa a způsob, jakým se octla znovu na světě, takovou možnost napovídaly.

Mluvil archeolog Salix. Sypal ze sebe slova, jako když se drtí šterk. Trochu ráčkoval a hovořil příliš překotně, jako by se bál, že nestihne využít řečnickou lhůtu. Zato Laux ulamoval slova jako kousky koláče, hlídal své věty, aby si nezadal. Tvářil se jako Atlas, nesoucí na svých bedrech svět. A Fermé? Ten sympatický hrubosrstý dlouhán, asketicky hubený, s vráskami od úsměvů kolem úst? Situs si ho prohlížel z boku a odhadoval ho. Taky budeš pod optimistickou maskou spíš skeptik... Ale je to užitečnější postoj než kdyby tomu bylo naopak, říkal si.

Seděli dlouho, než se rozešli do svých kajut. Odcházeli napoprvé všichni naráz, jako vstávají od společného stolu vojáci, sportovci nebo námořníci. Vlny lehce kymácely jachtou a každý z nich jako by se teprve učil znovu chodit a udržovat rovnováhu: Nikdo z nich samozřejmě nebyl na moři poprvé. Pluli už dříve výletními parníky po ostrovech s pohodlnými plážemi a letními radovánkami o svých dovolených, pluli služebně, nebáli se těch obrovských spoust slané vody nebo si nedovedli představit, jak a kdy se takový strach dostavuje.

Doktor Laux se přidržel stěny a aniž by se vzdával své důstojnosti, pospíchal, aby byl u kajuty první a na co nejdéle obsadil koupelnu pro obřad večerní očisty. Moře bylo klidné a vlídné, vonělo solí. Zatímco Laux zabral první koupelnu, Salix druhou, Freitag se odebral do své kajuty a natáhl se do lůžka, umístěného v Kardanově závěsu, aby zůstávalo pokud možno stále ve stejné poloze bez ohledu na pohyby jachty. Fortun a Fermé, stejně jako Situs, vyšli na malou procházku na palubu. Kapitán Bion je doprovázel a diskrétně dohlížel, aby nedošlo k neštěstí. Umiňoval si, že zítra všechny poučí, jak se chovat na jachtě, mají-li se vrátit živi a zdraví a neztratit nikoho v mořských vlnách.

Zpěněné jazyčky vln olizovaly boky lodi a kolébavý pohyb uklidňoval. A všichni si v té chvíli kladli otázku: Co nám přinese tato podivná plavba za neznámým cílem? Žádný z nich na ni neznal odpověď.

Snad proto se převalovali na svých lůžkách, i když už dávno nakrojený měsíc světélkoval mezi vlnami a narušoval temnotu noci. Pořádali své myšlenky, ubírající se jedním směrem. Co přinese tahle plavba? Má vůbec smysl? Není to potřeštěné dobrodružství, za nímž se vydávají pro nějaký nepochopitelný technický vtip? Ale odkud se vzala ta podivná mapa? Jak docílit efekt s lupou? Má jejich cesta přece jen nějaký smysl?

Situs ležel na výkyvném lůžku a civěl do stropu kabiny. Promítaly se mu na něm vzpomínky z dětství. Tehdy, kdy v druhé nebo třetí třídě sbalil tatínkův rybářský prut, lihový vaříč, deku a polní plechovou láhev na vodu, rozbil porculánové prasátko s dětskými úsporami za drobné služby v kuchyni nebo za pochvalu od paní učitelky a s počínajícím dnem se vydal na toulky za dobrodružstvím. Schoval se v brzdařské budce nákladního vagónu a nechal se unášet vlakem, o němž neměl tušení, kam jede. A když se vlak zastavil na trati uprostřed krajiny, kterou se jako líná stuha vinula řeka a na jejím břehu šuměl les, plný červených borovic s černými, rozsochatými klobouky ze štětinatého jehličí, seskočil ze svého – nikým neobjeveného stanoviště – a jako zajíc pelášil tam dolů, s ruksakem na zádech a dosud ani jedinou myšlenkou nezavadil o domov. Ani si nevzpomněl na ustaranou maminku a rozčileného otce, kteří ho v té chvíli už určitě hledají a diví se, proč nepřišel k obědu. Vlastně – je čas na oběd... Uvědomil si, že podivný pocit v žaludku, který ho svíral na posledních kilometrech jízdy, byl vlastně hlad. Rozběhl se k řece, vytáhl z batohu chleba, koupil na cestě celou šišku, ukrojil si krajíc pro sebe, krajíc pro ryby a vyhlédl si místo v zátočince, kde se vracel proud řeky a za puklinami virů vytvářel malou tišinku. Uřízl prut z olše, skloněné na stráni, jako by se větve chtěly napít z hladiny, k níž však nedosáhly, a navázal šňůru s udicí a červeným splávkem. Tahle soupravička byla odjakživa jeho. Když jezdil s tatínkem na ryby, vždycky si ji navazoval na uříznutý prut nebo bambusovou špičku a lovil pro tatínka nástražní rybky na dravce. Oukleje, řízky, plotičky.

Tatínek. Copak asi dělá ve svém malém zelinářském krámku na předměstí? Maminka uvařila oběd, jistě zase karfiól, který teď mají obden jednak proto, že je zrovna kvěťáková sezóna a jednak proto, že skoro vždycky zbývá. Tatínek se neudrží, když vidí pěkný a laciný, nakoupí půl korby a pak ho musejí sníst sami. Tou rozhrkanou dodávkou, kterou jezdí tatínek ráno brzy do trhu, aby obstaral denní zásobu zboží pro svůj krámeček, jezdívali spolu i na ty ryby...

A hele, splávek jde pod vodu. Brčko se nejdřív narovnálo, lehlo si na hladinu a pak teprve zamířilo ke dnu. Což je cejn. Byl to cejn. Ne velký, ne malý. Chlapec ho hodil do trávy a zkusil štěstí znovu. Ukusoval zase suchý krajíc a rozhlížel se, kde udělá ohniště a na prutu cejna opeče. I to dělávali s tatínkem na rybách, když občas v neděli vyrazili s maminičným dovolením... No jo, maminka. Teď už asi nadává, že nebude kvěťák ohřívat, protože ohřívaný kvěťák ztrácí všechnu výživu, vitaminy a chuť taky. Ale za trest ho teď sníš studený. A když ne, půjdu do krámu pro tátu a uvidíš.

Copak asi říkají, že nejsem doma? Tatínek jistě mávl rukou. Však on se najde, je tulák. Do večera má čas. A pak dostane rákoskou. Rákoska, kterou upravoval zboží za výlohou, aby bylo pěkně v řadě jako když střelí, to byl tátův ministr spravedlnosti. Při pomýšlení na rákosku hořkla slast dobrodružství.

A hele, něco to odobává... a už s tím jde. Zasekl. Byl to karas. Docela pěkný kousek. Což by mohlo zatím stačit. Rozdělal oheň a pořádal hody. Rybí tuk odkapával na krajíc chleba, dával mu temně hnědou barvu a vzrušující vůni. Snědl tak celý krajíček, než obě ryby opekl. A pak se zakousl do kůrčičky, kterou vymodeloval z oškrábané rybí kůže oheň. Nacpal se k prasknutí, zavřel oči a díval se do nebe. Byl to nádherný pohled. Bílé chuchvalce kumulů nad hlavou, slunce za korunami sosen. Ach, nádherná svoboda! Vlastně mohl své rozhodnutí utéci z domova oddálit ještě o týden dva a byl by konec školy. Takhle ho začnou shánět i tam. Jenže nač se radit s rozumem, když touha zmizet z města a od lidí byla větší a přišla zcela náhle a neodkladně, žádala si, aby vzal nohy na ramena hned?

Usnul spokojeně a bezstarostně, proč si lámat hlavu nad tím, co bude, když nejkrásnější na svobodě je ta volnost? Nic nemuset. A jemu teď nikdo nenutí kvěťák sypaný strouhankou, nikdo mu neříká:

Uč se, umíš básničku? Spočítal jsi všechny příklady? Máš to pěkně napsaný, ne jako čuně? Sláva svobodě! Usínat se jménem svobody na rtech je výsadou bojovníků, hrdinů a dětských tuláků, kteří utekli z domova.

Jenže chválit den před večerem, jak praví přísloví, se nevyplácí. Kdesi na severu se zformovala fronta mokrých mraků, zverbovala vítr, který je uvedl do pohybu, mraky dál naplňovaly svá bezedná břicha ledovou vodou a už se to všechno dalo do pohybu směrem na údolíčko, v němž ležel malý utečenec, nasycený chlebem a rybí lahůdkou a snil svůj první sen o volnosti. Když se snesl na zem liják, přizdobený drobnými perličkami krup, probuzení bylo bezútešné. Mokrá, prokřehlý chlapec pozdě hodnotil nedostatky své tulácké výpravy. Pláštěnku do deště to chtělo... Na tu zapomněl.

Kroupy se sice přehnaly, ledové kuličky roztály, ale slunečný den byl ten tam, ochladilo se, nebe zatažené z jednoho konce na druhý, jako kdyby na ně hodili deku. A budoucnost se smrškla z báječných plánů do kapičky černé beznaděje. Myšlenky na domov byly stále bližší a představa rodičů, zelinářského krámku a malého bytu za ním, stále konkrétnější. A nejkonkrétnější obraz pružné rákosky, kterou tentokrát nebude tatínek upravovat ve výloze rajčata do vyrovnaných šiků jako vojáky před přehlídkou...

Někde přespat... schovat se před nepohodou v seníku nebo aspoň ve stohu, osušit se, donutit zuby, aby neustále nedrnčely jako vzduchové kladivo, kterým rozbíjejí dlaždiči beton před zelinářským krámkem, když se dobývají k prasklému potrubí. Přimět kolena, aby se neklepala a promnout tu proklatou husí kůži a vrátit jí její lidskou podobu. Do cesty se připletla železniční stanička nedaleko místa, kde chlapec vyskočil. Na kolejích stál vlak, nachlup stejný, jaký ho sem přivezl. Je to znamení osudu? Vyhlídl si opět brzdařskou budku a naskočil. Otevřel její nízká dvířka... a tam seděl chlap v modrácích, hlavu zapíchnutou mezi rameny a vydával chrčivé zvuky, jakoby dodělával. Jenže všechno bylo jinak. Železničář spíš odpočíval stranou zvědavých pohledů ostatních, chrupal po svačince a dobře schovaný před nevlídným počasím. Vlak tu teď zřejmě stál a nikam se asi zrovna nechystal. Když kluk vykřikl leknutím, nasadil si ten ulejšák čepici se štítkem, malého uprchlíka chytil za rameno a dovedl ho –

vzpouzejícího se – do kanceláře. A tady se pak odehrál pokořující výjev. Vyslýchali ho, a když mlčel, dali mu za ucho. Nezbylo než s pravdou ven. Pak šlo všechno ráz na ráz. Telefon na stanici, příchod hřmotného strážníka, který mu také uštedřil jednu na pamětnou, nový výslech a potupná cesta domů. Doma výprask za dezerci ze školy, za starosti, jež nadělal rodičům, za zbytečně způsobené výlohy. Eskortu a jízdné tam i zpět s trestnou přírážkou za jízdu na černo musel tatínek uhradit železnici, která nemá smysl pro romantiku, dobrodružství a vůbec nerozumí desetiletým klukům s toulavou krví.

K čertu, proč se mu vrací vzpomínka na tuhle epizodu z dětství během pár dní už nejméně potřetí? Je to nějaký vnitřní hlas, který ho varuje a nabízí srovnání mezi nerozumným útekem malého kluka a dnešním výletem za neznámým cílem? To se přece vůbec nedá srovnávat. Tentokrát je to něco docela jiného. Vždyť Situs už nejednou naplnil své tulácké touhy po dobrodružství. Usadil se a zmoudřel. Zmoudřel?

Znovu se zahloubal do své minulosti, aby pochybnost vyvrátil. Pravda, školu vychodil už řádně. Snad díky velikému výprasku, jaký do té doby nezažil – a pak už také ne – se začal svědomitě učit. Šel na studie. Ne, opravdu moc nezomdřel. Copak neutekl ve třetím semestru a nepustil se do bláznivého dobrodružství se dvěma kolegy, stejně nerozumnými a posedlými neklidnou krví jako měl on sám? Vydali se napříč Afrikou na mopedech. Přes poušť. S vybavením na tu dlouhou a náročnou pouť v batohu na zádech. (I tentokrát se nejednou proklínal, že se dal do takového podniku a se stejnými chybami jako v dětství. Nebyla to jen pláštěnka do deště, která chyběla). Psal dlouhé reportáže z té cesty a posílal je do redakce „Doby“. Dohodl se s nimi o tom předem. Měli s sebou nejlevnější Polaroid a ten dělá hotové obrázky bez náročného laboratorního procesu. Zmáčkneš a vytáhneš snímek. Posílal tehdy nejroztodivnější snímky pouště, nahrávali krkolomné situace, vyráběli dobrodružství, jimiž procházeli, aby reportáže okořenil a dal jim žádoucí vůni. Očekával, že se vrátí a bude slavný. Nevyšlo to. Doma našel ze svých reportáží desítku sloupků s pár obrázky, vše vyškrtáno na dřevě faktů a zařazeno na osmnácté straně dole, kam už čtenář, unavený předchozími stránkami, dorazí tak lhostejně, že pouze listuje a snad ani nevnímá. Místo

slávy a bohatství pár babek honoráře. A na krku dluh, protože na cestu i na výbavu si půjčili. Tak místo aby dokončil školu, musel vydělávat peníze, živit se, splácet půjčku. Tatínek zatím prodal krámk, protože maminka onemocněla a pak umřela... a tatínka přestal bavit svět a šel brzy za ní, nečekaje, až z jeho syna bude slavný reportér. Když spolu mluvili naposled, tatínek pokýval starostlivě hlavou a řekl zadumaně: Bojím se, chlapče, že špatně skončíš. Ale to je tvoje věc, ne moje. Teď už jsi dospělý a odpovídáš sám za sebe.

Zmoudřel? Snad. Prošel několika řemesly. Stavěl kulisy, hrál divadlo. Prodával losy a suvenýry. Dal se najmout na práci v přístavu. Nic ho nemohlo uspokojit. Ty vypůjčené *babky* samozřejmě splatil, protože Situs nebyl podvodník ani zloděj. Lehkomyslný ano. Poněkud nespolehlivý – snad. Bez předsudků? To určitě. Ale nikomu neukradl ani peníze ani auto. Myšlenku? Někdy. Ale copak si lidé odjakživa nekradou nápady, o čemž je zachováno tisíce dokladů v umění všech věků a národů?

Pak se uchytil. V „Době“ si na něho vzpomněl onen redaktor, který ho tak bezohledně zbavil iluzí o vlastní velikosti s reportážemi na mopedu. Potřeboval člověka na jakýsi úkol někde v Tramtárii, kam se mu osobně nechtělo a jeho kolegům také ne. Ale šéf trval na svém, že list to mít musí. Tehdy si řekl: Situs. Potkali se nedávno. Zdvořile prohodili pár slov. Prozradil mu, že právě dělá dispečera dálkových řidičů. A spokojen? Celkem to jde. Reportáže bych psal samozřejmě radši. Tak sbohem. Sbohem.

Ted' se novinář najednou objevil v kanceláři s padacím okýnkem, které se dá spustit jako gilotina. Strčil hlavu dovnitř. Jste tu, Situsí? Jo. Tady. Přisedl na židličku k okýnku a měl pokušení nechat okýnko spadnout na tučný zátylek. Ten by asi zařval. Jel byste na takovou cestu... no, měsíc, šest neděl... diety a tisíc slov týdně... platíme hotově výlohy a honorář za řádky. Je to žebrota. Situs věděl, že by na to hned tak nikoho slušného nesehnali. Ale nezaváhal. Jel bych, přisvědčil. A jel. No a pak se ukázalo, že to bylo nejlepší rozhodnutí jeho života. Ta věc měla v pozadí naftu a počet slov se ztrojnásobil a výlohy „Doba“ platila bohatýrsky. Uchytil se.

Od té chvíle Situs zvolna šplhal po žebříčku redakční hierarchie. Dostával lepší témata, jezdil za vzdálenějšími cíli, cestoval nákladně-

ji a jeho zprávy obsahovaly stále více slov. Zřízenci v redakci ho začali zdravít a když s ním jednal šéf, nenechával ho potupně stát před svým stolem, podobajícím se ohromné jitrnici, ale nabídl mu židli. Ale zase ještě nepokročil natolik, aby diktoval taháky na první stranu, zřízenci mu v předklonu neotvírali dveře pracovny a šéf, žlučovitý stařík, si ho neodváděl s rukou na rameni ke konferenčnímu stolku s hlubokými, anatomickými křesly, z nichž se ani nechce vstávat.

Situsovi se však splnil životní sen. Teď mohl být na vrcholu. Na jeho reportáže z expedice, vysílané přes helikoptéru, skutečně mohly čekat sázecí stroje, aby zaplnily nejvýznamnější místa v listu. Vzdal se toho posledního stupínku v kariéře, na níž lpěl a kterou po léta svědomitě budoval. Bylo to dobré rozhodnutí? Bude prospěšné jemu i světu? (Stále si nebyl jist, na čem mu záleží více). Stane se osobností, k níž mu ještě chyběl jediný krůček? Nebo svým rozhodnutím prohrál šanci?

Situs hleděl na strop kabiny a poslouchal zvuky, jež vydávala jachta, moře a noc. Jsou tu souvislosti mezi tím, co prožívá nyní a co prožil až dosud? A jestli jsou, neměl teď sílu ani odvalu je hledat. Ta cesta byla stejně dráždivá, jako útěk z domova tenkrát za mlada, když byl život ještě nedosažitelný. Tehdy ho přivedli zpátky a s ostudou. Jak to dopadne nyní?

Přesně tutéž otázku si kladl kapitán Bion. První hodiny s novou společností, strávené na palubě, a pak to posezení, když skončila večeře, v něm vzbudily rozpaky a nejistotu. Byl zvyklý na nejružnější cestující. Scházeli se tu s bývalým majitelem jachty umělci, politické, darmošlapové, vydávající se za jedny, druhé, či ještě něco úplně jiného, pokaždé z nich světélkovalo sebevědomí, nejednou byl cíl cesty záhadný, kamufloval výzkum čehosi tajemného, jindy šlo divne o vědecký kongres, o práci porot, připravených udělit významné ceny. Vždycky v první chvíli lidé předstírali vážnost a důstojnost, což vydrželo právě do té první večeře. Jakmile přišly na stůl láhve, ukázalo se velmi rychle, že účastníci plavby jsou lidé, oblíbení na nejztreštěnějších mejdanech, ale s nějakou užitečnější činností je to u nich horší.

Když za ním přišel nový majitel jachty s nabídkou, chce-li zůstat, neváhal. Zvykl si na loď, jako si člověk zvykne na hotel, v němž bydlí dlouho a je ochoten ho považovat skoro za domov. Ten tajemný cíl, slib mlčenlivosti, upozornění na nejnečekanější potíže a možné nebezpečí, všechno bral jako obvykle. Jenže tentokrát kapitán Bion opravdu neví, co si o tom myslet. (A to neviděl onu záhadnou mapu profesora Paupera, jen kopie barevných zvětšenin a i to bylo nanejvýš podivné, protože vybočovaly z normálních uzancí a jako mapy vypadaly přinejmenším zvláště).

Konec konců, jeho úkolem je vést bezpečně loď na určené místo a starat se o kratochvíle, které si malá společnost chystá. Novinář, který náhle zbohatl? Kapitán Bion zná tyhle ptáčky, klamající svět. Bývalý majitel jich zval na palubu hejna. Většinou to byli lidé veselí, zábavní a když se nehledělo na drobnosti, které na palubě *šlohi*, dalo se s nimi vyjít líp než s mnoha jinými. Tak proč ne? Uvidíme, co se vykulí z těchto jiker podezřelých vědátorů... V tomto okruhu kapitán nikdy své problémy a starosti nehledal. Jemu dělají vrásky na čele jenom moře, nebe a členové jeho posádky. A ty vybíral vždycky opatrně, takže vlastně zůstávaly jen první dvě příčiny. Pohled vzhůru a pohled dolů. Nebe klidné a moře taky. Všechno ostatní ukáže budoucnost. Kapitán Bion byl zvědav, jaká bude a co se pod pláštěm tajné vědecké výpravy tentokrát skrývá. Sešel opatrně do své kajuty.

6. Palácová revoluce

Třetí den plula jachta Kormorán ke svému cíli. Pánové byli zalezlí v kajutách jako syslové a poctivě pročítali materiál, který připravili jejich kolegové doma, tým profesora Paupera se členy vědecké rady. Mys Dobré naděje zůstal stranou i s mastnou špínou na hladině, pachem nafty, velkými oky tuku a s nafouklými těly mrtvých ryb, které nepřežily tolik civilizace.

Moře bylo klidné, mírné vlny mlsně olizovaly boky lodi a vlajka na hlavním stožáru se sotva hýbala v jižním vánku. Slunce trnulo na nebeské báni a prohřívalo obětavě vzduch i vodu. Motory tiše předly a za lodí se už opět zvolna ztrácelo hejno racků. Situs se procházel spokojeně po palubě a hovořil s mladičkým plavčíkem Potem. Pote,

sotva dvacetiletý, byl vůbec nejmladším členem posádky. Naopak nejstarší kapitán Bion už dávno překročil padesátku a léta do výslužby počítal na prstech jedné ruky. Proto nechtěl měnit loď a oni zase potřebovali na kapitánském můstku muže, který zná jachtu důvěrně.

Svou malou posádku volil obezřetně a s rozvahou. Kormidelník Morel, vytáhlý chlapík s hubenou tváří, s ním sloužil za války na minolovce. Snad si už vůbec odvykl pohybovat se po souši, klátil se skloněn, jakoby dlouhýma rukama občas chtěl zachytit zemi a opřít se o ni pažemi jako holí. Ta chůze připomínala kráčejíciho paviána. Ale Morel rozuměl svému řemeslu a kdybyste udělali na mapě světa jehlou kružítko bod, on by vás k němu bezpečně dopravil. Konečně kapitán Bion a Morel byli déle než čtvrtstoletí přáteli. Kuchař Luice patřil do trojlístku, i když se s oběma znal jen něco přes deset let. Ale nikdo neuměl opékat omelety s takovou bravurou jako on, když se loď kymácela z boku na bok. A nikdy nezapomněl přivést na palubu několik květináčů s pažitkou a zelenou petrželí. Jestli byl Morel dlouhán, Luice připomínal kuličku sádla. Měl zdravě červenou tvář a průzračně modré oči, neschopné jakékoli falše.

Ti ostatní sloužili dosud většinou na jiných soukromých jachtách a vyznali se ve své práci. A protože byli právě volní, přijali Bionovu nabídku s povděkem. Svému šéfovi, kormidelníkovi a kuchaři říkali „Dlouhý, Široký a Bystrozraký“. Jenže ne příliš nahlas, protože s kapitánem se zrovna dvakrát žertovat nedalo. Jen Pote mu mohl říci cokoli a nikdy nedostal pohlavek, ani Bion nezvýšil hlas. Chlapce si vzal k sobě ze starého přátelství. Byl to syn kamaráda, který se nevrátil z jedné plavby.

Posádka a členové tajné vědecké expedice se už seznámili. Pánové z týmu doktora Fortuna si zvykli snášet život na jachtě a pracovat bez ohledu na kolébavý pohyb kajut. Doktor Laux ovšem přicházel s novými stížnostmi a kritikami, počínaje jídelním lístkem, výběrem nápojů i samotného ubytování. Pokud úroveň neodpovídala aspoň hotelu Hilton, když už ne Ritzu, byl stále s něčím nespokojen. Ostatní věnovali více pozornosti své práci než vlastním osobám. Zvláště posádka dělala pošklebky, kdykoli kolem některého z námořníků přešel vznešený muž, který dokázal udělat skandál Potemu pro nepatrné smítko, přilepené na střence příborového nože. Kapitán

Bion postupně začínal věřit ve skutečně vědecký ráz expedice, když se dosud nedočkal pořádné pitky a nikdo nevytáhl kazetu s pornem, aby se pánové pobavili. Bylo to divné, neuvěřitelné, ale bylo to tak. Kapitán Bion, ve snaze odhalit cosi, co mu mělo zůstat skryto, nahlédl občas jakoby náhodou nebo pod průhlednou záminkou i do kajut vědců. Byly tu mikroskopy, všelijaké přístroje, spousta knih a papírů. Pokud šlo o kamufláž, tedy ji připravili mistrně. Navíc každá kajuta nesla charakteristické znaky svých obyvatel. Archeolog Salix měl čelní stěnu ověšenu obrázky krásné dívky, tu v tenisovém dresu, tam v plavkách, velký portrét s květem kopretiny mezi půvabnými rty, jinde nezbedně vykukující za plážovým košem. Právě Salix byl „doma“, když kapitán zaklepal a vstoupil. Zvedl k němu pohled za skly bifokálních brýlí se zlatou obroučkou – stejných, jaké nosil doktor Fortun – a pozval ho dál. Po několika větách se Bion jako mimochodem zeptal, když zavadil pohledem o krásnou dívku:

„Přítelkyně?“

„Dcera,“ odpověděl vědec, jako když vystřelí dvakrát ze startovní pistole. Přesto v hlase bylo cítit pýchu.

„Krásná,“ pochválil kapitán a měl na jazyku otázku, jak to, že nikde nevidí portrét její paní matky. Ale spolkl svou zvědavost, protože nechtěl vypadat nevychovaně.

Kajuta biologa Fermého připomínala vetešnický krámk, plná všelijakých tretek a drobností. Miloval zřejmě suvenýry a přibližovaly mu domov. Kajuta fyzika Freitag, starého mládence, který se do šestatřiceti let dokázal zatím ubránit nástrahám vdavekchtivých žen, vypadala jako klášterní cela asketického mnicha. Doktor Fortun měl na stěnách své kajuty jen tři ozdoby. Šachovou vlajku mužstva své bývalé university, fotografii tohoto mužstva a svatební fotografii, na níž je se svou paní. Byl to přímo dokumentární vývoj jeho fyziognomie. Na prvním obrázku mladíček s loknou světlých vlasů a bohatými prstýnky kudrlinek na spáncích, tvář štíhlá, oči velké a ještě bez brýlí. Na druhém doktor Fortun před deseti lety, už obrýlený, zakulacený, téměř bez vlasů, jen ty světlé kudrny po stranách zůstaly na svém místě, jakoby nikdy nebyly ostříhány. Žena na obrázku byla asi o deset let mladší než její muž a skoro ještě dívka. Kapitán v duchu počítal. Jestliže je dnes doktoru Fortunovi k padesátce, jeho ženě

nebude ani čtyřicet. Tady na snímku je asi jako třicátník, snad o něco starší. A jeho ženě muselo být sotva dvacet, když si ji bral. Je to zvláštní, že dosud o ní neřekl ani slovo, zatímco ostatní se už se svými rodinami vesměs pochlubili.

Kapitán Bion vyšel na palubu a zadíval se na nepřátelské nebe. Zlověstně se zatahovalo, na obzoru se vršily špičaté, neuspořádané mraky a pro obyvatele Kormorána hrozila první zkouška ohněm. Blížila se fronta, přinášející vítr a bouři. Vlny narážely jedna na druhou a zvedaly se podrážděně stále výš, ve snaze vzájemně se překrýt.

„A každá devátá je silnější než všechny před ní,“ počítal je v duchu Situs, opřený o zábradlí.

„Prosím pány, aby sestoupili do kajut. Budeme se asi kývat víc, než jsme byli dosud zvyklí,“ řekl přátelsky kapitán Bion.

„Na tom trváte? Zažil jsem bouři u Princových ostrovů, kapitáne, a přečkal jsem ji na menší skořápce, než je tohle,“ namítl Situs. Nedávno ještě vycházely jeho reportáže o památkách na antiku a expedici archeologů, kteří se vydali znovuobjevovat Tróju ve Schliemannových stopách. Šli cestou toho nadšeného badatele, který obrátil pozornost moderního světa opět zpátky k antice a dějinám národů, jež stály u kolébky lidské vzdělanosti, umění, filozofie.

„Je to vaše loď, pane,“ řekl kapitán mírně. „Jestli jste pořídil závěť, abych znal příštího zaměstnavatele, dělejte, jak je vám libo,“ pravil nakonec ledově.

Chvíli se odmlčel.

„Také ostatním pánům budu těžko vysvětlovat, proč je posílám do kabin, když vy budete mít výjimku. Ale jak si přejete...“

„Máte pravdu, kapitáne. Omlouvám se.“

Vrátil se do podpalubí a okénkem v kajutě sledoval, jak jazyky vln olizují jachtu. Pak kdosi zaklepal. Právě vylézal z lůžka, které bude za chvíli nejpevnějším místem v celé kabině. Dokončil pohyb a posadil se, přidržuje se za okraj.

„Dále.“

Byl to doktor Fortun. Kolébavě se vsunul dovnitř a podržel se zárubně dveří, aby nepadl, když jachta náhle změnila sklon a zhoupala se po vlně. Jak předpokládal Situs, po deváté.

„Promiňte, ale chci, aby to věděl každý. Pan Bene, který na lodi obstarává rádiové spojení, přijal právě radiogram.“

„Výpravo rybářského průzkumu,“ četl nahlas. To je krycí šifra, aby je neprozradily zprávy v éteru. „Tedy: Výpravo rybářského průzkumu, centrum databanky otevřeno a zahajujeme spojení. Doufáme, že jste všichni zdraví a máte se. Čekáme na vaše první zprávy o situaci v rybí oblasti. Beran a Býk.“

„Takže spojovací středisko začalo fungovat. Co si s ním budeme povídat, je zatím ve hvězdách.“

„Že moře zkouší, jak silné máme žaludky?“ řekl Situs s nádechem ironie. Doktor Fortun na něho pohlédl překvapeně.

„Žertujete, pane? Bylo to přece přání profesora Paupera, vybudovat takové spojení mezi námi a Vědeckou radou. Souhlasil jste s tím, tak proč se teď smějete?“

„Protože se mi chce smát, doktore. Nemějte mi to za zlé. Byl bych sám rád, kdybychom *měli* o čem podávat hlášení a čím napínat pana profesora prostřednictvím těch *dvou rohatých*.“

Doktor Fortun se znovu zapotácel, náraz byl tak silný, že se neudržel jednou rukou. Upustil depeši, ale když poklekl, aby se zachytil rukama země, obratně ji zvedl. Rychle se rozloučil a zavřel za sebou dveře kajuty zvenčí. Obcházel další členy expedice, aby je informoval o skutečnosti, že už nejsou odkázáni jen sami na sebe. Že od této chvíle mají spojení s pramenem vědy, oporu v nesnázích a pomoc ve chvílích, v nichž by si sami nevěděli rady. Doktor Fortun v duchu zakroutil hlavou nad tím zvláštním chlapíkem, který se tak důležité chvíli může vysmívat. Stále nevěděl, co si o něm skutečně myslet, i když od původní lhostejnosti přecházel zatím stále blíže k sympatiím. Teď však jako by se dostavilo varování. Nebo si to jen namlouval?

Dva rohatí, Beran a Býk, byli docent Orn a doktor April. Krycí šifry jim vymyslel docent Cabicar, který byl velkým ctitelem měsíčních znamení. Věřil, že lidské povahy opravdu odpovídají vlastnostem, jež jim zvěrokruh přisuzuje a že datum narození má tedy vliv na další vývoj člověka. I vědci, tak citliví ve svém oboru na každou pověru, mívají slabost věřit malým klamům v oblasti jejich práci na hony vzdálené. Ale zdálo se, že oba vědci, určení pro práci ve spojo-

vacím centru, odpovídali horoskopu, jako by byl právě podle nich formulován. Volací šifra tedy byla přílehavá.

Dr. April měl zvláštní kvalifikaci, která se k expedici vlastně nijak nevztahovala. Ale díky své houževnatosti, býčí neústupnosti a útočnosti přesvědčil doktora Paupera, že bude pro tuto službu vhodným mužem. Zabydlet se v cizí zemi, v cizím městě, neupoutat na sebe zbytečnou pozornost úřadů a místní policie, budit seriózní zdání a přitom spolehlivě plnit úlohu prostředníka mezi expedicí a vědeckou radou, nebude určitě snadné. Aprilova ctižádostivost a cílevědomost se rozhodně uplatní. U vědce konec konců někdy při takovémto poslání nerozhoduje ani tak jeho vědní specializace, jako schopnost okamžitě reagovat a najít potřebné řešení, vyskytne-li se problém. Vycházet z logiky a k logickým závěrům i dojít.

Tohle docent April dovedl dokonale. Vždyť jeho jméno se vyslovovalo s úctou při doluštění dlouhé řady hieroglyfů, jež ještě zbývaly po prvních úspěších dr. Hrozného a jeho následovníků. Předvedl chybějící pasáže stély starých Babyloňanů, poradil si s písmem Etrusků a Féníčanů. Ve své padesátce byl kapacitou v oboru a navíc významným členem Akademie. A mladý Orn? Beran. Soustavný, spásající pastviny problémů až po kořínky, poddajný a tvárný, vůbec nejmladší docent ve svých pětatřiceti, sběratel vědeckých hodnot, přesný a bezmezně spolehlivý vykonavatel příkazů, řešitel technických úloh, navíc sportovec s velkou výdrží a silou. Ideální dvojice, jak řekl profesor Pauper, když žádal Radu o souhlas.

Beran a Byk tedy už o sobě dali vědět. Odletěli brzy poté, co vyplula bez potíží a problémů jachta na svou vzdálenou pouť. Ohlásili se v bílém městě nad mysem Dobré naděje jako badatelé v oboru mořských proudů a tahů ryb. Požádali o dovolení instalovat malou radiostanici pro spojení s plavidly, zabývajícími se praktickou stránkou věci, přihlásili ji do evidence jako přísně účelové zařízení výhradně k vědeckým účelům. Předložili doporučení Světové akademie věd, nejrůznějších odborných institucí a mezinárodních hospodářských organizací. Požádali úřady o akreditaci na tři měsíce s tím, že v případě potřeby by přišli se žádostí o prodloužení maximálně na šest měsíců. Úřady neprohlédly lest, nenašly na poslání obou vědců nic podezřelého. Jejich papíry byly bez kazu a první malá prověrka

dopadla pro oba znamenitě. Na jejich vědeckou specializaci se při ní nikdo podrobně netázal, takže výzvědné služby potvrdily pouze jejich osobní a vědeckou bezúhonnost. Proč se věnují právě jazykovědec a technik dálkových spojů mořským proudům a tahům ryb, nikoho kupodivu nepřekvapilo. Konečně oceánografové tady v okolí už před časem báдали.

Tak se oba vědci nastěhovali na předměstí do třípokojového bytu s halou. Každý z nich měl svůj pokoj, ve třetím instaloval docent Orn vysílačku a systém pro magnetofonový záznam depeší. Dále zde měli přístroj pro šifrování, takže každá zpráva, putující na stůl profesora Paupera, který byl uznávanou hlavou celé akce, musela být nejprve odkódována. Což sice znamenalo určité malé zdržení, ale na druhé straně chránilo před všetečnými ušima a očima jejich tajemství.

Největším nebezpečím pro *oba rohaté* však nebyla ani policie ani bezpečnostní rozvědná služba, ale – novináři. Nějak se dozvěděli o přítomnosti cizích vědců se zajímavým posláním a rozhodli se počastovat své čtenáře podrobnostmi. Přišli dva, jeden vysoký, kudrnatý mládenec okolo třiceti, druhý tlustý, krátkozraký fotograf s velkou profesionální kamerou v jedné ruce a s miniaturní skrytou kamerou v knoflíkové dírce. Ohlásili se předem a nedali se odbýt. *Beran* Orn byl na rozpacích a zcela upřímně vyděšen nenadálou komplikací.

„Mám poslat depeši?“ zeptal se vzrušeně. Docent April na něho vycenil umělý chrup.

„Proboha, proč? Snad nechcete obtěžovat s takovou hloupostí profesora Paupera nebo Vědeckou radu?“ podivil se April upřímně.

„Nechte to na mně, já si s těmi pisálky nějak poradím.“

Pak přišli. Měli dlouhý seznam otázek a očekávali, že si na ně odnesou odpovědi.

„Pánové,“ řekl docent April, když je počastoval malým pohoštěním a zatvářil se tajuplně. „My, vědci, samozřejmě vítáme pomoc tisku a rádi vyhovíme všem žádostem novinářů, aby mohli seriózně informovat veřejnost o zajímavých výsledcích vědeckých bádání. Ale prozradíme vám skutečnost zcela otevřeně. V této chvíli – budu naprosto upřímný – jsou naše pokusy se sledováním rybích tahů v této oblasti v závislosti na mořských proudech v samém počátku.

Pronesu-li nějaké prognózy, údaje, které zatím jen předpokládáme, nebude to seriózní vůči našim kolegům v týmu, který na tomto poslání pracuje a ani vůči vašim novinám a čtenářům, ukáže-li se časem, že váš článek vycházel z nesprávných předpokladů. Zatím připlouvá do zdejší oblasti mořských proudů pouze jediné výzkumné plavidlo. Během několika týdnů možná přibudou další. Dohodněme se, pánové: Vy přijdete ode dneška za čtyři měsíce a dostanete úplnou, zajímavou a zcela seriózní informaci, která vám pomůže k senzačnímu článku. A za to, že počkáte vy, vám slibuji, že neposkytnu žádnou informaci jinému časopisu nebo sdělovacímu prostředku. Budete první a já vám to zaručuji. Platí?“

Oba chlapíci se na sebe podívali s otázkou v očích. Ano? Ne? A pak současně vstali, kývli a natáhli své chamtivé ruce.

„Platí. Ale bereme vás za slovo,“ řekl ten větší. „Nikommu ani muk, dokud nepřijdem. A kdyby to stálo za pár rádek už dřív, tady je má vizitka.“

„Díky. Je to nejlepší řešení, věřte mi.“

A už tlačil oba reportéry z haly, kde se mohli dosud rozhlížet jak chtěli. Nic zajímavého ani podezřelého se jim spatřit nepodařilo. Sotva za nimi zapadly dveře, oba vědci si oddychli a docent April hodil bez váhání vizitku do koše na odpadky, když ji předtím pro jistotu přetřhl vedví.

Splnění slibu bylo o to jednodušší, že se zatím další novináři nepřihlásili a oba muži mohli v klidu a nerušení připravovat svou skutečnou činnost.

Tak vyšla první depeše z jejich vysílačky na palubu Kormorána přes rozbouřené moře a působila tam jako uklidňující lék pro případné komplikace, ale i jako pobídka. Hledejte, pátrejte, usilujte o objevy, u nichž bychom mohli začít...

Jenže kde vzít nějaký objev, když od jednoho konce obzoru, kam až dohlédli, k druhému horizontu za jejich zády bylo jen šedo-modré moře, jednou klidnější, jindy divočejší, ale stále jen moře a nic víc. I tato bouřlivá epizoda tedy skončila...

„A co by tu asi mělo být?“ ptal se už po několikáté kapitán Bion.

„Nevím,“ krčil rameny doktor Fortun. „Snad nějaká stopa katastrofy. Zmizelý ostrov? Propadlá pevnina? Co já mohu říct.“

Bylo mu hloupé vykládat kapitánovi celou tu historku, jak profesor Pauper přišel k podivné mapě, když ji navíc nemá ani s sebou, aby mohl kapitána přesvědčit, že nejde o oblast přebujelé fantazie. A mapa sama – je snad nějakým důkazem? Jakou náhodou mohlo vzniknout ono kolečko, které považují za pupek dávných světů? Kdykoli mluvil s kapitánem, zmocňovala se ho beznaděj a čiré zoufalství. Postavil se do čela expedice odnikud nikam. Jako bláhový gymnasista, který chce uskutečnit sen, popsany v šestákových románech z novinových stánků.

Šest týdnů na moři je prý kritická doba, kdy dolehne na člověka největší stesk po domově, touha projít se po pevné zemi, kdy se zprotiví i nejkrásnější pohled na hvězdy a tichou hladinu, spokojeně šplíchající uspávajícími vzdechy. A šest týdnů se teď už pohyboval Kormorán na vlnách, z toho víc než polovinu místy, kde mělo být podle záhadné mapy cosi, co se mohlo stát klíčem k pochopení minulosti této planety. Nebo její budoucnosti? Šest týdnů a stále ani stopa po jediném výsledku. Depeše *rohatým* stručné a plné beznaděje. Lidé ze svých kabin vycházeli jen ke společnému jídlu, hovořili o nejnutenějším a báli se přenést svou skepsi na druhé, jako by jí neměli všichni stejný díl. Jen Situs se tvářil, že se ho to vlastně netýká, ačkoli v této chvíli již také pochyboval o smyslu celé cesty.

A pak se to stalo. Sešli se u večerního stolu jako obvykle, plavčík Pote, který už zdomácněl ve funkci číšníka, roznášel mísy s kouřící polévkou. Doktor Laux teprve přicházel, jako obvykle mezi posledními a okázale zaujal své místo. Po něm už přichvátal jenom Salix. Světlé chmýří měl poněkud rozčuchané. Ačkoli normálně se pohyboval poněkud shrbeně, jako by nesl nějakou velikou tíhu, tentokrát div neposkakoval, dopadl na židli z výšky, až bolestně zavržala a usmál se přes brýle na všechny.

„Pokud jde o přesnost, vyložený hodinář,“ řekl a jediným pohledem zhodnotil čas. Doktor Laux se na něho káravě podíval přes stůl, zatímco si ubrouskem přešťoval příbor.

„Je to prostě nekonečná beznaděj,“ pokračoval Freitag v myšlence, která tížila všechny a kterou krátce předtím začal rozvíjet.

„Ano, nekonečná,“ řekl Salix, ale kupodivu s nádechem veselí. A pak se obrátil k ostatním, kteří si popřáli dobrou chuť a uchopili lžíce. „Víte, kamarádi, jak si představuji nekonečno? Ne jako ležatou osmičku, ale jako hromadu cihel od obzoru k obzoru, jako tohle moře. A nás pět má ty cihly naložit. Ha, ha, ha. To je vědecká definice, co?“

Sám a jediný se dal do smíchu vlastnímu vtipu. Doktor Laux se na něho koukl už vysloveně pohoršeně. Přiklonil se k němu i doktor Fortun.

„Vy jste opilý, kolego Salixi,“ prohlásil káravě.

„Jen trochu v náladě, když dovolíte.“

„Kde jste skrýval pití? Kde jste co vzal?“ naléhal Fortun, který hned od odplutí trval na tom, že alkohol k jejich práci nepatří a že jakékoliv *večírky* co nejrozhodněji odmítá. Lodní bar měl ovšem zásobu pití, které nebylo nijak mimořádně zabezpečeno. Tím směrem kývl archeolog.

„Tam jsem si vzal kapičku,“ řekl bez ostychu a ukázal na zasklenou vitrínu. „Už se to prostě nedalo vydržet.“

Freitag položil lžíci a vmísil se do rozhovoru.

„Nemělo se to stát, ale nedělejme z jednoho napití případ, pánové. To nekonečné bloudění bez cíle a bez výsledku jde opravdu na nervy.“

„Považuji to za porušení disciplíny,“ trval na svém Fortun. (Měl také mnohokrát chuť si dát lahvičku vína, ale odolal, protože vedoucí expedice musí jít příkladem při dodržování směrnic, jež sám vydal.)

„Smeťte to se stolu,“ přidal se Situs. „Pro jednu z toho přece nebudete vyvozovat důsledky. Berte to jako náhlou duševní tíseň.“

Salix najednou vystřízlivěl, dobrý rozmar ho přešel a vykřikl skoro s pláčem:

„Copak nechápete, že se to už nedá vydržet?“

A pak zatáhl hlavu mezi ramena a svým rachotivým hlasem ujišťoval:

„Slibuji, že se to už nestane.“

Jenže najednou byla polévka snědena, další chod chyběl, kuchař teprve skládal maso na mísy a tak zde byla nečekaná prodleva. Salix, Fermé i Laux náhle začali vyslovovat své pochybnosti o smyslu vý-

pravy nahlas a s rostoucím důrazem. Čím do této chvíle překypovaly jejich duše, to vše se teď prodralo na povrch a vyústilo v palácovou revoluci.

„Celá tahle nesmyslná výprava je k ničemu. Navrhuji, abychom se ihned vrátili domů,“ ukončil debatu doktor Laux a vyjádřil prakticky pocity všech. Kapitán Bion kroutil hlavou údivem. Opravdu těm lidem nerozumí. Pro jedno napití vypukla taková bouře ve skle-nici vody, jakou nemůže pochopit. Vyústila zcela nečekaně. Odha-doval, co bude dál. Ale čas mezi polévkou a příkrmem se nedal vrá-tit.

„Hlasujme, pánové,“ zaskřehotal kdosi. Zvedly se všechny ruce, krom doktora Fortuna a Situse.

„Vy nic?“ zeptal se kapitán Bion.

„Já tu mám jen hlas poradní,“ usmál se majitel jachty.

„Takže točíme?“ otázal se kapitán zvědavě.

„Když se tak pánové rozhodli...“

Pokrčení ramen.

Ze všech naráz spadl obrovský balvan. Zdálo se, že i doktorovi Fortunovi se ulevilo. Už patrně také nahlédl nesmyslnost celé výpra-vy, ale sám nebyl ochoten převzít odpovědnost za její ukončení. Vzdát se? Představoval si, jak by se pak podíval do tváře profesorovi Pauperovi. Kdežto, když rozhodli druzí a *proti* jeho vůli, je to něco úplně jiného. Profesor se určitě zeptá: A to jste nedokázal takovému rozhodnutí zabránit? Ano, pokusil jsem se, pane profesore. Poctivě jsem se snažil.

Tak tedy ještě jednou naposled. Povstal a požádal gestem o ti-cho. Teď už se všichni překřikovali navzájem a vykládali si své poci-ty z očí do očí.

„Takže vy nezměníte své rozhodnutí, pánové?“ zeptal se doktor Fortun.

„Ne,“ řekl Laux jako by hovořil za všechny. „Plout dále je ne-smysl. Jsme vědci a chováme se jako důvěřivé, naivní školačky.“

„Pošlu depeši a ať doktor April požádá profesora Paupera o sou-hlas,“ došel Fortun ke konečnému řešení.

„Proč? Profesor Pauper tady není. Nemůže pochopit naše pocity. Úděl marnosti. Sedí si v teple své pracovny v Historickém muzeu a

posílá radiogramy, abychom už konečně něco podnikli. Ale ať poradí co!“

Doktor Laux byl viditelně rozčilen. Posedla ho touha jet zpátky a stal se bezděčně nezvoleným mluvčím ostatních.

„Ale pochopte, že nemohu bez příkazu...“ snažil se ještě namítnout Fortun, ale teď ho umlčeli všichni. Odhlasovali jsme návrat, tak co tady diskutujeme...

Bylo to konečné jako tečka, která se rozstříkla v kaňku, jak energicky byla napsána.

Kapitán Bion vydal příkazy a Kormorán nabral zpáteční kurs. Depeše *oběma rohatým* byla odeslána. Její text byl jednoznačný a nepřipouštěl jiné řešení. Prostě se vracíme.

Sama skutečnost najednou uvolnila vztahy mezi všemi, zavládla lepší nálada, jako by učinili kdovíjaký objev. Zatím to byl jen pocit úlevy, že už před nimi není nic nejasného ani záhadného, jen cesta domů. Každý si vybavoval domov a v něm to, co ho k němu táhne nejvíce. Doktor Salix, jemuž se opět vrátila dobrá nálada z několika skleniček whisky, vyprávěl o své krásné dceři. Dělal v ateliérech konkurs, určitě ji vybrali. Stane se otcem filmové hvězdy.

„Je to pro vědce takové štěstí?“ tázal se posměšně Laux. „Co tomu říká vaše žena?“

„To nevím, protože už deset let nežiju se svou ženou, pane,“ odpověděl archeolog podrážděně. Ale Laux byl ve svých nehoráznostech k nezastavení, jako by se i v něm prolomila bariéra zábran jako následek radosti z návratu.

„Opustil jste ji nebo vám utekla?“ položil další otázku.

„Utekla,“ řekl Salix smutně, ale pak si uvědomil, že otázka byla za hranicemi vkusu. „Proč se ptáte? Vám *taky* utekla žena?“ oplatil útok.

Doktor Laux se podíval uraženě ze svých výšin a opět se stáhl do ulity přezíravosti. V duchu rozjímal, jestli by želel nebo přivítal, kdyby mu René najednou oznámila, že ho opouští. Pomyslel na syna a dceru, pak na plavovlasou Niké... nemohl se tak najednou rozhodnout. Jenže proč řešit nesmyslné problémy? Muže jako je on, ženy neopouštějí. Není Salix.

Doktor Fortun zvedl ruce, jako by se snažil zadržet dlaněmi příval dalších neomaleností. Nechtěl, aby se mezi lidmi vyhrotily osobní vztahy, přesto, že už na soudržnosti této výpravy nebude moc záležet. Zakrátko se vrátí domů a opět se rozejdou na svá pracoviště. Proč však v nich má zůstat osten nedorozumění jako jediná památka na cestu, od níž si – bůhvíproč – tolik slibovali? A pak, osobní a rodinné svazky pokládal doktor Fortun za nedotknutelné. Co je komu do toho, jak to vypadá mezi ním a jeho ženou? Nevyslechl od přátel dostatek varování, když si bral Alici, že se k tak mladé dívce nehodí? Netoužil s ní mít dítě po celé ty roky marně? Nezáviděl trochu jejím přátelům v Numismatickém ústavu, že s ní tráví mnohem víc času než on sám? Nežárлил trochu také na její vědecké úspěchy? Nepředstavoval si svůj domov jinak než jako společenství dvou vědců s rozdílnými zájmy? Měl by snad o těchto svých starostech a problémech hovořit s těmito cizími lidmi, kteří by mu stejně nerozuměli a nechápali, co k Alici stále ještě – i po létech – cítí a že jediné, po čem se mu stýská, je právě jeho žena? Na konci této předčasně přetáť cesty je zklamání. Vědomí, že se vrací ke své ženě je jedinou útěchou a jedinou kladnou stránkou nečekaného řešení.

Doktor Fortun se pohodlně rozvalil na své židli. Kulaté břicho se napnulo a bojovalo nelítostně s knoflíčky u košile, které zatím odolávaly z posledních sil. A to teprve mladý Pote přinášel opožděnou večeři. I kuchař Luice už věděl o revoluci u stolu, posádka řešila ze svého hlediska situaci, která všechny zaskočila, i když ani oni do této chvíle nechápali vlastní poslání expedice, s níž se nadělalo tolik tajností. Přestávka mezi polévkou a masem se protáhla jako nikdy. Mlčky se pustili do jídla. Problém byl vyřešen ke spokojenosti všech.

Všech? Situs mlčky žvýkal biftek z mražené svíčkové a mrzel se sám na sebe. Díval se přímo do talíře, jakoby z něho četl své myšlenky a oči měl přitom chladné a šedé jako hladina Severního moře. Vždycky udělám chybu, říkal si v duchu. Zase jsem se rozhodl špatně. Kdybych odjel s humbukem a posílal reportáže „Době“, mohla už jich být pěkná řádka. O životě na palubě, o nadějích, o posádce, o plánech a *ted'* mohl odvysílat reportáž o bitce mezi vědci, kteří vzdali tu nádhernou myšlenku. A sám vyváznout se ctí, protože na nich, ne na něm je odpovědnost za zdar expedice. On všechno jen popisuje.

Kdežto kniha o plácnutí do vody, bez nejmenšího výsledku? Kdo by o ni stál? Kdo by ji vydal? A kdyby i nakrásně – kdo by ji četl? Mrzel se sám na sebe, protože už často ani sám nevěděl, kdo je a co si doopravdy myslí. Zda je blíž k tomu, co říká nahlas a čím by chtěl být nebo čím až dosud zněl (a zní?) hlas v jeho nitru. A s čím se celé dlouhé týdny loučil, jako by se fyzicky odděloval od své lehkovážné minulosti. Všechno je stále jinak, jako jachta, která se zhoupne po vlnách hned na tu a hned na druhou stranu.

Dojedli, položili přibory a dívali se na sebe v rozpacích. Rozpaky se nejdříve projevují na rukou. Nikdo neví, kam s nimi, uvědomoval si Situs. Opřel tedy dlaně pohodlně o stůl a čekal, co bude dál. První promluvil Laux. Považoval to snad za svou povinnost. Znovu chtěl zdůvodňovat rozhodnutí vrátit se. Ale mluvil už bez zaujetí, jako člověk, který se naučil nazpaměť lekci a do omrzení ji odříkává. Nikdo ho valně neposlouchal, tak po chvíli zmlkl. Seděli mlčky a tvářili se truchlivě, vypadali jako skupinka pro fotografa, která se bojí o svou důstojnost. Doktor Fortun zíral za obroučky brýlí jako sova, mrkající na všechny strany.

„No, co je?“ zvolal konečně archeolog Salix, který si vzpomněl na hřejivý doušek whisky. „Vracíme se – tak se vracíme. Měli bychom své rozhodnutí zapít.“

Doktor Fortun k němu vrhl hněvivý pohled.

„Zapíjejí se úspěchy. Ne porážky a dezerce,“ řekl přísně.

„Pije se na svatbách i na pohřbech,“ poznamenal Freitag jen tak do prostoru, aniž svá slova někomu adresoval. Fermé se zachechtal. Hluboce a temně jako zlosynové v groteskách.

„Tak co vy na to?“ naléhal Salix.

„Nepadá v úvahu. Režim, který jsme si pro expedici stanovili, platí až do vylodění, pánové,“ rozhodl doktor Fortun.

Do jídelny vstoupil Bene. Dýchal jako uhnaný pes, měl opálenou světlehnědou pleť barvy ušlechtilého doutníku, na sobě stále stejný svetr, ve kterém se už patrně narodil, rukávy vysoko vykasané a na předloktí tetování jako razítko veterináře na poraženém dobytčeti. V prstech svíral depeši, kterou právě zaznamenal a pospíchal s ní za doktorem Fortunem, jemuž byla adresována. Docent April dostal rozhodnutí expedice a aniž poslal zprávu dál, se snažil rozmluvit

Fortunovi návrat. Zatím sice nic neobjevili, ale obě spojky nad mysem Dobré naděje se netajily optimismem. A teď si docent připadal jako chlapec, kterého vyhnali z mejdanu, ještě než začal.

„Podle původního plánu se počítalo s výzkumem až do šesti měsíců. A vy chcete ukončit akci, která sotva začala. Znovu uvažte své rozhodnutí. Sdělte, k čemu došlo na palubě jachty. Předpokládám, že unáhlený návrat je výsledkem nějakých neshod, které se dají při dobré vůli odstranit. Jaký je postoj pana Tise? Žádám o všechny podrobnosti, abych s nimi mohl seznámit profesora Paupera. Býk.“

Nevrlý, pohněvaný a podezíravý tón depeše se doktora Fortuna dotkl, ale musel uznat, že April má tentokrát pravdu. Počítali s tím, že budou křižovat v těchto místech, pročesávat je, měřit a pozorovat. To zatím dělali, a tedy plnili stanovený úkol. Patrně přece jen nevybrali pracovní tým dost pečlivě. Nepředpokládal, co s lidmi udělá pár týdnů odloučení na moři. Ale teď už nikdo nechtěl ani slyšet o tom, že by se rozhodnutí mělo ještě přezkoumat nebo dokonce změnit. Vracejí se. A to je šťastná chvíle, která opíjí i bez alkoholu. Už se u stolu tlachalo, nálada očividně stoupala.

„Smích, pánové, léčí i hojí, smích řeže a neměla by se podceňovat jeho útočná síla,“ vyprávěl zdánlivě od věci archeolog Salix. „Když jsme byli s Aprilem v Egyptě, rozluštil náš *býček* čtyři tisíce let staré hliněné destičky. Víte, co na nich bylo? Anekdoty na faraona. Byly přísně tajné a nesměly se rozšiřovat! Ha, ha, ha.“

Bene zatím stál mlčky před doktorem Fortunem.

„Děkuji, příteli. Odpovíme jim až ráno. To bývá moudřejší večera. A my dnes skončíme, pánové. Prosím do kabin.“

Fortun nasadil nesmlouvavý tón šéfa expedice.

7. Záhada zlaté koule

Kapitán Bion si prohlížel své vědce jako zvláštní přírodopisný druh. Teď už se blížili lidem, jaké znávala dřív tahle jachta. Bavili se o hloupostech, postávali na palubě, když zaskvítilo slunce a nabízeli svá těla jeho paprskům, balili se do svetřů, když uhodila chladna anebo vítr byl příliš studený, než aby dokázal vyvážit energii slunečního kotouče. Tíseň a odpovědnost z nich spadla naráz. Jen ženy tu

chyběly a pijácké večírky. V tomto směru byl ovšem doktor Fortun nekompromisní.

Vraceli se z nejjihnější části své cesty zvolna k severu. Kapitán nikam nespíchal. Očima jako nebozezy provrtával horizonty. Z vlastní zvědavosti sledoval moře jako pod mikroskopem a hledal známky života. Nebyly tu. Už dávno opustil loď poslední racek, nikde ostrůvek, ani malý jako dlaň. Jen voda od severu k jihu, od východu na západ, kam jen skla dalekohledu dohlédnou. Nejčastěji se vedle něho objevoval Situs.

„Ještě na něco čekáte?“ zeptal se ho kapitán Bion, když se plavili na sever už druhý den.

Pokrčil rameny.

„Intuice má před vědou své přednosti. Především se nezatěžuje logikou...“

Kapitán se neurčitě usmál. Jestli jsou všichni ti muži něčím zvláštní a mimořádní, pak tenhle je jejich král. Působí zároveň přitažlivě i odpudivě. Někdy se zdá, že je ze všech nejmoudřejší, jindy je jako ztřeštěný naivní chlapec na školním výletě mezi staršími spolužáky. Byl hezký, to mu nikdo nemohl upřít. Měl postavu sportovce a tvář, i když nesla stopy rozmařilosti, vypadala stále ještě mladistvě, ačkoli Situsovi právě uplynula čtyřicítka. Přesto si ho nedovedl představit jako usedlého otce rodiny, pracujícího od osmi do tří s přestávkou na oběd v závodní kantýně. Nejčastěji nosil rolák. Teprve, když ho kapitán poprvé viděl v rozhalence, všiml si, že mu při řeči poskakuje ohryzek nahoru a dolů jako dobře pracující píst ve výkonném válci. A když zmlkne a usilovně přemýšlí, vystupují na povrch lícní kosti, které se lehce chvějí. Bion ho očima přímo pítval.

„V jakém znamení jste se narodil vy, pane?“ zeptal se mimoděk.

„Ve lvu,“ odpověděl Situs. „Jsem srpnové dítě.“

„Myslel jsem si to.“

„A vy?“ oplatil mu Situs otázkou.

„Jsem *vodnář*. Co bych mohl být jiného, když mám kolem sebe stále tolik moře?“

„Vodnáři ale málokdy vedou a řídí.“

„Asi jsem se dost nepovedl.“

„Naštěstí.“

Tyhle malé rozmluvy o ničem měli oba rádi. Vysílali k sobě navzájem sondy a pátrali jeden v druhém. Většinou s úspěchem. Objevovali totiž stále kousek po kousku i sami sebe opět z jiného pohledu.

„Teď připlouváme do míst, kde hloubka podstatně klesá,“ řekl kapitán.

„Kolik?“

„Můžeme se podívat přesně, ale tak padesát, šedesát metrů.“

„A jižněji? Odkud se teď vracíme?“

„Desetkrát víc,“ odhadl kapitán.

„Pro neplavce je to úplně jedno, jestli se utopí ve třech nebo třech stech metrech, nemyslíte?“ zasmál se Situs.

„Jak se to vezme. Vy jste neplavec?“

„Já ne. Ale pochybuji, že naši docenti se dokáží udržet pět minut nad vodou.“

Zasmáli se oba.

„Musím zajít dolů,“ řekl kapitán. „Vychutnávejte moře, brzy naše cestování skončí a kdoví, jestli se téhle kocábky nezbavíte tak rychle, jak jste ji koupil...“

„Proč myslíte?“

„Řekl bych, že nejste příliš stálý člověk a že moře nebude váš životní koníček. Jen příležitostné dobrodružství, útěk.“

„Možná,“ připustil Situs. Kapitán lehce přiložil špičky prstů ke štítku čepice a zvolna odcházel.

Za chvíli se objevil vedle Situse plavčík Pote.

„Střídání stráží,“ smál se muž.

„Jak to myslíte, pane?“ podivil se chlapec.

„Před chvílí odtud odešel kapitán.“

„Vy si myslíte, že vás hlídáme, aby se vám něco nestalo?“ zeptal se chlapec prostince.

„Nebo abych vám neupláchl.“

Smích.

S plavčíkem Potem se Situs také rád bavil. Jestli s kapitánem byla témata rozhovorů zajímavější, s tímhle chlapcem se zase dost nasmál. Hoch odpovídal upřímně a průzračně. Na první pohled ho majitel jachty okouzloval. Vybíral si sice k rozmlouvám náměty, při

nichž Pote nikdy nevěděl, zdali myslí své otázky doopravdy nebo si z něho tropí šprým, ale srdečný tón, jakým Situs hovořil, ho přitahoval jako pacholata loď. I tentokrát se dostali na téma námořníci a ženy.

„Námořník musí mít v každém přístavu milenkou. A sotva vystoupí na břeh, hurá za ní,“ rozvíjel Situs svou laickou teorii.

„To si myslíte, pane. Můj otec byl námořníkem celý život a já to taky zkouším, sotva jsem vyšel školu. Každý námořník vám řekne, že to s těmi milenkami není tak zlé. Co si myslíte? Máte-li doma jednu holku – nebo když si ji dokonce vezmete – musíte jí z každého přístavu něco přivést nebo poslat. A teď počítejte, kdybyste jich měl deset, nestačil by vám na to ani plat kormidelníka.“

„Ekonomika ovládá zákony všech lidských vztahů,“ smál se Situs.

„To je fakt, pane. Na tom není nic k smíchu. Když vás pustí v přístavu na břeh, máte první starost naprásknout se něčeho dobrého, co se na lodi nedá vařit, sníst něco čerstvého, jen ne konzervu nebo rybu. Každá loď ještě nemá zásoby čerstvého zmrazeného masa v lednicích. Pak se pořádně nalinkujete na oslavu, že jste na suché zemi. V takový námořnický hospodě se už objeví vždycky nějaká kočka, co vám za příslušný peníz dá všechno co chcete a nedělá s tím drahoty.“

„O každém povolání si svět vytvoří legendu a nerad se jí vzdává,“ řekl na to Situs. „Tahle s námořnickými milenkami se mi zvlášť líbí. Ale doma přece někoho máš, ne?“

Situs musel znovu opakovat otázku. Pote neposlouchal. Jeho pozornost byla upřena k jedinému bodu uprostřed vln.

„Vidíte to taky, pane? Snad nemám halucinace? Jakoby tam plavala velryba nebo nějaké jiné zvíře. Ale velryba takhle nevypadá. Když se objeví na hladině, vypouští vodu jako gejzír. Kdežto támhleto je úplně nehybné...“

Situs sáhl po dalekohledu a přiložil jeho tubusy k očím.

„Nějaká koule... zelená koule, vlny se o ni rozrážejí, myslím, že neplave, vznáší se jako bóje na jednom místě...“

Situs se odmlčel a chlapec lačně hleděl na jeho dalekohled.

„Podívej se,“ řekl muž, když bezděčně spatřil plavčíkovy žádostivé pohledy. Pote vděčně uchopil dalekohled a upravil ohnisko podle svých mladých očí.

„To není bóje, pane. Ta se zmítá ve vlnách na jednom místě, ale není nehybná. Tohle vypadá úplně jinak. Jako když voda naráží na hlavice sloupů u mola na pobřeží.“

„Jako když voda naráží na hlavice sloupů?“ opakoval zamyšleně Situs.

Jak řekl kapitán před chvílí, už byli v lichoběžníku, který na staré, záhadné mapě vyznačoval zmizelý ostrov, k němuž se vydali. V místech poměrných mělčin, obklopených poměrnými hloubkami. Výšku těch obrovských sloupů vody jednou už důkladně změřili. To byl zatím jediný hmatatelný výsledek jejich činnosti. Ale teď něco konečně vidí.

„Ani se to nehne, pane, na mou čest. Vlny se o to rozbíjejí, neházejí s tím, to není bóje, tahle věc neplave, za to ručím,“ nemohl se vynadávat plavčík. Situsův dalekohled byl přesný a drahý, jaký on sám ještě nikdy neměl u očí.

„Budeme muset zavolat kapitána a doktora Fortuna. Mohli bychom něco zkazit, když si to necháme pro sebe,“ uvažoval nahlas Situs. „Skoč pro kapitána a zastav se v kajutě doktora Fortuna, že ho prosím, aby šel ke mně. Nic bližšího mu nevyprávěj. A pal, hochu, už se od toho objevu zase vzdalujeme.“

Plavčík Pote zmizel v podpalubí a za okamžik vycházel doktor Fortun a s rozpaky hledal pohledem Situse. Zatím se nestalo, aby si ho majitel jachty dal zavolat na palubu jako kluka. Doktor Fortun chtěl předejít každému nedorozumění, ale nemínil se podrobovat v čemkoli tomuto muži, jemuž náhoda a vlastní neserióznost pomohly k nenadálému bohatství, i když se zatím choval přátelsky, skromně a sympaticky. Chce snad začít měnit ustálený řád? Jen proto, že vlastní poslání expedice už skončilo, sotva začalo?

„Přál jste si?“ zeptal se chladně, když došel k němu.

Situs vycítil osten nedůvěry i ostychu.

„Byl bych sám přišel za vámi, doktore, ale bojím se, že tu věc ztratíme z očí. Proto ji tu hlídám. Objevili jsme s malým Potem cosi

zajímavého na hladině. Už běžel i pro kapitána... Snad by se měla zastavit loď... Uznáte-li to vy dva za vhodné, samozřejmě...”

Ten konec doktora Fortuna usmířil, takže přijal nabízený dalekohled a zadíval se naznačeným směrem.

„Kulatá, zelená bóje,“ konstatoval.

„Ne, bóje ne. Plavčík Pote mě poučil, že bóje se vznáší, protože *plave* na hladině, kdežto tohle *stojí*, doktore. Chlapec to přirovnal ke sloupům, rozrážejícím vodu na pobřeží u mola.“

Doktor Fortun hleděl stále upřeněji.

„Máte pravdu, ani se to nehne a vlny se o to tříští, jakoby se dělily překážkou vedví.“

Kapitán dorazil k oběma mužům. V ruce třímal vlastní dalekohled. Pote mu už stručně stačil povědět, oč běží.

„Hned dám zastavit loď, pánové,“ rozhodl kapitán. „Změníme kurs a přiblížíme se k té záhadě a za chvíli jí přijdeme na kloub. Skutečně je to zvláštní. Sám si netroufám odhadnout, co by to mohlo být.“

Kapitán se zase vzdálil a za chvíli lodní motory přestaly na okamžik pracovat. Pak se špice jachty natočila doleva a na místě změnila směr. Plavčík Pote, jako spoluobjevitel úkazu, zůstal stát s oběma muži u lodního zábradlí, jakoby se rozumělo samo sebou, že se této výsady dobrovolně nevzdá.

„Kapitán je sám zvědavý a bojí se, aby se koule najednou neztratila! Když mění směr tak náhle,“ doložil zasvěceně. „Jinak by obracel dlouhým obloukem.“

Za chvíli jachta znovu zabrala a brzy se přiblížila k *záhadě* na několik metrů. Z vody vystupovala koule, jejíž průměr byl nejméně sedm a snad i více metrů. Obrovská zelená koule, větší část pod vodou, menší část nad ní. Vlnky klidného moře na ni dorážely a omývaly ji. Seděla na svém místě pevně, patrně na jakémsi podstavci, který – jakoby – vystupoval ze dna. Miniaturní ostrůvek, jak vrchlík oné koule, vyhlížel uprostřed nedohledných vln oceánu, působil bizarním dojmem.

„Máme ostrov, který jsme hledali,“ zasmál se Situs poněkud nevhodně. „Jenže nazvat ho pevninou považuji za absurdum.“

Všichni vědci, kteří mezitím vyběhli na palubu a hltali neobyčejný úkaz očima, vrhli k vtipálkovi káravý pohled. Bylo tu něco zvláštního, nezvyklého, proč se tedy smát? Zároveň se jich zmocnilo napětí, co může zvláštní koule znamenat, avšak pocítli i zklamání. Nečekaný objev na ně zapůsobil jako elektrický šok na apatického pacienta. Konečně *così*. Může tahle kulička mezi vlnami moře však být stopou po ostrovu, který hledali? Ale v každém případě je tu alespoň něco hmatatelného a neobvyklého. Byla to zvláštní chvíle. Když vyplouvali, nikdo si nedovedl ani přibližně představit, jaký bude začátek jejich objevů. Pak se dostavila naprostá skepse, jakou dokáže vyvolat jen pocit odtržení od světa uprostřed nekonečných vod. Zbaběle utekli od svých plánů a vzdali se jako hrstka vojáků, stojící proti valící se armádě nepřátel. Nepřiměřené naděje vystřídala nepřiměřená beznaděj. A teď je tu přece jen něco. Jakási kamenná koule v mořských vlnách, nepochybně vyrůstající ze dna.

„Co budeme dělat?“ zeptal se bezradně Fortun, který se cítil zaskočen, ale na druhé straně vzrušen, protože naděje na zdar expedice náhle opět zasvítla jako jiskřička ve vyhaslém ohništi.

„Změříme hloubku,“ rozhodl kapitán.

Jachta se houpala na vlnách, jež ani nestály za řeč, nějakých třicet, padesát metrů od podivné koule. Už dlouho kapitán Bion nepamatoval tak klidnou hladinu na širém moři. Za chvíli hlásil jeden z mužů:

„Čtyřicet pět metrů, kapitáne. Na dno. Zkusíme to o kus dál?“

„Sondujte kolem té věci zatím v kruhu, pak ve spirále. Pomalu a obezřetně!“

Lodní radar, zaměřený na dno, hlídal po celou plavbu, aby loď nenarazila na mělčinu nebo překážku. Teď mohl stejně spolehlivě kopírovat mořské dno.

Jachta se vydala na pomalou plavbu dokola tajemné koule a posádka hlásila hloubku. Pořád mezi čtyřiceti a padesáti metry. Stále stejně. Rozdíly byly zcela bezvýznamné.

„Fantastická mělčina na tomhle místě, nemyslíte, doktore? Podívejte se na mapu. Dvacet mil na jih má moře hloubku mezi dvěma a třemi tisíci metry. A na severu zrovna tak.“

Kapitánův hlas se netajil nadšením.

„Myslíte, že jsme objevili ostrov, který se kdysi ztratil na dně oceánu?“

„Netroufám si cokoli odpovědět,“ řekl doktor Fortun. „Nerad bych zakřikl případný úspěch naší expedice. Zdá se mi totiž na dosah ruky.“ A honem zaklepal ukazovákem na zábradlí.

„A vaše rozhodnutí vrátit se a všechno vzdát?“ ironicky poznamenal Situs. Zdálo se, že na tohle rozhodnutí rázem zapomněli. Jestliže se objevilo stéblo, jehož se mohli zachytit, pocit zoufalství a beznaděje ustupoval jako horečka po kritickém dni. Doktor Fortun se podíval tázavě na ostatní muže.

„Doufám, že na návratu za těchto okolností netrvá nikdo?“

Žádný z vědců se nepřihlásil, všechna ústa zůstala němá a oči sklopené. Depeše mezi *Býkem* a *Kormoránem* se sice ještě vyměňovaly s houževnatou soustředěností, ale jejich tempo se proti prvnímu dni zvolňovalo. Profesor Pauper zatím ponechal rozhodování na doktoru Fortunovi a očekával od něho obsáhlé vysvětlení. Fortunovi se do dopisu, který by pak nechal odvyšlat, zatím nijak nechtělo, takže ho odkládal z hodiny na hodinu, z večera na ráno a z rána na večer.

Ale teď, teď konečně bude mít možnost sdělit něco příjemnějšího než vysvětlovat příčiny náhlé deprese na palubě a zdůvodňovat situaci, která vedla k psychickému selhání expedice.

Doktor Laux zvedl oči vzhůru k nebi, které se pokrylo barvou cínu a pak ukázal na vrchlík ve vlnách:

„Ale co může znamenat tahle koule?“

Pokrčení ramen.

„Proč si jí ještě nikdo nevšiml?“ obrátil se s otázkou tentokrát doktor Fortun na kapitána. „A proč jsme ji dosud nespatriili my sami?“

„Bože můj, doktore, moře je obrovské. Kolem toho místa ještě nikdy nemusela proplout jediná loď. A když se pohybovala někde v povzdálí, stačilo, aby vlny byly jen o málo vyšší a nikdo ji neviděl. Byla to náhoda nebo štěstí, že tentokrát stál pan Situs s malým *Potem* na palubě, právě na té správné straně a že kouli zahlédli. Chlapec má oči jako rys, já vím. Jenže říkejte mi co chcete, znamená-li tohle *něco*, má-li koule nějaký smysl a význam pro účel, za kterým jsme sem přijeli, pak je to víc než zatracené štěstí.“

„Věděli jsme přece, kde máme hledat,“ namítl doktor Fortun. „Věděli jsme, že se budeme plavit na prostranství přinejmenším tak velkém, jako je Anglie. A jestli myslíte, že najít na takové obrovské rozloze kouli, která má v průměru pár metrů, je maličkost, tak jste vzácný optimista.“

„Máte pravdu. Navíc jsme netušili, že máme nějakou kouli hledat,“ připustil doktor Fortun.

„Tak vidíte,“ přijal kapitán s uspokojením doktorovu kapitulaci.

„Jenže je otázka, bude-li nám tahle koule k něčemu dobrá. Třeba nemá s naší věcí nic společného?“ namítl Salix.

I doktor Fortun zapochyboval. Jestliže tahle podivná koule je jen nějakou stanicí, zapomenutou zde některou z válčících stran v minulé námořní válce, má-li meteorologické nebo jiné poslání, naděje vyvolá tím hlubší skepsi. Podíval se na Biona, jako by u něho hledal záchranu.

„Možná, že s tím nemá opravdu nic společného,“ připustil kapitán. „Ale já myslím, že stojí za to propátrat, proč tu vlastně je, nemyslíte?“

„Ano, ovšem,“ souhlasil vědec ochotně.

„Máme přece s sebou potápěče,“ podotkl kapitán Bion.

„Je povinností expedice nenechat bez povšimnutí cokoli, co může stát za pozornost, pane Situsi, nemyslíte?“ obrátil se na majitele jachty Fortun.

„Souhlasím s vámi na sto procent, doktore,“ přikývl tázaný a v duchu zaregistroval s potěšením, že se konečně vědec zajímal o jeho názor. Což podle jeho záměrů bylo velice potřebné. Už zase pomýšlel na svou knihu, na svůj životní sen i cíl. Zase se vynořuje z hlubin, v nichž už se začala topit.

„Není ještě pozdě, kapitáne?“ obrátil se vedoucí expedice na Biona. „Stihneme vypravit potápěče a získat alespoň základní informaci o té kouli do setmění?“

Kapitán nepohlédl na hodinky, jak by se dalo očekávat, ale na nebe. Jeho čas určovalo ve dne slunce a v noci hvězdy.

„Je-li tady tak mělko, můžeme i zakotvit. Spustit potápěče není problém. Prikážete-li, Quippe se oblékne a chlapci zatím připraví vše

potřebné. Do tmy je ještě dost daleko. Máme konečně lampy, kdyby se vracel za šera.“

„Tak to, prosím vás, zařídíte,“ vyhrkl netrpělivě doktor Fortun. Připadal si jako maturant na potítku.

8. Sonda do neznáma

Na palubě Kormorána najednou zavládl čilý ruch, lidé byli plní aktivity. Nechyběl nikdo z posádky, jen Bene zůstal u svých přístrojů a Morel u kormidla. Nechyběl ani nikdo z vědců a všichni se navzájem předháněli v návrzích, co by se mělo udělat a proč je to nutné. Zatím kapitán Bion s Potem navlékali námořníka Quippa do žabího úboru. Měl potápěčský výcvik a před časem pracoval na lodi, která zvedala vrak galéry, potopené před dvěma tisíciletími. Právě proto mohly jeho zkušenosti přijít expedici vhod. Navlékal si neoprénový oblek, který podstatně chránil proti chladu. Upevňovali mu na záda kyslíkový přístroj a potápěčské ploutve. Za pas si zasunul dlouhý nůž, jaký používají lovci chobotnic a mořské fauny, aby se mohl bránit, kdyby se setkal s nepředvídaným nebezpečím, ale také jako nástroj, jímž se potápěč může prokletit případnou spleť podmořské flóry. I když kapitán pochyboval, že tady by mohlo něco růst, včetně sasanečků a korálů jako v teplých oceánech.

„Spusťte člun, kapitáne, a doveslujeme do bezprostřední blízkosti té koule,“ navrhoval Freitag. Jako fyzik by si nejraději na materiál sáhl a vlastníma rukama se přesvědčil, jaký je to kámen, či co to je.

„Musím vědět, jaký je to materiál,“ zdůvodňoval svou žádost.

Situs prohlásil, že tam doplave. Cvičil léta s otužilci. Ale doktor Fortun návrh zamítl. Neví se totiž, jestli tu nežijí žraloci nebo jiní dravci. A beze zbraně je to riziko.

„V tak studené vodě?“ namítl Situs.

„Může jít i o druh dravců, které neznáme... Možná, že stavba je dílem chytrých delfínů. Je prokázáno, že si budují všelijaké pitoreskní stavby v moři,“ vyslovil svou domněnku Fortun.

„Jenže delfíni a tady, pane kolego?“ namítl Fermé.

„Petrně máte pravdu,“ připustil futurolog. V těchto otázkách se skutečně příliš nevyznal a nezapíral to.

„Může to být pozůstatek z doby, kdy tady byla voda teplejší,“ vložil se do věci archeolog Salix. „Copak koráli někdy nepostaví svá seskupení do přesných geometrických tvarů, a když živí tvorové odumřou, atol, jejich stavba, zůstává. Může to být náhoda, možná snaha po nejúčelnějším využití...“

„Čeho?“ zeptal se doktor Fermé.

„Po nejúspěšnějším využití... podmínek.“

Salix zapátral po slovu, protože zapomněl, co chtěl říci, což se mu občas stávalo, skočil-li mu někdo do řeči. „Pak na výslednou stavbu by neměla mít vliv změna teploty moře, nemyslíte? Vzpomeňte na zmrzlé mamuty.“

Potápěč Quippe se přistrojil do své výzbroje, do ruky vzal pro jistotu ještě harpunu, kdyby ostrý nůž za pasem nestačil.

„Nejdříve podnikneme malý průzkum, abychom měli jasno, jestli je voda nebezpečná a Quippe odpoví na vaše nejzvědavější otázky. Pak teprve rozhodneme, jestli ho pošleme až na dno,“ rozhodl kapitán rozumně.

„Souhlasím.“

Doktor Fortun popřál úspěch žabákovi, který se rozloučil zamáváním a zmizel pod hladinou. Na hřebíncích vln se objevovaly bublinky, jako když se udělá čerstvá sodovka v sifonové láhvi.

Všech šest členů výpravy i posádka stáli na kraji paluby a sledovali bez dechu první pokus vypátrat tajemství věků, které někde v těchto místech čeká na své objevitele.

Čas se loudal jako metař k ránu. Zkosené slunce stále ještě ohřívalo hladinu a prosvěcovalo ji. Vzduch byl čistý a průzračný jako křišťál, voda jemně, neúnavně šplíchala a vlnky se rozbíjely tvrdošíjně o bok lodi. A nebe – safír bez konce. Byla to nepopsatelná zvědavost a nekonečné vzrušení, které prožívali všichni muži na palubě a sledovali vodou prostupující kyslík, deroucí se z hloubi na hladinu jako poselství čehosi nevyslovitelného. Čekali jako odsouzenci na smrt, napjatí, zdali přijde milost, či nikoli.

Konečně se objevil Quippe opět na palubě jachty. Vrhli se na něho s dotěrností podrážděných včel.

„Tam dole jsou skutečně nějaké trosky... netroufám si odhadnout čeho. Všude je nános bahna a zakrsklých rostlin, žijí tam tvorové podobní krabům a prohánějí se tam malé rybky... ne, žraloci ne, myslím nic nebezpečného. Snad to *může* být pokleslý ostrov, kde byl kdysi život.“

Zařvali HURÁ!, jako když vrchní velitel oznamuje konec války. Je to potěšující zpráva do začátku. Když se všechno náhle obrátilo k lepšímu nebo aspoň k nadějnějšímu.

„A ta věc...“ zeptal se doktor Fortun a kývl směrem k vyčnívajícímu vrchlíku koule.

„Je to určitě zapuštěné ve dně. Koule na vrchu sedí na jakémsi kvádru... podrobnosti se nedaly napoprvé rozeznat. Nebyl jsem ani dost blízko a především v potřebné hloubce. Spustím se znovu a obhlédnu ten podivný útvar zblízka. Řekl bych, že ta koule je kamená... jenže je asi porostlá slizkou řasou, povrch je na první pohled mazlavý jako mýdlo. Když vylezete na kouli, počítám, že se na jejím povrchu neudržíte.“

„Co by to mohlo být?“ zeptal se Situs.

„Opravdu nemám zdání.“

Quippe byl hotov s hlášením a ochotně se napil teplého čaje z láhve, kterou mu podával kapitán. Kuchař postavil vodu na vařič hned, jak se kamarád chystal pod hladinu.

„Tak ještě jednou?“

„Jo.“

S mírnými rozpaky přijali dvakrát zprávy Quippa, který mnoha slovy vyložil, že nic nového neobjevil. Tam dole je zvláštní dno, může skrývat pozůstatky čehokoliv, dá-li člověk prostor fantazii a chce-li něco takového najít. Ovšem tvrdit nic s jistotou nelze... Mohou to být náhodně nakupené balvany, puklá skála při výbuchu podmořské sopky.

Plavčík Pote žadonil tak dlouho, až kapitán souhlasil, aby vzal nafukovací člun, který zbyl ve výbavě jachty po předchozím majiteli a sloužil spolu s dalšími ke kratochvílím zábavychtivých pasažérů. Gumový člun se dal lehce ovládat a mohl se bez většího nebezpečí přiblížit až k záhadné kouli. Jenže jak do něho Pote nastupoval, obrátil ho dnem vzhůru a už byl v chladné vodě. Vylezl na palubu, okle-

pal se jako novofundlandský pes po koupeli. Pak se spustil na vodu znovu, tentokrát opatrněji a bez komplikací. Potom obeplouval na loďce kouli, oťukával ji, aby pronikl na kloub záhadě z čeho je, ale ani on zatím nemohl vysvětlit cokoliv z toho, co by všichni rádi věděli. Připadali si jako diváci na utkání mužstva, které prohrává a oni sami nemohou podniknout nic, aby mu pomohli. Nejvýš volat, křičet, radit... Výsledek ale zůstává stále stejný.

S pocitem vzrušení, netrpělivosti, marnosti, s hlubokým vědomím vlastní důležitosti, utajovaným vzdorem, strachem, nadějemi, nelibostí a se stovkou dalších hnutí a nálad přijali konec dne. Námořník Bene, který sloužil u mariny jako spojař, obsluhoval rádiové spojení jachty s pevninou. Byl přiraven. Doktor Fortun, kapitán, Situs, Fermé a Salix stáli okolo něho. Docent April se přihlásil za chvíli.

„Kormorán, volá Kormorán,“ navazoval spojení Bene.

„Rohatí slyší,“ ozvalo se po chvíli. Byl to hlas docenta Aprila a Fortun zřetelně slyšel, jak Býk vzrušením přísává k patru umělý chrup.

„Je tady šéf a chce s vámi mluvit osobně,“ řekl telegrafista. Bez kódu, bez šifry, tak jak mezi sebou mluví lidé, kteří sedí ve stejném pokoji.

„Chcete diktovat dopis pro profesora?“ zeptal se April a zase všechna konspirace vzala za své. Jestli odposlouchává někdo nepozvaný, mohou vzbudit podezření. Na výzkum tahu ryb a teplých proudů rozhovor nevypadá. Ale copak není všechno jedno, když je stejně konec? April věděl, že i Fortun je neústupný a nemění názory, k nimž jednou došel. A když řekne konec, je tedy konec.

„Dopis pro profesora později, až budeme mít bližší výsledky,“ řekl Fortun.

„Výsledky? Vy mě děšíte, Fortune. Co se děje? Snad jste na něco nenarazili?“ ječel Býk – April a neklidně posedával na židli před aparaturou. Beran – Orn zapjal magnetofon, aby byl celý rozhovor zaznamenán.

Do vysílání se připletla nějaká porucha. Fading. Vlna vzdálila hlas a nahradila ho šumem.

„Říkal jste něco, doktore Fortune? Neslyšel jsem!“

„Nic jsem neříkal, doktore Aprile. Prostě pokračujeme v expedici podle původního plánu.“

Všechna opatrnost už byla ta tam a oba si uvědomili naráz, jako když dva lidé neočekávaně vysloví jedno slovo.

„Ukázalo se hejno ryb?“ snažil se April vrátit do dřívějších zvyklostí, kdyby byl přece jen někdo napojen na jejich vlně.

„Co sem pletete ryby? Buďte na příjmu a já nechám zakódovat zprávu, za chvíli vám ji odvysíláme,“ rozzlobil se Fortun.

„Nesmysl, jestli někdo poslouchá, tak si bude myslet kdoví co s vaším kódem a ještě nás zašijou pro špionáž nebo pro něco jiného. Proto mluvte, umírám zvědavostí. Z čistě vědeckého a z čistě lidského hlediska.“

Doktor Fortun se zadíval na ostatní, kteří se shromáždili v telegrafistově kabině a postávali mezi dveřmi. Situs povzbudivě přikývl na souhlas. Doktor Fortun nabral dech a spustil třesoucím se hlasem:

„Jsem na rozpacích, co vám hlásit, Aprile. Dívám se na zvětšeninu mapy, kterou si vezeme... objevili jsme jakousi kouli, upevněnou v moři... kde jsme? Na jihu onoho záhadného ostrova, uprostřed? Ale je to vůbec ostrov nebo náš zhmotněný sen, představa, která chce něco najít a vidí v mořské mělčině propadlou pevninu? Zůstaneme na místě, zakotvíli jsme a uvidíme zítra. Počasí je dobré a moře jako beránek. Měsíc skoro v úplňku, tma houstne do zvláštní hnědi... v životě jsem, kolego, neviděl hnědou tmou. Modrou, černou, šedivou, fialovou. Ale hnědou nikdy. Zvláštní, ne?“

„Stává se z vás básník, doktore Fortune,“ zasmál se hlas v reproduktoru. Docent přitiskl chrup těsněji k patru.

„Ohlásím se ráno. V noci jen kdyby se dělo něco nepředvídaného.“

„Dobrá, příjemný spánek, kamarádi,“ kapituloval April, když viděl marnost dalšího vyzvídání. „Jsme rádi, že práce půjde dál. Hned jsme si říkali, že to přece nevzdáme.“

„Dobrou noc. A držte nám palce. Od zítřka zachováváme zase předcházející postup, ano?“ připomínal Fortun.

„Podle rozkazu, šéfe,“ zamumlal April.

„Konec.“

„Konec.“

Radiové vlny se stáhly do svých ulit. Naštěstí žádný zvědavý amatér neuložil tento rozhovor a ani bezpečnostní radiová odposlouchávací služba je nenaladila. Už dávno ji přestali zajímat vědci, kteří hledají ryby v místech, kam lodi zabloudí jen zřídka a rybáři už vůbec ne a kdyby tam byly teplé proudy, museli by o tom jejich lidé něco vědět. Jenže vědci na celém světě jsou trochu potrhlí a vymýšlejí si problémy, které mají s životem společné jen jedno: Dobrý plat a pěkné diety. Budou si chvíli bádat a zase odjedou...

Tak zůstala zatím nejdůležitější rozmluva mezi jachtou a spojkami utajena před prozrazením. Docent April už formuloval zprávu pro profesora Paupera. Konečně něco potěšitelného, v návalu *jobovek* posledních dnů.

Členové expedice na Kormoránu se zatím usadili ve své společenské místnosti a připravovali se k večeři.

„Dnes byste mohl povolit lahvičku, šéfe,“ dožadoval se Salix.

„Pár lahví šampaňského, když se všechno tak pěkně obrací k lepšímu. Úspěchy se nemají odradit...“ přimlouval se Situs.

„Dobrá. Ale jen symbolicky. Na práci musíme být zítra střizliví!“ rozhodl doktor Fortun. A tak podruhé šly za tuto dlouhou dobu sklenky vzhůru, ještě než se pustili do večeře, která nesla stopy kva-pu. Kuchař Luice si nemohl odpustit být při tom. Tak místo vaření okouněl na palubě a teď doháněl zpoždění. Krájel sendviče a vařil v kotlíku klobásy z konzervy, aby byly pěkně teplé. Do slavnostní recepce bude mít tohle *soaré* daleko, ale všichni mu určitě odpustí. Kromě věčně reptajícího doktora Lauxe, jemuž nabídne mražený nákyk navíc.

Ale ani Laux neprojevil tentokrát svou nespokojenost příliš okatě a večeře proběhla více méně jako diskusní klub plný dohadů a hypotéz než jako obřad přijímání potravy. Rozpravy se protáhly dlouho do pozdního večera.

„Půjdeme spát,“ navrhl Salix, když se hodinová ručička blížila k jedenáctce a víčka mu těžkla únavou.

„Máte pravdu, vyměnit toto pohodlné křeslo za ještě pohodlnější lůžko,“ přisvědčil Freitag a hned se začal zvedat. Za několik minut se bar vyprázdnil a společnost se rozcházela do kajut. Laux do koupelny. Poslední zůstali Situs a kapitán Bion.

„Zajdu se ještě podívat nahoru,“ loučil se kapitán.

„Jestli vám to nevadí, šel bych s vámi. Projdu se rád před spaním po palubě,“ odpověděl majitel jachty. Bion mlčky přikývl a zamířil ke schůdkům, vedoucím nahoru.

Období vybral profesor Pauper s poradci – meteorology – opravdu znamenitě. Noc byla sice chladná, ale vlídná, vysoko na nebi seděl měsíc, jemuž do čistého kruhu zbýval snad den, snad dva. Úplněk se nezadržitelně blížil a světlo luny dávalo nekonečné, bezútesné šíři zvláštní kouzlo. Byla to opravdu hnědá tma, jíž se prodíraly bledé paprsky, rozlévající se po hladině. Nekonečné moře se podobalo žalářníkovi a vlny svítily, jakoby měly oči. Nebe nahoře se hemžilo hvězdami, které Situs nepoznával, jen Jižní kříž našel vždycky bezpečně v té chvějící se záplavě bílých světýlek. Noc skoro zábla, rozdíl proti denní teplotě byl nesrovnatelný. Od úst mu odtékal s každým vydechnutím obláček páry, znásobený dýmem z cigarety. Situs kouřil a vypouštěl kroužky jako svatozáře vzhůru do hvězd. Kapitán Bion zatím rázoval po palubě a kontroloval všechny a všechno. Jeho krok byl přesný jako platinový metr. Snad by ho nezkrátil ani neprodloužil, i kdyby padali kominíci.

Situs se opřel o zábradlí. Myšlenky mu vířily v hlavě jako bublinky v sodovkové láhvi a prudká zvědavost zaháněla z víček pomýšlení na spánek. Pohlédl vlevo, směrem, kde z vody vykukovala koule, jejíž rozměry v měsíčním světle nabývaly na obludnosti.

„Optický klam,“ řekl si Situs polohlasně. Zdálo se mu, že se koule začíná vynořovat z oceánu stále výše. Měl dojem, že už ji vidí celou, dokonce i kousek kvádrového podstavce, na němž bezpečně seděla. –

„Zvláštní, jak si člověk připouští halucinaci,“ pomyslel si. „Proto, že vím od Quippa a Poteho o kvádru pod koulí, zdá se mi, že ho vidím.“

Vlny teď šlehaly do větší výše a moře chrápalo, chvílemi si vzdychlo či zafunělo, jako spáček, převracející se z boku na bok v těžkých snech.

„To je podivné, ne?“ řekl kapitán. „Zdá se mi to nebo vylezla koule o kus výš?“

„Jako by se vynořovala, vidíte? Myslel jsem si také, že se mi to zdá, ale když to vidíte i vy...“ podívil se Situs.

„Zase nějaká záhada,“ pokývl Bion. „Budeme hlídat sami dva nebo vzbudíme ještě někoho?“

„Počkáme chvíli.“

„Dobrá,“ souhlasil kapitán. Vytáhl dýmku, paklíček tabáku, rozvážně si nacpal a hluboce zadýmal.

Vlny byly čím dál vyšší, měsíc čím dál jasnější. Palubu co chvíli skropila sprška. Oba muži zašli za skleněný kryt, odkud bylo vidět právě tak dobře jako od zábradlí. Koule se tyčila stále výš, hranol pod ní se rozrůstal do šíře a rostl. Mohl to být ovšem skutečně jenom prelud.

„Četl jsem, pane Situsi, že ve vesmíru existuje bod, kde je každému všechno jasné. Bod, v němž se vesmír odhaluje se svým tajemstvím prostoru a času, dává pochopit v celé celistvosti pojem nekonečna.“

„Ano, také jsem to četl,“ přikývl Situs. „A *jestli* existuje takový bod ve vesmíru, proč by nemohl být někde tady? Vždyť i Země je součástí vesmíru, ne?“

„Také máte takový podivný pocit?“ zeptal se kapitán přímo.

„A vy?“ odpověděl Situs otázkou.

„Neumím to ovšem vyjádřit. Zatím cítím něco zvláštního. Jako by mi najednou bylo Nekonečno srozumitelnější. Víte, my námořníci máme k věčnosti trochu jiný vztah, než vy suchozemci. Moře *je* totiž nekonečné. Nevidíte ani začátek ani konec. Plujete a stále nic, nikde nic. Už se vám zdá, že kromě vln, hladiny a nebe víc nikdy nespátříte.“

„Jenže pak přijde přístav. Někde na obzoru se objeví země.“

„Jo. Máte pravdu. Ale dokud se neobjeví, cítíte, že takový může být i Vesmír. *Nic*. Nikde nic, ani začátek ani konec.“

„A potom se objeví na horizontu jiná planeta. Přístav. Můžete vystoupit, zastavit se, zabloudit do krčmy a popít, potěšit se s děvčaty a pustit se zase dál, k jiné planetě. Šňůrou, jako od přístavu k přístavu po nekonečném moři. Když si to zamíříte rovně, dostanete se z této galaxie do jiné galaxie.“

„Když budete mít dost času, přestanete se zabývat maličkostmi. Co je to planeta, galaxie? Třeba je ještě něco nad tím, něco vyššího, většího, útvar, kde je nekonečno galaxií a pak nekonečno těch útvarů, v nichž se tísní galaxie vedle sebe jako vosy v hnízdě nebo chcete-li jako města na zeměkouli a nad tímhle je zas ještě něco. Další střecha. Pyramida samých střech.“

„Jako obrovská klec, v níž je nekonečno jiných klecí, naskládaných jako panenky v matrjošce. Z jedné se dostanete do druhé, do třetí a další. X.Y.Z. A nikde tomu není konce, stejně jako času, který plyne odnikud nikam, z nekonečna do nekonečna. Jako se přelévají vlny, osm malých a jedna větší. Odkud kam jdou? Kde je ona hranice střetu? Všechny vlny míří k pobřeží. Z pomyslného středu.“

„Nekonečno mě vždycky děsilo,“ přiznal se kapitán. „Děsilo mě tak, že jsem se o něm zdráhal přemýšlet.“

„Já jsem se zase nad tím napřemýšlel mnoho,“ povzdechl si Situs bezvýchoďně. „Uvažte, kapitáne, jak je bod nekonečně malý. Je tak absolutně malý, že se nedá definovat. Uděláte tečku, abyste naznačil bod. Jenže v té tečce je nekonečno ještě menších teček a v každé z nich opět nekonečno miniteček... naopak, vesmír je nekonečně velký. Vejde se do něho mnoho vesmírů, každý nekonečně velký. Může to člověk pochopit?“

„Asi to tak bude. Koule, plná jiných koulí, pane. Protože jen koule je nekonečná, můžete se po ní pustit kterýmukoli směrem a nikde nenarazíte na hranici, kde byste mohli říct: Tady je začátek a támhle je konec. Pochopíte úsečku, jehlan, hranol, krychli, ale nikdy ne kouli. Proto je svět koule a vesmír asi také.“

„Je jistý bod,“ řekl náhle Situs, „kde se všechno rovná všemu. Kde není plus a minus. Kde nekonečně malé a nekonečně velké je totéž.“

„Ano, zdá se mi, že tomu začínám rozumět, pane.“

„A jestliže všechno se rovná všemu... zákon velkých čísel, promítnutý do nekonečna, kapitáne... to je okamžik, kde začíná čtvrtý rozměr...“

Cosí se stalo, co přerušilo rozmluvu obou mužů. Plavčík Pote se ocitl na palubě způsobem, který připomínal sopečný výbuch, tornádo nebo explozi.

„Pardon,“ řekl zadýchaně. „Pane kapitáne, pane Situs... viděli jste to? Koukám se z okýnka a nemohu spát. Všichni chrápou jako parní pila, ale já ne. Musím se dívat tam...“

Plavčík Pote ukazoval směrem ke kouli. Zase vystoupila o kus a tyčila se nad nimi jako vznášející se balón. Ne. Jako balón, posazený na krychlové skříňce, všechno v mamutích rozměrech.

„Vylézá z vody,“ přikývl kapitán.

„Jako by ji vytahoval měsíc,“ dodal Situs vzrušeně.

Plavčík Pote vyvalil na oba muže oči. Jsou ještě normální? Nebo je nenormální on? Jaké zvláštní místo to dnes objevili. Jaké podivné místo, které odhaluje neznámá tajemství a přibližuje je prosté lidské mysli...

Situs poprvé s náruživostí reportéra pospíchal – už ne tak lhostejně jako jindy – pro kamery s nejcitlivějším materiálem, aby nafilmoval a nafotografoval první scénu, která bude mít dokumentární hodnotu. Zatím všechno, co zachytil, mohl použít jen jako náladovou ilustraci. Prostě balast. Teď tedy nesmí zaváhat...

9. Zrození ostrova

Do rána povylezla bizarní stavba z vody ještě o další kus. Muži, kteří se vzbudili a v noci nevnímali nic, nedýchali úžasem. Před jejich očima se cosi dělo. Úkaz, div, zázrak.

Kapitán Bion zachoval chladnou hlavu.

„Spustíme čluny a pokusíme se to rozbít. Musíme poznat, oč jde. Připravte ruční sondu a měřte hloubku.“

Zatímco radar měřil hloubku a jachta se dala zvolna do kruživého pohybu kolem dokola v uctivé vzdálenosti od koule, shromáždění mužové vyslovovali nepokrytě své obavy. Co se může stát, když se pokusím podivný útvar rozbít? Třeba je to cosi posvátného, jakýsi zakletý Bůh, který se mstí na ničitelích? Co když je uvnitř nálož, která vybuchne a smete nás všechny i s jachtou?

„Pánové,“ řekl fyzik Freitag. „Nejsme novozélandští Maorové, ani Indiáni v rezervacích, kteří věří na božské tapu a tabu. Považujete-li tuhle věc za minu, pak musíme pracovat obezřetně a nejprve hledat na jejím vrchlíku nějakou čivu. Detektor, který dá pokyn k

odpálení nálože. Ale upřímně řečeno, nezdá se mi, že bych tu takovou věc našel, i když budu pátrat celé hodiny. Nezbyvá než hledat, jak se dostat dovnitř. Jak zjistit, z čeho je tahle kulička asi uhnětená.“

Fyzik Freitag se odmlčel a souhlasně pohlédl na Biona.

„Nic nemůžeme poznat lépe, než když to rozbijeme. Kdybychom nerozbili atom, neměli bychom tušení o utajené síle, která se v něm skrývá.“

„No právě,“ namítl doktor Fortun. „Co když rozpoutáme síly, o jejichž důsledcích nemáme tušení?“

„Jsme vědci, pane kolego. Nevěřím na pohádky, báje a strašáky. A i kdyby se mělo stát cosi, jak jste naznačil, pak je naší povinností zemřít. Pustili jsme se do tohoto výzkumu dobrovolně. Chceme přijít na kloub jakési záhadě, která je mimo nás a snad i mimo svět. Když poznání nás bude stát vlastní život... bude to stát za to, nemyslíte?“

„Ano, ale nedokončíme dílo, k němuž jsme byli povoláni,“ namítl Fortun.

„Ještě včera jste byl srozuměn s tím, že všechno vzdáme a utečeme jako kluci. Jestliže tedy padneme na poli vědy...“

„Dávám hlas doktoru Fortunovi,“ vmísil se do debaty doktor Laux. „Riskovat život všech je zbytečný hazard.“

„Dobrá, vzdalte se na jachtě do uctivé vzdálenosti a nechte mě tady v člunu s potřebným náradím a případnými dobrovolníky,“ navrhl Freitag, který byl v té chvíli zajatcem své touhy dostat se materiálu na kloub, ať to bylo co bylo. Kámen, kov, neznámá hmota.

„To je rozumné,“ připustil doktor Laux. „Otázka zní, jaká je *bezpečná* vzdálenost. V případě atomového výbuchu... kolik set kilometrů, kolego Freitagu?“

„Když se bojíte, tak se vraťte domů, doktore Lauxi,“ popudil se fyzik a otočil se zády.

„Určité bezpečnostní opatření je nutné,“ přidával se kapitán. „Ale stejně nutné je podívat se na tu věc důkladně zblízka.“

„Máte pravdu,“ souhlasil nakonec doktor Fortun, potlačuje své obavy, vyvěrající z odpovědnosti. „Dáme se do toho.“

Tři muži se přihlásili, že vykonají rozkaz. Spustili se ve člunu k záhadné věži, připomínající domácí vodárnu a ostrými špičáky bušili

do jejího povrchu. Jachta se zatím vzdálila natolik, aby se z paluby dala činnost pozorovat podrobně dalekohledy.

„Hloubka se snížila na všech měřených místech proti včerejšku o pět metrů,“ hlásila posádka od lodního radaru. „Nevystoupila tedy jen záhadná věž, ale celé dno,“ konstatoval kapitán. „Protože hladina moře ani při velikém odlivu nemůže o tolik poklesnout.“

„To je ale podivné,“ poznamenal doktor Fortun. „Něco takového jsem v životě neviděl.“

„Já ano,“ řekl do ticha, které přerušoval jen hukot vln, kormidelník Morel a ohnul svou dlouhou, štíhlou postavu do oblouku, jako když se bodlák skloní ve vichřici. Tvářil se provinile, jakoby se styděl, že zasáhl do debaty, aniž ho kdo vyzval.

„Kde? Kdy?“ zeptali se současně doktor Fortun, Situs i kapitán.

„Jednou u Islandu, když se v moři objevoval takový malý ostrov. Říkali, že je to sopečná činnost, která ho pozdvihla nad hladinu. Trvalo to několik dnů. Moře bylo neklidné právě jako teď zde, tvořily se víry a proudy a loď se chvílemi otrásala. Nevím, jak vše začalo, když jsme pluli kolem, odehrávala se už poslední fáze záhadného zjevení. Zrození ostrova, jak psali novináři.“

„Pamatuji se,“ přikývl Situs. „Když jsme přiletěli na místo, seděl už ostrůvek na hladině, jako by tam byl odjakživa.“

(I tenkrát, vzpomínal si Situs v duchu, jsem chtěl vydat reportáž jako knihu. Svědectví těch, kteří úkaz viděli, prožili a pak už vlastní zážitky. Nepodařilo se a dlouho jsem toho litoval.)

„Může jít o podobný úkaz,“ připustil doktor Fermé a zajel si oběma rukama do vlasů, jako by se bál, že jeho ježek není po ránu dostatečně upraven. Všichni vyběhli nahoru, ani se nestačili umýt a oholit. Také oblečení byli jen zcela nedbale. Jen doktor Laux tvořil výjimku. Teď tedy měli možnost to napravit a také se nasnídat. Když vyšli znovu na palubu, obhlíželi kukátky kouli.

„Už to jde,“ gestikulovali muži ze člunu. Podařilo se jim urazit kus povrchu tajemné věže.

„Musíme se tam vrátit,“ vykřikoval doktor Fortun. „Nemohu tedy stát a nevědět, co chtějí těmi pohyby naznačit. Něco se děje. Možná potřebují i pomoc. Nesmíme je nechat v nebezpečí samotné.“

Kapitán Bion se zeptal očima: „Zpátky?“ a Fortun nahlas pokynul, aby se znovu přiblížili. Jachta se dala zvolna do pohybu až na doslech, utichnou-li motory.

„Zastavte ten rámus,“ přikázal Bion. Uposlechl.

„Co je?“ zavolal pak kapitán, jehož hlas byl zvučný a silný jako trouby z Jericha a dlaněmi usměrňoval slova k člunu.

„Už jsme kus urazili, kapitáne,“ odpověděl jeden z námořníků, který byl na lodi s Freitagem.

„A víte, co to je?“

„Zkamenělý bahno, tvrdý jako šutr... a pod tím je něco... jako ze zlata.“

„Cože?“

„Blýská se to, no. Počkejte, budem do toho ještě chvíli mlátit,“

Pak zase kus odpadl. Jako kamenná forma, na jejímž rubu byl negativní otisk, hladký, jak materiál zřejmě po věky přisedal a tvrdl na kovovém základu.

Spustili ještě druhý člun a dali se bez ohledu na riziko společně do rozbíjení kamenného obalu věže, jež vystoupila z moře. Povrch, jednou už narušený, dovoľoval postupovat rychleji. Kus po kuse odpadával pod těžkými nárazy a před zraky mužů přihlížejících z paluby, vystupovala z moře obrovská zlatá socha.

Pak první člun přirazil k jachtě a fyzik Freitag se vrátil na palubu. Seběhl chvatně do své kajuty a vybral do kufříku drobné nářadí. Malou vrtačku, lahvičky s chemikáliemi, lupy. Pak se spustil zase do člunu a přiblížil se ke zlaté kouli. Začal zkoumat materiál, z něhož je složený. V tomto oboru byl kapacita bez konkurence. Mohli se tedy na jeho odhad na místě spolehnout. Fyzik se dosti dlouho zabýval zvoleným kouskem povrchu, než se konečně s jistotou obrátil k jachtě a hlasitě, jak jen mohl, podával zprávu:

„Není zlatá! Materiál je tvrdší... Odolnější. Nějaká zvláště vytvrzená slitina zlata. O něčem takovém jsem dosud neslyšel.“

Lesklý, zářící vrchlík věže – nebo sochy – teď stál poodhalen nad hladinou. Upoutával pozornost už z dálky, odrážel sluneční paprsky a oslepoval zrak. Poodpluli opět s jachtou, aby se mohli podívat s potřebným odstupem na svůj objev. Práce, která trvala celý den,

přinesla výsledek: Byla to obrovská hlava muže s ostře řezanými rysy v kulaté tváři s velkýma, krutýma očima.

Teprve houstnoucí tma je zapudila od další činnosti. Ačkoli nebe bylo jasné a plné hvězd, měsíc v čistém úplňku, vlny bičovaly boky lodi čím dál nemilosrdněji, víry se zvětšovaly a voda syčela, jako smažící se ryba na pánvi. Všechna na palubě se zmocňovala nejistota, strach. Jachta se zmítala a nedala mužům okamžik klidu.

„Moře se přímo vaří,“ řekl kapitán skoro zoufale. „Měli bychom odtud zmizet, dokud je čas. Ráno se uvidí...“

„Ale najdeme zase správné místo, kapitáne? Říkal jste, že je těžké, hledat tak malé místečko v moři,“ namítl doktor Fortun.

„Nevíte-li o něm přesně, doktore,“ vysvětloval kapitán. „Jenže v této chvíli máme polohu sochy přesně zaměřenou a zakreslenou na naši mapě. Můžeme se kdykoli vrátit přesně na stejné místo, i kdyby už tato věc nevyčnívala z vody jako maják. Kdyby se propadla třeba o tisíc metrů, dopluží sem a označím bójí na hladině bod, kde stála.“

Fortun uspokojen kapitánovým vysvětlením s návrhem souhlasil.

Jachta se dala na ústup. Rádiové vlny nesly zašifrovanou zprávu k mysu Dobré naděje. Vyslali z paluby smluvené heslo a pak stručné informace o zlaté soše. Kód nebyl příliš rafinovaný. Vědci nejsou špióni, ani kontrarozvědčící, ale pro náhodného radioamatéra, který by odposlechl rozhovor na dohodnuté vlně, stačil ukrýt pravý smysl podivné zprávy. Ani členové vědecké expedice, ani Situs nemohli potřebovat zvědavý zájem veřejnosti. Výzkum byl stále ještě tajný. A kupodivu, všichni tentokrát drželi slovo. Nebyla tu taky žádná žena.

Na indigovém nebi svítilo kolo měsíce jako tvarohový koláč. Moře mlsně olizovalo boky lodi a hustě zkrápělo palubu Kormorána. Hřebeny vln byly zpěněny, jakoby onemocněly vzteklinou. Když jachta urazila deset mil, hladina se pozvolna uklidňovala, po dalších pěti mílích už bylo moře opět zkroceno, jen směr zvednutých vln naznačoval, odkud připluli.

„Tady počkáme a ráno se pokusíme vrátit.“

Kapitán rozhodl a nikdo nic nenamítal. Všichni byli unaveni, protože se na tvrdé práci s odstraňováním kamenného pouzdra vystřídal skoro všichni a nadřeli se, jako dosud nikdy za celou plavbu.

Každý pomáhal ze všech sil, znásobovaných zvědavostí. Ani večerní posezení se neprotáhlo jako obvykle. Ne, že by dohady o zlaté soše nezaměstnávaly jejich mozky a nevyvolávaly možné i nemožné teorie. Jenže vyčerpání překonalo ostatní pocity i dotěrné myšlenky.

Sotva se probudilo mlhavé ráno a vypustilo nad hladinu ohnivý kotouč, bylo na palubě živo jako na korze maloměsta. Kormorán se vydal na cestu zpátky. Sotva jachta překonala pár mil a mlha se zvolna rozplývala, objevili už daleko na obzoru bod, zářící zlatem v prasečích nízkého slunce.

Nejméně dalších deset metrů sochy se objevilo nad hladinou. Kapitán Bion stavěl každé dvě míle a nechal sondovat hloubku dna.

Zvláštní. Stále přes dvěstě metrů...

Až asi tři míle od bizarní sochy, jejíž vrchol svítil a spodní část byla dosud neforemným hranolem z kamene, místy obrostlým ztvrdlou řasou, se hloubka prudce snižovala. Padesát metrů, třicet metrů, pětadvacet. Kormorán plul stále opatrněji a připomínal slepce, který před sebou šmátrá bílou holí, aby nenarazil na nepředvídané překážky.

„Mohlo by se něco tyčit ze dna. Kdo vám zaručí, že kolem nejsou ještě jiné, menší sochy, nějaké stavby, věže... Nechtěl bych udělat díru do lodi, kvůli neuváženému spěchu. Tady musíme být obezřetní,“ vysvětloval kapitán Bion a doktor Fortun s ním ochotně souhlasil.

Moře se přes den poněkud uklidnilo. Vlnobití se zmírnilo. Muži ze spuštěných člunů otloukali dál kámen z těla podivné sochy a zbavovali ji ztvrdlého nánosů. Chtěli odhalit její tajemství. Potápěč Quippe studoval dno s neobyčejnou důkladností. Více než třicet metrů „zlaté“ plastiky se teď tyčilo nad hladinou a zářilo do dálky, více než pět metrů zůstávalo ukryto v moři. Jachta dál sondovala hloubku, kopírovala dno. Všechny změřené hodnoty byly pečlivě zaznamenávány na mapu a archeolog Salix zakresloval obrys ponořené pevniny. Celý den se věnovali muži na Kormoránu této práci, a s prvním šerem, jakmile se na nebi objevil kulatý měsíc, zvedl se opět vítr a moře zneklidnělo. Vlnobití se stupňovalo, až znovu vypudilo jachtu do uctivé vzdálenosti. Prchali, jako by neměli čisté svědomí.

Třicet námořních mil je hnaly divoké víry, než mohli v poměrném klidu strávit noc. Ten večer se nikomu nechtělo spát. I když je únava neopouštěla, sesedli se v malém baru a hodnotili dosavadní výsledky a obratně skrývali svůj strach, což se v houfu dařilo líp.

„Předpokládám, že jsme objevili špičku pokleslého ostrova. Jeho jižní cíp. Čím dále na sever, tím se pevnina rozšiřuje, otevírá. Ta socha stála na samém pobřeží ostrova, jako symbol,“ uvažoval Salix.

„Socha Svobody, jenže jinak,“ řekl Laux. „Tvář je bezesporu mužská, hlavu tvoří pravidelná koule, ale ty ostré rysy obličejových partií jsou překvapující. Fantasticky velká mozková část, obrovské oči. Je otázka, jestli socha představuje někoho určitého nebo jde o výtvarnou fikci. A co vše je zakresleno, deformováno, symbolizováno...“

„Mne překvapuje výška sochy,“ poznamenal tiše Freitag.

„Asi čtyřicet metrů... nadživotní velikost. Mnohonásobně zvětšeno...“ odpověděl Laux.

„Proč myslíte?“ odporoval biolog Fermé. „Teď už nemusíte pochybovat ani na okamžik, že mapa profesora Paupera představuje náš svět v jakési dávno minulé době. I obrys tohoto ostrova je na oné mapě podivuhodně přesný a tento žlutý kroužek nesporně znázorňuje sochu, kterou jsme objevili. Zde, poněkud severněji, býval patrně přístav, nezdá se vám?“

Kapitán se naklonil nad mapu, pozorně si ji prohlížel a pak přikývl.

„Vypadá to tak,“ řekl nevzrušeně.

„Poté, když došlo k pohybu zemských vrstev, ke změnám kontinentů a moří, kdy se posunul rovník, protože se změnil sklon zemské osy a nové postavení zaujaly i oblasti pólů, mohla se změnit gravitace. Ať už byla příčina jakákoli, pánové, srážka s jiným kosmickým tělesem, výbuch v zemském jádru, přesuny zemské hmoty, útok z vesmíru, jak tvrdí doktor April, nebo atomické peklo, na gravitaci to nejen mít vliv mohlo, řekl bych dokonce, že to vliv mít muselo,“ pokračoval biolog.

„Co z toho vyvozujete, doktore, Fermé?“ zeptal se Laux a jeho pronikavé modré oči neklidně zatěkaly.

„Vyvozuji, že tvorové, kteří na zemi tehdy žili, měli patrně odlišné míry. Jak veliký je člověk, záleží přece na jeho gravitaci. Čím je tato gravitace menší, tím narůstá větší flora a živočichové. Proč by člověk nemohl být dvojnásobně vyšší než dnes, byla-li tato přitažlivost poloviční? Měřil-li tehdejší pán tvorstva tři, čtyři metry, čtyřicetimetrová socha – proč ne? Zvláště, šlo-li o nějaký vznešený symbol. A to určitě šlo...“

Kapitán Bion se zatvářil nedůvěřivě.

„Myslíte, že má teorie pokulhává?“ zeptal se Fermé, nijak nedotčen. „Vezměte na pomoc dějiny živých tvorů, kapitáne. Zachovaly se nám kostry dinosaurů. Téměř s určitostí víme, že existovali obrovští ptakoještěři. Mamuti. Dnes je největším suchozemským zvířetem slon. Velryba, kterou voda nadnáší, je však ještě větší. Není to důkaz, že se na zemi v průběhu věků něco změnilo?“

„Ale proč se nenašly nikde kosti toho obrovitého člověka, když se zachovaly pozůstatky oněch dávných, gigantických zvířat, Fermé?“ vybafl antropolog Laux. Bylo patrné, že ho otázky vzrušují a ani jemu nedávají spát. I on má své pochyby, ale dosavadní bádání v jeho oboru ho nutí zahánět je jako neslušný sen.

„Těch pozůstatků dinosaurů nebo mamutů se nenašlo tolik, jak víte, a jejich rekonstrukce se spojuje i s určitými představami, řekl bych fantazií vědců. Co když některé ty ohromné kosti opravdu patřily člověku, žijícímu před milióny let? Nejsme první, kteří se dohadují o možnosti, jestli existovala generace obrů na této planetě či nikoli. A každý shání argumenty na podporu takové teorie, jakou právě hlásá. Nemám pravdu, pánové?“

Doktor Fermé, jenž měl celý večer hlavní slovo, se rozhlédl jako vítězný kohoutek po dvoře, když marně hledá dalšího soupeře, jemuž by vyškubal peříčka.

„Každá civilizace, která skončila svou existenci, zanechala po sobě nějaké stopy, namítnete. Májové, Inkové, Egypťané, Féniciáné, Řekové či Římané. Jenže to už je všechno, z hlediska věků, současnost. Tisíc, dva tisíce let zpátky... deset tisíc let, co je to proti miliónu nebo dvěma? Čím dále do minulosti, tím se stopy ztrácejí, kosti se rozpadají v prach a zub času hlodá. A přece si myslím, kolegové, že

tady, na tomto místě, které zmizelo kdesi v hlubinách, najdeme svědectví, jež zodpoví naše naléhavé otázky.“

„Proč myslíte, že zrovna zde?“ namítl archeolog Salix. „Slaná mořská voda dokáže téměř zničit potopený mořský vrak za pár století. Proč by měla šetřit a konzervovat civilizaci, jaká by podle vás musela mít minulost, starou pár miliónů let?“

„Něco mi říká, Salixi, že právě něco takového najdeme. Věřím tomu. Snad proto, že tomu věřit chci,“ rozohnil se Fermé.

„Věřím tomu s ním,“ povzdechl doktor Fortun a tiše dodal: „A nahání mi to hrůzu... Zvláštní pomyšlení...“

„Podivuhodný vědecký argument,“ řekl Salix a dopil sklenku chlazené limonády, do níž tajně přidal trochu whisky z ukryté placatice. „Nezvedneme se, pánové? Nebo nás ráno nikdo neprobudí. Už je dost pozdě.“

Jeden po druhém dojídali zákusky, dopíjeli a zvedali se. Stále ještě hovořili, protože jsou myšlenky, které prostě člověku nedovolí mlčet. Nedají spát, tlačí se neodbytně do centra mozku, i když je násilím zahání. A naskytne-li se příležitost, musí je říci nahlas, musí o nich mluvit. Je v tom ukrytý jakýsi podvědomý strach, předtucha. Zcela nevědecké pocity, jak by řekl doktor Laux. A proč pije archeolog Salix stále víc? Ví přece, jakou bouřku by vyvolal doktor Fortun, kdyby to náhodou objevil. Že by na něho působil tak depresivně stesk? Moře? Odloučení od dcery a přátel? Nebo i u něho to byla nevyslovitelná hrůza z neznámého, která podbarvovala radost z objevu, jako doplňují basy melodii?

Ještě než došli do svých kajut, objevil se Bene. Hledal Fortuna.

„Před chvílí volal mys Dobré naděje. Docent April se obává, co je s námi,“ hovořil tlumeným hlasem. „Přístroje zaznamenaly další seismický podmořský otřes. Epicentrum v této oblasti. Ptal jsem se, kdy to podmořské zemětřesení mělo být. Říkal, že první větší otřesy byly hlášeny už včera. Ale před hodinou se objevily znovu. Mnohem větší síla. Ubezpečil jsem ho, že jsme v pořádku.“

„O našich objevech jste s nimi mluvil?“

„Nedostal jsem k tomu zatím rozkaz,“ ohradil se Bene.

„Udělal jste dobře, příteli. Ještě počkáme a pak jim podáme zevrubnou kódovanou zprávu.“

Fortun se odmlčel v krátkém zamyšlení.

„Takže říkáte, že seismický otřes zaznamenaly i přístroje docenta Orna? Tady nemůže jít o nějaký úzce omezený jev, který by neměl vliv na své okolí.“

„Vypadá to tak, pane.“

„Promluvím o tom ještě s kapitánem. Děkuji vám.“

Námořník odešel a vedoucí expedice se vyškrábal po schodech na palubu. Našel tu kapitána se Situsem. Ti dva se spolu opět procházeli, jako každý den. Zvykli si už na tuto poslední cigaretu před spaním a poslední kuličku tabáku z dýmky. Ve dvou a téměř mlčky, s pohledem na kulatý měsíc, hnědou tmou a hukot moře, jehož vlny přinášely boku lodi jakési poselství, příliš nesrozumitelné pro lidské ucho, stáli u zábradlí. Když je vedoucí expedice informoval o zjištění *rohatých* rozhodli se posunout ještě o pár mil dál, do větší vzdálenosti, na větší hloubku.

Doktor Fortun hledal cestu do své kabiny. Jachta se znatelně kolébala ze strany na stranu. Příboj vln sílil i zde a loď před ním ujížděla na jih.

Ráno vstávali jako obvykle. Nad jejich hlavami bylo modro, jen sem tam se ukázala oblaka s těžkými, bílými břichy, které vyhnětlo světlo. V dálce – sotva se poněkud přiblížili – se rýsovala na horizontu úzká čárka temné země, z níž vyrůstal zlatý stvol poodhalené sochy. Ostrov! Vynořil se ostrov.

Zázrak. Jachta se hnala k pobřeží, jež zde vyvstalo z mrtvých a jen muž u lodního radaru byl v mimořádném střehu, aby loď nenarazila na překážku.

„Co přikážete dnes, pane?“ zeptal se kapitán šéfa expedice trpělivě. „Bude se dál otloukat socha nebo chcete obhlédnout pevninu, která se tu tak náhle vynořila?“

„Musíme se nejprve rozhlédnout, kapitáne,“ rozhodl doktor Fortun. „Může se stát, že někdo nepovolaný objeví, co se tady přihodilo a nahnou se sem zvědavci, lodě, novináři, helikoptéry, generálové, vojáci s letadlovou lodí a kdo ještě, co já vím? A my budeme mít po klidu k práci. Je to přece *naš* ostrov, kapitáne, my jsme ho našli a řekl bych, že *nam* se zjevil. Máme na něj své právo, nemyslíte? Žádný zákon nás přece nenutí, abychom oznámili celému světu, čeho

jsme byli svědky, dokud my sami nebudeme chtět. A dokud nebudeme vědět, co si o tom máme myslet.“

„Máte pravdu, doktore Fortune.“

Situs, který právě došel k oběma mužům, s Fortunem vřele souhlasil.

„Jen ne noviny, pánové, to je mor. Pro lacinou senzaci na jediný den nebo týden by se zmařila práce, která bude znamenat daleko víc.“

Myslel tím samozřejmě především na svou vlastní práci. Co by znamenalo pár článků, seriál reportáží proti knize, která udiví, ohromí, vyjde v miliónových nákladech na celém světě? Kniha, napsaná v klidu a bez dotěrných kobylek konkurence, jež nutí ke spěchu a nedomyšlenostem.

Mezitím došli na přední palubu i ostatní pánové, Freitag, Salix a Fermé. Za nimi s několikaminutovým zpožděním dorazil i doktor Laux. Koupal se a dokončoval ranní hygienu. Voněl nevztíravě Denimem. Doktor Fortun jim sdělil své rozhodnutí.

„Je správné,“ řekl Fermé. „Budeme-li dál oklepávat sochu, která nám neobjasní patrně nic nového, zdržíme se nejméně den nebo dva. Potřebujeme vědět, jak velická pevnina se tu vynořila, co je kolem. Zdálky to vypadalo na docela malý ostrůvek, dobrý tak leda pro hnízdění racků. Stará mapa však svědčí o pevnině, rozlehlé aspoň jako Anglie. Vynořilo se tedy vše nebo opět jenom část ztracené pevniny?“

„Navrhujete obeplout ostrov?“

„Bude rozumnější, když alespoň začneme s takovou plavbou...“ shodli se vědci.

„Podáme zprávu *rohatým*?“ zeptal se ještě Fortun.

„Já bych to nedělal,“ spěchal s odpovědí Situs. „Situace je už příliš vážná a nikdy nevíte, kdo nás poslouchá. A nevíte ani, co podniknou Orn a April, když se dozvědí, co se tady stalo. Nic je nezadrží a začnou hledat prostředek, jak se sem dopravit. Vzbudí pozornost, rozruch... tohle všechno nemůžeme potřebovat. Řekněte jim, že nového není nic, ale situace je stále nadějnější.“

Uznali Situsova slova za rozumná. Rádio je po ruce, kdyby bylo potřebí, lze kdykoli zavolat. Zatím tedy jazyk za zuby, klid a pracovat.

Jachta se vydala na okružní plavbu kolem ostrova. Pohybovala se zvolna, obezřetně, ostražitě jako veverka, hledající ptačí hnízda. Pevnina, kterou vrátila na povrch oceánu jakási tajemná síla či zemětřesení, tektonická činnost, vypočítaná šťastnou náhodou právě na tyto dny, kdy se tu výprava objevila, byla skutečně tečkou uprostřed rozlehlosti moří. Čím dále k severu se ostrůvek rozšiřoval, takže teď působil dojmem protáhlého trojúhelníku. Na jeho špici stála poodhalená socha. Každé z ramen, odmyslíme-li si všechny zátoky, výčnělky a nepravidelnosti – měřilo kolem patnácti kilometrů, základna trojúhelníka sotva devět. Mělčina kolem ostrůvku se rychle propadala, dno jako rudá šikma klesalo do hloubi, čím dále od pevniny, tím prudčeji. Na severním konci však jachta naměřila místy skutečně nepatrnou hloubku. Jako by chtěla ostrovní říše pokračovat ve výstupu, ale podmořské síly neměly už potřebný elán, aby ji také vyzdvihly.

Doktor Fortun stál skloněn nad zvětšeninami, pořízenými z mapy profesora Paupera. Všichni členové expedice se pozorně dívali s ním a očekávali jeho slova.

„Čím blíže konfrontujeme mapu se skutečností, tím jasněji vyplývá, že kolega Fermé měl plnou pravdu, když nám nabídl své vylustění značek. Pokračujme, kolegové, v řešení. Trojúhelníkový ostrůvek, který vystoupil na hladinu, je tato část pevniny. Jde o náhorní planinu. Zbytek ostrova je podstatně severněji, rozdíl ve výšce ostrova a okolního oceánu je sto padesát až tři sta metrů. Čtu nyní z této mapy a skutečnost jasně potvrzuje, že tento malý díl země je tektonicky oddělen od zbývajících, převažujících částí ostrova Žlutý kroužek na jižní výspě jednoznačně představuje sochu. A tato značka – – –“

Doktor Fortun ukázal na dva spojené trojúhelníčky, postavené na špicích.

„Tato značka podle mého názoru symbolizuje vládu. Vládní a správní centrum oné ostrovní říše. Nezdá se vám moje vysvětlení správné?“

„Je možné,“ připouštěli vědci. „Dokonce pravděpodobné.“

„Jsme v této chvíli na nejdůležitějším místě oné *Atlantidy*, či jak chcete říkat zemi, která kdysi existovala, zanikla a nyní se před námi začíná vynořovat.“

„Ale proč? Proč právě teď?“ zeptal se sám sebe archeolog Salix a otočil se. Tajně vytáhl z náprsní kapsy plochou láhev whisky a dlouze se napil. „Proč právě teď?“ opakoval. „Není to podivné, když se objeví neznámý člověk s mapou, starou dva milióny let a krátce nato se začne vynořovat ostrov, snad dva milióny let ukrytý na dně oceánu? A když je právě tento ostrov vyznačen na mapě ohnivě červeným kruhem?“

Kapitán Bion se vrátil ke členům expedice.

„Vlevo nahoře je pozůstatek starého přístavu. Podíváme se až tam? K úplnému obeplutí jižního ostrova, orientujete-li se podle postavení zlaté sochy, zbývají tři, čtyři kilometry a budeme na místě, odkud jsme vypluli.“

Doktor Fortun zvedl oči od mapy a ostatní vědci ho následovali. Všichni pohlédli směrem, který naznačoval kapitán. V dálce se skutečné objevila přístavní hráz, molo a kamenné nábřeží. Všude ještě stála voda, na souši se mrskaly nevelké ryby, které se zapomněly včas stáhnout do bezpečí hlubin, neznámí živočichové se stěhovali do louží, kterých bylo všude požehnaně nebo se zarývali do mokrého bahna. Všechno na povrchu bylo hnědé a zelené, mokré, jako po dlouhotrvajících deštích.

Kapitán dal pokyn a kormidelník Morel vedl jachtu obezřetně do jedné z přístavních kójí...

... a objektivy Situsových kamer zvěčňovaly triumfální vjezd.

10. První ztráta

Jachta stála v přístavu, upoutána k ozdobným kamenným pacholatům, zapuštěným do pevného břehu. Všichni muži, kromě kormidelníka Morela – ten zůstal s kuchařem Luicem na lodi – se vydali na obhlídku pevniny, jež se zázračně vyloupila doslova před jejich zraky z mořského dna. Ostrova, který byl ještě před několika dny zalit vodami oceánu. Snad po dva milióny let, snad méně, vynořil-li se už někdy v minulosti jako nyní a zase časem poklesl... Lehký a poměr-

ně suchý vítr vanul od západu a blahodárně osušoval povrch všeho. Muži, vyzbrojeni vysokými gumovými botami, sahajícími po pás – při vybavování se pamatovalo na všechno – zkoušeli pevnost holé pustiny bez vegetace, bez živočichů. Nepočítáme-li mrtvé korýše a ryby, vydávající ostře hnilobný zápach pod paprsky dotírajícího slunce, které pálily a rozháněly chlad noci, a podmořské řasy, rychle usychající a drobící se v šedozelenou drť, takže vše pokrývala vybledlá khaki, jako obnošená uniforma starého vysloužilce.

Nohy se bořily do měkké půdy, podobající se spíše zrádné, i když nehluboké slizké bažině než pevné zemi. Dlouhými pevnými tyčemi jako tykadly ohmatávali předem místa, kam chtěli vystoupit. Jejich první cesta postupovala pomalu a měřit uražené metry potřebným časem, to bylo příliš kruté. Terén byl zvláštní. Jako když krácejí po troskách zbořeníště, kde nános bahna, zkamenělého věky, zarovnal drobné prohlubně. Protože čas, vzduch i voda mají onu vzácnou vlastnost obrušovat hrany a vyplňovat mezery. Pod měkkým povrchem se však dala vysondovat tvrdá, jakoby betonová vrstva.

„Musíme proniknout k úpatí sochy,“ rozhodl doktor Fortun a mávl směrem k monstře, jež se vypínalo nad ostrůvkem jako dlaň, takže tu nebylo možno zabloudit. Socha byla kompasem, který zůstával stále na očích, jako bezpečný orientační bod, viditelný odevšad.

„Chcete-li ji zase otloukat,“ zeptal se Laux s neskryvanou ironií. „Nářadí zůstalo na jachtě.“

„Nechci ji otloukat,“ odpověděl doktor Fortun mírně. Snad ani nepostřehl malou jedovatost v jeho hlase. Biolog, lékař, chemik a co všechno vystudoval vysoký, valem šedivějící padesátník doktor Fermé se u nich zastavil, připraven zúčastnit se debaty, v níž si vzal právě slovo majitel jachty.

„Taky si myslím, že u té sochy by měl být klíč k poznání všeho,“ řekl Situs. Fyzik Freitag vážně přisvědčil. Vydali se tedy společně tím směrem, zapadali, bořili se. Zmáčení, zastříkaní, špinaví, se brodili v ostrém, protivně sladkém pachu hniloby, klopýtali, ucpávali si nosy, zastavovali se v dávivém kašli, který je přepadl ze zálohy, únava jim svazovala nohy a těžký vzduch obestíral mozky. Ale šli, přesvědčení, že jsou na dosah rozřešení hádanky, jejíž začátek byl v

pracovní doktora Paupera v Historickém muzeu. Zdálo se to už věčností a čas na ně doléhal i psychicky.

Postupovali za sebou jako hejno hus, prověřenou pěšinkou, již prozkoumaly tyče a na čele se střídali jako cyklisté v pelotonu, aby rovným dílem nesli útrapy prvního chodce.

Byla to cesta bez konce, než pronikli k mamutímu podstavci sochy. Fyzik Freitag se sklonil k zemi. Na jednom místě se objevila trhlina a narušila povrch zkamenělého bahna a uschlých řas. Zabořil kovovou tyč do otvoru a zapáčil. Několik mužů přiskočilo, aby mu pomohlo. Nikdo se neptal, proč to dělá a co tím sleduje. Námořníci se opřeli svými pevnými svalnatými pažemi, jako dobře naolejovanými pákami stroje, o konec tyče. Buď se ohne nebo hmota povolí. Byla to vynikající páka a její materiál byl naštěstí pevný.

Pod kusem kamene, který neodolal tlaku, se objevila hladká plocha mramoru. Holubí modř a jemné obroušení se nepodařilo poškodit ani ohavné skořápce, z níž se ušlechtilý materiál právě vyloupil.

„Myslel jsem si, že to bude něco takového,“ řekl fyzik tiše.

V jeho hlase se ozvalo uspokojení nad vlastním odhadem.

„Zlato a mramor...“ šeptl Situs bezděčně.

„Zlato, které je něčím víc než zlatem a mramor, který nenajdete ani v pozůstatcích amfiteátrů starého Egypta, Řecka, Efezu,“ doplnil doktor Fortun. „Kdo znal takový materiál a dokázal ho takhle opracovat... to musela být civilizace, nad níž zůstává rozum stát.“

„Pozemšťané nebo bytosti z kosmu?“ zeptal se Situs.

Muži z posádky stáli v kruhu okolo vědců a skoro nedýchali, jako při vzrušujícím filmu ve zvláště napínavé scéně.

„Obojí je možné,“ pokrčil rameny Fortun. „Co myslíte, kolego?“ obrátil se na doktora Fermého.

„Otázky lze klást kdykoli. Ale ještě není zřejmě čas na ně odpovídat,“ odvětil biolog. „Víme zatím příliš málo. Ale materiálu ke zkoumání se nabízí více než jsme mohli očekávat v nejbujnějších snech.“

Rozdělili se, aby důkladně prozkoumali okolí sochy, objeví-li se něco pozoruhodného. Opět – jako na začátku celé expedice – hledali a sami dobře nevěděli co. Strávili tak celý den.

Situse a Lauxe cosi neodolatelně táhlo vzhůru ke zlaté kouli, k té hlavě kohosi neznámého, kdo budil respekt i hrůzu, ale sliboval dopovědět naznačená tajemství. Nedovedli se ubránit své zvědavosti.

Šplhali po soše, přidržovali se hran, vytvořených na zkameněném nánosu přírodou i nástroji námořníků, mířili stále výš, i když ke kouli měli zatím oba stejný a oba značný kus cesty. Postupovali vzhůru, ale i po obvodu těla, až se najednou spatřili. Sešli se jako dva pocestní, kteří se vydali přesně opačným směrem a obešli zeměkouli. Laux byl o poznání níž a hledal, kudy se vydrápat opět o stupínek blíže k hlavě sochy.

„Podejte mi ruku, pomohu vám,“ nabídl se Situs, který nejednou slézal skály a žádný sport mu nebyl úplně cizí.

„Díky. Sotva se tu držím jako moucha na stropě,“ řekl antropolog a napřáhl ruku vzhůru.

„Není vám chladno?“ zeptal se Situs ohleduplně. Ta ruka byla studená jako pytlík zmrzlého písku.

Teprve teď, když se zachytil podávané dlaně, uvědomil si Laux, že jeho společník má pracky jako dva pecny chleba a svaly vzpěrače. Ruce vědce byly proti těm jeho jako beztvaré hůlky. Postava v dobře ušitém saku může na první pohled mýlit. Konečně se oba pevně usadili na dvojici výstupků, která byla těsně pod koulí, vytvářela hranu – patrně rameno sochy – kde ještě nebyl zkamenělý nános odstraněn. Dalo se tu pohodlně posadit a na chvíli si odpočinout po namáhavém výstupu. Seděli nad sebou jako dva ptáci na větvi. Laux teď asi o metr blíže k hlavě sochy. Vědec se přidržoval křečovitěji, jinak na tom byli oba stejně. Laux také hlasitěji oddychoval.

„Taky máte chuť nahlédnout dovnitř té koule?“ zeptal se Situs.

„Neodolatelnou. A přitom se bojím, mám-li být upřímný.“

„Bojíte se pádu?“

„To taky. Ale bojím se zklamání. A potom – sám sebe.“

Odmlčel se.

„Myslím, že vám rozumím. Čím výš, tím je to silnější. Jakoby vás tam táhl magnet.“

„Ano, přesně takový mám pocit. Závidím vám, jak se dovedete přesně vyjádřit,“ povzdechl Laux.

„Patří to k řemeslu,“ odpověděl Situs odmítavě.

„Ale já vám závidím *všechno*,“ dodával Laux odhodlaně, jako by se chystal k velké zpovědi.

„Není snad ani co závidět,“ řekl Situs upřímně. „Pořád se někam šplhám a pořád se mi to nedaří. Vy máte vědu, všichni si váží vaší práce.“

„Všichni ne. Ti, kteří nevědí, ti ano, kdežto lidé, kteří znají...“

Situs se pevněji posadil na svém výčnělku, aby nespadl údivem. Co se s tím sebejistým, domýšlivým a nad *všechno* povzneseným člověkem děje?

„Nerozumím vám, doktore,“ povzbudil ho.

„Nežijete v našich kruzích, nemůžete rozumět... Ke své židli v antropologickém ústavu jsem se dostal přes tchána. Moje žena je módní návrhářka, ale její otec byl dlouhá léta tajemníkem Akademie. Postaral se o mne, rozumíte? To člověka dokáže žrát celý život a sráží to sebevědomí jako vichřice tašky ze střechy.“

„Ale vaše práce... Homo Neandertalis, cena Akademie... to jsou úspěchy, které musí rozptýlit všechny možné komplexy, kdyby se o vás i pokoušely...“

„Nesmysl. Cenu Akademie jsem získal pomocí švagra, který předsedal porotě.“

„Ale dílo samotné...“

„Napsal jeden chlapík, který se dostal do maléru. Zpronevěřil peníze, musel do vězení, byl zapleten do řady ošklivých afér. Nebyla naděje, že s touto minulostí jeho dílo někdo vydá. Potřeboval peníze. Jednoho dne přišel za mnou a nabídl mi v podstatě hotový rukopis, plný zajímavých zkoumání a doložených objevů. Koupil jsem jej a prakticky přediktoval své sekretářce, doplnil vlastním slovníkem, aby nebyly pochyby, že jsem *Neandrtálce* napsal já. Nějakou dobu jsem šířil nenápadně mezi přáteli, že tohle dílo uzavírám. Mysleli, že jsem tajnůstkář nebo že jsem tak nedůvěřivý. Báł se, aby mu někdo nesebral téma, říkali spolupracovníci, kteří byli nejprve překvapeni. Pak ta věc vyšla a je opravdu dobrá. Chudák Fermé mi dává pořád najevo, jak mě obdivuje. Věřte, pane Situsi, je to neuvěřitelně trapné, když ani přáteli ze studií nemůže člověk říct pravdu. Jen se tvářit, přijímat blahosklonné gratulace a v hloubi duše se stydět.“

„Nikdy bych neřekl, že jste takových pocitů schopen, doktore Lauxi,“ podivil se nahlas Situs.

„Sám bych si to byl taky nikdy nemyslel, příteli. Měl jsem o sobě vysoké mínění. Byl jsem přesvědčen, že jsem geniální, dokud jsem se nepřesvědčil, že žiju jen z toho, co dělají druzí, kteří jsou odkázáni na moji přízeň nebo nepřízeň. A za tu nevděčím svým schopnostem, ale své kariéře. Pozicím. Nikdy bych to nedokázal někomu přiznat. I sám sobě jsem to vyvracel, přesvědčoval jsem se, že nejsem takový budižkničemu, pokoušel jsem sám sebe lstivě zmást, ale stačilo pustit se do nějakého závažného problému a pokaždé jsem ztroskotal. Tak jsem se spojoval hned s tím, hned s oním. Dávali myšlenky a nápady, práci a já své postavení... tak je to, pane.“

„A proč to přiznáváte mně?“ zarazil se Situs.

Doktor Laux na něho pohlédl vyděšeným pohledem, jako by se najednou probudil z hypnotického spánku.

„No ano, proč vám to vlastně povídám? Proboha, já se tady dávám do rukou cizímu, neznámému člověku. Dokonce novináři. Jaký jsem to hlupák, bože, jaký jsem hlupák...“

Antropolog se rozeštkal, jakoby si náhle uvědomil, že jediné torpédo upřímnosti potápí loď jeho života, tak pracně postavenou, neustále přizdobovanou, zaplašuje hýčkanou představu, kterou vybudoval sám sobě a kterou vnucoval druhým každým slovem, každým svým gestem.

Situs v té chvíli pochopil, že tohle místo zapůsobilo na sdílnost muže, který si tak pečlivě chránil své prosté jádérko, ukrýval všechny prohry a komplexy za povznesenou pózu. *Tohle místo* má zvláštní vliv na každého a přímo ho nutí podívat se do vlastního nitra, najít v něm zrnka pravdy a vydolovat je na povrch. Ale proč? Proč právě tady? I on sám má takový sklon, jenže se zatím dokáže ovládnout. Je to tím, že je silnější než Laux nebo – najednou ho to napadlo – nebo je to proto, že on sedí o metr výš? O metr blíže ke kouli z podivného zlata...

„Polezte dolů, doktore,“ řekl mu přátelsky.

„Jak jenom můžu, jak jenom můžu,“ sténal antropolog, ale už kladl nohu na hrubší výčnělek, který tvořil hranu po úderu krumpáčem. Po chvíli byl na stejném stupínku, kde vstal Situs a podával mu

ruku, aby jistil jeho sestup. Když se zastavili naproti sobě a dívali se navzájem do očí, Laux si přetřel tvář rukou, jako kdyby stíral neviditelnou pavučinu.

„Neříkal jsem něco... něco...“

Marně hledal slovo, kterým by vyjádřil pocit, jenž se opět ponořil do jeho duše, plné nejistoty. Byla to laserová koncentrace myšlenek, ale výsledek se nedostavil. Nedokázal si na nic vzpomenout. Pořád ještě hovořil zastřeným, tajuplným hlasem jako průvodce po strašidelném zámku a marně se snažil co nejrychleji stylizovat do role, kterou celý život piloval až k dnešní dokonalosti.

„Opravdu jsem neříkal nějaké nesmysly? Měl jsem takové nutkání... ani nevím...“

Tápal a ztratil jistotu. Ale Situsův klidný pohled a lhostejnost, s níž krčil nechápavě rameny, působily jako uklidňující maják.

„Asi se mi něco zdálo,“ skončil úvahu a oba se vydali na cestu zpátky k ostatním. Situs o něco vpředu, antropolog pár stop za ním.

„Pozor! Spadnete!“ vykřikl Pote, když zvedl hlavu k nebi a spatřil Situse, šplhajícího po zrádném povrchu sochy. Jeden z výčnělků kamene, za nějž se zachytil, se udrolil a on jen s velkou duchapřítomností zabránil pádu. Pomohla i trocha štěstí, protože po ruce měl oblý výběžek, kde se mohl zachytit. Za ním se úporně držel Laux a ruce se mu třáslly.

„Proboha, polezte dolů, pane Situsí,“ volal doktor Fortun, když spatřil, co se děje. „A vy taky, kolego Lauxi!“

„Ještě budeme mít starost s pohřbem,“ smál se archeolog Salix, sotva se Situs s provinilým úsměvem vracel zpátky, těsně sledován Lauxem. „Uznejte, že být pochován na takovémhle smutném místě by bylo zatraceně nepříjemné. Brrr,“ otrásl se Laux bezděčně. „To by byl poslední sen...“

„Znám umělce, kteří si nepřáli nic jiného. Neleží snad Gerhard Hauptman, slavný dramatik, na kamenitém ostrůvku Hiddensee v Baltu, v ukolébavkách severáku a obléván slanými vlnami až po svou bustu?“ pravil Situs.

„Nestrašte, pánové,“ pokáral je Fortun. „S takovými věcmi se nežertuje.“

Laux se ušklíbl, jeho modré oči se zaleskly posměšnými plamínky a hladká kůže na temeni lebky odrážela zlaté paprsky zapadajícího slunce jako svatozář. Už to byl zase on.

„Moc jsme neprobádali, co, pánové?“ volal doktor Fermé, který přicházel z druhé strany a nevěděl, o čem je řeč.

„Něco mě pořád žene nahoru,“ poznamenal Situs, když stanul s ostatními na úpatí sochy. „Nemám prostě stání a musím tam... zítra si vezmu lano a skoby, abych náhodou neslétl, když jsem se dneska div nezřítíl.“

„Tam přece nemůže být nic pozoruhodného. Hlavu a kus poprsí jsme z kamene vyprostili a co hledáte dál...“ zeptal se kapitán Bion.

„Nevím. Nedovedu si to vysvětlit, ale cítím, že tam musím,“ odpověděl Situs a upřel na kapitána pohled jako vyhladovělý pták. „Nechápete to?“

„Snad jo,“ přikývl Bion. Naučil se za svůj dlouhý a bohatý život pochopit všechno a každého. Jako čtenář novin, který každý den netrpělivě čeká na pokračování napínavého románu.

„Je čas se vrátit,“ rozhodl doktor Fortun. „Cesta na loď půjde sice rychleji, slunečný den udělal své a máme svou pěšinu, po níž jsme přišli a víme tedy, že je bezpečná. Přesto bych nechtěl, aby nás tu zastihla tma.“

Mimoděk pocítil, že mu při té představě naskočila na zádech husí kůže. Objevil se další člen expedice. Byl to Salix a jeho krok byl poměrně vratký a nejistý. Zase se na cestu vyzbrojil a dolil obsah své ploché kapesní láhve dobrým lihem. Schoval ji důkladně v kapse hezky hluboko. Postupně se sešli všichni a doktor Fortun je přepočítal jako školáky na výletě.

„Můžeme jít.“

Beze slova se obrátili a kráčeli stejnou cestou jako ráno, jenže pak se vydali opačným směrem k starému přístavišti, z něhož se zachovalo pod slanou příkrývkou moře více než v Tróji, Milétu, Efezu... Situs musel myslet na svou reportáž o odkazu antiky a bezděčně se mu neustále vybavovalo srovnání. Tady trosky, tam trosky. Zde ovšem chyběli průvodci, kteří by mnoha slovy a ve špatných větách nejrůznějších jazyků vysvětlovali dávnou historii kamenů, které na první pohled neříkaly nic, dokud jim archeologové nedali historický

úkol a nepříklli vznešené poslání: Těchto pár kvádrů byly veřejné lázně a těchto pár sloupků představuje pozůstatek tržiště, nerovná zídka zbyla z patricijského paláce a tato, na první pohled úplně stejná zídka, je zbytek z domova gladiátorů. Ví Bůh, z čeho tak soudili, jak to poznali, kdo jim vnukl jejich věštby z minula. Ale řekli to a špatně placení průvodci odpovídajících kvalit jejich dohady nyní šíří jako hotovou věc.

Situs je neposlušchal. Obcházel před časem ta místa a před jeho zraky se odehrávaly legendy. Tady viděl Menelaa a tam krásnou Helenu, zdaleka ne tak obézní, jak ji zpodobňují malíři antiky. Tady se bil Herkules a tamhle se zjevovali bohové. Ti staří, dobří bohové s lidskou podobou a lidskými slabůstkami, tak blízcí, protože pochopitelní lidskému pokolení. Chodil a historie, o níž čítal a slyšel, se mu zhmotňovala v jeho vlastních představách a verzích.

Když se díval na ten podivný jev, jakým bylo zrození ostrova, vzpomněl si na pohled, který se mu naskytl v tureckém Pergamu. Tam, na asijském pobřeží, kde kdysi Řekové zakládali své osady, se v němém údivu díval na přístav, který proslul v těch dobách pravdivých bájí. Přístav v deltě, která znamenala pro Pergamo bohatství, spojení se světem, vše pro jeho obchod, ale i kulturu. Stál na místě, kde řeckými písmeny bylo napsáno v kameni „Přístav“. Byla tam mola, vlnolamy, kóje, kam zajižděly veslice a vedle volná úvaziště pro plachetnice. Všechno, jakoby odtud poslední loď odplula právě včera. Jenže – moře nikde. Moře zradilo Pergamské a odstěhovalo se daleko od přístavu. Delta se zanesla náplavami a místo moře se tu rozložila úrodná nížina. Ani olivový háj, ani fíkovníky však nedokázaly nahradit moře a jeho bohatství, které kdysi Pergamu dávalo. Z přístavu se ještě tenkrát v antice stalo vnitrozemské město a jeho význam upadal, obchod se odklonil přes sousední přístavy. Dnes z toho zbyla jen podívaná pro turisty, námět pro objektivy fotografií, amatérů i profesionálů ze všech končin světa a kuriozita, dokazující, jak si příroda dokáže zahrát s celými městy, krajinami, zeměmi. Situs si vybavoval, jak tam stál nedávno na bývalém pobřeží, míle vzdáleném od moře a osahával si kameny, jež začínají měknout a rozpadají se v prach. Doléhala na něho tíživá, nevýslovná zádumčivost, stejně

jako dnes, kdy sleduje pravý opak. Moře, které odhaluje oponu, spuštěnou za svým dílem.

Za dílem, o němž nehovoří průvodci a neprodávají se cizojazyčné bedekery...

Zde nikdo nepojmenoval trosky jmény slavných legend a snů, žádný průvodce, živý či tištěný nebo elektronický neoznamoval, že socha, stará XY let, jak udává Tenaten, YX let, jak mu oponuje Ně-kdo Jiný, představuje vládce ostrova, který před dvěma milióny let byl kolébkou civilizace... Dost! Tady by musela přijít další naléhavá otázka: Jaké civilizace? Pokročilejší než dnešní, jak o tom svědčí záhadná mapa profesora Paupera nebo nějaká kolonie vesmírných mocností? Co tu hledáme? Zbytky atomové elektrárny nebo kámen mudrců? A co by z toho zbylo za dva milióny let? Zavrženíhodný sen!

Situs šel uprostřed řady, kladl nohy do stop muže před sebou – byl to fyzik Freitag – připadal si jako tancující medvěd o masopustu. Vlastní myšlenky mu vířily hlavou jako bacily.

„Vy se motáte, Salixi,“ zvolal Laux pěkně nahlas, aby ho všichni slyšeli. „Musíme vás vzít pod paží, nebo tu ještě zapadnete.“

Dva nejsilnější muži, mladý Pote a potápěč Quippe, se ochotně chopili vrávorajícího archeologa, který si zřejmě opět trochu přihnul. Tíseň na něho doléhala a nedokázal se opanovat jako ostatní.

Laux se pak poněkud zdržel, takže nyní uzavíral roztažený průvod, v jehož čele kráčel kapitán Bion a za ním doktor Fortun. Situs byl stále kdesi uprostřed, těsně za dvojicí mužů, vlekcoucích Salixe, jehož rychle opouštěly síly. Všichni přijali s úlevou, když se pod jejich kroky zahoupal můstek, vedoucí na palubu Kormorána. Luice celý den nezahálel a z jídelny voněly misky se silnou polévkou a pečená ryba s paprikovou polevou.

„Bylo tu trochu smutno, tak jsme chytali ryby,“ přiznal Morel, který měl stále ještě nahozenou návnadu. „Jsou tady docela pěkné kousky, mezi těmi čudlami a zdá se, že chutné. I když mapy rybolovných oblastí tvrdí, že tu není skoro nic, zřejmě se mýlí. Už jsme obědvali. Přišel jsem o moc, že jsem nebyl s vámi?“

Mluvil rychle, jako by chtěl mnoho stihnout. Říci a dozvědět se.

„Nepřišel jsi o nic, hochu...“ chlácholil ho kapitán a uvědomoval si, že ani trochu nelže. Zatím neobjevili nic převratného.

Umyli se, vítr se otočil a vanul směrem od moře k ostrovu. Konečně si všichni spokojeně vydechli. Sladký pach hniloby se rozplynul a mohli nasát opět čerstvý vzduch. Rychle se převlékli, protože i oděvy byly nasyceny parfémem rozkladu.

Zasedli k večeři, všichni zase při chuti. Když dýchali čistou, slanou vůni moře, uvědomili si teprve, jaký mají hlad.

„Kde je Salix a Laux?“ řekl náhle doktor Fortun a položil lžíci. Pořád si připadal jako vedoucí školáků na výletě a nemohl se toho pocitu zbavit.

„Kde jsou?“ opakovalo bezděčně několik hlasů.

„Salixe vedl pan Quippe s malým Potem,“ řekl Situs. „Měl pěkně natankováno,“ dodal tišeji. Fortun měl opět chuť vybuchnout. Copak ten Salix nedá pokoj s pitím? Slíbil přece, že se polepší.

„Podívám se do kajuty,“ nabídl se Freitag a vstával. Nikdo nic nenamítal. Vrátil se po chvíli a byl poněkud nespokojen.

„Salix leží na lůžku a spí jako zabitý. Ten dneska určitě večeřet nebude,“ oznámil po chvíli fyzik. „Ale Laux v kabině není. Ptal jsem se Morela. Říká, že ho vůbec neviděl přijít.“

„Třeba si ho nevšiml,“ namítl Fortun.

„Morel?“ podivil se Freitag. „To ho neznáte. Nezdá se sice, ale oči má všude a paměť jako slon. Všechno zaregistruje. Seděl se svou udicí hned vedle na můstku, když jsme přicházeli na loď. Viděl vstupovat každého a všechny nás zdravil dokonce jménem. Slyšel jsem jasně, jak říká: „Dobrý večer, doktore Fortune, dobrý večer, pane Situsí...“ nikoho nevynechal. Ale Lauxe nejmenoval. Teď si to uvědomuji úplně jasně.“

„Před kým šel doktor Laux?“ otázal se Fortun znepokojeně.

Nikdo se nepřihlásil.

„Tak za kým šel?“ doplnil otázku, když stále nedostával odpověď.

„Půjdu se zeptat mužů z posádky,“ nabídl se Freitag znovu. Námořníci jedli odděleně, zatímco členové expedice měli jídelnu v lodním baru. Důvod byl prostý. Všichni by se totiž do jedné místnosti nevešli.

„Jen jezte, docente, já už jsem po večeři, podívám se k chlapcům,“ pravil Situs a zvedl se na důkaz, že myslí svůj návrh vážně, i když před ním zůstala mistička s kompotem plná a také pár zbývajících soust se krčilo na talíři. Vrátil se za několik minut.

„Bene říká, že za ním šel už jen doktor Laux. Chvillemi si cestou zpíval. Jinak byl Bene zřejmě předposlední. Morel tvrdí, že po telegrafistovi nepřišel nikdo. Lauxe určitě neviděl. To znamená, že se na palubu nevrátil.“

„Není možná,“ vydechl Fortun a jeho svědomí vedoucího expedice, utrpělo povážlivou trhlinu. Na nebe zatím dosedl soumrak a bizarní obrys pevniny dostával pohádkový nádech jako strašidelný zámek hraběte Drákuly.

„Musíme se vrátit. Musíme najít doktora Lauxe. Nechápu, kam se mohl ztratit, šli jsme neustále za sebou,“ uvažoval doktor Fortun nahlas.

„Vrátíme se,“ řekl kapitán hlasitě, takže ho každý dobře slyšel. „Je někdo z vás ochoten vyrazit?“

„Ano, já jdu,“ přihlásil se Situs, „kdo jde ještě?“

Nečekal, kdo se přidá. Vzal si ze své výbavy silnou baterku a vystoupil na palubu. Nemohl váhat, aby si to nerozmyslel. Nebyl o nic statečnější ani zbabělejší než druzí. Hnala ho touha být při tom. Vidět na vlastní oči, co se stalo. Žádná z jeho reportáží se nemohla rovnat vyprávění, které sám prožil a bezprostředně si zaznamenal dojmy. Byla to vášeň. Profesionální vášeň, před níž ustupoval i strach. Všechno by jí byl obětoval, své slávě a svému úspěchu, k němuž měl tak blízko, jako nikdy v životě. Nechtěl být jen slavný. Chtěl být první. První reportér své doby. K tomu, aby se přihlásil, měl i další, čistě osobní důvod. Ten okamžik, který prožili s Lauxem tam nahoře, malý kousek pod zlatou hlavou gigantické sochy. Chvilí důvěrného přiznání, kde se sypalo jeho sebevědomí jako hromádka kamení, měnící se v prach. Lidské Pergamo.

Že by se ostýchal jít s ostatními, protože si náhle vybavil vše, co na sebe v slabé chvíli prozradil? Jsou časové zlomky, kdy jediná věta nebo jediný pohled odhalí tajemství lidské duše hlouběji než léta lhostejného společného života. Ale že by se Laux rozhodl řešit při-

znanou slabost útekem? Dočasným nebo definitivním? Situs se cítil spoluodpovědným za cokoliv, co by se s antropologem stalo.

Pohlédl na moře, syčící a bičující vlnami přístav, který vyvstal z věčnosti. Jindy přívětivá tvář soumraku, která nabízela odpočinek v útulném prostředí lodního baru, dnes znamenala riziko a budila hrůzu. Jenže v nebezpečí je člověk. Jeden z nich, kteří se vypravili objasnit záhadu mapy profesora Paupera. A nezbyvá tedy než jít a objevit, kde se zdržel. Třeba teď někde bloudí a nemůže sám nalézt cestu k lodi. Pevnina vyhlížela jako peklo, převlečené do smuteční černi.

Přidali se ještě další. Kapitán Bion, malý, srdnatý Pote, Quippe a doktor Fermé. Nikdo nikoho nepřemlouval. Doktor Fortun přinutil všechnu svoji vůli a šel s nimi. Cítil odpovědnost muže, který stojí v čele, i když byl vybrán pro docela jiné kvality, než je fyzická zdatnost, nebojácnost a osobní statečnost.

Ostatní muži stáli na palubě a čekali, s jakou se těch pět vrátí. Dva muži z posádky se ještě dodatečně rozběhli za nimi. Měli s sebou ruční silné baterky, vpředu nesli námořníci malý příruční světlo. Jachta obrátila všechna světla směrem k pevnině a ta teď sahala jako chapadla do smolné tmy. Ale mnoho to všechno dohromady neznamenal. I měsíc, jindy jasný, měsíc, ztrácející svou úplňkovou oblohu, vyplouval nyní jen občas z boubelatých mraků, kovově modrých, jako dobře vyleštěná ocel. Chvilu na palubě byly vzrušivější a napjatější, než pocity těch, kteří se vydali na ostrov.

Vrátili se asi za hodinu. Na lodi ještě všichni stáli opření o zábradlí, mlčeli a hleděli do tmy, rozříznuté reflektory Kormorána. Každý byl uzavřen do svých myšlenek, ale většina z nich se obracela jediným směrem. K tomu, který nepřišel na večeři.

V čele šel kapitán Bion. Jeho přesný krok, který neztratil nic ze své matematické úsečnosti, všichni poznali, i když polostín zjednodušil jejich postavy do pouhých obrysů. Za ním Fortun a pak ostatní. Byl to skličující pocit spatřit smutný průvod. Světla v rukou se kývala v rytmu kroků, takže z dálky vypadali jako shluk kulhajících bludiček. Nesli mlčky bezvládné tělo muže, jehož hledali. Na palubě zavládlo vzrušení, spojené s úzkostí. Vydali se jim naproti přes neklidný můstek, skrácený tříští slané vody od šplíchajících vln.

Položili mrtvého na prkna paluby a všichni nad ním bez hlesu stáli. Ti, kteří se vydali na ostrov, byli unavení a vyčerpaní jako vybitá baterie.

„Co se mu stalo?“ zeptal se po chvíli mlčení Salix, kterého ruch probudil z opileckého spánku, a on se připotácel mezi ostatní.

„Padl do bažiny a utopil se,“ odpověděl Situs. Doktor Fortun neměl sil, aby cokoli řekl. V ústech mu vyschlo a jazyk se mu lepil na patro jako při žízni z horečky. Srdce se mu svíralo v křeči a teplo ta mu patrně stoupla. Jeden z jeho mužů tu ležel mrtev. Udělal chybu? Asi ano. Měli jít v sevřeném útvaru, aby jeden věděl o druhém. Jak se stalo, že velký, silný chlap, jakým byl Laux, padl tak nešťastně, že zaryl hlavu do hnijící vody a nenašel sílu vstát a vyprostit se? Jako by mu ji tam někdo podržel.

Doktor Fortun hned zavrhl myšlenku, která mu přišla na mysl.

Kdo by mohl něco takového udělat? Někdo i mužů, kteří ho doprovázeli? Ne, to nepadalo v úvahu. Byly to tedy nějaké neznámé bytosti na ostrově? Někdo cizí, kdo by je sledoval při jejich počínání? Nebo jakási neznámá síla, o jejímž působení neměli zatím ani tušení. Síla, která tak drasticky bránila tajemství svého ostrova?

I myšlenky ostatních magneticky přitahoval mrtvý a všechny se ubíraly stejným směrem. Na konci každého zamyšlení byl nesmírný otazník. Doktor Fortun byl zoufalý. Netušil, že expedice bude klást na svého šéfa takové nároky. Byl vědec, ne organizátor pochodů džunglí. Uvědomil si, že pro příště musí myslet i na takové otázky.

„Lauxova žena, děti, Niké,“ zašeptal – zdánlivě beze smyslu a bez návaznosti – Salix. Podívali se rázem na něho. Táhla z něj stále ještě whisky a oči měl zalité krví. Vzalo ho to ze všech nejvíc. Snad proto, že neprožil s ostatními vzrušení, když objevili, že Laux chybí.

Doktor Fortun tu stál a pravou ruku tiskl na levou stranu prsou. Cítil tam bodavý tlak, ale neříkal nic. Za chvíli mu zase bude dobře.

„Vůbec jsem netušil, že Salix pije. Kdybych to byl věděl včas, nikdy bych nesouhlasil, aby byl v expedici. Nebo začal až na lodi?“

Ale i opilý Salix měl pravdu. Ten mrtvý měl přece doma svůj život, svá pouta, své závazky, pokračování. To všechno je teď utáto. Jako cesta, která odnikud nevede a nikde nekončí.

Zhasili reflektory na jachtě a zůstala jen malá světla jako obvykle. Slepě a pustě se dokola rozestíraly nekonečné vody. Jen na jednom místě vyzývavě čněl v prostoru ostrov, který oceán vyplivl před jejich očima... Moře se opět začalo odkopávat z pokrývky vln. Mnohem později, než kterýkoliv večer před tím, ale o to divočeji. Zdálo se, že se blíží tornádo.

„Nezbývá než zvednout kotvy,“ řekl kapitán Bion.

„Dělejte, jak myslíte. Nechám to zcela na vás,“ odpověděl doktor Fortun sklesle. Byl očividně zdrcen a opouštěla ho odvaha cokoli ještě dnes rozhodnout. Vina za toho mrtvého ho tížila jako parní válec.

Jachta odplula v kvapu, pronásledována mořem. Bezduché tělo na palubě nocovalo s nimi a plašilo spánek z jejich víček.

11. Dobyté podzemí

Noc byla opět bouřlivá, jako by se moře chtělo vylít ze svých břehů a kontinenty měly znovu měnit svou podobu. V uctivé vzdálenosti od znovuzrozeného ostrova nocovala jachta ve vlnobití a skučící vichřici, která se utišila teprve k ránu. Když vyšlo slunce na hladinu, jako by vystupovalo z koupele, muži se probouzelí jen zvolna a neochotně po probdělých hodinách, kdy žádoucí odpočinek nepřicházel a útok na nervy spíše sílil, než ustával. Podivné chování přírody je děsilo a ten mrtvý jim nešel z hlavy. Zvláště Situs na něho musel myslet. Byla tu souvislost mezi náhlou a nešťastnou smrtí a jeho přiznáním tam nahoře v blízkosti zlaté koule? Byla to náhoda a Laux měl smůlu, že šel poslední a jeho klopýtnutí a pád nikdo neslyšel, každý zaujat sám sebou a opilý Salix jako nečekané břemeno navíc?

„Jak ho pohřbíme?“ zeptal se doktor Fortun, když se shromáždili u snídaň a jachta se vracela k ostrovu. Byly to vyložené ztrátové časy, hodiny, promarněné cestováním. Ale setrvat v každodenní smrti na místě by znamenalo zbytečné a příliš vysoké riziko.

„Na ostrově?“ vyslovil otázku Salix, tichý a zaskočený událostí i svým včerejším chováním. Kladl si za vinu, že i on měl podíl na nešťastné náhodě, jejíž obětí byl jeden z nich.

„Víte, jak se zděsil takové možnosti?“ připomínal doktor Fermé. „Stále musím myslet na jeho slova: *Být pochován na takovém smutném místě, by bylo zatraceně nepříjemné. To by byl poslední sen...* Když to říkal, netušil, že ještě do večera nebude sám mezi živými.“

„Jsme na moři, navrhuji námořnický pohřeb do moře,“ řekl tiše kapitán Bion. Nebyl to první mrtvý, kterého spustí do vln. A přece žádný z nich nezemřel na lodi za tak podivných okolností. Takhle dokonce ani neskončil přímo na jachtě.

„Jaký je mezi tím rozdíl? Potápějící se ostrov nebo oceán?“ namítl doktor Fortun.

„V tom je velký rozdíl,“ povzdechl fyzik Freitag. „Moře je nekonečné jako vesmír. Nikde nezačíná, nikde nekončí, kdo odpočívá v mořských hlubinách jako by se stal součástí věčnosti.“

„To jste řekl hezky,“ obdivně poznamenal kapitán. Zatím to viděl daleko prozaičtěji. Tělo nemůže zůstat na palubě, to dá rozum. Proces rozkladu začne co nevidět. Mořská voda si poradí se vším. Sůl pronikne do tkání, voda začne své rozkladné dílo, mořští živočichové jsou další možnost. Takhle to zní romanticky: *Stane se součástí věčnosti...*

„Mrtvému už je to přece jedno,“ špitl Pote, který právě naléval kávu do šálků s těžkým dnem.

„Ano. To ano. Ale člověk musí mít na zřeteli, co si přál *on* dokud byl živý. Nenechávejme ho na tom nehostinném místě a svěřme jeho tělo vlnám,“ navrhl Fermé. Byli si s mrtvým nejbližší. Přijali tedy jeho návrh a námořníci chystali pohřeb.

Žádný ze členů expedice takový pohřeb ještě nikdy neviděl.

Zastavili jachtu na její cestě, vypnuli motory a všechno ztichlo. Muži stáli u zábradlí paluby, pytel s mrtvým ležel na prkně potaženém tmavým sukem. Byl to poněkud šikmý katafalk, nohy byly níž než hlava. Obrys těla se sice nejasně, leč přece jen poměrně zřetelně rýsoval v *jutové rakvi*. Stáli v pozoru jako čestná stráž, kapitán krok před nimi. Měl smutně slavnostní tvář a jeho oblek vypadal jako vyžehlený, i když se nezdálo pravděpodobné, že by si na to našel čas.

„Chcete promluvit, pane?“ zeptal se doktora Fortuna.

Vedoucí expedice – který také nikdy neviděl námořnický pohřeb jinak než v kině – počítal s touto povinností. Vystoupil ze skupinky

mužů a prostými slovy vyjádřil politování, že ztrácejí člena výpravy a muže, na jehož pomoc spoléhali.

Pak sám od sebe udělal dva kroky k prknu doktor Fermé a měl v očích upřímné, nefalšované slzy.

„Kamaráde, věda v tobě ztrácí velkého muže a my spolupracovníka i přítele. Budeš chybět nám i svým drahým doma...“

Dál nemohl. Slova mu uvízla v hrdle a on se nesměle dotkl pytle, jako by ho chtěl pohladit, potřást příтели rukou na poslední shůhem. Pak námořníci nesourodými hlasy začali zpívat táhlou a smutnou píseň. Zněla nepřiliš čistě, ale působila dojemně. Když skončily její poslední tóny, přistoupili dva členové posádky k prknu. Kapitán zasalutoval a řekl hlubokým, vážným hlasem:

„Vzdávám vám poslední poctu, doktore Lauxi, a ať vás moře přijme do svých vln a provází vás na vaší poslední cestě do věčnosti.“

Muži zvedli prkno a pytel se dal zvolna do pohybu, překulil se přes zábradlí a s mohutným žblunknutím zmizel ve vlnách, které už zase byly mírné, jako by se pietně zúčastňovaly obřadu.

„Teď pospíšíme znovu k ostrovu,“ řekl doktor Fortun, aby zplášil dojetí. „A také musíme poslat depeši našim spojům. Jak byste stylizoval zprávu, aby je zbytečně nepoplašila, nevzbuzovala klamné naděje, dokud jsme nezjistili nic bližšího?“

Obrátil se s otázkou na Situse.

„Co nejstručněji, doktore. Jednou větou a tu bych převedl do kódu, kdyby ji náhodou vyslechly nepovolané uši.“

„Je to vaše povolání. Sestylizujte, prosím, takovou větu, která by vyjádřila vše,“ požádal ho vedoucí expedice skromně.

„Rád.“

Situs vytáhl svůj zápisník, který neustále nosil v kapsičce kombinézy, stiskl knoflík propisovačky a maličko se zamyslel. Pak napsal dvě řádky a podal papír Fortunovi.

„Objevili jsme malý kousek země, ostrůvek uprostřed moře a při jeho průzkumu zahynul antropolog Laux.“

„Ano. To bude nejlepší,“ souhlasil šéf výpravy. „Snad ještě bych dodal dvě slova: „Podrobnosti později“. Abychom nevzbudili jejich přílišnou zvědavost. Docent April je člověk, u kterého nemůže-

te předem vědět, jakou provede nepředloženost. Tohle ho jistě trochu uklidní.“

Tak byla odeslána depeše mužům s krycími jmény podle horoskopu. Chránili si své velké tajemství před neodbytnou zvědavostí světa. Zatím se objevil před přídílí lodi opět *jejich* ostrov, zřejmě ještě trochu vystoupil z vln a maličko opět změnil svou tvářnost. Západní vítr vysušoval proužek země a ta přímo před očima střídala barvy. Zelená khaki ustupovala a převahu nabývala nahnědlá šed'. Bílá sůl krystalizovala a pozůstatky bahna a vodních organismů teď pokrývaly celý povrch ostrova, na němž nic nerostlo. Základ půdy zde byl pevný, kamenitý.

„Jako by to bylo z betonu,“ řekl Situs, když přistáli ve stejné kóji jako předešlého dne a jeden po druhém opouštěli loď. Vycházeli na pevninu s rozhodnutím zapomenout na tísnivý pocit, který je svíral od smutného rána. Mrtvému nepomohou a práce si vyžaduje soustředění.

„Co bylo na povrchu, podlehlo vodě, životu pod hladinou, času. Ale museli tu přece mít nějaká sklepení... podívejte se na ten tvar,“ ukazoval doktor Fortun rukou směrem k rovince, rozprostírající se od *zlaté sochy* kolmo k severu, přímo do středu ostrova. Byla hladká a nikde z ní nic nevystupovalo. Tady jistě nemohlo nikdy nic stát. Prostranství jako stůl. Jako obrovský stůl. A až sem ústila široká dálnice, která zde končila.

„Betonová pláň,“ pokývl hlavou fyzik Freitag. „Pod tím může něco být, ale nemusí tam být také vůbec nic. Bývalý park, hřiště. Prostranství pro slavnostní přehlídky. Nevím. Je-li to opravdu tak, staré, pak je otázka, jaké tehdy měli zájmy.“

„Trochu příliš prostorné, nemyslíte?“ usmál se Salix. Už se posilnil prvním douškem z dobře utajené láhvinky a začal uvažovat. Když byl střízlivý, jakoby ještě spal. Teprve pořádný hlt ho probouzel k životu. A když už jich bylo příliš, jeho mozek se zase zavíral jako květy na noc.

„Ano, máte pravdu, prostranství je trochu velké na náš vkus. Ale jestliže tu žili třeba čtyřmetroví lidé – můžeme to předpokládat – mohli potřebovat tak veliké hřiště, park nebo přehlídkovou plochu,“ poznamenal Situs.

„Není to špatná úvaha,“ pochválil ho doktor Fortun. „Ale proč měli pod povrchem hřiště tak důkladně vybetonovaný podklad? To se dnes také dělá? Myslím, že kopaná a rugby se hrají na trávníku a pod ním je spíš odvodňovací síť trubek. Či se mýlím?“

„Máte pravdu. Vojenské přehlídky se však konají na dlažbě nebo na betonu. Aby pěkně zvonil krok a drněla pásová vazba pancéřů,“ vyjádřil se kapitán Bion a přimhouřil levé oko ve spikleneckém posunku. Měl na válku, vojáky, přehlídkové parády a všechno kolem vyhraněný, nijak kladný názor.

Místo, kam došli, se táhlo dobré dva kilometry na sever. Mohlo být kilometr široké. Pravidelný obdélník, rovný, pevný. Jen závěje uschlých řas a tvrdnoucího bahna lpěly na jeho povrchu jako na všem. Ale čím více je vítr vysušoval, tím rychleji se proměňovaly v prach. Situs kráčel přehlídkovým krokem, mrskal nohama a dusal měkký povrch se zřejmým požitkem. Napodobil vojenskou parádu zdařile. Vyvolal dokonce první úsměv na tvářích mužů, kteří se toho rána neměli vůbec proč usmívat. Stísněný pocit ležel na duši každému, i když to byl smutek neosobní, anonymní. Jen Fermé se s Lauxem blíže přátelil a o to tíž nesl ztrátu, která přišla tak náhle, nečekaně a doslova zbytečně.

„Pustíme se dnes nahoru, na sever. Musíme vědět, co je v nitru ostrůvku. Zakreslíme všechno, co je pozoruhodné na povrchu. Pan Situs navíc všechno zachytí kamerou a fotografickým aparátem,“ rozhodl doktor Fortun. „Ale prosím vás, chodte ve dvojicích nebo v trojicích a nevzdalujte se od sebe. Mějte u sebe revolvery a kdyby komukoli hrozilo nebezpečí, vystřelte raketu, abychom vám mohli přispěchat na pomoc. Neriskujte, pánové... Každá další ztráta by už ohrozila výsledek a cíl celé naší výpravy.“

Zase tu byli všichni. Také muži z posádky, zvědaví jako malé děti, srdnatí chlapi, silní a nebojácní, kteří si nedali vymluvit, že by zde nemuseli být a mohli čekat na lodi. Na palubě zůstal s kuchařem opět jenom Morel, který se po smutečním obřadu vrátil na zád'. A teď se postavil ke svým udicím a plovákům.

Rozdělili se po dvou či po třech a vyrazili. Zpočátku byla vzdálenost mezi skupinkami jen několik desítek metrů, pak se postupně zvětšovala. Situs s Fortunem se prodírali tuhoucím bahnem, jež na

povrchu osychalo a praskalo jako hluboké vrásky na tváři stárnoucí země. Hned za nimi postupoval plavčík Pote, temperamentní kůzle, jež se přidávalo hned k Situsovi, hned zase ke kapitánovi. Biona a Situse měl ze všech lidí na palubě nejraději. Těch dvou si nejvíce vážil, i když Fortun mu nebyl také nesympatický. Ale necítil se v jeho přítomnosti zcela ve své kůži. Měl před vědou vždycky podvědomou hrůzu, smíšenou s obdivem, jaký chováme k věcem, jimž nerozumíme, avšak uznáváme jejich prospěšnost. Učení nebyla silná stránka Poteho, i když rád četl a rád poslouchal o zajímavých věcech.

Skupina tří se dostala k místu, které mohlo být vchodem do šachty. Doktor Fortun se zastavil, zaváhal. Situs namířil dovnitř světelný kužel své ohromné baterky, kterou prozíravě nesl s sebou, i když na obzoru sedělo slunce a pronikavě ozařovalo náhle se vynořivší ostrov líp než nejsilnější reflektory. V plátěné torně s dlouhým popruhem, přehozeným přes rameno, toho měl Situs víc. Nejen baterku, ale i fotoaparát s bleskem, nezbytný blok, revolver a několik světlíc, lovecký nůž v pouzdře a další drobnosti, které mohly být za chvíli třeba právě tak důležité jako nyní světelný zdroj.

„Vedou tam schody,“ řekl, když doprovodil pohledem malý proužek světla, zahánějícího ze šachty neprostupnou temnotu.

„Půjdu se kouknout dovnitř. Půjčíte mi baterku?“ zeptal se plavčík.

„Ne. Já se tam podívám první. Čekejte nahoře. Dám vám znamení, kdyby bylo něco v nepořádku. Zatím rozviň lano, Pote. Možná, že přijde ke cti. Nevíme, co tam může být a opatrnosti nezbývá.“

Plavčík poslušně vyndal svinutý provaz, který byl součástí jeho zavazadla. Každý nesl něco z výbavy, určené pro průzkum ostrova. Doktor Fortun mlčky souhlasil a jenom ustaraně kýval hlavou jako kuň, který žere cukr z dlaně. Situs opatrně vykročil po schodech dolů. Šachta nebyla hluboká. Celkem napočítal dvacet stupínků, když chodba zahнула v pravém úhlu. Tam se objevila rovinka, končící těžkými dveřmi.

Vypadá to jako vchod do podzemní dráhy, napadlo ho najednou. Schodiště, nahoře kryté zvláštní chodbičkou, stavbou, kterou zničil čas. A tady je vlastní vstup. Jenže, jak se dostat dovnitř? Jak se ovlá-

dá mechanismus těchto dveří, existuje-li jaký? Ať je v podzemí cokoliv, někdy se tam musí vcházet.

Hledal knoflík, páku, kolečko, cokoli, s čím by se dalo manipulovat. Ale nikde nic nenašel. Dveře byly hladké a slizké, jak nad nimi stál sloupec mořské vody. I schody byly kluzké jako mokrá dlažba. Ale voda už zmizela i odtud. Hladina poklesla a do šachty teď vnikal vzduch, který však nedokázal vysušit podzemní prostor. Ovzduší tu bylo vlhké a páchnoucí zatuchlinou, jaká poznamenává stará hradní sklepení.

Dostat se za tyhle dveře, ale jak? Přemýšlel usilovně. Vystoupil rychle nahoru, protože se mu začalo dýchat stále hůř, vlhký pach mu stále dotěrněji dráždil chřípí. Doktor Fortun s plavčíkem Potem stáli na místě a netrpělivě ho vyhlíželi, až zaslechli blížící se kroky. Situs spěšně zamrkal jako netopýr na slunci, sotva se octl na světle. Na vzduchu měl pocit, jako by mu někdo natřel oční víčka lepem a ten teď na nich zvolna, ale neúprosně zasychal.

„Jaké jste vypátral tajemství?“ zeptal se doktor Fortun zvědavě a upíral na Situsů oči zpod obočí, které mu trčelo z hlavy jako růžky.

„Nevypátral. Jenže tajemství tu je,“ naznačil tázaný s vážností v hlase. „Možná, že přímo cesta k rozluštění hádanky. Ale je otázka, jak otevřít dveře...“

Doktor Fortun vzal odpověď jako přirovnání.

„Najít k nim klíč,“ odpověděl a pousmál se.

„Nerozumíte mi, doktore. Nemluvím v metaforách. Jde skutečně o dveře. Těžké dveře a já nemohu najít mechanismus, kterým by se daly ovládat. A přece je logické, že nějaký uzávěr mít musí.“

„Kde jsou ty dveře?“

„Tady. Hned kousek pod námi.“

Situs si přetřel oběma rukama obličej, aby se zbavil neviditelných pavučin, jež mu obestíraly tvář a aby setřel ten tuhnoucí klišé s víček.

„Jdeme tam,“ rozhodl vedoucí expedice. A jak se hrnul dovnitř, zapomínaje na nezbytnou opatrnost, uklouzl a padal po slizkých stupních. Zachytával se rukama, aby zmírnil prudkost pádu, hned si zase chránil hlavu, aby mu nespadly brýle, bez nichž by byl vyřízen. Pote s úzkostí běžel doktorovi na pomoc a Situs kráčel za nimi, stej-

ně pomalu a opatrně jako prve, jen baterkou svítil daleko před sebe, jako by se padající muž měl v nejvyšší nouzi zachytit aspoň světelného paprsku.

Na plošině, kde končilo schodiště a zatáčela se chodba, doktor Fortun usedl a bezradně zatápal kolem sebe. To už mu plavčík pomáhal na nohy a Situs se zdrojem světla byl jen několik stupínek nad ním.

„Stalo se vám něco, doktore?“ zeptal se novinář s účastí.

„Ne, snad ne... nějakou modřinu budu mít, ale asi jsem si nic nezlomil. Jel jsem po zádech jako na tobogánu,“ odpověděl statečně vědec, ačkoli měl pocit, že má místo kostí pytel ořechů. „Já ty schody rozbil, koukejte...“

Dýchalo se mu těžce, na prsou seděl dusivý kašel, jako prve Situsovi.

Poslední stupeň byl skutečně odchlípen. Odsunul jej Fortun nárazem? Nebo tady hlodal čas a slaná mořská voda? Situs zamířil světelný pruh na konec schodiště a vši silou se pokusil uvolněný schod odtáhnout. Kupodivu se mu to podařilo lehčeji, než předpokládal. Kamenný – nebo spíše mramorový – stupeň zakrýval otvor, do něhož Situs bez váhání vložil dlaň. V té chvíli za rohem zazněl těžký, skřípavý zvuk. Tedy přece jen Fortunův pád měl svůj klad. Odhalil mechanismus, otevírající vchod do podzemí.

„Mám to!“ vykřikl Situs, vyskočil a pospíchal k těžkým vratům, aby je co nejrychleji osvítil kuželem své baterky. Doktor Fortun se s bédováním sunul za ním, podpírán chlapcem. Podivná vrata byla teď na škvírku pootevřena a ještě chvíli se ozýval jakýsi zvuk, který pak definitivně umlkl. Všichni tři se opřeli do obou křídel, aby otvor rozšířili. S vynaložením všech sil se jim to podařilo natolik, že se protáhl nejdříve štíhlý Pote, po něm i Situs a nakonec s velkou námahou i obtloustlý Fortun.

„Měli bychom ten vchod zajistit, aby se za námi nezavřel, byli bychom uvěznění vevnitř a nikdy by nás tu nenašli, nikdo netuší, že jsme zrovna tady,“ poznamenal doktor.

„Ale čím?“ namítl Situs. „Leda že Pote počká venku. Kdyby se cokoli stalo, přivede ostatní a pomohou nám.“

Ještě pro jistotu obešli znovu vchod do neznámého sklepení, aby se poohlédli po nějakém balvanu, který by mohli mezi veřeje umístit. Kámen tu byl. Ale tvořil jakýsi lem, jako rám velkého hrobu.

„Všimněte si, doktore, těch velkých, plochých sít. Zdá se, jako by tu měla velmi přesný účel,“ ukázal Situs na několik obdélníků, kterým zprvu nevěnovali pozornost. Navazovaly na kamenný rám.

„Vidím je,“ přisvědčil Fortun, ale nebylo mu jasné, co na nich jeho druh objevil pozoruhodného.

„Jsou zanesené stejným nánosem, jako tady všechno. Co kdybychom zkusili jedno ze sít očistit?“

„Myslíte, že to má nějaký smysl?“ zapochyboval vědec.

„Snad. Za pokus to stojí.“

A už se pustil do odstraňování zkamenělého bahna na prvním poli obdélníku, u něhož stál nejbližší. Ostatní dva, aniž chápali, oč jde, se mu snažili pomoci. Bylo to stejné jako u sochy. Když se narušil povrch zkamenělého krunýře, odpadával kryt vcelku lehce a snadno se uvolňoval po celé ploše. Byli zpocení a unavení, ale první pole bylo čisté. Pod šedozeleným povrchem se objevila bílá, průzračně zářící barva. Celé síto bylo vyplněno drobnými černými kanálky, jež se navzájem protínaly a křížovaly.

„Vy zřejmě tušíte, co to může být?“ zeptal se Fortun. „Přiznám se, že mi to prozatím tak jasné není. Ale až přijde Freitag, určitě prohlásí tento materiál opět za nový oříšek.“

„Nemám zdání, o jaký jde materiál. Ale myslím si, že vím, jaký měla tato podivná síta smysl. Jsou to zřejmě kolektory pro systém solárních baterií. Odčerpávaly sluneční energii a proměňovaly ji v potřebný zdroj na pohon dveří do podzemí a bůhví čeho ještě. Proto je jich tu tolik. Ale se všemi se asi zdržovat nebudeme, co myslíte? Musíme pátrat dál a vrátíme se sem později s ostatními.“

Doktor Fortun neměl námitek. Chvilí odpočívali, oddychovali a prohlíželi si čerstvé mozoly na dlaních. Udělali přece jen pořádný kus práce. Materiál byl tvrdý a nepoddajný. Pak se zvedli a vrátili se ke vchodu.

„Vidíte? Dveře se zatím otevřely úplně a ani nepotřebují mechanický zátaras. Sluneční baterie jsou velmi silné a už začaly působit. Konec konců slunce upaluje jako d'as, nemyslíte?“

„Svítí silně, ale horko je nám hlavně z námahy,“ odtušil vědec. Nebyl zvyklý na fyzickou práci a srdce mu bušilo v krku jako pták, uvězněný v kleci. Pot se mu řinul z čela. Situs si všiml v jakém je stavu. Navrhl tedy záměrně:

„Počkáte zde s Potem. Já se zatím rozhlédnu, kam to vůbec vede.“

Ale doktor Fortun prohlédl jeho lest.

„To nedovolím. Pote zde počká sám, aby zavolal ostatní na pomoc, kdybychom se nevraceli nebo kdyby mechanismus se porouchal a dveře se chtěly znovu zavřít. A my půjdeme spolu dál.“

Plavčík nedokázal utajit zklamání, že nesmí dovnitř, ale nahlédl upřímně, že návrh je rozumný a někdo se musí postarat o bezpečnost druhých. Zaujal tedy místo těsně za dveřmi a nastražil uši, aby slyšel všechno, co se bude dít uvnitř. Vnímal ještě chvíli hlasy obou mužů, kteří se vzdalovali od otevřených dveří. Obsahu nerozuměl. Slova zněla dutě a s ozvěnou, jako když se hovoří v chrámu. Potom bylo úplné ticho. Ti dva zašli za další překážku a ta definitivně pohltila zvuk jejich kroků i slov.

Oba muži postupovali pomalu a opatrně, i když v této široké a pohodlné chodbě už nebyla země tak kluzká. Sem voda patrně nikdy nepronikla, ačkoli to vzbuzovalo podiv. Ale izolace byla zřejmě skutečně dokonalá.

„Tak hermeticky doléhaly dveře?“ pokrčil rameny doktor Fortun. Přemýšlel stejně jako Situs nad tou záhadou, jak bylo možné uchránit před vodní spouští prostory, ležící statisíce, milióny let na mořském dně, nad nimi miliardy tun vody, slané a plné života, který dokáže vše ztéci, narušit, podmanit.

„Co je tohle?“ řekl Situs, když objevil na chodbě jakousi kabinu, stojící v malém výklenku.

„Vypadá to jako výtah. Má to vertikální kolejnice, po nichž kabina sjíždí nahoru a dolů. Tady je určitě nejvyšší patro... Pod námi prostory pokračují,“ uvažoval doktor Fortun.

„Sjížděla,“ opravil Situs svého společníka, když se marně snažil uvést mechanismus do chodu. „Kabina se teď ani nehne, jak vidíte. Jedno kolektorové okno samo nestačí na všechno.“

„Je to neuvěřitelné. Výtah... a tudy vede další schodiště...“

„Úzké, ale pohodlné. Zase vytesané z onoho modrého, nádheného mramoru, tak pevného, že dokázalo přežít celou věčnost bez porušení.“

Když sestoupili opět o několik metrů níže, znovu se dostavoval dusivý pocit. Nedalo se dýchat. Chyběl kyslík. Nahoře už ho byl v této chvíli dostatek, sem ještě nedošel.

„Všechno tu bylo hermeticky uzavřeno. Nemohla sem voda, ale ani vzduch. Teď sem vniká teprve od chvíle, kdy jsme otevřeli dveře,“ dohadoval se šéf expedice. „Jenže zatím proudí příliš pomalu. Pomaleji, než postupujeme. Mohli bychom se udusit, kdybychom nebyli opatrní. Měli bychom počkat, nemyslíte?“

„Vypadá to na pěkně rozlehlé prostory. Zřejmě má vzduch kam proudit, než tu všechno zaplní,“ odpověděl Situs.

„Myslím, že ani nemáme právo zůstat tu a jít dál sami. Musíme přizvat na pomoc ostatní, rozdělit si úlohy, vzít kyslíkové přístroje. Větší zdroj světla. Považuji to za naši povinnost. Už to, co jsme zatím objevili je samo o sobě fantastické.“

„Nahání vám to hrůzu?“

Doktor Fortun sklonil hlavu jako pokáraný žáček.

„Ach ne, to není výtka,“ omluvil se Situs. „Upřímně řečeno, mně taky. Mám zvláštní živý pocit, že tohle nedopadne dobře. Pojdme odtud, doktore, a zkusíme sem vyrazit lépe vybaveni a s ostatními... Aspoň Potemu nahoře nebude dlouhá chvíle... Jistě už má o nás strach. A nepřejte si, aby nás šel hledat a zabloudil.“

„Máte pravdu. Vrátime se.“

Doktor Fortun s úlevou vydechl. Spolkl hořkou pachut' vlastní zbabělosti v ústech. Báł se přiznat, že má strach. Ale návrh k návratu dal teď druhý muž, který na první pohled budil dojem statečnosti a odhodlání. Uklidnil se a těžce kráčet za svým druhem podivuhodnou chodbou nazpátek k otevřeným dveřím, za nimiž seděl vyděšený plavčík, chvějící se na celém těle.

„Co je ti, Pote?“ zeptal se ho Situs mírně.

„Nic. Už nic. Najednou jsem dostal hrozný strach... posedlo mě to, když jsem byl sám... Teď je to zas dobré, když jste se vrátili. Přemýšlel jsem, co bych dělal, kdybyste zůstali tam dole...“

Doktor Fortun ho laskavě potřepal po zádech.

„Objevili jste něco?“ ozvala se dodatečně v Potem zvědavost.

„Chodby. Nic víc. Začátek chodeb, které pokračují do neznáma. Zítřka se tam vypravíme všichni.“

S tvářemi promodralými chladem vystoupili opět na vzduch a rychle se vraceli k lodi. Značkovali cestu, kterou se ubírali, aby neztratili místo, vedoucí k odhalení jakéhosi velkého a neznámého tajemství, jež dosud leží před nimi zahaleno v mlze.

Kormidelník Morel seděl na svém místě na lodi bez hnutí a bedlivě pozoroval šňůru s návnadou. Vznášela se podél lodního boku a hluboko pod ní se ukázala v průzračné vodě vlnící se těla ryb. Hejno plulo pomalu a rozvážně, téměř netečně. A pak najednou několik rybek zahlédlo kořist. Prudce vyrazily dopředu a sotva první skočila po nástraze, Morel lehce sekl a táhl ji z vody. Hejno ji následovalo, ještě teď se jí snažilo sousto vyrvat.

„Jako okouni,“ řekl Situs, který z můstku pozoroval Morelovu snahu. „Přesně jako okouni. Budete-li mít návnadu a chuť chytat, musíte tahat jednu za druhou, dokud zůstane ve vodě alespoň jedna jediná. Hrozní nenasytové...“

„Vy se vyznáte v rybaření?“ zvedl oči Morel. „Jestli chcete, vemte si udici a pojdte si jich taky pár vytáhnout,“ nabídl bez váhání.

„Díky, ale musím se vykoupat. Jsem jako potažený klihem nebo politý kyselinou... Podívejte, doktor Fortun a maličký Pote už taky pádí do koupelny... Ale jinak velmi rád. Chodíval jsem na ryby s tatínkem jako malý kluk a od té doby jsem mnohokrát toužil si pořádně zachytat. Vyplnilo se mi to tak málokdy...“

„Objevil jste něco?“ zeptal se kormidelník, když vyháčkoval rybu z udice. Zeptal se takovým tónem, který ani nepřipouštěl kladnou odpověď. Čekal jen pokrčení ramen.

„Objevili,“ přikývl Situs.

Kormidelník viditelně ožil. Zdálo se, že ho nezajímá nic jiného než jeho ryby. Lovil je z vody každý den a co se nesnědlo, kuchař naložil, zaléval do octové směsi a dokonce i udil, bůhvíjak a bůhvíkde. Luice, neboli kulička špeku, jak mu říkali ostatní členové posádky, byl dobrý hospodář. „Když už se ryba chytí, ona přijde vhod,“ říkal. Morel sám byl schopen lovit tresky, sledě, mořské okouny a co se dalo a třeba je tam házet zpátky. Jen pro požitky z lovu. Rybaření

byla vždycky jeho jediná zábava. A když pluli na výlet za rybolovem, cítil se nejlépe. Bývalý majitel jachty pořádal takové vyjížďky pravidelně a Morel byl při nich nepostradatelným rádcem a pomocníkem.

„Kde jsou ostatní?“ zeptal se kormidelník. Po podrobnostech objevu nepátral. Jakoby ho už ani nezajímaly.

„Ještě se nikdo nevrátil? Jsme první?“ odpověděl Situs otázkou.

„První,“ přisvědčil dlouhán. „Nešli jste všichni společně?“

„Ne. Rozdělili jsme se. Narazili jsme na nějaké chodby, ale nevíme, co to může být. Proto jsme se vrátili dříve.“

Když přišli ostatní, byli již Situs a doktor Fortun vykoupáni a oholeni, plavčík Pote se cpal něčím v kuchyni, věčně hladový kluk. A teď museli dopodrobna líčit svou cestu za nenadálým objevem. Všichni ostatní byli ovšem zvědavější, než mlčenlivý bručoun Morel. A žádali podrobnosti. Víc a ještě. Jenže nikdo nechtěl věřit, že *opravdu* není co vykládat.

„Prostě chodby, no. A dál jsme se nedostali. Ráno se tam vydáme všichni a uvidíte sami,“ skončil doktor Fortun. „Teď se pustíme do jídla.“

Nikdo neměl na jídlo valné pomyšlení. Dávali sousta do úst zcela mechanicky. V lodním baru sedělo šest mužů. Doktor Fortun, Situs, Salix, Fermé, Freitag a kapitán Bion. Lauxovo místo zůstávalo z piety prázdné a Pote, který stále zastával i roli číšníka a jídlonoše, prostřel také jeho talíř a příbor, jako by se měl antropolog s malým zpožděním dostavit. Jídlo jen pomalu mizelo ze stolu. Zato dohadů o chodbách přibývalo.

„Nejraději bych se tam rozběhl ještě teď,“ prohlásil fyzik Freitag. „Neumím si představit, že by nějaká prostora mohla po mnoho tisíciletí zůstat pod vodou nedotčena. Slaná voda je příliš agresivní živel, pronikne všude. A zajímají mě ty kolektory. Je to všechno tak neuvěřitelné... Milióny let a fungují. Nechápu to.“

„Byl jsem kdysi na reportáži o práci mužů, kteří hledají poklady na dně moří,“ řekl Situs zdánlivě od věci. „Žil jsem asi týden na lodi s výpravou, která pátrala po starých fénických obchodních korábech, potopených v Egejském moři. Vlastně jsem přijel za nimi ve chvíli, kdy už bylo jasné, že jeden takový objev mají a budou kořist vytaho-

vat na povrch. Vzal jsem si kyslíkový přístroj a potopil se s nimi do trosek staré lodi. Tam už se usídlil podmořský život. Zabydleli se v ní živočichové, koráli, chobotnice, kdejaká havěť. Slaná voda rozežrala, co se dalo. Ale zůstala tam i místa zcela nedotčená, jakoby k nim voda vůbec nemohla. Proč myslíte, že podzemí šachty, dokonale uzavřené a hermeticky těsnící, by proto nemohly setrvat v původním stavu, bez ohledu na sloupec vody, který se nad nimi vytvořil?“

Fyzik Freitag přisvědčil, ale současně odporoval:

„Jenže tady je nepochopitelné, *kdy* se ostrov ponořil do hlubin a jaká byla tehdy technika, když tyhle chodby razili? Mohl by to být nějaký pradávný důl. Tomu nasvědčuje i kabina výtahu, o níž jste mluvili. Ale solární energie? S tou si lámeme hlavu ještě dnes.“

„Co vy na to jako archeolog?“ otočil se doktor Fortun na Salixc.

„Připadám si jako stavba, skrz naskrz prolezlá termity,“ odpovídal Salix a zvolna otáčel v prstech sklenkou whisky. Už se s tím ani netajil. „Všechno se tříští, všechno se hroutí. Neměli jsme se sem nikdy pouštět...“

Jeho slova vzbudila údiv i rozhořčení. Ve chvíli, kdy jsou na dosah velkého tajemství, propadne vážený pan vědec pití do takové míry, že podlamuje morálku ostatních. Že se vzdává předem. Teď, když má vydat ze sebe všechno.

„Myslím, že docent April by dal polovinu života za to, kdyby tu mohl být s námi na vašem místě,“ pravil káravě doktor Fortun a otočil se od mírně opilého muže. Cítil se oklamán změnou, která se stala s jedním z členů expedice, na něhož nejvíce spoléhali. Co se to s ním dělo? Nevydržel odloučení od pevné země? Nebo na něho působí ona zvláštní atmosféra prostředí, která doléhá i na ostatní a kterou zahání jen nesmírná lidská zvědavost a vědecký zájem? Vždycky někdo zklame, připomínal si v duchu doktor Fortun. A většinou ten, od něhož to nejméně čekáte. Byl na rozpacích, má-li Salixe odsuzovat. Doktor Fortun byl nesmírně tolerantní a nesmírně chápající člověk. Měl porozumění pro lidské slabosti, i když sám jich byl většinou ušetřen. Za těchto okolností je s podivem, že ostatní nepožadují, aby i pro ně byl otevřen přístup k alkoholu.

„Pardon,“ řekl archeolog, vstal a dopil obřadně skleničku. „Nerad bych vás obtěžoval, pánové. Mám však nejasné tušení, že jsme se

stali účastníky něčeho, co je nad naše chápání. Když jsem odpoledne postupoval s Christianem nahoru a šplhal ke zlaté soše, viděl jsem zřetelně, že připážená ruka obra se zvedla a pohrozila nám. Obrátil jsem se na námořníka, ale ten byl právě otočen a sledoval jakousi prohlubeň. Šel jsem k té soše blíž, stál jsem tam vedle ní a stále jasněji jsem cítil, že pronikám k podstatě tajemství, po kterém pátráme. Viděl jsem lidi. Obrovité lidi, jenže ploché. Pohybovali se horizontálně i vertikálně, připadali mi jako loutky ohromného stínového divadla. Něco říkali, ale já jim nerozuměl. Bylo to jako filmové představení v cizí, neznámé řeči, kde na plátně nejsou titulky. Měl jsem dojem, že teď už všechno vím. Ale to poznání bylo stejně skličující, jako konec nadějí. Objevila se přede mnou představa pekla. Ale nebylo to peklo ohně, nýbrž peklo, překypující vodou. Voda, voda, kolem dokola bezútěšná voda. Viděl jsem a zdálo se mi, že chápu. A pak stačilo několik kroků nazpět a zůstal mi jenom nejasný pocit ztraceného poznání. Jako sen, který nás probudil svou krásou a hrůzou, ale okamžitě jej zapomeneme a marně se snažíme vybavit si, co se nám vlastně zdálo. Já se omlouvám a loučím, kolegové... Jdu spát.“

Sledovali ho s obavami a byli vděční vedoucímu expedice, že nedovoloval pít. Takhle by to s nimi patrně skončilo se všemi, kdyby se nedokázali ubránit alkoholické neřesti jako Salix. Prostředí svádělo. A kdo neodolá jednou, neodolá nikdy.

Ten objemný, unavený, najednou příliš těžký člověk s očima notorického opilce, se zvedl a vrávoravě odešel.

„Delirium,“ poznamenal Fermé. „Nejsem, bohužel, psychiatr, ale zdá se mi, že to vzal Salix hopem. Zřejmě nejde jen o to, zdali člověk pije, ale i na samotných okolnostech, jež ho k tomu vedou.“

Biolog, přírodovědec, lékař, vše v jedné osobě, zvedl sklenku toniku a rychle ji obrátil do sebe, snad aby spláchl představu Salixova neblahého konce. Situs převracel svou skleničku Coly mezi prsty a hleděl na ni upřeně, jakoby z ní chtěl vyčíst tajemství.

„Pozvete sem, prosím, na chvíli Christiana, kapitáne,“ požádal pak zdánlivě bez souvislosti Biona. Kapitán mlčky vstal a odešel do kabiny, kde sedělo shromážděno osm mužů posádky, kormidelník a kuchař. I tady se muži vzrušeně dohadovali, jaká odhalení přinese

zítřejší den. Christian seděl mezi nimi a lhostejně civěl před sebe. Měl bledou pleť, poďobanou, jako kůže oškubané slepice, oči daleko od sebe a pod nosem mu trčel knír jako dvě překřížené turecké šavle. Na kapitánovu výzvu povstal a odkolébal se k lodnímu baru.

„Tady je Christian, jak jste si přál, pane,“ řekl Bion a znovu se posadil na své místo. Situs přistrčil námořníkovi židli vedle sebe.

„Pojďte chvíli mezi nás, pane Christiane,“ řekl zdvořile. „Rád bych si ověřil některé okamžiky z dnešního pátrání na ostrově.“

Christian na něho mlčky a zvědavě pohlédl.

„Byl jste dnes s doktorem Salixem?“ začal Situs, aby se dostal k jádru věci, která ho zajímala nejvíce.

„Ano.“

„Šli jste směrem k soše?“

„Ano, pan Salix si to přál. Říkal, že ho tam cosi táhne. Byl jsem k němu přidělen jako druhý do dvojice, poslechl jsem tedy.“

„To je v pořádku,“ ujistil ho Situs. „Mě zajímá, co se dělo *tam*, u té sochy?“

„Nic jsme nenašli. Pan Salix se pokusil vystoupit po výčnělcích vzhůru. Dostal se skoro až k místu, které zářilo zlatem.“

„On lezl nahoru?“ podivil se doktor Fortun.

„Ano. Tam, kde se pokusil o výstup, to nebylo tak nesnadné. Zdálo se mi, že podstavec i obal sochy vytváří jakési schody. Chtěl jsem jít za ním, ale on udělal jen takové energické gesto, abych zůstal, kde jsem byl a čekal na něho.“

„A vy jste ho pozoroval?“

„Ano. Měl jsem o něho strach. S jeho postavou... Taky jsem viděl, že má trochu v hlavě. Lízl si zřejmě hned ráno.“

Christian se ušklíbl a špičky vousů mu zacukaly. Pak jako by na omluvu pokrčil rameny:

„Bál jsem se, že spadne. Ale lezl dál jako moucha, která míří po stěně ke stropu. Pak se najednou zastavil, strnul v napjaté křeči. Volal jsem na něho, ale vůbec mě nevnímal, nepohyboval se, nemluvil, jen třesl oči někam k obzoru. Vůbec byl nějak divně rozpoložen. Stál v té chvíli v místě, kde se dá vytušit rameno postavy, kterou socha znázorňuje.“

Námořník zase udělal posunek, jako by odmítal odpovědnost za stav doktora Salixe i za to, co se tam dnes dělo.

„Jak dlouho tam takhle vydržel?“ zeptal se Situs.

„Dost dlouho. Pět, možná deset minut. Už jsem chtěl lézt za ním, připadal mi totiž jako v transu. Napadlo mě, že by se mohl pustit a sletět, byl už slušně vysoko a to by se pěkně pomlátil.“

Situs přisvědčil. Nejen, že si to dovedl živě představit. On to místo v duchu přímo viděl před sebou. Jenže v jeho paměti tam nestál archeolog Salix, ale antropolog Laux, ten puntičkářský pokrytec, který by se nenapil ani potají, ve strachu, že by na něho mohlo padnout takové podezření, nebo aby na sebe náhodou něco neprozradil.

„Ale pak se najednou uvolnil,“ pokračoval Christian, „a začal sestupovat sám. Celý se chvěl, klepal se jako osika a měl husí kůži. Potil se. Po takovém výstupu ovšem žádný div, páni, zvláště po pár skleničkách. Dole si sedl a mnul si oči, držel si čelo, jako by na něco usilovně vzpomínal. A pak se zvedl a chodili jsme bez cíle sem a tam. Možná, že doktor něco hledal, ale copak já se vyznám v takových věcech? Běhal jsem za ním jako pes, dokud nenařídil, že se vrátíme. Jinak se nám už nic zvláštního nepříhodovalo.“

„Potkali jste někoho z ostatních?“

„Ne. Všichni šli směrem na sever. My jsme tam původně taky měli jít, ale když to pana Salixe tolik táhlo k soše...“

Povzddehl si a napil se, vyprázdnil sklenku, kterou mu podali a podíval se tázavě na Situse:

„Už můžu zase jít?“

Cítil se zřejmě mezi členy posádky líp, než tady.

„Díky,“ přikývl majitel jachty. Christian se prkenně uklonil a odcházel zpátky k mužstvu.

„Co to znamená, pane?“ zeptal se zvědavě doktor Fortun a všichni muži se sesedli blíže, jako by očekávali, že důvěrné sdělení, které teď Situs proneše, vysloví šeptem.

„Také se mi zdálo, když jsem byl v těsné blízkosti hlavy té sochy, že se ve mně rodí jakési podivné myšlenky, na jejichž obsah jsem si později nemohl vzpomenout. Měl jsem dojem, že je mi všechno jasné a pak najednou spadla rouška, která to zatemnila. V té soše je cosi podivného...“

„Chcete tedy raději začít s průzkumem sochy?“ zeptal se Fortun poněkud zklamaně a teprve Situsova odpověď mu zase rozjasnila tvář.

„Ne, ne. Zítra půjdeme na ty chodby. Ale pak, až poznáme k čemu byly a jakou záhadu skrývají, pustíme se hned do průzkumu zlatého muže.“

Ještě dlouho seděli a hovořili. Na spánek neměl nikdo ani pomyslení. A když se potom rozešli do svých kajut, kdo mohl, přinutil se usnout. Kdo ne, vznášel se na těžkých, vzdouvajících se vlnách polosnu.

Situs hleděl mlčky na promítací plátno svých myšlenek a snů na světlém stropu kajuty nad sítí, v níž bylo zavěšené lůžko. Jestliže tam u toho vchodu do podzemí se v něm zase ozval novinář, jako když poskočí starý armádní kuň, sotva zaslechne hlas polnice, teď už se znovu uklidnil. Touha popisovat nepopsané a nepopisovatelné a posílat radiodepeše svému šéfredaktorovi byla jen chvilkovou slabostí. Kniha, to je teď jeho cíl... Věděl, že ji *musí* napsat a že tentokrát pochodí líp než se mu zatím dařilo. Přemýšlel o tom stále, nejen ve chvílích mezi bděním a spánkem či spánkem a bděním, kdy člověk chce zhmotnit své sny, ale přitom tuší ve vzduchu nějakou nepříjemnost, která všechno překazí.

Situs má své zkušenosti. Už třikrát napsal knihu ze svých reportáží a ani jedna nespátřila tiskařskou čerň a úhlednou vazbu. Nakladatelé sami nerozhodují o knihách, jež vydávají. Mají na to síť redaktorů a lektorů a ti mají síť známých, přátel nebo lidí, jimž jsou za něco zavázáni. Knihou jim poskytují určitou protislužbu. Situs, který jako nevědoucí dítě přišel se svým rukopisem a očekával, že se na jeho stránky vrhnou, aby je proměnili v knihu, se zmýlil. Čekal dlouhé týdny než se mu rukopis vrátil poštou se zdvořilým, leč jednoznačným odmítnutím. Nedali si ani tolik práce, aby je nechali opsat písařkou na stroji. Použili rozmnožený exemplář. Dostávají tolik rukopisů, že se jim vyplatí tištěné odmítnutí nebo chtějí odradit každého, kdo by se hodlal pustit do psaní knih, protože je příliš těch, co už píší a nikoho nového mezi sebe nechtějí? Nebo je skutečně můj rukopis tak špatný, že nestojí za víc než těchto pár neosobních řádek?

„Bláhový chlapče,“ řekl mu kamarád Prat, když se mu svěřil se svým neúspěchem. „Musíš mít známé, jinak neprorazíš. Povím ti o chlapíkovi, který tě doporučí muži, jehož slovo v nakladatelství platí. Má mimochodem několik reportáží, které by chtěl otisknout v „Dobře“. Pro tebe je to maličkost...“

Otiskl tedy těch pár reportáží. Sám na nich pracoval ještě několik hodin, aby vylepšil alespoň jazyk, když obsahu se pomoci nedalo. Ale někde na čtrnácté straně listu nemohou nadělat škodu. Tam – jak známo – čtenáři už stejně těžko dojdou. Vzal pak svoji knihu a šel za tím člověkem.

„Rád,“ řekl muž vlídně. „Já o tom však nerozhoduji, ale zavolám Teda.“ A hned zvedl sluchátko a vytočil číslo a oznámil komusi na druhé straně: „Tede, je tady ten chlapík, co má nějaký zajímavý rukopis...“

Putoval za Tedem s nadějí, ne-li s jistotou. Ted mu nabídl šálek čaje a slíbil, že se na to podívá. Díval se zřejmě důkladně, protože se neozval měsíc, dva. Situs ho zavolal plný netrpělivosti.

„Jo, ta kniha reportáží? Už si vzpomínám. Někomu jsem to dal zlektorovat, než se do toho pustím sám. Jako námět se mi to docela líbí... Ne, to víte, že jsem to ještě nečetl. Ale jen trpělivost, drahý příteli, zavolám vás.“

Nezavolal, ale ozval se Situs. Přihlásil se ve správný okamžik.

„Trochu se to protáhlo, ale není to úplně zamítavé,“ řekl Ted. „Zastavte se tady, jenže tak za týden, za dva. Zrovna nemám moc času na dlouhý rozhovor.“

Zastavil se za týden. Ted si pro něho opravdu našel chvíli. Vytáhl papír, na kterém zřejmě dosti dávno kdosi posvětil. Mastné skvrny ztrácely už své pevné obrysy a rozpouštěly se jako mapa na celou stránku.

„Tak tady je to, přečtete si posudek.“

A dlouhými nůžkami odštíhl jméno a adresu chlapíka, který byl pověřen posouzením jeho práce. Snad aby si to s ním nešel náhodou vyřídit, kdyby byl větší prud'as a nesouhlasil s hodnocením. Dotyčný psal, že je to zřejmě začátečnické, příliš z toho kouká redaktor „Dobry“. Ale zase to není tak nezajímavé, aby to muselo u čtenářů nutně propadnout. Zklamaně si povzdechl: Tenhle námět tak dostat do ruky

skutečný umělec. Ten by z toho vytáhl věci! To by nám čtenáři utrhalí ruce. Ale když se na to ještě jednou podívá, trochu to vpředu zkrátí a na konci rozšíří, střed napíše jinak... no, proč ne?

„Vidíte,“ řekl Ted skoro radostně. „Tady máte návod, dejte se do práce a nic nestojí v cestě, abychom tu vaši věcičku vydali.“

Situs seděl po večerech nad rukopisem a piloval, vymýšlel si drobné vtípky a zvyšoval dramatický účinek kapitol, jak si lektor přál. Byl poctivý a celé tři měsíce si s tím hrál, než znovu zaklepal na dveře Tedovy kanceláře.

„Ach, to jste vy?“ vzpomněl si po chvíli ten člověk, když mu Situs už hodnou chvíli vysvětloval, že mu před časem doporučil předělat rukopis. „No jo, nechte to tady. Tentokrát to však bude trvat déle,“ varoval. „Většina lektorů má zrovna dovolenou. Ale já někoho vyberu.“

Vybral chlapíka, který po několika měsících v desíti rádcích odsoudil celé dílo jako neuvážený pokus o literaturu, a doporučil vrátit je autorovi, když už je nehodit přímo do ohně, kam takové věci po zásluze patří.

„Příběh je rozvleklý, na román nemá dosti nosné téma a charaktery osob jsou plytké, zůstávají nositeli chabého děje a ne živými postavami s nimiž by člověk cítil a jimž by věřil.“

„Ale tohle *není* román,“ namítl Situs. „A o žádné charaktery tam přece nejde. Jsou to reportáže z různých krajín světa.“

„To on jen tak nejasně formuloval. Hledá ve věcech víc, než v nich je,“ omlouval ho Ted. „Ale je to náš spolehlivý lektor, kamaráde. Chápete, že s takovými dvěma posudky, s tou vaší věcičkou nemůžu přijít starému na oči...“

Odnesl si rukopis domů, a měl chuť jej opravdu spálit a už nikdy víc nezkoušet psát knihu. Když pak získal cenu za svůj příběh z nedělní přílohy, vyložil osud téhle knížky známému spisovateli, vedle něhož seděl na malé slavnosti při udílení odměn.

„Bláhový chlapče,“ řekl ten starý pán s chápajícím úsměvem, jako kdysi Prat. „Takhle to dělají ve všech nakladatelstvích světa. První posudek dává naději, nechají vás na tom dělat a pak rukopis svěří některému ze svých *odstřelovačů*. Každý redaktor má pod palcem tucet takových chlapíků, na které stačí mrknout a hned vědí, oč

jde. Že psal posudek o románu? Spolehněte se, že to buď nečetl vůbec nebo prolistoval pár odstavců, aby mohl ocitovat několik řádek, na nichž dokázal, že knihu napsal naprostý hlupák. To je běžná praxe. Ale vemte tutéž knihu dnes, kdy máte největší světovou cenu a uvidíte, jak vás přivítají s úctou a nadšením.“

„Ne. Nevezmu ji a nikam nepůjdu,“ řekl si Situs v té chvíli sám pro sebe. Napíšu novou knihu. Takovou, jakou prostě *nemohou* odmítnout, protože se v ní odrazí osudy světa. Každý vědec bude popsán jako by stál před čtenářem a rozmlouval s ním. Ať se objeví při expedici cokoliv, vytvořím dílo tak napínavé, že se *musí* číst jedním dechem jako nejlepší detektivka.

Ted' jim ukáže. Všem. Protože tahle cesta předčila už v této chvíli očekávání a všechno mu nahrává, aby odevzdal dílo, které si *skutečně* zaslouží ceny, jež získá. A že je získá, o tom Situs ani na chvíli nepochyboval. Usnul s blaženým výrazem lidí, kteří jsou už jen krůček od splnění svého životního snu a nic je nedokáže zastavit, aby jej neudělali.

Třpytivá tříšť vln se zatím s vytrvalostí věčnosti rozbíjela o bok lodi, zalévána svitem měsíce, zeleným jako zář plynových lamp. Život se zdál pomíjivý jako bublina, která současně vzniká a zaniká.

Tu noc se nezvedly vlny a nezahnalý Kormorána s celou expedicí daleko na volné moře. Přechkali ji bez časové ztráty a v klidu ve své přístavní kóji, u milióny let starého mola, které sloužilo dokonale, jako by je tu postavili včera...

12.

Technika dávného včerejška nebo zítřka?

Svítání si zvolna razilo cestu nocí. Jen námořníci spali hlubokým, zdravým spánkem, jako lidé, srostlí s mořem i nebezpečím. Byli zvyklí na nejružnější situace ve svém vratkém životě a dokázali usnout ve slunečním žáru nebo v zuřící bouři, protože každá chvíle odpočinku byla dobrá k načerpání nových sil. Zato doktor Fortun již časně bděl a ve své kajutě znovu a znovu studoval podrobnosti zá-

hadné mapy a krátkozrnce do ní mžoural s nadějí, že tam objeví ještě v poslední chvíli cosi, čeho si dosud nevšimli. Situs si zatím zapisoval do svého diáře pocity, s nimiž se chystal na dnešní, zatím nejdůležitější část výpravy. Ti dva byli vzhůru první. Pak se probudili ostatní. Kapitán Bion zaklepal na dveře kajuty doktora Fortuna.

„Snídaně se už vaří. Máte nějaké zvláštní pokyny, než vyrazíme? Jdeme zase všichni, na palubě zůstává kuchař a Morel jako obvykle. Souhlasíte?“ navrhoval bez váhání.

„Ovšem. Upozorníte muže na nebezpečí, jemuž se vystavují. Kdo nechce, ať s námi nechodí. Nemáme právo ohrozit jejich životy“

„Nedají si to vzít, doktore Fortune. To jste se už mohli přesvědčit,“ uklidnil kapitán Bion vedoucího expedice.

„Jestli bude dost kyslíkových přístrojů. A světel,“ strchoval se ještě doktor Fortun.

„Půjde nás deset. Máme šest kyslíkových přístrojů. Budeme se muset rozdělit tak, abychom s nimi vystačili. Muži, kteří zůstanou venku jako záloha, je nepotřebují. Ale musíme jim pro jistotu nějaký ponechat, kdybychom byli odkázáni na jejich pomoc. Navrhují, aby v čele šli čtyři muži, dva budou zastávat funkci spojek a ostatní budou připraveni venku na váš pokyn.“

Z kapitánovy řeči vyplývalo, že pevně počítá s účastí mezi těmi čtyřmi. Doktor Fortun rychle uvažoval. Situse nelze vynechat. Byl u objevu chodeb první. Vlastně to byl on, kdo je našel, a sám považuje za své právo i povinnost, aby šel v čele a aby byl – jako kronikář událostí – u všeho významného. A ten čtvrtý? Salix. Fermé nebo Freitag? Copak by nemohli jít všichni, když je šest přístrojů? Vyslovil svoji námitku. Ale kapitán ho brzy přesvědčil. Nemohou se zároveň vydávat do stejného nebezpečí. Rozdělení vědecké expedice je nutné. A jako spojka bude nejužitečnější Pote, je a bystrý a rychlý. Jako druhá spojka by měl s nimi jít do podzemí Gaja. Také mladý chlapík, mrštný a fyzicky neobyčejně zdatný.

Doktor hleděl mlčky na kapitána a ponuře kýval hlavou. Snad to bude takhle opravdu správné. Bion je zkušený muž a vyzná se v praktických věcech, napadlo vědce. Proč by nepřijal jeho rady, když jim ze svého hlediska nemohl nic vytknout? Na druhé straně se trochu mrzel, že je ohroženo jeho výsadní postavení. Je tu Situs a nyní

tedy ještě kapitán, kteří oslabují jeho pozici hlavy výpravy. Ale pak rychle zaplašil vlastní ješitnost. Uvědomil si, že pro zdar expedice musí udělat každý, co je v jeho silách.

„Ano, kapitáne, souhlasím s vámi. Ten čtvrtý bude doktor Fermé. Kolega Freitag může zatím bádat nad záhadou kabiny, kterou jsme objevili na kraji chodby. Studovat materiál, z něhož je vyrobena. Je fyzik, možná, že objeví to, co se nám nepodařilo. Pak jsou tu ty sluneční kolektory. Freitag má nesmírné technické vzdělání, vyzná se i v elektronice a kybernetice, dovede si poradit s každým mechanismem. Víím, že dovede opravit i budík.“

Kapitán se usmál, i když se nemohl s jistotou vsadit, míní-li ta slova Fortun jako vtip. Bylo rozhodnuto. Členové expedice zasedli k snídani a pak, vyzbrojeni kyslíkovými přístroji, silnými baterkami a dvěma ručními světlomety, jejichž výkon zaručoval několik hodin denního svitu, dvěma bateriovými megafony a dalším materiálem, se vydali na cestu. Nemuseli dlouho pátrat. Značky z předešlého dne zůstaly neporušeny a bezpečně je zavedly k betonové stříšce, jež zbyla ze zbořené stavbičky nad šachtou. I těžké dveře našli pootevřeny tak, jak je zanechali. Přece však tu zůstávala rezerva, kdyby měly být skutečně dokořán.

„Opřete se do toho, chlapci, čím bude otvor širší, tím více vzduchu se dostane dolů,“ rozkázal kapitán a nejsilnější muži napřeli svá záda do obou křídel. Ale dveře se ani nepohnuly.

„Mám vyndat nálož a vyhodíme je?“ zeptal se telegrafista Bene, jemuž svěřili do vaku několik rozbušek, kdyby se měli prodírat v podzemí případným závalem.

„Ne, proč hned zpočátku násilí?“ odporoval Fortun.

„Já bych tu díru rozšířil,“ míní kapitán. „Myslíte, že tím někomu ubližujeme? Kdyby to patřilo někomu živému, už dávno by na nás přiběhl.“

„Nemyslím, ale proč začínat výbuchem?“ trval na svém Fortun.

Freitag škrtl zapalovačem a přiložil plamen k otvoru. V horní polovině dveří se vzduch hrnul dovnitř, ve spodní plamen zhasl. Čím dále postupoval, tím byla situace jasnější.

„Chodby jsou naplněny plyny. Snad i kysličníkem uhelnatým. Uvnitř je chladněji než venku. Teplý vzduch se jen pomalu dostává

dovnitř, a vypuzuje plyn,“ uzavřel výsledek malého, prostého pokusu.

„Navrhujete rozšířit otvor za každou cenu?“ zeptal se doktor Fortun a podíval se Freitagovi do očí.

„Prospělo by to,“ odpověděl neurčitě fyzik. A po chvíli dodal: „Možná.“

„Tak dobrá,“ souhlasil vedoucí expedice a Bene se dal do práce. Všichni se stáhli do uctivé vzdálenosti. Pak se ozval výbuch. Byla to těžká, hlasitá exploze. Ale když se muži znovu přiblížili ke vchodu do šachty, těžké dveře zůstaly na svém místě, ožehnuty, zašpiněny, ale nepoškozeny.

„Zvláštní materiál,“ poznamenal Freitag. „Upřímně řečeno, myslel jsem si, že to tak dopadne.“

„Mám zdvojnásobit nálož?“ zeptal se Bene.

„Předpokládám, že by odolaly i nukleárnímu výbuchu, chlapče. Je to perfektní práce. Vchod, celá chodba... máme co dělat s vynikajícím protiatomovým krytem, postaveným z materiálů, o nichž nemá věda ani tušení,“

„Vážně?“ vydechl Fortun.

„Smrtelně vážně, příteli. Stačí jediný pohled a naše malá zkušenost s výbuchem. Tahle látka je daleko pevnější, než nejušlechtlejší ocel, kterou dnes dokážeme vyrobit. Nepochybuji, že odolá i jaderné explozi.“

„Ale kde by se tady vzal atomový kryt? Který navíc překonal statisíce let pod mořem? I kdyby se ten ostrůvek – připuťme – čas od času vynořoval jako nyní, a někdo to vypožoroval, myslíte, že by tady dokázal postavit takovou věc, aniž by se to doneslo zvědavým novinářům,“ uvažoval doktor Fermé.

„Snad jsme dokonce nenarazili na tajnou základnu některé z velmocí? Na utajené kryty se strategickým posláním?“ poděsil se archeolog Salix, jemuž jinak problémy současného života plynuly bezděčně kolem uší, vnímal je, ale nikdy nad nimi nehloubal. To, co se odehrávalo před tisíci lety mu bylo bližší než události poslední parlamentní sezóny.

„To je bláhová představa, doktore Salixi,“ vyvedl ho z omylu Situs. „Kdybychom se jen přiblížili do zóny, kde některá velmoc

utahuje své základny, už by nás desetkrát zastavila válečná plavidla a kdybychom chtěli proplout dál, nikdo by naši skořepinu nešetřil a poslali by ji na dno. Navíc si nedovedu představit, že by bylo v lidských silách pravidelně vynořovat a zase potápět takový ostrov, jako je tahle pevnina, která tu teď leží před námi.“

„Máte pravdu, neexistuje mechanismus, který by něco takového dokázal,“ podpořil ho Freitag.

„Kromě toho, k čemu by byl protiatomový kryt daleko od současného světa a jak by se sem dostali jeho stavitelé, aniž by to pozorovala druhá strana ve chvíli, kdy je vesmír přecpaný družicemi, jež svými kamerami pročesávají každý kilometr zemského povrchu na souši i na moři?“

„Ano, jistě,“ připouštěl archeolog. „Zmýlil jsem se. Jen mi to tak napadlo v souvislosti s neustálými hrozbami v dnešním světě...“

„To můžeme rovnou zamítnout, kolego. Tuto alternativu vyřaďme a uvažujme reálně, pokud lze hovořit o reálnosti ve chvíli, kdy ničemu z toho, co se před námi otevírá, nerozumíme ani zbla,“ ukončil téma fyzik. Byl bezesporu ve svém živlu, protože hmoty, s nimiž se tu setkával v životě poprvé, byly pro současnou vědu nedosažitelným přáním. Poctivě odhadoval, že nejméně padesát let není naděje na takový technický pokrok, který se teď před nimi bezděčně odkrýval. Ale fyzik se třásl nedočkavostí nad tím, co uvidí dále. Chtěl vidět šachtu výtahu, spleť chodeb, tušil i v nich tajemství, jež mu nabídnou. A logickou úvahou řešil záhady, před nimiž stáli. Prošel kolem míst, která už Situs odhalil – zcela správně – jako kolektory, sbírající sluneční energii.

„Musí tu být systém, který tuto energii přeměňuje a akumuluje ji k využívání v podobě elektřiny a pneumatiky. Zbývá najít cestu od těch *oken* k vlastnímu zdroji. Já vím, že chceme teď příliš věcí najednou a že bychom měli postupovat přísně systematicky. Ale co říkáte, doktore Fortune, návrhu, abychom nejprve rychle udělali zběžnou obhlídku a pak se vraceli k jednotlivostem?“

Doktor Fortun přikývl. Byl by teď souhlasil se vším, protože sám byl příliš napjat a cílil se bezradný jako dítě. Je futurolog, a tady se – alespoň po technické stránce – před ním otevíraly pohledy do

budoucná. Při tom šlo bezesporu o pohledy do minulosti a to ještě vzdálenější, než kam sahaly představy historiků a fantastů.

„Obojí se dá spojit, když dovolíte,“ navrhoval Situs. „Pro vstup do podzemí máme málo kyslíkových přístrojů, navíc přibližně polovina z nás *musí* z pochopitelných důvodů zůstat nahoře. Mohou tedy tento čas využít a odstraňovat zatím kamenný nános z dalších kolektorů. Až se vrátíme z průzkumu, doktor Freitag se snáze dostane k hledané *strojovně* bude-li v chodu více slunečních sít.“

„Souhlasím,“ řekl doktor Fortun. Bylo to skutečně účelné řešení. Svou spokojenost vyjádřil i fyzik, který dokončil myšlenku, k níž se prve nedostal:

„Necháme vchod na pokoji a už žádné nálože a rozbušky. Křídla dveří jsou ovládána určitým mechanismem, který má svou *pojistku* pro případ, že by se z jakéhokoli důvodu přerušil příkon energie. Ta pojistka byla poměrně jednoduše maskována ve schodu. Když kolega Fortun uklouzl, náhodou k ní objevil přístup. Jenže touto cestou se dají vrata odsunout jen natolik, aby nouzově prošel člověk. Když jste očistili první kolektor, díky vydatnému záření se akumulátory nasýtily alespoň natolik, aby se dveře samy otevřely na další fázi. Tak to bude patrně se vším. Podíváme se teď na chodbu, z níž vede dolů kabina výtahu. Možná, že později začne fungovat, až se zdroje dobijí. A už pojďme a chlapci se mohou dát do práce tady.“

Doktor Fortun ukázal rukou kupředu a skupinka se zvolna pohнула, jako turisté, připravení k prohlídce nějaké pamětihodnosti s odborným průvodcem.

Freitag ožil. Vzal svou silnou baterku a už se hrnul dovnitř. Nechal ostatní pár kroků za sebou. Téměř instinktem šel rovnou do chodby, v níž Situs s Fortunem objevili kabinu výtahu, která také zůstala otevřená a bez nejmenší snahy plnit svoji funkci. Freitag hovořil:

„Ano, máte pravdu. Otevřená kabina výtahu. Jsme v nejvyšším patře, pod námi je šachta. Neshýbejte se, při zemi je stále ještě více plynů než vzduchu. Čím půjdeme hlouběji, tím to bude horší. Vzduch sem proudí příliš pomalu, rozdíl teplot není tak velký. Chtělo by to spustit větráky. Určitě zde nějaké budou. Jen přijít na jejich systém. Jistě se spouštějí – alespoň nouzově – někde nablízku. Je to

stejné řešení, jako v dnešním metru existují knoflíky nouzového ovládání eskalátorů. Musí to být po ruce hned od začátku. Ale kde? Podívejte se. Kabina má číselné údaje jednotlivých pater. Jsou čtyři. Prosté číslice, nemyslíte? Jednička je čárka, tedy nejbližší naší jedničky. Dvojka dvě čárky, trojka trojúhelníček, čtyřka čtvereček. Kroužek označuje toto přízemí, kde teď kabina stojí.“

„Ale nikde žádné ovládání, tlačítka, knoflíky, páčky,“ namítl doktor Fortun, který si zajímavé znaky prohlížel zblízka, jak činívají krátkozrací lidé.

„Ovládání? Jistě je senzorové. Stačí se pouze přiblížit k žádanému znaku prstem. Reaguje buď na blízkost hmoty nebo na její teplotu. Tohle má každý starší televizor,“ vykládal fyzik, jako by přednášel základní látku úplným začátečníkům. Pohodil svou černou hřívou a usmál se. Pak jako lovecký pes zavěštil a hledal v okolí kabiny, kde by mohl být systém větrání.

„Zůstanete tady a podíváte se blíže na kabinu?“ zeptal se lstivě doktor Fotrun Freitag. Vyšlo to znamenitě. Přesně podle předpokladů.

„Samozřejmě, rád. Je tu řada zajímavých problémů.“

„Salix tady zatím počká s vámi a my půjdeme dolů. Pote a Gaja vytvoří spojky mezi vámi a námi. Pan Situs, kapitán, doktor Fermé a já se teď podíváme dál, všechno ostatní zůstává jako záloha. Ostatně, chlapci už se dali do práce.“

Vzali si přístroje a baterky. Když vystupovali zpět do chodby, zaslechli ještě tiché reptání mužstva. Každý by šel rád s nimi. Copak se dá vydržet takové napětí, jen čekat a čekat, co zjistí někdo jiný? Ale kapitán řekl a muži byli navyklí poslouchat jeho rozkazy, ať si při tom mysleli, co chtěli.

Světelné vějíře bloudily po stěnách, osvětlovaly stupně, rovné a úzké chodby. První šel kapitán, za ním Situs s Fortunem a o krok zpět zůstával doktor Fermé. Pote a Gaja se drželi v závěsu. Po chvíli namáhavého pochodu do neznáma se zase začal šířit zvláštní zápach, vzduch těžkl a nedal se dýchat. Všech šest průzkumníků si nasadilo kyslíkové masky. Tím se každý pohyb ještě znesnadnil. Úzká chodba pokračovala dál. Potom objevili, že z pravé strany vede dolů široké,

pohodlné schodiště. Tohle byla zřejmě nouzová, manipulační cesta. Kapitán dal pokyn Gajovi.

„Zůstaneš tady a budeš čekat. My půjdeme dále dolů. Pote, znač cestu značkami a číslicemi, ať nezabloudíme. Značky musí být srozumitelné všem.“

Sestupovali nejméně po padesáti stupních. Tam vedla další úzká chodba, ale schodiště pokračovalo. Kapitán se dorozuměl s oběma muži pokynem hlavy. Ano, budeme sestupovat dál. Pak ještě přivolal Poteho.

„Vrat' se pro Gaju. Ať čeká tady. Ty půjdeš za námi a zase budeš značkovat cestu. Kdyby se dělila, počkáme na tebe. Pohni kostrou, chlapče, ať nás dohoníš co nejdřív.“

„Bion je opatrný, to je dobré,“ zašeptal Situs Fortunovi a ten souhlasně přikývl. S kyslíkovými maskami bylo ovšem těžké dohadování. Omezovali se čím dál víc jen na gesta. Slova téměř bolela.

Když se dostali na konec schodiště, zvolna, krok za krokem, viděli zdálky, jak se přibližuje světlo. Pote je tedy opět dostihl. Pak se před nimi otevřela nová, široká chodba. Vedla na obě strany. Situs zvedl baterku a namířil světelný kužel nahoru. Strop tu byl vyšší, než ve všech dosavadních prostorách. Po stranách se táhly bílé trubice, kudy zřejmě kdysi proudilo světlo. Všichni upřeli pohled vzhůru a napadla je najednou stejná myšlenka. Kde se to asi rozsvěcí? Kde je zdroj energie, která to všechno napájí? To musí najít Freitag, bude-li to ještě vůbec fungovat po takové věčnosti pod mořem. Sem ještě zatím vzduch nepronikl. Kyslík očividně chyběl. Situs několikrát neobratně zkusil škrtnout zapalovačem. Marně. Proč je zde labyrint úzkých a širokých chodeb? Kam vedou a k čemu sloužily? Kapitán Bion pokývl doleva a dal tak znamení ostatním. Vydali se pomalu širokou, pohodlnou chodbou, zřejmě hlavní. Teď už kráčeli všichni vedle sebe. Jejich světelné kuželíky poskakovaly neklidně před nimi jako bludičky. V trýznivém tichu se ozývala šelestivá ozvěna jejich kročejů. Tenký náter sebedůvěry stále ještě držel. Ale stačilo by škrábnout nožíkem a rychle by opadl. Zůstalo by torzo, které tvořil strach. Strach, smíšený se zvědavostí. Houževnatá a výmluvná lačnost po poznání je však povzbuzovala. Nic se nesnažili předstírat, nepřetvařovali se. Věděli o sobě navzájem, jak jeden spoléhá na dru-

hého. Až se první z nich obrátí a dá se na útěk zpátky k východu z těch ponurých chodeb, poběží ostatní bez dechu za ním. Jako v bitvě, když dojde k boji zblízka.

„Všechno na této planetě je objasněno,“ říkal si v duchu Situs. „Není nic, co by se nedalo vysvětlit lidským rozumem. Není. Nesmí být. Kašlu na záhady a tajemství. Život je skupenství bílkovin. Energie je zdroj síly. Neexistují zázraky. Jen jednodušší a složitější problémy. Je nás tu pár myslících tvorů. Jsou tu vědci, všechno objasníme, všechno se ukáže jako samozřejmost. Zákony našeho života, našeho světa jsou sice někdy dvojsmyslné, jako pikantní anekdoty, ale řád přírody je pevný, logický, bez pošetilostí, nenávisti, bez slabostí. Řád, který drží pohromadě celý vesmír, si nemůže dovolit dbát na lidskou marnivost a hloupost...“

Každý z nich si říkal v duchu jinými slovy totéž. Potřebovali doping. Kdyby alespoň mohli mluvit. Ale mlčení pod přiléhavými maskami zvyšovalo nároky na statečnost každého z nich. Museli se však neustále ubezpečovat, že všechno se vysvětlí, prostě a samozřejmě, v kategoriích, srozumitelných kapacitě jejich mozků.

V dálce se ve svitu baterky cosi zalesklo. Všichni tam jako na povel zamířili proud svých svítilen. U kraje chodby něco stálo. Sebrali veškerou odvahu, aby se teď neobrátili na útěk. Situs se podíval bezradně na své druhy. A pak jeho oči dostaly umíněný lesk, jaký mívá policejní pes, když ve spleti stop objeví další, novou, nečekanou. Vykročil ze všech nejdříve tím směrem a přidal do kroku. Pak zůstal stát na místě a užasle hleděl před sebe. Chvěl se, avšak nepohnul jediným svaem. Strnul hrůzou? Kdyby neměl kyslíkovou masku, určitě by vykřikl. Lesklý předmět, stojící u kraje široké chodby, připomínal malý, otevřený vozík, jaké jezdívají v autodromech v lunaparcích a na poutích. Byl však o něco větší, pohodlnější a za jeho volantem byla hromádka lidských kostí s lebku, jejíž prázdné očníce hrozivě civěly do prostoru a jejíž zuby trčely v čelistech jako personifikovaná smrt.

Doktor Fermé se vzpamatoval první, pokročil blíže a vzal lebku bez předsudků do ruky. V té chvíli se kosti sesypaly. Držely pohromadě skutečně jakousi nepředstavitelnou silou vůle, zbaveny všech svalů, šlach, opor. Biolog pokývl hlavou a položil baterku na zem.

Ostatní svítilny se obrátily na hrozivý předmět a poskytly mu tak zvláštní, děsivou iluminaci. Jako v panoptiku, kde osvětlují lidské lebky zdola i ze stran, aby vzbudili v návštěvnicích hrůzu. Tady se o nic takového nesnažili, jenže situace sama byla daleko strašidelnější. Je to skutečnost, sen, halucinace, zhmotnělý strach?

Situs se odvrátil a věnoval se vozíku. Byl zhotoven z lesklého kovu, který vyhlížel, jako by právě vyjel z výrobního pásu. Plavčík Pote, stále ještě bledý a s rozechvělými rukama, se postavil vedle něho a také se konečky prstů dotýkal boků a kapoty vozíku. Chrom? Nebo něco lepšího? Ještě pevnějšího, tvrdšího, lesklejšího. Je to přece jen patrně atomový kryt. Ale kdo ho vybudoval? A kdy? Kdyby to bylo dílo současníků, proč potom tahle kostra, záhada s vynořením ostrova, proč nestřeží onen kryt válečné lodi nebo aspoň ponorky, připravené zasáhnout proti vetřelcům? Proč tu nejsou miny, znemožňující, aby se kdokoli beztrestně přiblížil?

Doktor Fortun naznačil pohybem Potemu, aby přivedl Freitagu. Přinesli světlo. Plavčík stál strnule na místě. Měl strach. Už se neodvažoval sám se pustit s jediným maličkým zdrojem světla do temné, dlouhé chodby, kde mohou čekat další hrůzy, kterých si nevšimli. Kapitán Bion pochopil chlapcovy pocity a pleskl ho po zádech. Ten pohyb znamenal uklidnění.

„Půjdu s tebou, hochu. Nemáš se čeho bát.“

Pote na něho vděčně pohlédl. Cesta tam i zpátky jim potrvá nejméně hodinu, i když mohou postupovat s větší jistotou. Co udělají zatím Situs, Fortun a Fermé? Mají jít dál? Nebo zůstat tady a pokusit se prozkoumat podivné vozítko? Bez Freitagu se ovšem nemohli pustit do nějakých závěrů.

Fermé opatrně sbíral kosti na sedadle u řídicího panelu autíčka a skládal je na zemi podle schématu lidské kostry. Byla to *lidská* kostra. V podstatě téměř shodná, jako u kohokoli ze současníků. Výška postavy jen málo přesahovala dnešní průměr, postava mohla měřit snad dva metry, možná i více, některé části těla byly zřejmě jinak vyvinuty, lebka byla mnohem objemnější především v mozkové části a lebeční švy vedly odlišně, než byl doktor Fermé zvyklý. Část drobných kostí se rozpadla v prach, jakmile se jich dotkl.

Mezitím se Situs pokoušel najít systém, jímž se ovládá zajímavé vozítko. Ohmatával jeho kola. Pneumatiky byly vyrobeny z podivné pružné hmoty, zůstávaly neustále pevné, nebyly nahuštěny vzduchem. Pak se ukázalo, že kola i se zdánlivými obručemi tvoří jeden celek, jsou vyrobena jistě z různých materiálů, ale jednotným postupem, snad jedinou pracovní operací. Sedadla měla výborné pérování, i když nebylo patrné, kde jsou nějaká péra či teleskopy. Situs rychle vstal a pomyslným gestem se očistil a otrásl se. Zapadl do sedačky a tam, kde byla ještě před chvílí kostra, usedl nyní novinář. Opěrky byly anatomické, zřetelně pro větší postavu. Situs se pak do vozítka vši silou opřel a kola se začala zvolna otáčet. Bylo odbrzděno. Ale proč? Co se stalo tomu, kdo v něm jel? Nikde ani stopa po srážce, po nárazu. Kam asi jel a proč? Situs svým počínáním upoutal pozornost doktora Fortuna. Vedoucí expedice se totiž skláněl nad hromádkou kostí, jež skládal Fermé a pomáhal mu je vybírat. Když spatřil pohyb, vztyčil se a opřel se do vozítka spolu s novinářem. Situs toho využil a v pokleku sledoval, jak se pohybují malá, zvláštní kola. Tak se zabrali do pozorování svého velkého objevu, že zapomněli na čas. Všichni tři sebou trhli překvapením, když se z dálky blížilo ostré, řezavé světlo.

Přicházel Freitag, kapitán Bion a Pote. Gaja dal svůj kyslíkový přístroj fyzikovi. Nesli silný, přenosný světlomet. Namířili jej proti vozíku a Freitag se zřejmou rozkoší začal studovat pozoruhodný nálezk. Situs se díval upřeně před sebe, do pološera chodby, pokračující dále. A pak, aniž si někdo všiml jeho odchodu, vydal se sám kupředu.

Ještě neušel ani tři sta kroků. Situs je bezděčně počítal, aby nemohl zabloudit. V dálce, když se otočil, rozeznával stále světla kolem vozíku. Tak rovná i dlouhá byla tato široká chodba. Po levici se objevil výklenek. Zamířil tam proud světla a opatrně vstoupil. Byla to malá místnost, pohodlně zařízená, lenošky, stůl, skříně, všechno z neobyčejně hladkých a pevných materiálů. Vše mělo jednoduché a přísně účelné tvary bez ostrých hran a výstupků. Zařízení dokonalé, jako na nábytkářské výstavě, připraveno pro cenu za nejlepší *design*. Na jedné z pohovek ležela asi dvoumetrová lidská kostra a kolem ní hromádka prachu. Na stole bylo zařízení s tlačítky a malou obrazov-

kou, s vyhaslým zeleným okem uprostřed. Co to znamená? Nějaký dispečink? Tedy přece atomový kryt, dobře schovaný před světem? Tak dobře utajený, že jeho stavitelé ani netuší, co se tu stalo? Že jeho strážci jsou tak dokonale mrtvi, až z nich zůstaly jen holé kostry? Následek nějakého nebezpečného záření či náhlé infekce?

Situs se rozhlížel po místnosti a ve vitrině skříně objevil několik knih. Sálh po nich s dychtivostí a na místě je prohlížel. Písmo bylo záhadné, nerozuměl ani hlásce, ale hned na první pohled si všiml, že listy některých z nich jsou ze stejného materiálu jako mapa, která se tak zvláštním způsobem dostala do majetku Historického muzea a do rukou profesora Paupera. Situs si znovu vzpomněl na neznámého námořníka.

Ve skříní zůstaly viset jakési textilie. Patrné šaty. Jakmile se jich dotkl, rozpadly se v prach. Hromádky prachu se kupily pozoruhodným způsobem. Rozpadlé předměty, napadlo Situse. Jsou látky, schopné překonat jakoukoliv dobu a jakékoliv prostředí. A jiné, které vzaly za své. Že by přece jen působení statisíců, miliónů let? Zdálo se mu to příliš fantastické. Ale už se nezdráhal uvěřit. Nacházel i vcelku přijatelné vysvětlení. Ta dávná civilizace, která žila podle izotopu uhlíku před dvěma milióny let, znala materiály, které nepodléhaly zkáze. Působení času, vzduchu, světla, ale ani chemickým vlivům, ohni, fyzickému násilí. Byly prostě věčné. Jejich výroba patrně byla složitá a nákladná. Proto látky, na něž působila móda, obleky, pokrývky, dekorační textilie, zhotovovali z jiného, jednoduchého a podstatně levnějšího materiálu. Bez absolutní trvanlivosti, nezničitelnosti, k běžnému použití. Situs byl se svými závěry spokojen. Nesahal už na nic, aby nepoškodil stopy, jež chtěl zachovat pro ostatní členy expedice. Obrátil proto svou pozornost jinam.

Znovu se zastavil u maličkého přístroje s tlačítka a obrazovkou. Zvedl jej do výše. Nebyl ničím připoután. Neměl dráty ani kabel, stál na svém místě náhodou. Stejně dobře mohl ležet kdekoli jinde v místnosti. Situs jej vzal, uchopil i několik knih, jež předtím prohlížel a vydal se na zpáteční cestu. Světla byla teď mnohem dále, než když odcházel od skupinky svých přátel. Proměňují se zde nějakým nepochopitelným způsobem vzdálenosti? Situs bezpečně věděl, že v oka-

mžiku, kdy zabočoval do výklenku, jasně rozeznával modrobílý terč světlometu. Tři sta kroků. Začal je odpočítávat.

Stiskl pevněji pod paži knihy a malý přístroj, v druhé ruce držel svítilnu a pospíchal rychlými kroky nazpátek. Nepříjemný pocit plný nejistoty mu seděl v šíji a poháněl ho ke spěchu. Konečně si oddychl, když se opět připojil k ostatním. Vzdálenosti se nezkracovaly ani neprodlužovaly, nic nepochopitelného se neodehrálo. Jenom skupinka mužů dotlačila vozík až do místa, kde na širokou chodbu navazovalo schodiště, po němž sem sestoupili. Chtějí snad odnést vozítko nahoru? napadlo Situse. O chuť by nebylo. Ukázalo se však, že je příliš těžké. Stoupání po schodech příliš namáhavé. Ani kdyby povolali všechny muže, kteří se mohli vyzbrojit kyslíkovými přístroji, aby vydrželi v těžkém ovzduší, nestačilo by to. Rozhodli se, že nechají vozítko stát tady pod schodištěm a vrátí se k ostatním.

Situse po celou dobu nikdo nepostrádal. Tak byli zabrání do své činnosti. Doktor Fortun dal pokyn k výstupu. Vypnutý světlomet nechali položený na sedadle u půlkruhového volantu. Doktor chtěl ušetřit svým lidem znovu námahu s jeho přenášením. A bylo téměř jisté, že tady zůstane v bezpečí. Kdo by s ním chtěl něco podniknout? Kostlivci? Určitě zde nemohl být nikdo živý. Jen oni sami. Jinak by už byli v pohotovosti a dali vetřelcům najevo svou přítomnost. A věřit na tajemné síly?

Výprava postupovala pomalu vzhůru, unavena a vyčerpána. Posádka, která zůstala u vchodu do podzemí, se netajila zklamáním i zvědavostí. Očistili již téměř polovinu solárních sítí. Chtěli být *přítom*. A když už museli zůstat tady nahoře, toužili alespoň po zprávách. Čekali na líčení všeho, co se odehrálo dole. Že k nějakému objevu došlo, tušili z kusé informace malého Poteho, když přiběhl spolu s kapitánem Bionem pro fyzika a světlomet, nevěděli, co bylo důležitější. Teď se tedy dozvědí více.

„Co to máte?“ zeptal se překvapeně doktor Fortun. Teprve, když se zbavil kyslíkového přístroje, všiml si hromádky knih a aparátu v Situsových rukou. Ale to už byli nahoře, kde dosud stála na svém místě zmrtvělá kabina výtahu.

„To jsem objevil docela náhodou v malé místnosti kousek od místa, kde stálo vozítko.“

A nabídl vědci pohled na svůj malý poklad.

„Proč jste nás nezavolał?“ dotčeně poznamenal Fortun.

„Chtěl jsem vás zavolať. Jenže jste byli pryč. Jsem rád, že jsem vás dostihl včas. Orientoval jsem se podle paprsků vašeho světlometu.“

„Vůbec jsme nepoznali, že nejste mezi námi. Zase chyba, která by se mohla opakovat. Vše zaviniło naše zaujetí.“

„Chápu,“ usmál se Situs. „Byli jste příliš vzrušeni. Já jsem pooděšel, našel jsem výklenek, vedoucí do místnosti, kde další kostlivec hlídal to, co nesl. Kdybychom se opět vraceli, došly by dýchací přístroje, zásoba kyslíku byla už příliš malá na podrobný průzkum.“

„Zajímavé,“ Fortun se neudržel a prstem se dotýkal přístroje a knih. „Opravdu zajímavé. Dneska je velký den.“

Slunce už zase klesalo po obloze, překročilo nejvyšší bod své dráhy. Začínalo odpoledne.

„Co navrhujeťe nyní?“

„Vrátíme se na loď. Musíme se najíst, všichni jsou unavení a zesláblí. Muži pracovali na čištění kolektorů ze všech sil. Teď dopravíme na jachtu kosti a samozřejmě váš nález. Myslel jsem původně, že se sem dneska ještě jednou vydáme. Ale možná, že bude rozumné prozkoumat nejprve všechny ty věci a další akci odložit na zítřek. Uvidíme.“

Průvod se dal pomalu na pochod ke své základně, kde kormidelník Morel mlčky čekal na záběr u svých udic. Rybí hejno řídlo, či se zbývající rybky poučily, jaké nebezpečí jim hrozí, vezmou-li snadné sousto. Ryby jsou jako všichni živí tvorové všude stejné. Lov je tím nesnadnější, čím déle trvá nebo čím více rybářů chytá.

Názory, jak vyplnit zbytek dne se rozcházeły přímo protichůdně. Salix a Freitag se vrhli na svou kořist. Fyzik opatrně zkoumal malý videofon a Salix – kupodivu dnes docela střízlivý – prohlížel těch několik knížek, které přinesl Situs ze své výpravy. Ani knihy se nerozpádaly, ale na rozdíl od map se papír některých z nich dal trhat a nesl stopy užívání. Část expedice byla ochotna stát mlčky za těmi dvěma a pozorovat jejich vzrušující činnost. Druhá část zase trvala na tom, aby se v pátrání v chodbách pokračovalo. Najedí se, odpočinou si a vrátí se zpět.

„Myslíte, že se vám podaří vyluštit písmo?“ zeptal se Salixe Situs.

„Věřím tomu,“ přisvědčil archeolog, pro něhož studium starých textů bylo soukromým koníčkem. „Navíc je tu doktor April a před tím neobstojí dlouho žádný text, byť byl sebezáhadnější. Vždycky najde klíč k řešení.“

„Písma starověkých lidí vám dvěma nikdy dlouho neodolala, to vím,“ zalichotil mu Situs. „Ale mějte na paměti, že tohle není klínové písmo ani hieroglyfy.“

„Děkuji za nás za oba,“ pokývl letmo archeolog. „Tohle písmo ovšem nemá se starověkem nic společného. Je modernější než latinka. Je jednoduché a jasné, jeho tvary jsou přehledné a ušlechtilé. Tím písmem psali patrně lidé, kteří byli o dvě tři koňské délky dál, než kam se právě dořítíl současný svět.“

„I tak si s ním ovšem poradíte,“ naléhal novinář.

„Doufám. Mělo by to být dost jasné. Stačí přijít na zákonitost písmen, hlásek, slabik. Problém je v řeči. Zřejmě i řeč, v níž jsou ty věty psány, je asi dokonalá, výstižná, obsažná. Vyluštíme písmo. O tom příliš nepochybuji. Ale kdo porozumí slovům? Kdo pozná, jaký dávají smysl?“

„Stojím před velkým rozhodnutím, pánové,“ řekl náhle doktor Fortun. „A zde vás žádám o radu, abych se neunáhlil a nedopustil se chyby. Pokusit se nejdříve o zhodnocení všech dnešních nálezů sami a pokračovat v pátrání nebo už v této chvíli zapojit naše *rohaté*? Má to svá úskalí a rizika. Bez jejich pomoci se nedostaneme příliš daleko. Oni mají lepší možnosti, navíc Orn jistě už dal do provozu svůj malý komputer. A kdyby potřebovali, spojí se rádiem s Pauperem a napojí se na elektronický mozek Akademie. Na druhé straně April i Orn jsou ambiciózní lidé. Spokojili se s úlohou spojovacího článku, dokud nebylo jasné, co se objeví. A jsou-li naše nálezy tak překvapující a dokonalé, udělají všechno pro to, aby se sem dostali co nejrychleji.“

„Myslíte, že za těchto okolností by nebylo dokonce výhodné posílit naši expedici?“ zeptal se doktor Fermé. „Už tak jsme ztratili jednoho muže. Myslím, že právě ve chvíli, kdy bychom jeho služeb

nejvíce potřebovali. Máme zde lidské lebky, kostry, nikdo nedokáže podat odbornější výklad než mohl právě doktor Laux.“

„Vy jste přece také v antropologii doma, doktore,“ namítl Situs a vzpomněl si na výlev Lauxe tam nahoře pod vlivem zlaté koule.

„Ano, jistě,“ připustil Fermé skromně. „Ale s Lauxovou odborností se nemohu vůbec srovnávat.“

Fortun zasáhl opět do rozvíjející se debaty, dříve než stačil Situs říci nějakou nepředloženou poznámku, která ho pálila na jazyku.

„Rozšířit expedici? Povolat další vědce a snad změnit organizaci výzkumu? To ovšem nemůže ujít pozornosti světa. Už nyní se obávám, že zpráva, kterou podáváme z dosavadních pátrání, vzbudí větší rozruch, než jaký se podaří utajit. Proto navrhuji opatrnost a ptám se vás na radu.“

„Skutečně nepotřebujeme, aby se nám tu pletli reportéři, filmaři, celá smečka lovců senzací,“ uvažoval Freitag.

„A nejde jenom o ně,“ namítl Situs. „Nezapomínejte, že strategické síly světa budou v té chvíli zmobilizovány na nejvyšší míru, pánové. Že armády všech stran budou mít zájem *samy* prozkoumat toto důmyslné podzemí. Že jedni začnou podezírat druhé. Budou si myslet, že to oni nastražili tuto záhadu. Pokud jde o nové a nepoznané materiály, bude je každá strana chtít uchvátit pro sebe. Což je logické a pochopitelné. Jenže zatím nenastal čas, kdy by se svět měl dozvědět podrobnosti. Sami dosud nevíme, jestli by mu to bylo k užitku nebo ho to přiblížilo ke zkáze.“

„Co jste řekl, považuji za rozumné,“ pochválil ho doktor Fortun.

„Ale přesto, pánové, je příliš velká odpovědnost pro pěťici členů expedice vzít na svá bedra takový úkol.“

Dohadovali se, hledali, jak ven z nesnází. Přebíjeli se svými názory a argumenty jako v karetní hře. Jen Freitag do debaty téměř nezasahoval a část po části rozebíral ten malý ukořistěný přístroj, připomínající přenosné televizory na baterky, jaké si vozí televizní maniaci v autech a kempingových přívěsech i na dovolenou, aby nebyli bez svých oblíbených seriálů ani jediný den. Tlačítka s různými značkami vyhlížela jako klávesnice malého počítače. Jenže se ukázalo, že ani s těmi se nemanipulovalo mechanicky, ale funkci přebíraly citlivé senzory. Energetický zdroj uvnitř musel tvořit nepa-

trný váleček, který se dal vyjmout, podobně jako monočlánek v tranzistorovém rádiu. Co bylo uvnitř válečku, zůstávalo tajemstvím. Byl ze stejně nezničitelné a neproniknutelné hmoty, tvrdé a lesklé, jako socha, vévodící vnořivšímu se ostrovu.

Fyzik Freitag co chvíli vydával zvuky, znamenající překvapení a úžas.

„Tuhle lahůdku bych přál vidět Ornovi. Nejen, že by porozuměl systému mnohem lépe než já, protože sdělovací technika je jeho úzká specializace, ale určitě by tu načerpal mnoho inspirace pro vlastní práci.“

„Takže i vy pokládáte za vhodné pozvat *rohaté* sem?“ zeptal se vedoucí expedice.

„Myslím, že by to bylo užitečné, i když samozřejmě rozhodnutí ponechávám na vás, doktore Fortune,“ odpověděl Freitag zdvořile.

„Jsem opravdu na rozpacích,“ přiznal šéf nešéfovsky a složil hlavu do dlaní v bezmeznou rezignaci.

„Mohu zasáhnout?“ vmísil se do debaty kapitán Bion, který mezitím odešel a zase se vrátil.

„Mluvte, pane,“ vyzval ho Fortun s nadějí.

„Byl jsem se ještě pro všechno znovu podívat ve své kajutě, zdali se nemýlím. Ale je to tak. V *mé* mapě, která je naštěstí docela normální, i když také velice podrobná, je zakreslen asi tři dny plavby na západ malý ostrůvek Krux. Nic moc, malý kousek země uprostřed moře. Odhadoval bych to na vrchol nějakého podmořského masivu. Je to ostrůvek zřejmě neobydlený, ale byli tam před časem oceánografové i se svou pomocnou základnou. Nevím, jestli tam ještě zůstali nějakí lidé a nějaká technika. Ale mohli bychom se zkusit buď my, nebo ti na Dobré naději spojit s nimi rádiem. V seznamu stanic pan Orn jistě jejich volací znaky najde.“

Fortun se na něho nechápavě zadíval. Kapitán tedy pokračoval.

„Kdyby se doktoři April a Orn dopravili co nejrychleji na tenhle ostrůvek, nemohlo by to vzbudit nejmenší podezření. Jestliže všude předstírají, že jde o oceánografická měření a tahy ryb, je taková cesta zcela přirozená. Pak by bylo velice snadné bez velkých cavyků si je tam vyzvednout, pokud by neměli oceánografové na místě ještě nějaký rychlý člun. V tom případě bychom si s nimi dali schůzku na

půli cesty. Bylo by to časově nejvýhodnější a docela diskrétní, nemyslíte? A pak – nevím, jaká je mezi vědci spolupráce nebo řevnivost, ale i oceánograf by se tu mohl docela dobře uplatnit, kdybychom ho nechali za laskavost nahlídnout pod pokličku našeho tajemství, co říkáte?“

„Nápad to není špatný,“ usoudil doktor Fortun. „Jenže je to nákladná věc. Otázka peněz tu bude také hrát svou roli. Snad bude nejlepší, když se spojím s Aprilem a navrhneme mu vaše řešení. A dál ať už se dohodne s profesorem Pauperem o podrobnostech a zjistí, jak jsme na tom v této chvíli s dotací. Souhlasíte, pánové?“ obrátil se na ostatní.

Doktor Freitag a Salix byli plně zaujati svými problémy. První rozebíral přístroj na prvočinitele, druhý stejným způsobem pitval jeden z ukořistěných rukopisů. Počítal znaky a pokusně odhadoval jejich spojení. Oba souhlasili zcela mechanicky, aniž příliš přemýšleli, jaký souhlas se od nich vyžaduje. Fermé a Situs pokládali řešení za prospěšné. Kapitán je navrhl. Vedoucí expedice se tedy dal do stylizování stručné zprávy pro *rohaté*, aby získali v hrubých rysech informaci o tom, co se tu událo a co výprava žádá. Zároveň je požádal o zprostředkování souhlasu profesora Paupera a Vědecké rady. Když byl hotov, zašel k Benemu, a zakódovali vzkaz a pak zavolali mys Dobré naděje. Zprávy tentokrát byly mimořádně nadějně.

13. Zpráva profesora G

Depeše doktora Fortuna vyvolala úžas a vzrušení. April nestačil držet na uzdě neposedný chrup, který se uvolňoval tím více, čím byly jeho nervy napjatější.

„Dějí se tam věci,“ řekl podrážděně. „A my tady nic nevíme. My jsme odkázáni na jejich dobře profiltrovaná hlášení. Až teď, když jsou v koncích, tak z nich uniká pravda jako pára z Papinova hrnce při přetlaku. Dodnes nevíme podrobnosti, jak zemřel doktor Laux. Jaký ostrov vlastně objevili? Jak se vůbec vynořil? Proč? Jaké podzemní chodby a jaké spisy našli? To všechno si máme domýšlet? Jediné rozumné řešení je, abychom se vydali za nimi. Jenže jak? Kde vzít peníze? Dostat se jen tak na ten jejich ostrůvek nebude legrace.“

„Udají-li přesnou polohu a je-li ten ostrov oceánografů opravdu tak blízko,“ uvažoval mladý docent Orn, „troufal bych si to se sportovním plavidlem. Jachting byla kdysi moje vášeň a jako kluk jsem toužil plout kolem světa na plachetnici. Jenže jsem nikdy neměl tolik peněz, abych svůj plán uskutečnil.“

„A cesta na ostrůvek Krux?“ oponoval April, stále ještě bojovně naladěm.

„Zkusme se spojit s oceánografy,“ nadhodil Orn.

„To by snad měl profesor Pauper. Když začneme jednat sami a všechno se provalí, budeme před ním stát jako záškodníci. Už jednou jsem zažil ty podezíravé pohledy, když kdosi prozradil nález těch map.“

„Spojíme se tedy s profesorem hned,“ navrhl Orn.

„Když myslíte, udělejte to. Promluvíme s ním docela otevřeně.“

Profesora Paupera zastihli v jeho pracovně jako každý den. Byl zahloubán do svého díla, které pokračovalo daleko pomaleji než by si byl přál. Profesor Pauper byl v časové tísní. Jeho encyklopedická historie světových kultur byla příliš obsáhlá a věk se nacykloval rychleji než přibývaly archy. Byl vytržen ze svých myšlenek a v první chvíli si vůbec neuvědomil, oč jde.

„Ach, to jste vy, docente Aprile. Už vím. Tak co máte nového? Co naši mořeplavci?“

Zcela zapomněl na dohodnutou konspiraci.

April ze sebe chrlil novinky, návrhy a své vlastní domněnky, až se starému pánovi motala hlava. Také Byk nezachovával dohodnutá pravidla. Na to byl příliš vzrušen. Ale ani tato nedůslednost se naštěstí nevymstila. Už si jich nikdo nevšímal. Vědci – blázni.

„Dopřejte mi čas, Aprile. Vše jsem si poznamenal. Ještě dnes budu konzultovat s některými členy Vědecké rady... samozřejmě, že zcela diskrétně... ne, nebojte se a Fortun ať také nemá obavy... Spojte se s námi zítra a budeme moudřejší. Zatím ať vysílají z Kormorána texty, o nichž hovoří... no dobře, tak ty značky nebo co to je. Salix by si s tím měl přece poradit, abyste mohli bádat společně... pokud nestačí váš počítač, použijte velkého počítače Akademie. Prostě se snažte objevit co nejvíc. A zatím se rozhodneme, co dál. Náklady nemohou být neomezené, prostředků není nazbyt. Jakmile začneme

oficiálně žádat o peníze a podáme zdůvodnění, rozruch se nedá odvrátit. A to je přece to, co nechcete ani vy ani my... Takže zítra.“

Depeše mezi Kormoránem a mysem Dobré naděje poletovaly jako smetana v odstředivce. S penězi byla situace téměř beznadějná. Prezident Akademie Fuchs sice slíbil, že nějaké prostředky uvolní, ovšem bez udání skutečných důvodů nebude částka taková, aby stačila na zvyšující se náklady. Plukovník Banzet nabídl, že by se celé věci ujala armáda, případně tajné služby, využití by ovšem nezůstalo věcí samotných vědců, naopak, je velmi pravděpodobné, že by byli z celé záležitosti vyřazeni a zůstali jen jako odborní poradci v otázkách, v nichž by se velení na ně obrátilo.

Profesor Pauper a prezident Fuchs toto řešení odmítli a znovu zavázali Banzeta přísnou mlčenlivostí. Dokud nebude záležitost vědecky zdůvodněna, využití *jakýmkoli* způsobem k jiným účelům a cílům je zcela nežádoucí. Což Banzet nahlédl, protože i on zůstal alespoň v duchu vědcem, ačkoliv se to zdálo neuvěřitelné.

Zato spolupráce s oceánografy se ukázala v nejlepším světle a vzbuzovala oprávněné naděje. Ostrůvek Krux zůstal stále ještě obydlen. Byla na něm tříčlenná posádka, lidé se tu střídali po dvou měsících, spojení obstarává speciální vojenská helikoptéra s dlouhým doletem, protože oceánografická měření se využívají také nebo především pro útvary ponorkových základen. Nejbližší výměna posádek bude za deset dní, rychlý člun je na Kruxu k dispozici. Samozřejmě oceánografy zajímalo, oč jde, ale zatím se spokojili s povšechnou informací: Archeologická expedice v této oblasti potřebuje pomoc. Bližší údaje zatím nepožadovali a byli ochotni dopravit dva muže na Krux při výměně vlastních lidí. Člun pak mohou použít podle potřeby, zásobu paliva bude druhá helikoptéra stejně pro Krux doplňovat, takže vyúčtování bude prakticky formalita.

Oba *rohatí* přijali sdělení profesora Paupera s uspokojením a další pokyny pro Kormorána pokračovaly ve své cestě na jachtu:

„Posílejte nové informace, pomůžeme vám luštit některé texty, ještě šest dní budeme plnit dosavadní funkci, pak nás vystřídá doktor Aim a technik, jehož profesor Pauper teprve určí. My se zatím přesuneme na ostrov Xeropon, odkud lítá helikoptéra na Krux. Za deset dnů se s vámi spojíme z tohoto ostrova a domluvíme se, jak se do-

pravíme na Kormorán. Zatím pokračujeme jako doposud. Profesor Pauper žádá podrobnější informace o dosavadním bádání expedice. Býk a Beran.“

Bene rozšířoval sdělení a donesl je Fortunovi.

„Přece zase jiskřička naděje, že budeme moci postupovat rychleji,“ sděloval doktor Fortun obsah depeše všem ostatním a netajil se radostí, že přece jen výzkum nabere potřebné obrátky. *Rohatí* musí přivést na jachtu i další zásoby, především kyslíku, ale i řadu drobností.

„Od této chvíle sepisujte všechno, co potřebujeme, abychom mohli dát seznam na mys dřív, než se April s Ornem vydají na cestu za námi,“ nařídil šéf.

Už tři dny, od rána do večera, se střídaly čtyři, sestavené ze členů posádky a vědců, v průzkumu podzemního labyrintu. Muži odcházeli do chodeb, značili barevnými křídami a číslicemi směr svého postupu, aby nezabloudili a našli bez potíží cestu zpět. Chodili jen v malých skupinách, aby ušetřili co nejvíce kyslíku v přístrojích, protože zásob při tomto tempu práce povážlivě ubývalo. A bez vzduchu bylo stále obtížnější tam dole pracovat. Pronikal sice dál a dál, jenže příliš pomalu. Jen co stihl bez pomoci větracího systému. A oni chtěli postupovat hned, rychle. Dojít co nejdále, dříve, než se chodby zaplní vzduchem přirozenou cestou tak, aby se v nich dalo bez obtíží dýchat.

Doktor Fortun většinu dne shromažďoval výsledky bádání a sestavoval podrobnou zprávu pro profesora Paupera. Až bude hotová, Bene ji zašifruje do smlouvaného jednoduchého kódu a odvysílá Aprilovi. Škoda, že profesor Pauper nemůže být s nimi zde. Určitě by jeho závěry přispěly k vysvětlení mnohého, co zatím našli. Doktor Fortun věřil, že i na dálku bude pomoc starého pána užitečná. Těsnější spojení, které nyní navázali, ho posilovalo a prohlubovalo jeho víru.

„Vážený příteli a milý pane profesore,“ psal doktor Fortun. „Naše naděje překročily veškeré očekávání. Šťastná náhoda nás zavedla na místo, které nám dává nahlédnout do pozůstatků dávné civilizace, mnohem vyspělejší, než kam dospěl náš svět a naše věda. Technika byla po všech stránkách mnohem dále. Především pokud jde o che-

mii, elektroniku, energetiku. Není vědeckého úseku, který by nesvědčil o vysoké převaze obyvatel této pevniny. Už několik dní zkoumáme podzemní labyrint chodeb a v této chvíli nikdo z nás nepochybuje, že šlo o dokonalý protiatomový kryt, v němž sídlili nejmocnější vládci oné civilizace, jež dávno před poslední dobou ledovou ovládala náš svět. A jen díky tomu, s jakou pečlivostí a technickou dokonalostí byl labyrint vybudován, dokázal přestát všechno, co se na zemi dělo a překonával tisíciletí, jako by šlo o měsíce nebo týdny.

Důkladná izolace od vnějšího prostředí byla tak vynikající, že odolala i náporu mořské vody, která nad labyrintem ostrova vytvořila sloupec o několika desítkách metrů, když došlo k náhlému propadnutí pevniny pod úroveň moře. Z jakého důvodu se tak stalo, si ještě nedovedeme vysvětlit. Ale snad nám dá toto záhadné podzemí odpověď i na tuhle otázku a mnohé další. Byl to kryt skutečných vládců, zařízení s co největším pohodlím. Chodby, jak už nyní víme, měří několik kilometrů a to jsme zdaleka neprošli všechny. Jejich obyvatelé se tu pohybovali pomocí zvláštních vozítek, poháněných energií, zřejmě slunečního původu, jak tvrdí doktor Freitag. Ovšem energií tak precizně zvládnutou, že dokázala sloužit způsobem, k jakému se naše dnešní věda bude ještě dlouho pracovat. Tady v těchto chodbách a podzemních prostorách, hermeticky oddělených od vnějšího světa, se myslelo na všechno. Lidé tu zřejmě dokázali žít i dlouho poté, když jejich pevnina se stala mořským dnem. A jak zcela odpovědně prohlašuje doktor Freitag, ti lidé zemřeli až tehdy, když vyčerpali veškerý kyslík a zdroje, z nichž jej vyráběli, přestalo slunce zásobovat energií. Pak se ve svém podzemním krytu postupně udusili. Jen s jedním zřejmě nepočítali: Že by se celý ostrov mohl utopit v moři, ztracen v hlubinách. Na tuto eventualitu nebyli připraveni. Neměli potřebné záchranné prostředky, a na to doplatili. Vzhledem k nedostatku vzduchu – téměř vakuu – zůstalo dole všechno jako v dokonalé konzervě.

Mnoho věcí, jež jsme dosud objevili, zůstalo neporušeno. Věcí, jež byly vyrobeny z nezničitelných chemických látek, jež dnes nedokážeme identifikovat. Tato civilizace znala a používala prvky nám zcela neznámé. Jen kov, z něhož je postavena *zlatá socha* a z něhož

jsou vyrobeny i některé povrchové části této zvláštní a přísně účelné techniky, svými vlastnostmi předčí zlato, platinu, titan, naši nejdokonalější ocel a každý jiný kov, který známe. Materiál, z něhož byla zhotovena mapa, jež se k vám dostala tak zvláštním způsobem, je tu dosti běžný. Jsou na něm tištěny některé knihy, psány osobní záznamy, na nichž zvláště záleželo. Část jsme jich objevili v několika – zřejmě strážních – místnostech. Zatím jsme se nedostali k hlavní buňce tohoto složitého krytu, ale našli jsme rozsáhlou knihovnu, řadu soukromých bytů, úřadoven. Z celkového uspořádání je jasné, že se i zde, v bezpečném krytu, jež měl chránit životy nejvyšších představitelů a vládců tehdejšího světa, zachovávala velice přísná hierarchie. Jednotlivé sektory byly vybaveny s viditelnými rozdíly.

Není pochyb, profesore Paupere, že na tomto světě už jednou vyspělá civilizace žila. Její zánik je zatím otázkou, kterou nemůžeme rozluštit. Ale doktor Salix za pomoci doktora Aprila i za tak krátkou dobu vykonali pěkný kus práce. Zdá se, že jednoduchý, přísně účelný jazyk objasní brzy natolik, abychom mohli vyčíst ledacos z knih, jež tu máme k dispozici a s jejich obsahem si zatím nemůžeme poradit. Ale Salix tvrdí, že k podstatnému objasnění písma jim zůstává už jenom krůček. Značnou část značek dovedou převést. Pak bych vás, milý pane profesore, prosil, abyste nám pomohl. Největší potíž je v tom, že celá věc musí zatím zůstat utajena, nemáme-li se dostat do mnohem těžších nesnází, než s jakými jsme začínali tuto práci. Proto jsme navrhli cestu našich *rohatých* sem na jachtu. Při této příležitosti bychom rádi některé knihy odeslali k vám. Většímu kolektivu s dokonalou technikou se pracuje snáze než nám zde, jen za pomoci našich přátel na mysu Dobré naděje. Proto mne napadla taková myšlenka: Přediktujeme prostřednictvím Aprila a Orna některé texty, které se nám podaří převést na luštitelná slova. A pomocí počítače bychom se v řešení záhady řeči mohli dostat rychleji o kus dál, než když celá tíha zůstane jen na dvou jednotlivcích. Profesor Aim, prezident Fuchs nebo i plukovník Banzet jistě mohou v tomto směru zcela diskrétně pomoci, aniž by vzbudili pozornost veřejnosti nebo dokonce – nedej Bože – tisku. Zvláště jeden sešit, zřejmě osobních záznamů, který pan Situs našel, pokládáme za mimořádně významný. S ním už začínáme.

Záhad zůstává ještě mnoho. Dá se říci, že jsme právě na počátku a teprve hledáme cestičky, jak dojít k odpovědím na jednotlivé otázky. Nejvíce mne znepokojuje, jak se dostal neznámý námořník k oněm mapám. A jak přišla mezi ty staré plány světa právě tahle. Vyplavala někde na moři a zachytila se, nezničitelná, na takovém místě, kde přečkala formování světa, jako jediný doklad vzdálené minulosti na povrchu zeměkoule? Vše, co tehdy na zemi existovalo, se zalilo mořem, přesunulo se při horotvorném procesu do takových hloubek, že pro nás nezbyla po tom všem ani památka. Proto jsme neměli tušení o nějaké vyvinuté civilizaci, jež tu kdysi žila. Ale jaká náhoda, či jaké řízení věcí vyneslo tajemnou mapu právě nyní na světlo světa a proč vedly kroky neznámého námořníka právě k vám? Podle popisu byl ten člověk zřejmě podobný lidem, jejichž kostry tu nacházíme. Ale co má s nimi společného, to si vůbec netroufám ani hádat. Působí to pohádkově a démonicky.

Když o tom píši a současně uvažuji – zaplétají se mi myšlenky jako lana do námořnické smyčky...

...Už se zase zamotávám, milý pane profesore, vidíte, co všechno sem pletu. Je toho tolik, nač musím neustále myslet, až se mi často zdává, že má ubohá hlava prostě takový nápor nevydrží. Promiňte. Lituji jenom, že nemůžete být zde a já ve vaší blízkosti. I tak, naše spojení alespoň na dálku, mi dává sílu všechno vydržet a věřit, že nakonec najdeme smysl všech věcí a splníme poslání, s nímž jsme sem jeli provázeti vaší důvěrou, ať už všechno byla náhoda nebo osud. Těším se na vaši osobní odpověď co nejdříve.

Váš oddaný Fortun.“

Doktor si oddychl, ještě jednou přečetl svou zprávu, nad níž se tak zapotil a zavolal Beneho.

„Ještě dnes to, příteli, zašifrujte a odešlete na mys. A označte vysílání za zvláště důvěrné. Upozorněte Aprila, že kromě profesora Paupera by se neměl z toho dopisu dozvědět nikdo ani slovíčko.“

„Ano, pane, postarám se o to.“

Pak dolehla na doktora Fortuna nová tíha odpovědnosti. Muži, kteří se vraceli na palubu, šli pomalu a těžce vlekli své břemeno. Byl to další mrtvý. Mladý námořník Gaja už nedýchal. Situs s kapitánem Bionem kráčeli vedle něho pohřebním krokem. Doktor Fermé, který

byl na průzkumu chodeb s nimi, měl výraz lékaře, jemuž právě zemřel pacient.

„Ztratil se nám a když jsme ho našli, byl už udušen,“ řekl Fermé Fortunovi a bezmocně pokrčil rameny. „Zřejmě porucha dýchacího přístroje. Nebo si tu věc sundal a než si ji stačil zase nasadit, bylo už pozdě. Nevím. Kapitán aparát prohlížel a zdá se mu v pořádku. Ale nevylučuje, že mohlo dojít k přechodnému ucpání filtru a právě proto chlapec masku nadzdvihl, aby si pomohl...“

Nikomu nebylo do řeči.

Znovu odplula jachta Kormorán od pobřeží ostrova na volné moře – i když sotva míli dvě – a opět chystali smuteční obřad. Gaja byl synem moře a měl právo skončit v jeho vlnách, i když k tomu došlo mnohem dříve než se dalo při jeho mládí předpokládat.

Na ostrově pak vztyčili nedaleko přístavního mola, kde jachta znovu zakotvila, dva dřevěné kříže, se jmény LAUX a GAJA. Byla to jakási pamětní deska oběma mužům, kteří položili své životy v této výpravě, plné neznámých nástrah a nebezpečí.

„Ty ztráty mě děsí, mám-li být upřímný,“ řekl kapitán Fortunovi ve chvíli, kdy pietní akt skončil.

„Leží na mně odpovědnost za jejich životy jako náhrobní kámen, kapitáne Bione. Věřte, že na to musím myslet i v noci...“

A to všechno byl vlastně opravdu jen začátek. Začátek oněch divných událostí, jež měly následovat, ačkoli zatím nikdo nic netušil. Po týdnů práce byl Salix za Aprilovy vydatné pomoci s rébusem hotov. Týden odpírání si vynahradil tak, že doktor Fermé konstatoval těžkou otravu alkoholem, po níž selhalo slabé srdce silného muže. Na hřbitůvku přibyl další kříž. Fyzik Freitag se přiblížil na dosah vyřešení nejdůležitější otázky. Jak vznikala energie, napájející všechna složitá zařízení podzemních prostor.

Tři mrtví z osmnácti mužů na palubě. Z vědců zbývali jen doktor Fortun, Fermé a Freitag.

„Má za takové situace smysl, abychom pokračovali?“ zeptal se zdrcený šéf expedice Situse.

„Teď?“ nedůvěřivě řekl Situs. „Jsme na dosah velkému tajemství, doktore Fortune, a vy byste chtěl prchat? Právě teď jsme povinni vytrvat za všech okolností.“

„Neutíkám ze zbabělosti!“ ohradil se vědec.

„Ať tak nebo tak, útek to je. Chcete se vrátit. Ale než se dostaneme zpět, zmobilizujeme opět síly, než znovu vyplujeme, než sem dorazíme, může být zase všechno pod vodou. Nebo tu najdeme flotily zvědavců, kteří zmaří všechno naše úsilí. Vrchlík malé zelené koule nepozoroval ve vlnách nikdo. Ale celý ostrov se zlatou sochou, která se nad ním tyčí jako maják? Odkryté části září široko daleko... Jak dlouho vydrží naše tajemství?“

„Ale co chcete dělat?“

„Pokračovat, hledat! Vstoupit všude, kam jsme se ještě nedostali. Snažit se odvysílat co nejvíce z textu knih. Počítač a docent April musí každým okamžikem sestavit nějaký slovník, návod, jak číst v těchto řádcích. Jak se z nich něco dozvědět. I když doktor Salix bude zřejmě také nenahraditelný.“

Ukázalo se, že písmo je skutečně doslova geniálním vyjádřením hlásek. A hlásky tvoří slova, jež se čtou zřejmě tak, jak se píší. Pravidlo o přízvuku muselo být jednoduché a gramatika snadná i pro tehdejší školáky. Jenže z čeho vycházet dál? Situs se ujal úlohy prostředníka a diktoval ona slova, z nichž ještě mohl April se svými pomůckami a ve spolupráci s komputerem Akademie vyčíst mnoho, i když chvíle jejich odletu z malé pracovny nad mysem Dobré naděje se blížila nezadržitelným tempem. Zůstávaly tři dny. Aprila nahradí doktor Aim. I on má právě v oboru písma značné zkušenosti. Bude ovšem začínat zase znovu... Zatím však dorazí Orn s Aprilem na jachtu a všechno se opět usnadní. Trojice vědců a Situs teď probírala všechny plány předem do nejmenších podrobností, postupovalo se s nesmírnou obezřetností. Objevovali další místnosti podzemního městečka pro pár desítek lidí.

Situs se pohyboval v podzemních prostorách ve dvojici s doktorem Fortunem, Fermé tvořil druhou dvojici s Freitagem. Neustále byli s nimi byli lidé z posádky, kapitán Bion střídavě chodil s jednou nebo s druhou skupinou. Tentokrát procházeli do nově objevené chodby. Měla zvláštní zabezpečovací zařízení, vstup sem byl uzavřen mimořádně pevnou mříží ze stejného kovu, jako zlatá socha. Jenže mříž byla kupodivu otevřena.

„Bud'me opatrní,“ navrhl doktor Fortun. „My dva půjdeme dovnitř, kapitán zůstane zde, kdyby se náhodou mříž zavřela. I když nemyslím, že by zde někdo byl, může to být posmrtná léčka na každého, kdo by sem chtěl vstoupit. Vypadá to jako rezidence někoho mocného, s mimořádným postavením. Slova zněla dutě a tlumeně, jako by vycházela ze sudu, ale přece byli vděční Freitagovi za jeho úpravu dýchacích přístrojů, že se v nich vůbec dalo mluvit.

Kapitán Bion souhlasil. Oba muži vstoupili za mříž, ale nic se nedělo. Ani nejmenší pohyb, žádný zvuk. Malá předsíň ukončovala tuto část chodby a za ní byl vchod do místnosti. I ten zůstal pootevřen. Pokoj, do něhož nahlédli, byl podstatně větší než ostatní místnosti tohoto podzemního areálu. Také tady byl přístroj s obrazovkou a značkami na senzorových okénkách, jenže větší a už na první pohled dokonalejší, než byly všechny ostatní, které až dosud objevili. I pohodlí zde bylo nápadnější, určitý přepych odlišoval místnost ode všech, jimiž do této chvíle prošli. Svítily na stěny.

„A hele, umění,“ povzdechl Situs, když jeho pohled zabloudil na obě postranní zdi místnosti. Doktor Fortun přistoupil blíže a zaraženě řekl:

„Tohle bychom měli znát...“

Pravá stěna byla pokryta obrazy, které znázorňovaly jedinou tvář. Ostře řezanou, s očima, jejichž pohled děsil svou krutou nesmiřitelností. Portréty v nejrůznějších technikách, od křídý, pastelu až po oleje s násilně vrstvenými nánosy barvy, od poměrně realistických obrazů až po zašifrované pohledy jakési vnitřní vize.

„Je to on, doktore Fortune. Náš dobrý známý, jehož socha svítí do dálky jako zlatý maják a symbol tohoto ostrova.“

„Ano, už jsem si to také uvědomil, pane Situsí.“

U druhé stěny, na níž visely zcela jiné obrazy, ležela kostra. Byla ještě větší než všechny předešlé a postava jakoby vyplňovala volný zbytek místnosti.

„Panečku, to byl klacek,“ povzdechl Situs trochu frivolně. Fortun se na něho káravě podíval.

„Patrně pán tohoto panství,“ nadhodil.

„Určitě. Zřejmě se blížíme k srdci celého tajemství.“

Když se nic nedělo, žádný úskok se nedostavoval, řekl doktor Fortun:

„Zavolám kapitána Biona.“

Ale sotva udělal pár kroků, viděl, že kapitán přichází sám... Tam, kde dosud hlídkoval, zůstala trojice mužů, která je zatím dohnila.

„Vidíte? Tady bydlel ON,“ ukázal Situs na stěnu s portréty a na kostru pod opačnou stěnou. Ležela v podivné poloze, jako by se bránila nějakému útoku, napadení, snad ten, který zde zůstal, byl v poslední chvíli zaskočen a usmrčen.

„Zlatý kruťas,“ vydechl kapitán. Vyjádřil stručně pocity všech. A pak spočinul i on pohledem na obrazech nad zhroucenou kostrou.

„Petrně takhle vypadal ostrov, než se potopil do vln, podívejte,“ ukazoval. Bylo to příliš mnoho dojmů najednou. Sotva stačili všechno vnímat. Skutečně. Na obrazech zřetelně rozeznávali krajinu, plnou svěží zelené a žluté vegetace, hnědé kmeny stromů, to byla typická siena pálená, mladé stromy okr světlý a konečky listů chromová žlut'. A v té krajině, z jejíž vegetace prosvítala zlatá, zářící socha muže, který zde zřejmě vládl, se vznášeli obrovští, exotičtí motýli s orientálními ornamenty na křídlech. Skutečnost nebo fantazie? Vize malířů nebo něco takového opravdu patřilo k ostrovu! I tady se střídaly styly jako ve špatně uspořádané galerii tradičního a moderního umění.

„Od Maneta po Gaugina k Piccassovi,“ řekl Situs. „A možná ještě dál. Víte, co mně překvapuje?“

Kapitán i vědec zvedli tázavě obočí.

„Že všechno je tu jiné, dokonalejší, vybroušenější, účelnější. Jen umění je k nerozeznání podobné našemu.“

„Petrně proto, že umělci jsou stále stejní. V každé vývojové etapě světa, jakoby nedbali na techniku kolem sebe, na nic, než na své pocity, na erupce ve vlastních duších, na gejzíry ve svých srdcích,“ zamyslel se doktor Fortun.

„Asi máte pravdu. Někdy mě překvapujete, doktore. Dojdete k závěru, který bych do vás prostě nehádal,“ huhlal Situs z přístroje na ústech.

„Pánové,“ přerušil kapitán jejich debatu. „Přišel jsem vlastně dovnitř jen proto, že doktor Freitag poslal muže, aby nás přivedli. Má prý objev, u něhož musíme být. Takže navrhuji vrátit se s nimi.“

„Samozřejmě. Jak znám Freitag, nevolal by nás pro nějakou maličkost. Určitě našel něco zcela mimořádného.“

„Vrátíme se,“ přisvědčil Situs a obrátil proud své silné baterie od maleb zpět k východu z pokoje. Postupovali tak, jak přišli. Nyní už mlčky, protože hovořit pod maskami bylo při pohybu ještě obtížnější a srozumitelnost se snižovala se čtvercem vzdálenosti, i když Freitagovo důmyslné zařízení usnadňovalo komunikaci, jaká před tím byla skoro nemožná.

Šli vytrvale, nevníмали démonicky hnílobný pach a jejich nohy stále ještě vířily prach hustý a těžký jako kostní moučka.

Situs se nemohl zbavit myšlenky na ty obrazy bujícího života, na krajinu s exoty a zářící zlatou sochu. Když tu byl život, říkal si v duchu, jestlipak tu také létali holubi nebo jiní ptáci a znečišťovali zlatou sochu pána ostrova? Jestlipak mu sedali na hlavu ve své beze-lstné nadutosti a jestlipak to vzbuzovalo jeho nelibost?

Přicházeli ke kabině zmrtvělého výtahu a už z dálky slyšeli Freitagův hlas. Dával pokyny a jeho věty byly přesné a strohé jako signální povely na lodích. Bylo patrné, že fyzik je na cestě k objevu, vyzařovalo to z jeho gest, slov a jednání, jež bylo prodchnuto přímo posvátným zápallem. Fyzik Freitag byl vynikající odborník. Často používal neortodoxní metody ve své objevitelské práci a výsledky nejednou překvapovaly ostatní i jeho samotného. Sotva se přiblížila skupina s vedoucím expedice v čele, Freitag pokročil mužům vstříc a radostně napřáhl paže.

„Věru, jdete právě včas. Našel jsem hlavní generátor celého systému, chceme-li to tak nazvat. Prostě – celé srdce zdejší techniky. Naše vyčištěná okna vstřebávají sluneční energii a akumulátory doslova přetéka proudem. Centrála se zdá neporušena a tak bychom mohli za chvíli svítit, větrat, jezdit, vyzkoušet si jejich spojové zařízení. Zkrátka – ostrov záhad nám začne vydávat svá tajemství jedno po druhém. Budeme postupovat rychle a bezpečně, bez kyslíkových přístrojů, bez pracného chození z místa na místo. Pěší průzkum na-

hradí pohodlná vozítka. Tento okamžik, pánové, se přiblížil a dělí nás od něho už jen minuty.“

Freitag byl viditelně v tak dobré náladě, že hovořil chvílemi jako pouťový vyvolávač, nabízející své senzacce, pavilón hrůzy, mořskou pannu a stočeného hada, který měří dvanáct metrů od hlavy k ocasu a dvanáct metrů od ocasu k hlavě.

„A teď, vážení, za mnou...“ pokračoval stále ve stejném tónu. Skupinka se hnula. Z malé postranní chodbičky, kterou vlastně objevili jako první, vedl dobře utajený vchod do prostorné místnosti, jaké bychom dnes řekli dispečerská. Pult plný senzorových čidel, páček, světélek – zatím ovšem slepých. Každá řada označena symbolem. Vozítko, větrák, lůžko, výtah, hlavní uzávěr vchodů – nebyl tedy tenhle jediný – podle světélek musely být tři, z toho dva nouzové. Nebo ten, který objevili, byl nouzový? Stále bylo nač odpovídat, i když se zdálo, že nic nemůže být jasnější, než ovládání řídicího pulstu.

„Generátor, který poslouchá všechny tyto pokyny je zde,“ ukázal Freitag na skříň ne větší než kancelářská registratura. „Obrovsky vyspělá technika,“ pokračoval obdivně. „Tranzistory, tyristory, všechno překonaná záležitost. Tak ještě mikroprocesory, ale v miniaturním provedení ve srovnání s dneškem a paměťové prvky založené na systému, do něhož jsem ještě ani cípečkem nepronikl. Ale nevadí, všechno přijde časem a budou to taková překvapení pro světovou vědu, že odborníci oněmí úžasem.“

„Čím to rozváděli?“ zeptal se Situs. „Nikde nevidím dráty ani jiné vedení. Energie se přece nedá vysílat jako rozhlasové vlny.“

„V tom je právě onen zázrak, jemuž stále nemohu přijít na kloub. Zřejmě to možné je. Recept je také ukryt v téhle skříni, do níž bychom sotva nacpali alespoň zlomek dokumentace k výrobě jediného z nejmenších přístrojů. Ale nechme řečí...“

Přistoupil ke generátoru a požádal jednoho z mužů posádky, aby se postavil k řídicímu stolu.

„Až vám řeknu, dotknete se tohoto zeleného políčka,“ ukazoval na dálku.

„Tohoto?“ ověřoval si námočník, jestli správně pochopil příkaz.

„Ano. Stačí přiblížit ruku, prst. Jako byste chtěl na to okénko zblízka ukázat.“

„Rozumím, pane. Až řeknete, vykonám váš rozkaz.“

Všichni se usmáli. Byl to muž, zvyklý na disciplínu a přemýšlení neměl v úvazku. Proto si raději ověřil dvakrát, jestli správně pochopil, co na něm chtějí.

„Takže, pozor, prosím...“ uklonil se od skříně hlavního generátoru, cosi tam zakutil a zavolal:

„Ted'!“

V té chvíli jako by v místnosti zasvištěl kulový blesk, ozvalo se praskání, zahřmění, vyšlehla jasná, modrozelená jiskra, která prolétla mezi skříní a řídicím stolem. Námořník ještě stačil vykřiknout, doktor Freitag se nezmohl ani na vzdech. V té chvíli – zlomečku sekundy – byli oba mrtví, sežehnutí, jakoby jimi prolétl záblesk vysokého napětí.

„Proboha!“ zvolal doktor Fortun a chytil se za hlavu. Situs poděšeně ustoupil o krok zpátky, doktor Fermé si zakryl rukama oči. Kapitán Bion stačil zaklít, jak se sluší na mořského vlka. Zbytek posádky hleděl zděšeně na oba mrtvé a nikdo se k nim neodvážil přiblížit. Jenže v té chvíli se jako zázrakem rozsvítila světla nad jejich hlavami. Bylo to teplé a jasné osvětlení bez nejmenšího zachvění, ozval se tichý šelest větráků, vyměňujících vzduch, světélka na řídicí desce klidně a pokojně blikala. Počítač už řídil chod věcí podle přesného a neomylného programu. Nebýt těch dvou téměř zuhelnatělých mrtvol, byl by to obraz pokoje, míru a pohody. V místě, kde došlo ke zřejmému zkratu, vycházel slábnoucí proužek dýmu, jako když dohořívá nedopalek doutníku na stole v popelníku a i ten zvolna dohasínal. Celé zařízení mělo bezpečnostní pojistky, které už samy likvidovaly následky nepředvídaných poruch.

Situs vyběhl z místnosti a nahlédl do chodby k výtahové kabině. I tam svítilo jasné denní světlo a průsvitná okénka se značkami nad sensorovými čidly nenápadně prozařovala v pastelových barvách. Situs přiložil ruku, nedbaje na zásady opatrnosti, k první značce a kabina se uzavřela a klesala dolů. Zastavila se a dveře se opět otevřely, jako by šlo o zdviž v obchodním domě a ne o zařízení, které nebylo v provozu milióny let. Situs vyhlédl a spatřil chodbu, kterou už

tolikrát procházeli. Byla jasně osvětlena jako vše. Stěny vyloženy deskami, tvořícími dvoubarevnou mozaiku, působily úplně jinak, než jen ve sporém světle jejich lamp. Vyjel znovu nahoru a vrátil se k ostatním. Doktor Fortun se skláněl nad Freitagovými pozůstatky, kapitán Bion nad svým mužem. Byl také mrtev, i když zdaleka ne tak spálený jako fyzik. Byl to strašný výboj.

Doktor Fortun opět nepostřehl, že Situs nebyl několik minut mezi nimi. Když vzhlédl, jenom smutně povzdechl a vstal. Ruce založil v bok. Vypadal v té chvíli jako buclatý hrníček se dvěma oušky.

„To je konec expedice,“ řekl zoufale.

„???“

„Říkám, že jsme skončili. Laux, Salix, Freitag... a lidé z posádky...“

„Teď teprve začneme, doktore Fortune. A za několik dní k nám dorazí posila. Orn je také odborník, jako byl Freitag, navíc tohle všechno mu bude blízké. Dole je vzduchu, co hrdlo ráčí a světlo jako ve dne. Můžeme všude a v pohodlí bez dýchacích přístrojů...“

„Jak víte, co je dole?“

„Byl jsem se tam podívat.“

„Teď?“

„Teď.“

„Bez mého svolení?“

Situs pokrčil rameny.

„Jste cynik. Tady se stane tohle... a vy...“

Fortun těžko shledával slova odsouzení.

„A já, co já? Chtěl jsem vědět, jaké jsou následky. Těm mrtvým nepomohu, budu-li stát nad spálenými těly a vzdychat. Zaplatili životem *čin*. Kdybych to dokázal udělat sám, byl bych ochoten s nimi měnit, věřte mi, doktore.“

„Já vím, že za to nikdo nemohl,“ dodal loajálně Fortun. „Ale pokračovat za těchto okolností? Hazardovat dále?“

„O čem to hovoříte? Teď, když můžeme všude bez nebezpečí? Ve světle, jež odkrývá i nejtajnější zákoutí? Když se podzemí před námi otevírá jako bájná jeskyně s poklady?“

„Co když budeme mít další ztráty?“

„Musíme být opatrní.“

„Zatím jsme snad nebyli opatrní?“ otázal se doktor Fortun do-
tčeně.

„Nebylo to naší vinou, co se stalo? Lauxe jsme ztratili proto, že
jsme se nedrželi pohromadě. Salix se upil a my mu to dovolili. Frei-
tag mohl předpokládat, že dojde k nějakému výbuchu, když experi-
mentoval s generátorem nebo jak tomu chcete říkat. Gaja si sundával
masku dýchacího přístroje. A další člen posádky doplatil na Frei-
tagův experiment. Dodávám, že zatím nejvýznamnější a úspěšný.“

Situs chladně vypočítával ztráty a zdůvodňoval je tak, že se vě-
dec vzbouřil.

„Připadám si, pane Situs, jako byste mě obviňoval z vraždy.“

„Vás? Nic takového mě nenapadá. Tvrdím jen, že při větší opa-
trnosti bychom na tom byli líp. A všichni – až na toho námořníka – si
zavinili svůj osud sami. Víc jsem neřekl a víc jsem neměl na mysli.
Vy jste vedoucím výpravy a na vás záleží, jaký dáte rozkaz. Já se mu
podřídím. Ale považuji za útěk, odpluje-li Kormorán teď.“

Otočil se na místě a odcházel. Zanechal Fortuna jeho pochyb-
nostem, výčitkám, strachu i ponížení.

„Pane,“ vyrušil vědce hlas telegrafisty Beneho, který se za nimi
vypravil až sem. „Volá mys Dobré naděje. Máte přijít k aparátu. Vy a
ostatní pánové...“

Bene se zarazil. Z těch ostatních pánů tu v této chvíli moc ne-
zbylo. Fermé a Situs. Poslední zbytky expedice. Spatřil oba mrtvé a
vzdal jim poslední poctu, jak se sluší na námořníka.

„Ano, hned jdu, děkuji vám,“ pokývl hlavou doktor Fortun a za-
čal si otírat skla brýlí. Udělal několik kroků. Nejistě našlapoval jako
vždy, když se cítil oslepen.

„Všechno tu necháme tak, jak to je,“ rozhodl se a nasadil si zno-
vu brýle.

„Nemám to vypnout?“ zeptal se Situs.

Doktor Fortun zvedl ruce, jako by chtěl zabránit dalšímu nešťes-
tí.

„Ničeho se nedotýkejte!“ varoval.

„Dobrá, jak myslíte. Ono to na nás počká, uvidíte. Teď už solár-
ní systém pracuje na plné obrátky... Takže půjdeme.“

Kapitán Bion věčně dodal:

„O ty mrtvé se s chlapci postarám. Dopravíme je na jachtu a pohřbíme do moře.“

Pak se tři muži za doprovodu Beneho vypravili zpátky na palubu a Situs stručně odpovídal na jeho otázku, co se vlastně stalo. Šli obvyklou cestou a doktor Fortun se zastavil u památníčku se vztyčenými kříži.

„Zase dva přibudou. Rostou jako mladý les. A já se cítím jako stařešina rodu, který vymírá na mor...“ Pak vystoupili na palubu Kormorána a jen co si umyli ruce a tváře, scházeli k Benemu do kajuty, kde bylo spojové zařízení.

Za několik minut se sesedli kolem přístroje, v němž se ozýval známý hlas docenta Aprila.

„Dostali jsme zprávu od profesora Paupera, přátelé. Proto vás volám tak narychlo. Může vám být užitečná... Tak poslouchejte, čtu...“

Bene stiskl tlačítko magnetofonu, jehož tenká páska kazety se začala pravidelně odvíjet a zaznamenávat každé Aprilovo slovo:

„Doktore Fortune, počítač zpracoval veškerý nadiktovaný materiál a teď jej začíná převádět zpět. Slovní zásoba, z níž vychází počítač, je zřejmě příliš slabá na všechny texty. Většina přediktovaných stran očividně představuje odborná díla. Ale jedna pasáž vás asi bude zajímat. Je to text, který jste diktovali jako sešitek a měl vaše pořadové číslo 5. Diktuji, co stroj přeložil. Bude to přesná textace s mezerami, s nimiž si komputer zatím neporadil. Začínám:

„Je v tom cosi zvrhlého a teď lituji, že jsem se k tomu propůjčil i já sám. Všechny ty pilulky, jimiž nás krmil profesor G., všechna ta ozařování každého z nás... podařilo se mu skoro uskutečnit ten velký plán, vědomě rozdělit lidstvo na techniky, básníky, kosmonauty, sedláky, vědce, státníky...

... ovlivnit určitou část mozku, organismu... nové geny...

... teorie jistě zajímavá, jenže všechny teorie a praxe jsou od sebe vzdáleny jako...

Kdo má určovat, kdo bude kým, aby nedocházelo k nespravedlnostem jako dosud, podle jakého klíče by se mělo postupovat? Podle dědičnosti? Když jsme dědičnost vymýtili s tím, že si můžeme žádoucí znaky naplánovat předem u každého jedince? Podle zásluh

rodičů? Proč, když rodiče mají na vlastnostech svého budoucího dítěte jen tak nepatrný podíl, jako...

Je větší zásluha pro astronauta ujít na cizí planetě o sto kroků víc, než musí nebo větší zásluha technika, když pracuje déle na...

...nebo by to měla být loterie, v níž rozhoduje o všem náhoda? Ale i tu lze ovlivnit, dnes jako v budoucnu u nás i u druhých...

...Sen o dokonalosti světa a jeho uspořádání se rozplývá...

...kdykoli cokoli záleží na lidech, tam vznešené myšlenky berou za své, není záruka, že je nezneužije ten, kdo...

A co stroje? Vzpoura strojů? A co ti, kteří je ovládají a programují? Stačí jen malá chyba chybujícího člověka a je z toho celosvětový zmatek...

Velká pauza.

...Profesor G sám netušil, co dělá, když programoval *Velkého*. Musel počítat s tím, že ho Velký usmrtí, aby měl jistotu, že profesor G už nikdy neudělá druhého Velkého nebo Většího. Věděli jsme to, nás sto, jaký konec, jaký konec, jaký konec... POZOR: tady nevíme, zdali nejde jen o chybu našeho počítače, při druhém pokusu však stejně opakoval slova. POKRAČUJI... Nás sto ho mělo varovat před... socha Velikého neochrání... proč podmanit svět a vesmír, když... Všechno už to bylo před námi. Když život dosáhne nejvýše a člověk létá a zabíjí a podrobuje si vesmír a svět je přelidněn a znepokojen a rozvrácen... nenávisť je konec... všechno se cyklicky opakuje... šílenství, když sahá po samé podstatě tajemství vesmíru, musí zahynout... sám sebe zničí. V samozničení je smysl a poslání a země shoří, roztaví se vše, aby pro příští život nezbyla ani stopa po tom, co bylo... Začínat znova, zase z jeskyně... pochopil to profesor G, když se svět řítí do zkázy? A zase vše od prvků a je pokoj na další milióny let, než přijdou opice... Vše zná... Největší má i své tajemství vědění... proč nechal utopit všechny muže, co stavěli jeho sochu... proč se do její hlavy uchyluje jen on sám... a kdo by se pokusil, jako by byl předem mrtev... NEJVYŠŠÍ, NEJKRUTĚJŠÍ, NEJNEBEZPEČNĚJŠÍ, NEJNE...

Věděl to, musel to vědět, jaký osud nás čeká všechny, bylo mu to lhostejné... díval se, jak se propadá celá země do moře... věřil, že tady je v bezpečí. On a s ním nás sto... teď moře a nahoře... zemře-

me všichni i on sám... dochází vzduch... dochází... (dlouhá pauza)... a bude konec a nikdo nikdo nikdo nikdo... „Tady text končí, máte, doktore Aprile? Dejte ihned expedici doktora Fortuna. Doktore Fortune, připomínám ještě jednou: Nejvyšší opatrnost. Diktujte další texty, abychom mohli rozšifrovat i to, co nám dosud nedává smysl. A hlavně opatrnost! Doktor Aim a technik Narden jsou už na cestě na mys Dobré naděje.“

„To je celé, co tomu říkáte, doktore Fortune? To je zpráva od profesora Paupera přesně tak, jak jsme ji právě přijali. Říká vám to něco?“

„Ano, Aprile. Myslím, že si z toho něco vybereme. Dejte profesorovi vědět, že je mrtev i Freitag a další muž posádky. Zůstáváme tu jako expedice v troskách, ale nevzdáváme se. A pozdravujte profesora ode mne. Ne jako od vedoucího výpravy, řekněte, že na něho myslím jako upřímný přítel. Moc na něho myslím. A aby zůstal takový, jako vždycky byl... ke mně... dík... A na vás už se těšíme. Moc vás tu potřebujeme, i když vám nemohu tajit, že je to nebezpečné. *Strážně* nebezpečné.“

Doktor Fortun viditelně dojat sám svými slovy se otočil a odcházel z místnosti. Bene po několika větách ukončil spojení. Situs vykročil za Fortunem:

„Promiňte, jestli jsem se vás dotkl, doktore...“

„Ne, ne... to nic.“

Fortun pozvedl ruku, jakoby se bránil nařčení.

„Ten pásek by se měl přepsat,“ řekl Fermé, který vykročil za nimi. „Bude užitečné, když se na text podíváme blíž, na každé slovo. Ledacos to napovídá. Ten sešit, který jste našel, pane Situsi, má zřejmě veliký význam pro pochopení všeho.“

„Máte pravdu, přepíšu ho,“ nabídl se Situs a vracel se do kabiny telegrafisty. (Udělám si hned o kopii víc, napadlo ho. Takže jeho ochota nebyla tak docela nezištná.)

Na obzoru se začaly stahovat ocelové mraky a dosud klidné moře se rozhoupalo, na konečcích vln se objevovaly nejprve bílé čepičky jako hromádky šlehačky a za chvíli už se měnily ve zpěněné jazyky. Kolem lodi kroužily divoké víry a jachta se začala prudce zmítat.

„Proboha, snad se ostrov zase nechystá na cestu k mořskému dnu?“ poděsil se doktor Fortun a tázavě se zahleděl na kapitána Biona.

„Chcete raději na širé moře? Rád vám vyhovím, doktore.“

„Myslíte, že to bude bezpečnější?“

„Nemyslím vůbec nic. Tady se dějí věci, s jakými jsem se v životě nesetkal. Kdyby došlo zase k nějakému náhlému posunu dna, bylo by nám na téhle skořepince zatraceně úzko,“ odpověděl kapitán.

„Blíží se noc. Zjevení ostrova se odehrálo také v noci. Může to být zákonité?“

„Posuďte to z vědeckého hlediska, doktore,“ usmál se Bion. „Já se vám přiznám, že nemám nejlepší pocit. I když mraky by svědčily, že půjde jen o místní atmosférickou poruchu. Můžeme taky zavolat mys Dobré naděje, jaká je předpověď pro tenhle kus světa.“

„To je rozumné,“ souhlasil doktor.

Kapitán zašel do kabiny k Benemu pro zprávu o počasí.

„Patrně něco místního. Předpověď počítá s klidným mořem a sluneční svit prý trvá...“

„Tak tedy zůstaneme a počkáme, ne?“

„Bude to asi nejrozumnější. Aspoň pro nejbližší chvíle.“

Kapitán dal pokyny a vrátil se k ostatním mužům, troskám expedice. Doktor Fermé si vjížděl rukou do vlasů, hned k týlu, hned zase k čelu. Vypadalo to, jako když čistí měkký kartáč. Situs pocho- doval bezcílně od dveří k oknu a Fortun si připadal zoufalý, jako Samson, když se ráno probudil bez kníru. Dýchal těžce a jeho dech chrčel jako schvácenému zvířeti.

„Srdce?“ zeptal se šetrně Situs.

„Trochu,“ odpověděl Fortun s omluvným úsměvem, jako by se za svůj neduh styděl. Upřel na Situse bezradné rybí oči.

„Co si o tom myslíte vy? Ale doopravdy. Nehrajte si na hrdinu ani na cynika. Vy se opravdu nebojíte?“

„Bojím,“ přisvědčil Situs poctivě. „Mám strach, že zůstanu sám. A i když jsem se v životě samotě nikdy nevyhýbal, vždycky jsem se při pomýšlení na ni děsil. Je to nesmyslné jako všechno, co má něco společného se mnou, vidíte? Už ani sám nevím, jsem-li skutečný člověk nebo postava z některé z mých reportáží, která je prostě odsou-

zena k zániku. Nechtěl bych zkrátka zůstat poslední...,“ řekl zdánlivě bez souvislosti. „Ale vy jste měl patrně na mysli něco jiného. Co si o tom myslím *právě teď*? Že může jít o činnost nějaké podmořské sopky, jejíž aktivita se zrovna obnovuje. Začne-li dýmat a chrlit na nás lávu, bude to stejně nebezpečné, jako všechno, co se tady děje.“

Kapitán Bion se chopil té myšlenky a začal ji cupovat.

„Můžete mít pravdu. Takhle se podmořské krátery projevují. Nikdy jsem to na vlastní oči neviděl, ale mezi námořníky se takové historky šíří jako rýma. A kdyby se kráter měl rozběsnit, pak by bylo lepší, abychom od toho byli co nejdál... To je aspoň můj osobní názor,“

„Takže raději odplujeme?“ váhal doktor Fortun, stále bezradnější a nerozhodnější a tiskl si ruku na srdce, jako by se bál, že si svým bušením najde cestu hrudí a opustí jeho tělesnou schránku.

Dívali se nedůvěřivými a pátravými pohledy na nebe, ale i tam viděli stále méně a méně.

Večer se totiž blížil mílovými kroky a bouře sílila. Nezdálo se, že půjde o lehkou místní přeháňku, která se za hodinu či dvě rozplyne. Jachta se konečně vyvlékla ze svého provizorního přístaviště a vyplula opět na moře. Vlny se zvedaly a neočekávaný příboj narážel na břehy tajemného ostrova s temným a hroživým burácením, jež se stále zvyšovalo, až dunělo jako zuřící bouře.

„Čím dříve budeme odtud, tím líp pro nás,“ bručel kapitán. Skořepina se zmítala ve větru a vlnobití. Doktor Fortun, doktor Fermé a Situs už byli postiženi mořskou nemocí a ani posádka se necítila dobře. Nebe se zatáhlo mračny, jejich barva byla temná jako obraz, namalovaný špatně vypraným štětcem. Jen kapitán Bion stál dosud pevně na svém místě a vedle něho trochu nalomené tělo přízraku u kormidla. Takový byl Morel, kdykoli na něm spočívalo břímě odpovědnosti. Teď záleželo na tom, vyvést jachtu z nebezpečí, jež se náhle sneslo na tenhle ztracený kousek oceánu.

„Odkud se to přihnalo, ví Bůh,“ cedil kapitán mezi zuby. A Morel jen tiskl fajfku a bezradně krčil rameny. Nikdo si to nedovedl vysvětlit. Z čistého nebe taková smršť. Bez jediné známky, jakými se obvykle cyklony hlásí. A ještě před chvílí říkal mys Dobré naděje, že

předpověď je optimální. Copak budou hlásit teď? „Zavolej *meteor*, Bene,“ přikázal kapitán.

Ale ať se Bene snažil jak snažil, přístroj byl němý.

„Porucha v aparátu to může být, prská mi ve sluchátkách, jako-by vedle pracoval obrovský generátor, kapitáne. Nespojím se s nimi ani za nic.“

„Zůstaň u sebe, Bene a zkoušej to znovu. Když ne *meteor*, zavolej docenta Aprila a zeptej se ho, jak je u nich. Hlavně sežeň vůbec nějaké spojení se světem.“

„Rozumím, kapitáne,“ řekl Bene a odkolébal se zpátky ke svým přístrojům. Vzrušení, spojené s úzkostí, se přeneslo na celou posádku. Kapitán dával rázně rozkazy, doktor Fortun zmlkl a seděl ve své kabině němý jako ústřice a celý se chvěl, Situs naslouchal vlastnímu srdci, jež opět bilo těžce a cize, zesláblý doktor Fermé vystrčil zpupně bradu jako umíněné dítě, které už nechce ani lžičku krupičné kaše. Plavčík Pote tu byl s nimi. Kapitán ho poslal, aby je trochu uklidnil a rozptýlil. Ale Pote seděl s pohledem upřeným do prázdna jako slepice. I on si připadal jako v myši díře, když venku číhá kocour a sám potřeboval největší pomoc, aby opět získal životní rovnováhu.

„Ve sluchátkách už ani neprská, kapitáne. Náhle všechno přestalo. Spojení se světem je přerušeno, zdá se, definitivně,“ hlásil Bene. Kapitán s roztržitým výrazem přijal jeho slova a ani na ně neodpověděl. Jachta poletovala na vlnách jako ořechová skořápka. Začínala bouře, jakou ani jeden z těch ostřílených mořských vlků nepamatoval.

„*Apokalypsa*“ napadlo Situse. Měsíc se zbarvil barvou krve a nebesa se svinula jako svitek pergamenu... shledával slova definice všech hrůz. Jenže tohle bylo ještě horší. Měsíc už vůbec zmizel z oblohy a moře se propadalo do temných a děsivých propastí. Nebe křížovaly blesky a dunění hromu se mísilo se zvukem hlomozících vln. Byla to díra do pekla, z níž se ještě kouřilo. Brilantní fantazie autorů hororů by si stěží dokázala vymyslet děsivější a truchlivější kulisu pro tento děj.

Kormorán se zmítal hned nahoře a hned zase dole. Směr jeho pohybu už vůbec neurčovaly rozkazy kapitána Biona, ani kormidlo dlouhána Morela. Jachta se sama vracela zpátky k ostrovu, jenže

mnohem severněji, než kde před nedávnem kotvila. Jeden z nárazů ji hodil na cosi, co vyčnívalo ze dna pod hladinou. Nějaká věž, kterou nezmapovali? Nebo zase nějaká socha? Výstupek, jenž unikl pozornosti lodních radarů? Kormorán zavzlykal a od té chvíle se puklinou v boku drala dovnitř voda. Lodní pumpy pracovaly na plné obrátky. Námořníci pomáhali ručními čerpadly. Tři muži, chatrná troska vědecké expedice, bledí jako papír a s chvějícími se údy, nabídli svou pomoc kapitánovi. Bion je uklidňoval tónem, jakým hovoří ke svému svěřenci sekundant boxera, jehož právě vynášejí z ringu na nosítkách. Na palubě zavládl poplach nejvyššího stupně a zdálo se, že si lidé ve své iniciativě spíše překážejí.

Bouře neustávala. Trvala již celé tři hodiny. Ze strojovny přišlo hlášení. Motory přestaly pracovat. Porucha se zatím nedá odstranit.

Kapitán Bion chrлил slova jako sopka lávu. Ale i on věděl, že je zle. Ať teď udělají cokoli, všechno bude nesprávné. Tahle expedice špatně skončí. A nikdo se nedozví, jak to vlastně všechno dopadlo. Proč se tolik tajili se vším? Proč jejich lidi ve Vědecké radě nedostali důkladnější informace, dokud byl čas a spojení s mysem Dobré naděje fungovalo? Teď už jim nikdo nepomůže, protože tahle kocábka pukne jako vaječná skořápka a nezbude po ní nic, než olejová skvrna na hladině a i ta se za několik dnů rozptýlí a ztratí. I když se tu objeví April s Ornem, nic jim to nebude platné.

Situs a doktor Fermé se připotáceli znovu ke kapitánovi. Ale ani tentokrát se svou nabídkou nepochodili. Bion je odmítl dokonce strozeji než sám zamýšlel. Ani on se už neovládal jako obvykle. Oba muži si vůbec neuvědomovali, jak vážná je situace. Mořská nemoc je zdeptala, bystré reakce vystřídala lhostejnost. Vrátili se do kajuty, vzali doktora Fortuna pod paží a odtáhli ho do lodního baru.

„Otevři láhev koňaku,“ přikázal Situs Potemu. „A nalej nám všem.“

Tak plavčík spolu se zbytkem expedice přečkali v alkoholickém spánku šest hodin boje o záchranu lodi. Všichni čtyři se probudili až po rázných domluvách kapitánových, který se je snažil vzbudit. Probrali se ještě plni koňaku, smutku a zoufalství. Kapitán však neměl obvyklou trpělivost. Cloumal jimi, políčkoval tváře, hýbal jejich těly jako bezduchými loutkami, dokud nepřišli k sobě.

„Dělejte, není na nic čas... do člunu!“ prikazoval.

„Do jakého člunu?“ divil se Situs. Už vlastně nebyl majitelem jachty, ale potápějícího se vraku.

„Rychle,“ pobízel je kapitán a strkal je před sebou na palubu.

Měl obličej žlutý a tuhý jako kůra ze syra. Posádka zběsile spěchala. Připravovali ke spuštění dva záchranné čluny a byl zřejmě nejvyšší čas. Vlny si pohrávaly s jachtou. Lidé nosili zásoby z podpalubí do obou lodiček. Bene s nasazením života zůstával u přístrojů a snažil se dovolat na mys Dobré naděje či kamkoliv. Jenže marně. Ve vzduchu viselo zvláštní napětí, které nepramenilo jen z bouře a hlubokého podtlaku v atmosféře. I útroby matičky země se chvěly, jakoby Etna, Vesuv, Popokatepetl a všechny sopky světa začaly chrlít lávu a zemské jádro praskalo jako ořech pod tlakem louskáčku.

Kapitán svýma rentgenovýma očima všechno znovu a znovu prohlížel, kontroloval, vydával poslední pokyny.

„Nastupte,“ popoháněl Situse, Fermého a Fortuna, s nimiž byl neustále plavčík Pote, stejně postižený kocovinou jako oni. Někteří lidé z posádky se už přeli o lepší místa ve člunu.

Bílé záchranné loďky byly dvě. Jedna větší, druhá menší. Na vysokých vlnách měla naději spíš ta bytelnější. Teď šlo o život a nikdo nehleděl na druhého. Kavalíři z dobrodružných příběhů chyběli. Zůstali jenom lidé, z nichž každému byl bližší vlastní osud, než soucit s druhým. Právo silnějšího vyhrávalo. Kapitán Bion však tvrdě hájil jeden člun pro ty čtyři. Kormidelník Morel do něho snášel zásoby, Situs držel v ruce nenačatou láhev Napoleona, kterou sebral zcela bezděčně na útěku. Uchopil ji ve chvíli, kdy je kapitán vyhnal z lodního baru a zatím ji stále třímal jako symbol.

„Nejdůležitější věc mám u sebe, kapitáne. Omnia mea...“ vyvinul krajní úsilí, aby se usmál.

„Připravuji vás o majetek a možná, že nás to bude stát život, pane. A vy se smějete,“ pokáral ho Bion.

„Nelpím na majetku, ani na životě, kapitáne. Je to náhoda. A kolik je asi náhod ve vesmírném řádu? Náhod, které rozhodují o bytí a nebytí planet? Co je proti tomu jedna loď...“

„Možná máte pravdu. Ale vy jste mi tu jachtu svěřil a jsem za ni odpovědný. Za ni i za vaše životy.“

Kapitánův hlas byl stále vážnější. Bion patřil k té staré škole, která s kapitánským patentem dávala člověku i maximum svědomitosti, jaká už se jen tak nevidí. Kapitán teď kolem sebe šířil atmosféru nenapravitelného omylu.

„Půjďte s námi do člunu,“ řekl Situs. Na konci věty nebyl otazník ani vykřičník. Neptal se ani nepřikazoval. Bylo to konstatování. Kapitán však cosi vyhyčavě zamručel. A zase je postrkával k lodici, již olizovaly vzdouvající se vlny.

„Musíte s námi do toho člunu, kapitáne. Nedovolím, abyste se obětoval spolu s lodí,“

„Co ještě očekáváte? V co doufáte?“ překřikoval kapitán bouři a vlny.

„Stojím prostě za svou věcí, i když už je ztracená. Ale dokud za ní stojím, nejsem ztracený já sám,“ řekl tvrdě Situs.

„Moc jsem vám nerozuměl, chlapče. Ale myslím, že kdybychom se ještě někdy v životě potkali, rád bych vám stiskl ruku.“

Ve vnitřnostech lodi se ozývalo podezřelé praskání. Čím více sílilo, tím viditelnější bylo kapitánovo vzrušení. Konečně byla čtveřice i s Morelem v malém člunu.

„Ručíš mi za jejich životy, hochu,“ řekl Bion a otočil se.

„Nastupte s námi, kapitáne,“ žádal znovu Situs.

„Odražte!“ přikázal kapitán a rázoval svým odměřeným krokem po palubě.

„Kapitáne!“ volal Morel. Ale Bion nechtěl nic slyšet. Druhý člun byl už v té chvíli pár desítek metrů od Kormorána. Tísnily se v něm zbytky posádky. Lodička se zmítala a klouzala po vlnách jako na tobogánu. Situs se podíval zpátky k jachtě, oči stažené jako dvě úzké střílny. Plavčík Pote měl na tvářích slzy a rukama svíral okraj člunu. Morel držel v dlaních kormidlo a na čele se mu mísil pot se slanou tříští mořské vody, rozbíjející se o příď. Druhý záchranný člun měl po celé délce vesla. Tento však byl vybaven jen pomocným motorem.

Kýl jachty se tyčil z vody jako pevná zeď. Vystupoval z mlhy, která vše pokrývala a připomínal děsivou skutečnost, že na palubě zůstal jediný člověk. Pak mezi hřměním zapraskalo dutě směrem od vraku, který se majestátně potápěl pod vzbouřenou hladinou. Malý

Pote se hlasitě rozeštkal. Doktor Fermé pohladil chlapce po vlasech. Byl bílý jako smrt a oči měl rudé a vlhké. Doktor Fortun zatím ležel na dně člunu a nevěděl o sobě. Neviděl ani, jak jedna z vln svým obrovským jazykem slízla druhou loďku, která se víc nevynořila. Morel, hubený a vzpřímený jako hrábě, se téměř nehýbal. Jen svíral kormidlo a držel člun ve směru, který pokládal za nejbezpečnější.

K ránu se bouře utišila právě tak náhle, jak vybuchla. Obloha mezi hvězdami, dosud potemnělá, se začínala vyjasňovat a oranžový měsíc se zvolna kolébal nad fialovými mračny. Morel vracel člun zpátky k ostrovu. Jenže tam, kde bylo jejich malé přístaviště, zůstalo už zase jenom moře. Místo, kudy pronikli do podzemních prostor tajemného ostrova, bylo zalito vodou a jen obrovský vír nasvědčoval, že oceán asi zaplavuje hluboké chodby, které až dosud odolávaly náporu vod. Tentokrát je nikdo hermeticky neuzavřel. Jen zvýšené prostranství kolem zlaté sochy bylo stále ještě místem, kam moře nedosáhlo, i když omývalo nebezpečně jeho okraje. Poslední kousek souše uprostřed potopy. A socha nad tím jako obrovská věž, jako tyčící se maják.

Tady přirazil člun ve chvíli, kdy už se rozednilo. Morel vystoupil na onen maličký kousek pevniny. Dvě stě čtverečních metrů, více životního prostoru jim nezbývalo. Z posledních sil táhl kormidelník člun na tento břeh, za skromné pomoci Situse a Poteho. A když skončil i tento úkol, padl vyčerpán na tvrdou zem. Doktor Fermé se k němu sklonil.

„Moreli, pane Moreli... proboha... otevřete oči... Dýchejte zhluboka... pane Moreli...”

Zkoušel dýchání z úst do úst, tiskl a spouštěl hrudník, zvyšoval masáž srdce, až doslova bušil do hubeného, dlouhého těla. A když už byla každá námaha marná, upadl do bezvědomí doktor Fortun, který takovou míru smrti prostě nepřenesl přes své choré srdce. Navzdory největšímu úsilí doktora Fermého byl puls stále nehmatnější a tělo nepoddajnější. Doktor Fortun se ze svého bezvědomí neprobudil. Nedočkal se chvíle, kdy se bouře utišila a nad mořskou plání se vykulil vrchlík sluneční koule. Bylo ráno a z celé expedice zůstali tři lidé: Situs, doktor Fermé a plavčík Pote. Zásoba jídla na tři dny. Při velké skromnosti na týden. Zásoba pitné vody také. Jedna láhev ko-

ňaku. V motoru záchranného člunu poslední zbytky benzínu. A kolem dokola moře. Beznadějně holá pláň, úpatí sochy z kovu cennějšího než zlato. Paradox. Všichni tři muži si uvědomovali situaci, v níž se náhle ocitli. Mají u nohou bohatství. A naděje, že se objeví loď na obzoru a nad hlavou vrtulník? Minimální.

„Rád bych věděl, jestli už funguje spojení,“ řekl do bezútěšného ticha Situs.

„Je otázka, co podnikají *rohatí*“ odpověděl Fermé. „Snad pro nás něco udělají, jestliže ztratili spojení.“

„Myslíte, že nás zachrání?“ vyslovil Pote otázku naplno. Nikdo z těch dvou však nedokázal odpovědět. Čerpali však jakousi neurčitou jistotu z holé skutečnosti. Vědí-li už, že se něco přihodilo, udělají vše, aby se dozvěděli, *proč* už Kormorán nevysílá. A v tom byla jejich jediná naděje. Mizivá, ukrytá v duši jako ve schránce, do níž ukládáme malé poklady: prstýnek, pramínek vlasů, dopisy, převázané vybledlou stužkou. Vzpomínky, jež podporují klíčení naděje jako živná sůl kvasinky.

14. Konec planety

Zásoby byly snědeny, voda vypita. Hlad a žízeň sužovaly tři trosečníky. A beznaděje. Tlakoměr stále klesal a nebe se znovu zatahovalo hustou temnou houní. Byli podráždění a šli si na nervy. Jen Pote stále lnul podivným poutem k Situsovi. Byl pořád kolem něho, k němu upíral svou víru a záchranu.

„Je to nemoc? Působení neznámých sil? Nebo jen maximální vyčerpání?“ zeptal se Situs doktora Fermého, když zase mezi všemi vypukla ostrá hádka a pak vlna vzrušení postupně opadala.

„Nejsem psychiatr. Ale kdyby snad všichni svatí byli v naší situaci, nechovali by se jinak.“

„Pomohla by psychoanalýza?“ ptal se Situs dále, polovážně a položertem. Doktor Fermé odpovídal se starostlivým výrazem, jako by přeslechl zlehčující tón otázky:

„Nevěříte přece v zázraky. Psychiatr je lékař jako každý jiný. Jenom místo vzorku krve a moče odebírá vzorky pochyb, trápení a komplexů. Jsme-li na tom všichni stejně a víme-li, co nás sužuje, kde

hledat léky na strach a zoufalství, příteli? Prostě to v nás propuká a zase utichá, dokážeme-li se vrátit ke své lidskosti a potlačit bázeň a strach především sami o sebe.“

„Díky, doktore, díky za vysvětlení, i když mě neuklidňuje,“ řekl Situs.

„Myslíte, že nás zachrání, pane Situsí? Mohli by nám aspoň shodit nějaké jídlo a vodu... než pro nás přijedou,“ přidal se plavčík poněkud od věci.

Situs mlčel. Maličký Pote se nevzdával. Musel se vypovídat. Nemohl zůstat docela sám se svými myšlenkami a obavami. Strach jako přízemní mlha se nebezpečně připlížil do jeho duše a pevně se tam usadil. Jen skulinkami probleskovala víra, jíž se nemohl zříci.

„A kdybychom zemřeli, pane Situsí... je věčný život, o jakém nám vykládal pan katecheta?“

„Nevím, chlapče. Nechci ti takovou víru brát. Ale nejsem si ničím takovým ani trochu jist. I když na druhé straně se kolem nás dějí věci, které jsou přinejmenším prapodivné, neuvěřitelné, záhadné.“

Situs byl zase smířlivě naladěný. Fermé naslouchal se zdvořilým zájmem. Moře dokola lapalo po dechu ústy nízkých vln, jež hekaly a vzdychaly, už opět zkrocené a bezmocné.

„Je možné, že existuje něco takového. Jako když bolí noha, kterou ti urázili, spálili nebo naložili do lihu, či kterou kamsi důstojně zahodili. Takový může být věčný život, věčné utrpení. Chápeš? Všemu člověk rozumět nemůže...“

Situs se odmlčel. Vzpomněl si na starého námořníka, s nímž se plavil kdysi na Princovy ostrovy. Jak ten ostřílený mořský vlk d'ábel-sky řval a nařikal jako zvíře a proklínal bolest v noze, kterou mu urázili někde na druhé polokouli a nahradili ji dřevěnou protézou.

„Člověk nemůže všemu rozumět,“ opakoval znovu poslední slova. „Známe jen tři rozměry. Teprve, kdybychom pochopili ten čtvrtý, v něm jsou ukryta tajemství, peklo i ráj a všechno, o čem my smrtelníci zatím nemáme ani tušení, vyznali bychom se i ve své situaci. Ve své vlastní duši“

„Jsme tady jako mouchy, létající ode zdi ke zdi a náš konec nic neodvrátí,“ řekl najednou skepticky doktor Fermé a Pote se na něho s údivem podíval. Vysoký šedovlasý pán za těch několik dnů zestaral o

století. Místo tváře měl žlutavou masku, podobnou jeho vlastnímu obličejí. Ten vzdělaný vdovec, který si ze všech nejvíce zvykl na samotu, který si vždycky stačil se svou vědou a zdánlivě nikoho nepotřeboval, podléhal nyní skepsi, tupé, lhotečné beznaději. Nebyl v něm ani muž Quiote se svým hrdinstvím, ani muž Sancho, toužící po pohodlí. Všechna moudrost věků, ta nejhloupější z pověr, moudrost, již on sám nashromáždil a chránil ve svém téměř geniálním mozku, mu nebyla v této chvíli oporou. Situs ho upřeně pozoroval a uvědomoval si, že co nevidět zůstanou sami s maličkým Potem, jako kupec s příručím. Fermé se zřetelně ztrácel před očima...

Moře kolem bublalo jako bažina, mlaskavě pohlcující živé tvory. Situs vzal to poslední, co jim zbývalo. Láhev koňaku. Dal napít chlapci a lačně vyzunkl zbytek na jediné přiložení k ústům. Zdálo se, že se Pote uklidnil. Vypadal docela šťastně. A když ne šťastně, tedy alespoň bez potřeb. Snad ani hlad, ani žízeň ho v této chvíli nesužovaly. Byl v duchu kdesi jinde. Pak tiše promluvil.

„Když mi bylo deset, pane Situsí, hádala mi z ruky cikánka. Řekla, že se utopím dřív, než se zamiluju. Není to zvláštní? Asi bude mít pravdu. Ale jenom napůl. Možná, že se utopím, ale zamilovaný už jsem byl. I když ona o tom vlastně nevěděla... Jmenovala se Ester a její táta vedl přístavní hospodu v Le Havru a měla modré oči a černé vlasy... to nemá moc holek, vidíte, pane Situsí...“

Jenom se usmál. A zatímco Pote žvatlal dál své polodětské představy o ženách a lásce, zmatená vzpomínka zasáhla i jeho srdce jako šíp. Zatím Fermé od nich odcházel po špičkách s hranou ohleduplností a usedl na mramorový hranol a vlny mu šplíchaly na obuté nohy.

Ta vzpomínka patřila také Ester. Její táta neměl ovšem v Le Havru hospodu, neměl dokonce nikde hospodu. Byl něčím u železnice a Situs si nemohl za nic na světě vybavit, jestli stavěl trati nebo kreslil jejich projekty nebo dokonce jezdil na lokomotivě... Nevzpomněl si v této chvíli na nic, co říkala Ester o svém tatínkovi, přestože o něm nejednou mluvila. Jak málo ji poslouchal a teď je mu to líto.

Taky mu jednou hádala cikánka. Není to tak dávno. Seděli s Ester v předměstské zahradní restauraci pod starým kaštanem, popíjeli Colu s ledem a oštipovali slané mandle. Ester pípala jako sýkorka

něco bezvýznamného a on přemýšlel, jak si u toho děvčete dokáže odpočinout, když mu jde na nervy zlomyslný, tenký a poněkud senilní hlásek jeho šéfredaktora, když klopýtá přes kamenité výmoly svého povolání, když se vrhá se zarputilou pílí do své práce a pak cítí únavu jako kopáč na silnici. Ester měl upřímně rád a ze všech žen, které v životě dosud poznal, se právě u ní cítil nejlépe, i když i na ni býval zlý. Tvářil se k ní lhostejněji, než skutečně byl.

„Dovolte, pane,“ řekla ta žena s příliš tmavou pletí a v pestře květovaném šátku, ostražitě se rozhlížejc, jestli se neblíží majitel restaurace nebo číšník, aby ji vykázal a ochránil své hosty před obtěžováním. Sáhla mu po ruce, která ležela bezděčně na ne příliš čistém kostkovaném ubruse.

„Vás čeká zvláštní budoucnost. Poznáte, co nepoznal nikdo z lidí. Nevím, jestli to pro vás znamená štěstí nebo ne, ale bude to vaše vůle, pane.“

Sáhla po ruce i Ester a ta jí sama přiblížila dlaň jako pod mikroskop. Cikánka přivřela věštecky víčka a doslova vyjekla nadšením:

„Vidím, pane, že tahle žena znamená váš osud. Rozhodne o vašem životě, jako nikdo jiný, bude vás milovat oddaně a věrně, víc, nežli vy ji a bude šťastná, že vám může obětovat všechno...“

V té chvíli se blížil číšník s plandajícími krovkami svého fraku a vysoko zvednutým obočím, čemuž cikánka dobře porozuměla. Zřejmě si byla vědoma, že zatím řekla příliš málo, než aby si zasloužila odměnu a proto vděčně stiskla do dlaně peníz, který jí v poslední chvíli podala Ester, která se mazlivě přitáhla k Situsovu rameni.

No ano, zdá se, že se ta podivná věštba vyplňuje, i když jinak, než si oba tehdy mysleli. Ester skutečně rozhodla o mém životě a já poznávám, co nikdo z lidí, i když je otázka, zdali je to štěstí. Ale má vůle to byla zcela určitě. Vzpomínka na dívku dostala zvláštní přídech něhy. Je to všechno takřka zázračné řetězení náhod? Je to přece nesmyslná hra, i když při vši své nesmyslnosti byla tak pravdivá, že v ní teď dokonce nalézal jistý smysl. Padal za oběť neúprosně číhající smrti, zatímco Ester na něho čekala – nepochyboval o tom ani na okamžik – věrná a dychtivá, toužící. Ano, byl by si ji vzal za ženu, ujist'oval se Situs. A jestli vyvázne z téhle pasti, vrátí se a ožení se s Ester. Proč to až dosud neudělal? Zvykl si příliš na život v provizoriu

a improvizacích, liboval si v arabeskách nečekaných křížovatek, bál se jistoty a všednosti každodenního života, bál se manželství, snad proto, že i to mohlo ztroskotat, jako tolik jiných v jeho okolí a často i manželství jeho přátel. Povolání, jež si zvolil, nebylo nejlepším doporučením pro rodinný život. Ale děsil se i zařizování, pochůzek po obchodních domech, vybalování krabic a věšení záclon, rozprostírání koberců. Cesty obchodními centry k smrti nenáviděl a nakupování mu působilo fyzický odpor. A ženy už jsou takové, že při zařizování chtějí mít souhlas muže, i když o všem stejně rozhodnou samy.

Nebyl stvořen pro manželství. Uznával rovnoprávnost muže a ženy, jenže se kterou ženou by chtěl žít v takovém vztahu? Zatím s žádnou z těch, které poznal. Upřímně – váhal i nad možností oženit se s Ester, i když v této chvíli po ní toužil a byl přesvědčen, že se v něm probudil ten hluboký a trvalý cit, který obvykle vede k velkým rozhodnutím. Ester se teď na něho těší. A zatím on sám se cítí opuštěný jako ta poslední světélkující беруška svatojánského broučka, marně čekající na svého samečka na zemi v trávě, když už všichni svatojáňkové se svými lucerničkami odlétli, splnivše své poslání se zachováním rodu.

Ano, chtěl by mít syna. Chtěl by získat jistotu, že jeho život neskončí v těchto vlnách, bude pokračovat, i když už on sám tady nebude. To si ale přece přála Ester. Její umíněnost ho přitom neustále znepokojovala. Teprve teď pochopil, že to vlastně bylo i jeho přání, zasuté kdesi v podvědomí, odkud se nyní vynořilo na povrch jako zelený skokan z hluboké vody.

„Ester,“ řekl zničež nic nahlas ze svého přemýšlení.

Pote zakroutil udiveně hlavou.

„Ester byla ta z Le Havru, pane Situs, tahle se jmenovala Helena...“

Situs se vytrhl z vlastních myšlenek a pochopil, že chlapec celou tu dobu vyprávěl o svých nekonečných, chimérických láskách a touhách, jež nesly ženská jména.

Umínil si, že se zaposlouchá do Poteho vyprávění, aby napravil nepříznivý dojem, který musela jeho poznámka vyvolat. Ale slova ho znovu nedokázala zaujmout. Situs Poteho totiž ani pak neposlouchal. Così ho zase táhlo nahoru. Tam k té zlaté kouli, soše s výrazem nelí-

tostné přísnosti. Všechny ženy dohromady ho najednou nezajímal, jako tahle socha vládce. Zvedl se a opatrně se zachytil za výstupek v kamenném obalu. A pak už nezadržitelně stoupal vzhůru. Výš, tam kde se leskl obnažený kov. V té chvíli zvedl plavčík Pote zrak a uviděl Situse na strmé stěně sochy. Vyskočil, aby ho následoval. Ale Situs ho energickým pohybem zastavil, takže se hoch zase vrátil. Bylo v tom pohybu tolik sugestivní síly, že malý Pote div nespádl. A Situs lezl dál.

..*jako moucha, která míří po stěně přímo ke stropu*, napadlo Potemu. Kde jen tohle přirovnání slyšel? No ano, Christián, jeden z těch námořníků, kteří utonuli ve člunu, je vyslovil. Christián, když líčil v lodním baru, jak archeolog Salix stoupal v děsivém návalu opilsti k hlavě sochy.

I Situs si náhle podvědomě vzpomněl na Salixe.

„... stále jsem cítil, jak pronikám k podstatě věcí, po nichž pátráme. Viděl jsem lidi. Obrovité lidi, jenže ploché. Pohybovali se horizontálně i vertikálně, jako loutky ohromného stínového divadla. Něco říkali, ale já jim nerozuměl. Jako filmové představení v cizí neznámé řeči. Měl jsem dojem, že už všechno vím, ale bylo to poznání skličující, jako je konec všech nadějí...”

Čím více se Situs blížil k místu, kde zlatě lesklý kov byl obnažen a blýskal se v odrazu sporých slunečních paprsků, vybavovalo se mu totéž. Zase ty ploché postavy, jež nedávno lákaly Salixe jako bludičky. Táhly i Situse stejnou silou. Také k němu promlouvaly a také on nechápal, co říkají, co chtějí a před čím varují.

Lezl, vzdaloval se od mořské hladiny, stoupal strmou cestou k hlavě sochy. A tady našel místo, propadlinu v kovu, v níž jako by byla otisknuta velká lidská dlaň. Přiložil do ní svou ruku. Kruhový otvor, o poznání větší, než potřeboval, aby se tudy vsunul dovnitř, se tiše otevřel.

„Energie, kterou probudil Freitag, ještě funguje,“ uvědomil si. Všechno je v chodu. Takže vody oceánu snad dosud ani nezalily podzemní labyrint, jak si myslel ve chvíli, kdy se loď poroučela ke dnu. Elektronický mozek měl tolik rozumu, že ve chvíli, kdy se přiblížilo nebezpečí, sám zapjal bezpečnostní okruh a opět se uzavíraly vchody a silné desky vytvářely neprostupnou hradbu vodě. Zřejmě

jen v horní chodbě se objevila první voda a čidlo kdesi nízko nad zemí poslalo signál řídicímu stolu, že hrozí záplava. Ano, bylo to zcela domyšlené. Bez kazu. Všechno důmyslné. Všechno bytelné na milióny let. Proč? Tudy vedlo dovnitř sošné postavy mramorové schodiště. A teď je tam, kam ho to neustále táhlo. Schodiště bylo sice úzké, ale honosné. Vstoupil nouzovým východem či vchodem. Stoupal po něm výš. Až tam, kde se chodba rozšiřovala a vznikla dosti prostorná místnost. Koule. Je teď v kouli, kterou objevili na hladině oceánu, uvědomil si.

Uprostřed koule stálo jakési křeslo. Cítil se unaven, vyčerpán plochými postavami, jež nyní dostávaly třetí rozměr. Hemžily se kolem v úctyhodné vzdálenosti. Byly u něho a přece se jich nemohl dotknout, i když po nich vztahoval ruce.

Situs se posadil. A v té chvíli se s ním stala jakási neuvěřitelná změna. Co zatím nejasně tušil, najednou zcela pochopil. Našel onen bod vesmíru, kde je všechno jasné. Kde není otázek bez odpovědí. Je to zvláštní, že ten bod je právě tady, na naší planetě. Proč by však neměl být? Copak i ona není součástí onoho nekonečného vesmíru, připomínal si tezi, kterou kdysi četl, ale příliš jí nevěřil.

S údivem zjišťoval, že lze současně vidět minulost i budoucnost, dobro i zlo, oheň i vodu, Paříž, Londýn, Prahu i Stocholm. Všechno na jediném místě. A přece se ty obrazy navzájem nepřekrývají. Jako koule, procházející najednou dvěma otvory. Situs vnímal v tom okamžiku všechny zvuky světa. Najednou i každý zvlášť. Poznává lidi, dávno mrtvé, kteří jako by vstali z hrobů, i nemluvnata ještě nenarozená, toulající se stíny, z nichž každý může být kýmkoliv. Králem či žebákem, revolucionářem i zločincem, vězněm i katem, a to všechno v jedné jediné osobě. Tady neexistuje tajemství. Žádná sebestloupení ukrytá myšlenka se nedá utajit. Situs vidí ty postavy a všechny důvěrně zná, rozumí jim, ať hovoří jakýmkoli jazykem. Proto čím blíže k tomuto místu, tím větší byla touha každému odhalovat své myšlenky, utajované sny i skutečnosti, své slabiny, zločiny, touhy i neřesti. Vzpomněl si na Lauxe. Už ho chápal.

Seděl tu teď s plachou, ale prudkou zvědavostí, v křesle, jež bylo střechou vesmíru.

„Chci vědět všechno,“ napadlo Situse. „Chci vědět vše o té soše, o tom, co se tady stalo.“

Jakoby dal pokyn neviditelnému komputeru, který bleskově reaguje, zaloví v paměti a nastaví správné kolečko na správný kanál.

Je tady profesor G.

Trochu připomíná profesora Paupera. Nebo je to snad sám profesor Pauper? Hlásí se k Situsovi přátelsky. Tak to určitě *není* profesor Pauper. Je taky při podrobnějším pohledu větší. Alespoň o dvě hlavy. Ale jinak jako by si z oka vypadli, ti dva. Stejný vous starozákonního proroka. I ten posunek, jímž mhouří čelo a pohyb, jakým se dotýká brýlí.

„Odpusťte, profesore Paupere, všechno je moje vina. Přiznávám se,“ řekne tiše Situs a sklopí oči.

„Jsem profesor G., příteli,“ odpoví tichým hlasem postava. „Nepřiznávejte se k ničemu. Všechno vím. Všichni máme svou vinu. Každý z nás někdy udělá chybu. I já jsem ji udělal. Myslel jsem, že ovládnout tajemství stvoření, znamená jen stupínek techniky. Náš svět měl všechno. Dovedl ovlivnit růst rostlin i zvířat. Znali jsme skladbu živé hmoty a uměli jsme ji vyrobit. Tajemství zrození života a smrti pro nás přestalo existovat. Věřili jsme, že jsme byli první a před námi nebylo nic, než led a žhavá láva. Chtěli jsme ovládnout vesmír. Ale kdo může dokázat takové věci? Jenom ti nejsilnější. Průměr světa nám nestačil. Genialita byla pro nás jen prvním stupínkem. Rozhodli jsme se vlastními silami udělat pokolení gigantů.“

Profesor G mávl rukou v gestu, značícím marnost.

„Ozařoval jsem lidské zárodky jako rostlinné buňky, jako slepičí vejce. Mohl jsem libovolně pracovat s geny. Manipulaci s chromozomy jsem zvládl jako malou násobilkou. Vytvořil jsem technika, básníka, politika, ekonoma. Stačilo naprogramovat vlastnosti, které jsem si přál. Ale lidstvo je nevděčné. Ti, kteří nepatřili k elitě, ti, kteří se rodili a množili dál starým způsobem, se bouřili. Využívali pak naši techniky proti mně a našemu ostrovu, který měl ovládnout vesmír. Obraceli *proti mně moji* techniku, rozumíte? Muselo se něco stát. A tehdy jsem stvořil Jeho. Dal jsem mu všechno, co potřebuje vládce. Moudrost i krutost, cit i lhostejnost, něhu i tvrdost, touhu po

moci i porozumění, ale především obrovskou sílu a sebedůvěru. Udělal jsem jedinečného vládce.“

„To není možné, profesore G!“ zvolal Situs. „Copak tohle lze sloučit do jediné bytosti?“

„Nic není nemožné. Jen se mi to trochu pomíchalo. Docela maličko. Měl jsem udělat napřed vzorek a pak teprve skutečného diktátora. Jenže já jsem experimentoval načisto. V tom byl můj omyl. Když byl ON pak stvořen, měl tolik síly, že mu nemohl nikdo odporovat. Ani já sám. Nenašel jsem odvahu zničit ho jako zkušební exemplář a zhotovit jiný. Báł jsem se ho a to byl konec.“

„Je to cynické,“ vydechl Situs.

„Všechno veliké má v sobě trochu cynismu, hochu, a svět je stvořen z paradoxů. Od chvíle, kdy se člověk zrodí, pracuje na své záhubě. Není už to samo o sobě strašné? Od narození povolna umírat a snít o nesmrtelnosti? Nebyl jsem daleko od vynálezu, jak dát vyvoleným i nesmrtelnost. Jak regenerovat jejich buňky a věčně obnovovat jejich sílu... Jenže Velký se mi vymkl z ruky a šel svou vlastní cestou. Šel bezohledně a krutě za svým cílem pokořit celý svět a podrobit si vesmír. Když nechal stavět tuto sochu, objevil jsem čistě náhodou toto místo. Chránil jsem své tajemství před každým. Nemohl jsem dovolit, aby se sem přiblížili lidé, pro které ani všechna moudrost světa nemohla znamenat víc, než pro vás, když vám teď nadiktují recept na nesmrtelnost v pojmech, z nichž ani jediný neznáte, slovy, jimž neporozumíte.“

Profesor G. se zatahal za vousy a odmlčel se.

„Je to profesor Pauper, určitě je to on,“ napadlo Situse. „I ten hlas je stejný. Bude to žert, který profesor Pauper připravil posádce jachty, žert, který měl překvapit celou expedici doktora Fortuna. Jenže přišel pozdě.“

„Netoužím po nesmrtelnosti,“ odpověděl Situs s jistotou. „Někdy se tak cítím unaven životem, že smrt bude vysvobozením.“

„Možná, že máte pravdu, chlapče. Také mě to jednou napadlo. Když vlastní lidé na ostrově začali najednou pochybovat. Dopis, který jste našli a skoro rozluštili, vám asi ledacos napověděl, dal námět k přemýšlení. Jenže já tehdy nepochopil nic. Prostě jsem podlehl síle Velkého a Všemocného a prozradil jsem mu pak tajemství tohoto

místa. Jediného bodu vesmíru. Nechal mě zavraždit. Uspořádal proces s podplacenými soudci. Proces, k němuž nesměla veřejnost, ani jeho nejbližší odtud z jižního cípu ostrova. Byl jsem obviněn, že hodlám odevzdat nepříteli naše vojenské plány. Odsouzen k smrti a rozsudek byl vykonán ještě před rozedněním. Takový měl Nejvyšší ze mne strach. Teď už větší než já z něho.“

„Bál se, že uděláte ještě mocnějšího člověka,“ řekl Situs, jemuž se najednou vybavila věta ze zápisníku, který našel tam, v podzemí, v jedné ze strážních budek v prostorné chodbě. Byl to deníček pisatele anonymního varování? Nebo takových lidí bylo víc?

„Snad taky. Ale hlavně se obával o naše tajemství. O tohle místo, které jsme znali jen my dva. A teď i vy.“

„Není to hrozné, vědět všechno?“ zeptal se Situs.

„Je. Ale neobávej se. Stačí opustit křeslo, v němž sedíš a na všechno zapomeš. Proto jsem si tu nejdřív já sám a potom Nejvyšší sedali s malým magnetofonem a mluvili jsme a mluvili. Abychom *nemohli* zapomenout.“

„A to jste věděli, jaký vás čeká konec? Netušili jste, že každý život od svého zrození spěje ke svému zániku a každá civilizace k sebezničení, když už nemá kudy kam?“

„Věděli, jako to teď víš ty. Ale každý má utkvělou představu, že právě jemu se může podařit výjimka. Že právě on najde lék na nevyléčitelné choroby. Vidíš příznaky, ale nevěříš jim. Zeměkoule je plná lidí. Planeta, zabydlená násilím a nesnášenlivostí. A technikou, která odlidšťuje a skrývá podstatu a poslání života. Člověk odumírá. Už nechodí, jenom jezdí a létá. Na všechno má stroje. I stroje, které myslí. A pro to všechno na světě ubývá místa k životu. Ovzduší se plní zplodinami civilizace a tvoří neprodyšný obal, lidé se množí a vzájemně si zabírají místo. Jedni žijí v nadbytku a bohatství a druzí umírají hladu. Na jedné straně pohodlí a na druhé neustálé hemžení, všechno je člověku málo. Muselo se to stát. Musel přijít konec.“

„Ale, proboha, vždyť je to náš svět!“ zvolal Situs užasle, když si uvědomil tu shodu.

„Ještě zdaleka ne, chlapče. To všechno bylo tenkrát ještě mnohem horší, Nejvyšší rozséval nenávist. Já jsem tu už nebyl, neměl tedy nikoho, kdo by ho brzdil v jeho vášni dobývat, podmaňovat si,

vládnout. Shromáždil tady, na jižním cípu ostrova sto svých nejvěrnějších. Vybudoval pro sebe a pro ně kryty se vším pohodlím. Podzemní svět, ničím nezasazitelný. A teprve pak vyzval vesmír k boji. Myslel si, že vyhubí vše a zůstane jen to, co on sám určí... Jenže výbuchy v zemském nitru otřásly kontinenty, mizely pevniny a bortila se města, oceány se rozlévaly a měnila se mapa světa. To, co jsme vybudovali, bylo teď najednou pohřbeno hluboko v zemských útroběch, jako když obrátíš naruby sako. Svět začal zase znovu. Od začátku. Od prvoků...”

„Vy jste byli první. A my vás bezděčně následujeme,“ povzdechl si těžce Situs.

„Ale kdež, my jsme si jen mysleli, že jsme první. Ale není to pravda. Tenkrát, když se schylovalo ke konci světa, objevil se v naší Akademii vědění Námořník. Starý, scvrklý chlapík s vějířkem vrásek pod očima. Přinesl svazek map. Mezi nimi jednu, která ukazovala svět, jaký byl před třemi milióny let. Svět, jehož technika byla ještě mnohem vyspělejší než naše. Všechno na té mapě bylo jinak. Jen jediné místo bylo vyznačeno. Náš ostrov s červeným bodem. S tím bodem, jaký je jediný ve vesmíru...”

„To není možné, profesore Paupere? To není možné! To je hrozně krutý žert,“ zvolal Situs rozhořčeně.

„Jsem profesor G.“ poznamenal znovu trpělivě muž s plnovousem. „Kdepak žert, chlapče. Jsou věci, o nichž se nežertuje. Když Nejmocnější dostal tu mapu do ruky, jen se pohrdavě ušklíbl.“

„Ale uvažte, profesore... než jsme sem vyjeli... chodil jsem po ulicích svého města. Táhly po nich zástupy mladých lidí. Brebentili všemi možnými jazyky, smáli se, líbali se, radili se o svých plánech, stavěli z kostek svých snů své životy...”

„Mládí může mnoho, hochu. Může téměř všechno. Jenom ne odvrátit konec. Mládí je pomíjející jako svět.“

„Nemáte pravdu profesore G! Nechci, abyste měl pravdu!“

„Co tobě na tom záleží? Tady na ostrově, kam už nepronikne nikdo živý! Protože ten ostrov právě teď mizí znovu v hlubinách, kde přetrval tolik tisíciletí, občas se vynoří, když se pohnou zemské vrstvy, ale zase se ztratí, pokaždé snad už navždy.“

„Na mně nezáleží, profesore, na mně už ne... ale nemáte právo bořit svět, který jste nepostavil.“

„Všechno se opakuje. Taky jsme nevěřili, že byla nějaká civilizace před námi. Rovněž nezanechala stopy. Až na tu jedinou mapu, s níž se objevil námořník ve chvíli, která předznamenala konec. Na to nemáme vliv. Nebořím svět. Bortí se sám.“

Kolem profesora G se vytvořil oblak duhy. Ale měl zvláštní, podivné barvy, jaké Situs jakživ nespatriil. Barvy, jaké měl onen motýl na obraze v podzemní chodbě.

„Divíš se? Ve vesmíru nejsou jenom takové barvy, které obsahuje spektrum. Je tu černá, která je mnohem temnější než noc a bílá, která je jasnější než odraz slunečního paprsku v moři. Víš, jaké barvy jsou na té planetě, která je nejbližší ke Slunci?“

„Nechci to vědět,“ vykřikl Situs. „Nic už nechci vědět!“

Vstával z křesla, i když cítil, jakoby ho tam neviditelná síla tiskla zpět. Zvedl se. V poslední chvíli sice zaváhal, ale potom vyskočil a přetrhl tu podivnou moc. V ustáleném tichu se už zase míhaly v prostoru jen ploché obrazy, jež ztratily sílu řeči. Situs sáhl do kapsy, chvějícíma se rukama vytáhl láhev, v níž na dně zbyla malá kapička koňaku a přitiskl ji k ústům tak vášnivě, jako by se bál, že mu ji budou brát. Kamkoli pohlédl, všechno bylo opět šedé, jako když se přes svah převalí stín. Vypil ten zbytek s nadějí, že se mu udělá líp. Udělalo se mu hůř.

Co se tu dělo? Má to na svědomí alkohol a zjitřená fantazie? Opilecký sen? Instinktivně se vyhýbal podivnému křeslu a bál se znovu si na ně sednout. Je možné, aby se svět tavil jako olovo nad ohněm? Je možné, aby to všechno byla pravda? Je to hrozba nebo vlastní děsivá vidina. Copak si lidstvo zaslouží takový konec: Vždy stejný konec?

Sáhl si na svůj oblek. Drobné kapičky vody, které na něm uschly, zanechaly po sobě světlešedé skvrnky vyschlé soli. Sáhl si na bradu. Byl zarostlý a neupravený. I ve vousích měl sůl, její drobné krystalky působily, jako by se do něho zakusovali mravenci svými kusadly.

Co se mu to jenom zdálo? Připadal si jako potápějící se loď. Brouzдал se bažinami vzpomínek a obraznosti, ale nic z toho, co právě zažil, si nevybavoval. Jen jakýsi vzdálený hlas mu šeptal do uší:

„Kdykoli člověk dojde k tomu poznání, k jakému jsi došel ty, je konec lidstva. Je konec jedné civilizace,“

„Ale já nechci!“ vykřikl opět Situs a vrhl se z mramorových schůdků k otvoru, který zůstával stále ještě otevřený. Pohlédl dolů. Tam, kde umíral doktor Fermé, tam, kde zanechal malého Poteho.

Jenže tam dole už nebylo nic. Jen voda. Hladina stoupala vzhůru, centimetr po centimetru se blížila k okénku, jímž se díval. Po vlnách, jako Mojžíš, přicházel on sám. Šel sám sobě naproti. Stejně zarostlý a otrhaný, s rudýma a nevyspalýma očima, v nichž sedělo opojení a strach.

„To je tedy čtvrtá dimenze. Potkat sám sebe,“ povzdechl si Situs a vrhl se sám sobě vstříc.

Valící se vlny vystoupily opět výš a hrnuly se dál, až pohltily zlatou sochu Nejvyššího, takže zůstala na hladině jen malá stopa, jako když se paprsek slunce zaleskne ve vlnách.

Nahoře v oblacích se vznášel vrtulník. Seděli v něm vedle pilota doktor Orn a doktor April a dalekohledy obhlíželi obzor, marně pátrající po jachtě, ostrovu a zlaté soše. Věděli přece, v jaké poloze Kormorán přerušil spojení.

Rádio, které bylo puštěno, vysílalo hudbu a drobná hlášení. Právě vysílali populární šlágr, který se stále držel v popředí hitparády.

„Můj námořníčku, půjč mi svou starou mapu...“ zpívala nepřekonatelná Sarah Valendiová a doprovázel ji orchestr Silana Philipse.

„Tady by to někde muselo být,“ řekl docent April nahlas, aby přerušil refrén písně. Pilot dálkové helikoptéry, který je dopravil na Krux a teď s nimi podnikl záchrannou akci, pokrčil rameny.

„Ano, tady někde...“ opakoval April.

Pak se náhle i jejich stanice začala chovat podivně, vysílač zmlkl a ozval se vysoký, chvějící se tón.

V nitru staré dobré planety podezřele zapraskalo...

DOVĚTEK AUTORA

Tento příběh se udál před dvěma milióny let. Jestliže postavy a problémy, jména a události budí zdání, že se mohl odehrát v nedávné minulosti, současnosti nebo blízké budoucnosti naší planety, jde o podobnost čistě náhodnou. Patrně proto, že lidstvo by bylo v jádru stejné – ve svých kladech i záporech, ve věčné honbě za něčím ne-skutečným – i kdyby pokaždé začínalo od prvoků až do dalšího se-bezničení.

Historie světa by se totiž s drobnými změnami asi stále opako-vala a co tedy záleží na jménech a letopočtech, místopisech a choro-bopisech lidstva, představujících jen podružné epizody?

Dnes ovšem je ještě čas *tentokrát* katastrofě zabránit...

(1969)

AUTOR VYDAL:

Neznámí lidé, Karlovarské historky, Osiny za krkem, Dobrodružství v čtvrtohorách (tři vydání), Bomby v přístavu perel, Tři kontra gestapo (s I. M. Jedličkou), Konec černého vraha (Heydrichiáda), Operace Anthropoid, Proč zemřel Jan Masaryk (s I. M. Jedličkou), Sto výstřelů na Leóna (slovensky), Příběhy z Větrné hory (dvě vydání), pohádky Paleta vůní, Ráj tichých bláznů, Léky – léčitelé a šarlatáni, Sparta II volá Londýn (v tisku).

PŘELOŽIL:

David Morell: RAMBO I – První krev (se Zd. Kettnerem), RAMBO II – Rozkaz, RAMBO III – Pro přítele (se Zdeňkem Kettnerem).

(Tři poslední tituly pro nakladatelství RIOSPORT-PRESS.)

PETR KETTNER

EXPEDICE DOKTORA FORTUNA

(Fikce)

Vydalo nakladatelství RIOSPORT-PRESS PRAHA

Odpovědný redaktor Jaroslav Kalát

Náklad 15.000 výtisků

ISBN 80-900 818-78

Obestřena tajemstvím vydává se skupinka vědců na námořní výpravu hledat ostrov, který má zvláštní význam pro naši planetu a tuto část vesmíru. Na počátku je záhadná mapa a na konci poznání, jak lidská civilizace je předurčena zničit sama sebe, když dosáhne vrcholu svého rozvoje. Záhady zjevujícího se ostrova a nevysvětlitelná úmrtí, komplex "Atlantid" a ohrožení existence světa, to jsou napínavé zápletky tohoto dobrodružství čtení s podtextem fantastiky.....

PETR KETNER

EXPEDICE DOKTORA FORTUNA

RIO PRESS

ISBN 80-900818-7-8